

Entreprenørskab fra ABC til ph.d.

Kortlægning af entreprenørskabsundervisning i det danske uddannelsessystem

Entreprenørskab fra ABC til ph.d. udgives af:
Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise
Ejlskovsgade 3D, 5000 Odense C, Danmark

Kontaktperson:
Lene Vestergaard
+45 2442 0675

Redaktion:
Lene Vestergaard, Casper Jørgensen,
Sose Hakhverdyan, Elisabeth Markussen

Foto:
Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise

Grafisk tilrettelæggelse:
Heidi Kunst, kunstdesign.dk

Online version:
www.ffe-ye.dk

Udgivet: November 2011
Der tages forbehold for trykfejl

Indhold

Forord	7	3 Ungdomsuddannelserne	41	4 De videregående uddannelser	75
1 Indledning	8	3.1 Indledning	42	4.1 Indledning	76
1.1 Hvad er entreprenørskab i undervisningen?	8	3.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne?	42	4.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i de videregående uddannelser?	78
1.2 Hvad vil vi i rapporten?	11	3.3 Afgrænsning	45	4.3 Metode	80
1.3 Afgrænsning	13	3.4 Metode	46	4.4 Afgrænsning	82
1.4 Metode	14	3.5 Kortlægning af gymnasiale uddannelser	51	4.5 Kortlægning	83
1.5 Opbygning af rapport	14	3.6 Kortlægning af erhvervsuddannelserne (EUD)	60	4.6 Konkurrenceaktiviteter på de videregående uddannelser	114
2 Grundskolen	14	3.7 Young Enterprise på ungdomsuddannelserne	62	4.7 Opsummering	115
2.1 Indledning	15	3.8 Kortlægning af Company Programme og Innovation & Design fra 2006/07 til 2010/11	63	5 Konklusion	118
2.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i grundskolen?	15	3.9 Kortlægning af andre aktiviteter på ungdomsuddannelserne	66	5.1 Grundskolen	119
2.3 Afgrænsning	17	3.10 Salg af undervisningsmateriale på ungdomsuddannelserne	67	5.2 Ungdomsuddannelserne	121
2.4 Metode	17	3.11 NEIS på ungdomsuddannelserne	68	5.3 De videregående uddannelser	122
2.5 Kortlægning	21	3.12 Kønsfordeling på entreprenørskabsaktiviteter	69	5.4 Samlet konklusion	123
2.6 Særlige undervisningsaktiviteter	33	3.13 Opsummering	72	6 Perspektivering	124
2.7 Kortlægning af materialesalg	36			Bilag	125
2.8 NEIS	37			Grundskolen	126
2.9 Opsummering	39			Ungdomsuddannelserne	140
				De videregående uddannelser	150

1. Indledning

Forord	7
1 Indledning	8
1.1 Hvad er entreprenørskab i undervisningen?	8
1.2 Hvad vil vi i rapporten?	11
1.3 Afgrænsning	13
1.4 Metode	14
1.5 Opbygning af rapport	14

Forord

Det seneste år er begrebet entreprenørskab i mange sammenhænge blevet sat i forbindelse med undervisning i den offentlige bevidsthed, og meget tyder på, at det også for alvor er sat på dagsordenen i de danske uddannelsesinstitutioner. De fleste er nu klar over, at undervisning i entreprenørskab er en af måderne, hvorpå Danmark kan hjælpe sig selv ud af krisen og skabe grundlaget for større konkurrencedygtighed og vækst. Det er en langsigtet indsats, men ikke desto mindre helt afgørende for den økonomiske udvikling. Midlerne til at skabe økonomisk vækst og fremtidige arbejdspladser både i den offentlige og private sektor bygger på forventninger til at arbejdskraften i meget højere grad kan skabe og udnytte muligheder.

Der findes også i dag en dokumentation for at undervisning i entreprenørskab har mange gavnlige effekter. Elever og studerende, som har modtaget entreprenørskabsundervisning i løbet af deres uddannelse, ikke alene starter flere virksomheder end gennemsnittet, deres årlige indtjening er også højere. Undersøgelserne viser, at jo mere entreprenørskabsundervisning, jo højere indkomst. Men det handler ikke kun om de faglige kompetencer til at kunne starte nye virksomheder, de studerende får også yderligere styrket kompetencer som fx samarbejde, problemløsning og evnen til at tage beslutninger;¹ alt sammen kompetencer, der er behov for også i eksisterende virksomheder og organisationer.

Et centralt element er, at elever allerede fra folkeskolen lærer at kombinere fagligheden med det handlingsorienterede; det boglige med det praktiske. De unge skal lære essensen af innovation og iværksætteri at kende; evnen til at tænke fra idé over proces til produkt; det, at kunne spotte mulighederne og skabe værdi for andre end én selv.

Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise (FFE-YE) er den samlende aktør i en sammenhængende national indsats for uddannelse i entreprenørskab i grundskolen, på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser. Vores mål er at sikre, at flere elever og studerende på alle uddannelsesniveauer og alle studieretninger får entreprenørskabsundervisning, og dermed opnår kompetencer til at handle og skabe til gavn for sig selv og andre.

I denne samlede kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i uddannelserne i skoleåret 2010/2011 ser vi også på udviklingen inden for området, idet vi i videst muligt omfang trækker på tidligere opgørelser. Kortlægningen tilstræber at vise i tal, hvor udbredt entreprenørskabsundervisning er på uddannelserne fra grundskole til universitet, samt hvor mange elever og studerende, der deltager i denne undervisning. Den første kortlægning blev lanceret i efteråret 2010 og har givet god basis for det videre arbejde. Udvikling af nye kurser, fag, materialer og andre initiativer kræver tid. Men som I vil se, kan vi allerede i dette års kortlægning se resultaterne af alle de gode aktiviteter, vi ved, der er sat i gang, materialisere sig i form af flere elever og studerende, der får undervisning i entreprenørskab.

Christian Vintergaard

Adm. direktør // Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise

1. Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise (2011): *Effektmåling af entreprenørskabsundervisning i Danmark*

Indledning

1.1 Hvad er entreprenørskab i undervisningen?

At uddanne elever og studerende til entreprenørskab betyder, at de unge forlader uddannelsessystemet med evner og kompetencer til at tænke nyt, se muligheder og omsætte idéer til værdi. Disse kompetencer betegnes under et begreb som at være 'entreprenøriel'. Uddannelse i entreprenørskab handler således i bred forstand om, at undervisningen er tilrettelagt så elever og studerende:

- Får en introduktion til entreprenøriel tankegang
- Udvikler deres viden om entreprenørskab
- Udvikler deres evner til at handle entreprenørielt

I Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise arbejder vi ud fra denne brede definition af entreprenørskab:

Entreprenørskab er, når der bliver handlet på muligheder og gode idéer, og disse bliver omsat til værdi for andre. Den værdi, der skabes, kan være af økonomisk, kulturel eller social art.

Entreprenørskab forbindes oftest med det at starte egen virksomhed, som er den klassiske forståelse af begrebet. Meget undervisning i entreprenørskab beskæftiger sig da også med at stimulere til opstart af en ny virksomhed eller at udnytte mulighederne til at skabe nye forretningsområder i eksisterende virksomheder, også kaldet intraprenørskab. I de senere år er der kommet øget fokus på, at begrebet også dækker andre former for iværksættelse; eksempelvis er mange nu optaget af, at entreprenørskab kan være at gribe og handle på muligheder, der skaber social eller kulturel værdi; det kan fx være projekter, der medvirker til at løse miljømæssige problemer eller sikrer social inklusion.

Ud over det forretningsmæssige i at starte egen virksomhed, tales der i den engelsksprogede litteratur om et bredere begreb som enterprising behaviour (entreprenøriel adfærd), det vi på dansk kan oversætte og forstå som foretagsomhed, initiativrighed og handlekraft. Man kan også sige at handling, at sætte i værk, er et væsentligt kendetegn for entreprenøren.

Kreativitet, innovation og iværksætterier er nøglebegreber i forståelsen af entreprenørskab. Kreativitet kan siges at være evnen til at tænke nyt, få nye idéer. Innovation anses for at være en social proces, hvor muligheder spottes og kreativiteten bruges til at skabe nyt, som er værdifuldt for dig selv og andre. Iværksætterier forstås som evnen til at sætte noget i gang, uden at det nødvendigvis indebærer, at der skabes noget nyt. Entreprenørskab er, når der bliver handlet på mulighederne i de gode idéer og innovationen, og disse bliver omsat til værdi for andre. Initiativrige personer skal opdage eller skabe muligheder for at skabe værdifuldt nyt, omsætte disse til idéer og

handle på dem. Entreprenørskab er altså selve handlingen og bestræbelsen på at omsætte muligheder til værdi; at forsøget ikke lykkes, gør ikke handlingen mindre entreprenøriel.

Ligesom det at anerkende, opdage, skabe og udnytte muligheder er centralt for den entreprenørielle proces, anses det at kunne håndtere usikkerhed og risiko (dealing with uncertainty) også for at være tæt knyttet til entreprenørskab og et af entreprenørens eller iværksætterens særlige kendetegn.

Entreprenørskab og intraprenørskab er ikke begrænset til kun at finde sted i det private erhvervsliv. Entreprenørskab kan optræde i alle dele af samfundslivet, i det offentlige såvel som i det private og som nævnt være motiveret i såvel økonomiske målsætninger som ønsket om at skabe social eller kulturel værdi.

Entreprenørskabsundervisning rummer flere aspekter dels den faglige side, altså indholdet, dels de pædagogiske og didaktiske metoder, der undervises efter. Populært tales der også om *undervisning om* og *undervisning i* entreprenørskab. Undervisning om entreprenørskab kan sammenlignes med mere traditionel lærebogsundervisning, hvor det handler om at tilegne sig viden om området. Undervisning i entreprenørskab er praksisorienteret, og der benyttes en pædagogik og didaktiske metoder, hvor elever og studerende handler, mærker og gør samtidig med og på baggrund af tilegnet viden og erfaringer.

Entreprenørskabssøjlen² er et bud på progressionen i entreprenørskabsundervisningen igennem alle niveauer i uddannelsessystemet. Her ses entreprenørskab i undervisningen "som et samlende begreb, der indeholder såvel kreativitet som innovation og iværksætteri. Uddannelsernes faglighed er kernen, mens kreativitet, innovation og iværksætteri som bånd snor sig omkring hele uddannelsesforløbet og skaber sammenhæng."³

I FFE-YE's forståelse af entreprenørskabsundervisning ses entreprenørskab også som en faglighed, der har sin egen berettigelse, og som samtidig kan virke i samspil med kernefagligheden i andre kurser og fag. Igennem uddannelsessystemet fra 0. klasse til ph.d.-niveau vil der ud over den gradvise opbygning af ny viden i forhold til den lærendes udviklingstrin også være en stigende fokus på entreprenørskabsfagligheden. Man skal således forestille sig, at entreprenørskabsfagligheden får et højere fagligt niveau op gennem uddannelsesniveauerne.

Hvor der i grundskolen overvejende vil være fokus på entreprenørielle elementer som kreativitet og tilskyndelse til foretagsomhed, det man kunne kalde entreprenørskab som metode, vil der på ungdomsuddannelserne typisk være fokus også på elementer som forretningsforståelse og mere konkretisering i form af fx reelle innovationsprojekter eller forretningsplaner.

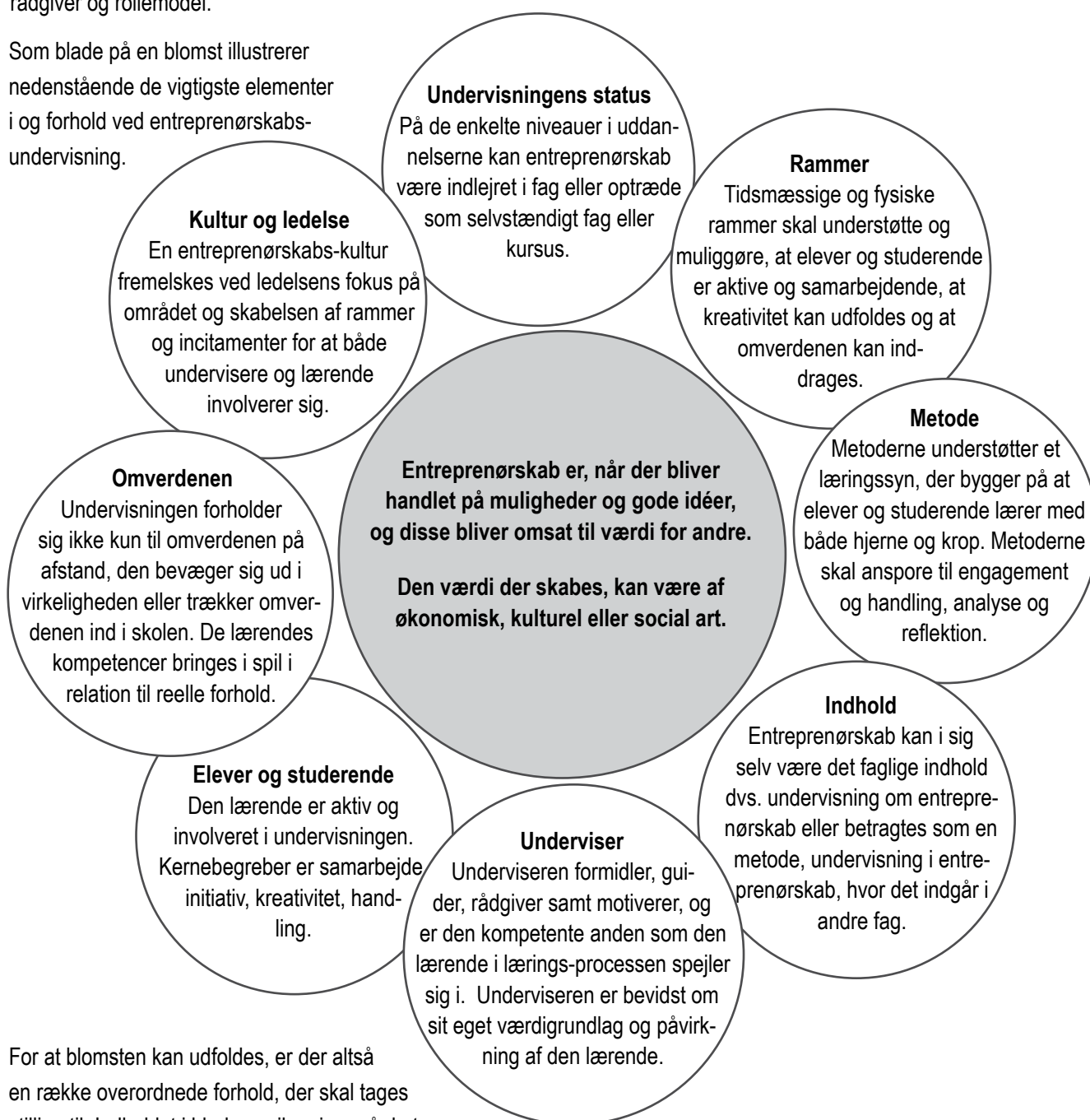
På de højere niveauer lægges der således vægt også på entreprenørskab i den klassiske forstand, hvor det handler om viden om, hvordan man starter en virksomhed. På det videregående uddannelsesniveau kan kernefagligheden foldes ud i specifikke kurser og fag, hvor den studerende indføres i de bagvedliggende tanker og teorier om innovation, designprocesser, vækst og forretningsudvikling.

2. Nærmere beskrevet i Entreprenørskab i undervisningen. Selvstændighedsfonden, 2008

3. Ibid.

På alle niveauer vil pædagogik og didaktik indebære en høj grad af inddragelse af eleven/den studerende. Den drivkraft og motivation, der er nødvendig for læringsprocessen, får elever og studerende bl.a., når de meget konkret oplever hvad, deres skolelærdom kan bruges til, når de bliver stillet 'rigtige' opgaver af andre end underviseren i virkeligheden uden for skolen. Entreprenørskabsundervisning er praksisorienteret undervisning, der inddrager omverdenen, understøtter kreativitet samt tilskynder til foretagsomhed og handling. Det er eleven/den studerende, der er aktiv i læringsprocessen, som foregår i samspil med andre, og underviseren fungerer som rådgiver og rollemodel.

Som blade på en blomst illustrerer nedenstående de vigtigste elementer i og forhold ved entreprenørskabsundervisning.

For at blomsten kan udfoldes, er der altså en række overordnede forhold, der skal tages stilling til. Indholdet i bladene vil variere på de tre uddannelsesniveauer, som beskrives i senere afsnit.

1.2 Hvad vil vi i rapporten?

I denne rapport følger vi op på den første kortlægning fra november 2010, som afdækkede og kortlagde den konkrete entreprenørskabsundervisning, der udbydes på alle niveauer af det danske uddannelsessystem. Kortlægningen tilstræber at vise i tal, hvor udbredt entreprenørskabsundervisning er på uddannelserne fra grundskole til universitet, samt hvor mange elever og studerende, der modtager denne undervisning.

Kortlægningen dækker skoleåret 2010/2011.

I dette års rapport kan vi udover at give et overblik over status quo på uddannelsesområdet med hensyn til undervisning i entreprenørskab også vise en udvikling fra forrige skoleår. Det er en kvantitativ opgørelse, og skal ikke ses som en evaluering eller vurdering af undervisningens indhold. Der findes rigtig mange initiativer på de forskellige uddannelsesinstitutioner, som understøtter entreprenørskabsundervisning, bidrager til et entreprenørielt miljø og udvikling af elevernes og de studerendes entreprenørielle kompetencer. Det vil kræve en mere tilbundsgående afsøgning at give et komplet billede af disse aktiviteter, hvilket ikke ligger inden for denne kortlægnings rammer. Disse initiativer vil derfor som hovedregel ikke blive talt med i opgørelsen, medmindre de er en del af den egentlige konkrete undervisning på institutionen.

Der vil i dette års rapport være områder, der afdækkes mere kvalificeret end i forrige udgave. Eksempelvis er der nu udviklet en model til identificering af entreprenørskabsundervisning og indsamling af data i grundskolen. Uddannelsesområdet medfører dog visse måleproblemer, som der vil blive gjort opmærksom på undervejs i rapporten.

I denne rapport bringer vi en opgørelse over antallet af deltagere i entreprenørskabsundervisning på de forskellige uddannelsessegmenter og kan tillige gøre rede for, hvordan fordelingen er på køn på ungdomsuddannelser og på universitetsuddannelserne.

1.3 Afgrænsning

I rapporten er der foretaget nogle generelle afgrænsninger. Derudover er der i hvert hovedafsnit indlagt en mere specifik afgrænsning, der gælder for det aktuelle område.

- Kortlægningen dækker de tre niveauer: Grundskole, Ungdomsuddannelser og De videregående uddannelser med sammenlagt 1.170.584 elever og studerende.
- Som hovedregel vil kortlægningen omfatte "det ordinære uddannelsessystem"⁴.
- Kortlægningen omfatter konkrete fag, kurser, og moduler i uddannelsessystemet. Der bringes en separat kortlægning af udvalgte Young Enterprise aktiviteter, idet disse for hovedpartens vedkommende indgår i den almindelige undervisning.
- Den overordnede tidsperiode, som rapporten afdækker, er skoleåret 2010/2011. Dvs. fra august 2010 til og med juli 2011.
- I kortlægningen vil der være forskelle i detailniveau, idet informationstilgængeligheden er meget forskellig, både på uddannelsesniveauerne og fra institution til institution. Vi kan ikke garantere, at alle eksisterende uddannelsesstilbud eller elevdeltagelse indgår i kortlægningen, selvom det har været hensigten at inkludere alt. Dette skyldes bl.a. kvaliteten og tilgængeligheden af data på nettet, samt manglende tilbagemeldinger på efterspørgsel af viden.

4. Se definition på uvm.dk. I undervisningsministeriets definition af "det ordinære uddannelsessystem" er erhvervsgrunduddannelserne (egu) inkluderet. Egu vil ikke blive berørt i denne kortlægning.

1.4 Metode

Der er i denne kortlægning anvendt forskellige metoder til at identificere entreprenørskab i undervisningen på de tre uddannelsesniveauer.

- På grundskoleniveau er der nu udviklet en model til at identificere og kategorisere entreprenørskab i undervisningen. Den har form af en spørgeskemaundersøgelse rettet mod lærere. Ud fra lærernes besvarelser er der foretaget et kvalificeret estimat af elevdeltagelsen.
- På ungdomsuddannelserne er der foretaget en opgørelse over antallet af elever, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning på deres respektive uddannelser. Derudover kortlægges eksterne såvel som interne entreprenørielle konkurrenceaktiviteter, hvor elever fra ungdomsuddannelserne deltager.
- På de videregående uddannelser arbejdes med 5 forskellige uddannelsessegmenter. På erhvervsakademier og professionshøjskoler er anvendt en optælling af fag og kurser ved gennemgang af studieordninger og fagbeskrivelser. På de maritime uddannelser, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt på universiteterne er benyttet en tidligere anvendt og afprøvet metode til at identificere entreprenørskabskurser.

I de enkelte hovedafsnit findes en mere præcis og udførlig metodebeskrivelse, som omhandler det specifikke område.

1.5 Opbygning af rapport

Rapporten er inddelt i tre hovedafsnit, der behandler de tre uddannelsesniveauer:

- Grundskolen
- Ungdomsuddannelser
- De videregående uddannelser

For at give et overblik indledes hvert afsnit med en beskrivelse af området og dets kompleksitet. Herefter følger en afgrænsning af kortlægningens fokusområde på netop dette uddannelsesniveau, inden selve dataindsamlingen og målemetode beskrives. Selve kortlægningen vil bringe resultater og analyser fra behandling af de indsamlede data, der herefter samles i en opsummering. Der vil være forskellig detaljeringsgrad på de forskellige niveauer som følge af tilgængeligheden af data og selve målemetoden. En del af de indsamlede data vil være at finde i tabeller og skemaer som bilag sidst i rapporten. Endelig følger en samlet konklusion på udbredelsen af entreprenørskab i undervisningen og hvor mange elever og studerende, der deltager i denne undervisning samt en perspektivering.

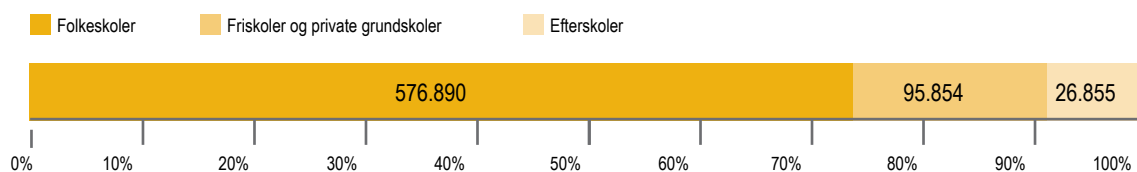
2. Grundskolen

2	Grundskolen	14	2.4.4 Metode - Deltagere i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS)	20
2.1	Indledning	15	2.5 Kortlægning	21
2.2	Hvad er entreprenørskabsundervisning i grundskolen?	15	2.5.1 Koncept	22
2.3	Afgrænsning	17	2.5.2 Analyse	24
2.4	Metode	17	2.5.3 Antal elever	33
2.4.1	Metode – Kortlægning af undervisning	18	2.6 Særlige undervisningsaktiviteter	33
2.4.2	Metode - Særlige undervisningsaktiviteter	19	2.7 Kortlægning af materialesalg	36
2.4.3	Metode - Young Enterprise undervisningsmaterialer	20	2.8 NEIS	37
			2.9 Opsummering	39

2.1 Indledning

Grundskolen omfatter forskellige skoletyper: folkeskolen, frie grundskoler (friskoler og private grundskoler) samt efterskoler.

Af nedenstående figur fremgår fordelingen af de 699.599⁵ elever i de 2.285 danske grundskoler⁶ i 2010. I skolerne er der ansat 61.256⁷ lærere.

Figur 2.1

I Folkeskoleloven åbnes op for, at lærerne anvender undervisningsmetoder, der styrker elevernes evne til innovativ brug af fagligheden, samt at eleverne udvikles til selvstændighed og tro på egne evner; kompetencer, der styrkes gennem undervisning i entreprenørskab.

I denne kortlægning tilstræbes at give et overblik over i hvilket omfang, der undervises i entreprenørskab i grundskolen herunder kreativitet, innovation og iværksætteri, og hvor mange elever der deltager i en sådan undervisning.

2.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i grundskolen?

I dag undervises der i entreprenørskab med fokus på kreativitet og idéudvikling, fra fantasi over mestring til æstetisk produktion, og først i de ældste klasser mere i iværksætteri og entreprenørskab. På disse klassetrin kan entreprenørskabsundervisning nærme sig udarbejdelse af forretningsidéer og egentlig forretningsgskabelse, som i den klassiske forståelse af entreprenørskab. På grundskoleniveau handler det således primært om en påvirkning af holdninger, hvor projektbaseret og entreprenøriel undervisning samt kreativitetsfremmende aktiviteter m.v. skal fremme foretagsomhed og lysten til at sætte i værk hos eleverne. Det er elevernes handlekraft, kreativitet og evnen til at se muligheder, der således skal styrkes.

På dette niveau er entreprenørskabsfagligheden ikke så tydelig og gennemgribende, som den vil være på højere niveauer i uddannelsessystemet, om end den sagtens kan indgå som element i de gængse fag. Det handler meget om, at eleverne arbejder praktisk med det boglige i relation til konkrete opgaver.

Mulige indikatorer på undervisning, som styrker elevernes udvikling til entreprenørskab, er f.eks. fokus på Mulighedsidentifikation, Værdioptimering, Realiseringsevne, Æstetiske processer, Nyttiggørelse, Involvering og Fremtidsbevidsthed.⁸

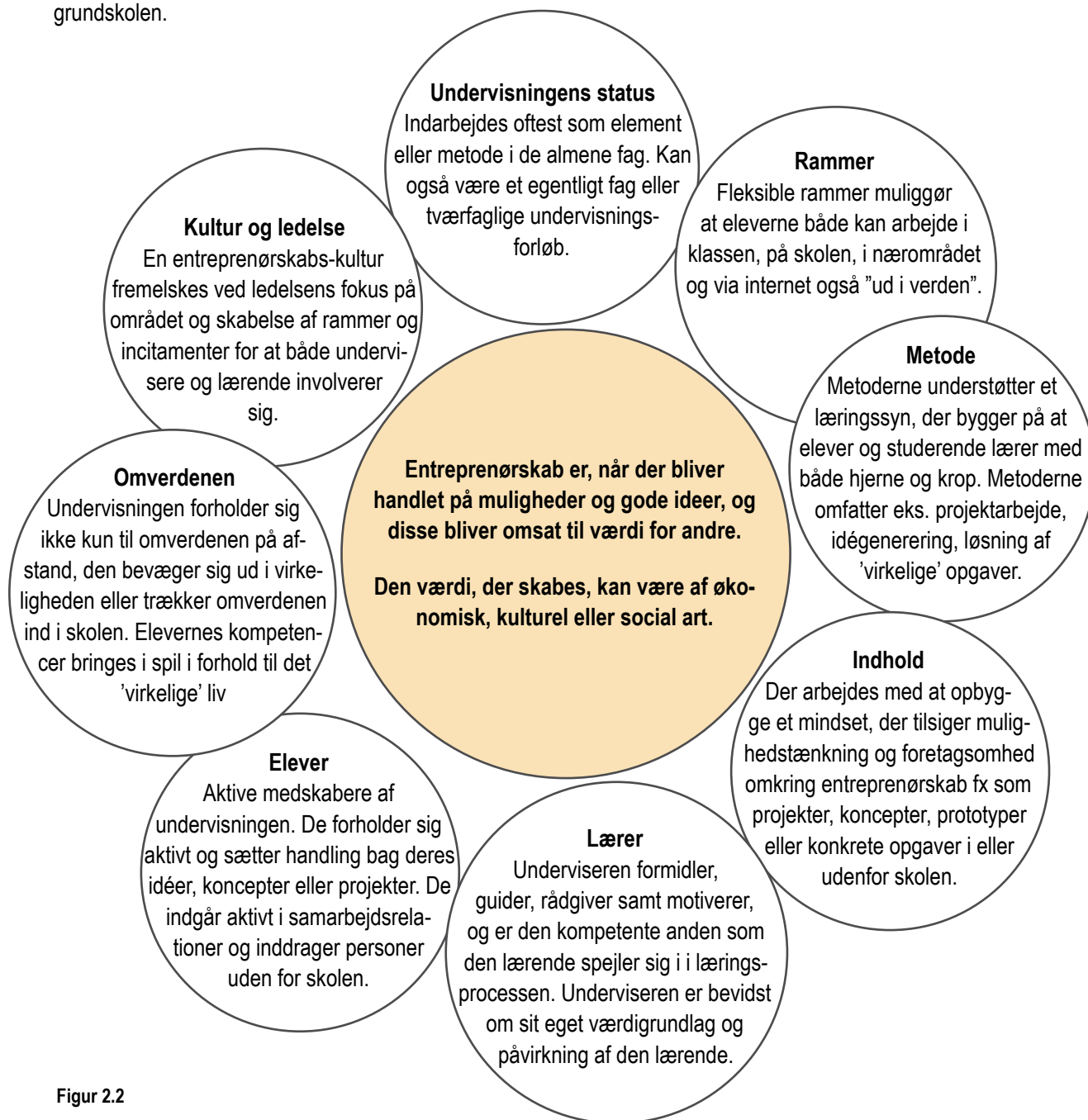
5. Kilde: www.uvm.dk, Databanken, Elevtal grundskole (EGS)

6. Kilde: www.uvm.dk, Institutionsregister: tal for 2010

7. Kilde: www.uvm.dk, Databanken, Hold og personale i grundskolen (HGS)

8. Kilde: Renfrewshire Council's guidance paper on "Determined to Succeed", som citeret i *Entreprenørskab i undervisningen*, Selvstændighedsfonden, 2008

Nedenstående blomst viser, hvordan de forskellige forhold omkring entreprenørskabsundervisning kan fortolkes i grundskolen.

Figur 2.2

Entreprenørskab i grundskolen fokuserer på kreativitet, aktiviteter der rækker ud over skolens/klassens mure og på undervisningsformer, som fordrer elevernes aktive involvering og handling. Entreprenørskab kommer i grundskolesammenhæng oftest til udtryk som en særlig pædagogisk indfaldsvinkel, der sætter elevernes initiativ, foretagsomhed og faglighed i spil. Undervisning i entreprenørskab tager udgangspunkt i skolens fag og arbejder målrettet mod at styrke elevernes selvværd, kommunikative evner, omverdensforståelse, kreativitet og handlekompetence.

2.3 Afgrænsning

Da den første kortlægning udkom, var der endnu ikke udviklet en egentlig model for, hvordan entreprenørskabsundervisning kunne identificeres og kortlægges i grundskolen. Det, der kunne dokumenteres var 1) salg af Young Enterprise undervisningsmaterialer på grundskoleniveau samt elevrettede aktiviteter i regi af FFE-YE, 2) antal deltagere i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS) og 3) antal deltagere i Undervisningsministeriets Pioneruddannelse. Det vil sige, at disse tal gav en indikation af hvor mange elever, der som minimum blev undervist entreprenørskab, men ikke særlig præcise tal. Et egentligt koncept for en kortlægning af undervisningen i entreprenørskab på grundskoleniveau er nu udarbejdet og beskrives i senere afsnit.

I denne rapport kan vi bringe følgende:

- Kortlægning af undervisning i entreprenørskab i grundskolen i henhold til det nyudviklede koncept.
- Særlige undervisningsaktiviteter
- Tal for udleverede Young Enterprise undervisningsmaterialer
- Antal deltagere i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS)

Pioneruddannelsen kørte som et projekt og er nu nedlagt. Antallet af lærere, der har gennemgået uddannelsen er derfor uændret siden sidste års opgørelse og vil derfor ikke blive omtalt i et særskilt afsnit.

2.4 Metode

Metoden til at indsamle data på området vanskeliggøres af, at entreprenørskab i grundskolen ikke er et skema-lagt selvstændigt fag. Entreprenørskab integreres på forskellig måde på de forskellige niveauer i uddannelses-systemet; således findes fx egentlige kurser og fag med entreprenørskabsindhold på universitetsuddannelserne, mens det må integreres i de almene fag i grundskolen som eksempelvis særlige tværfaglige forløb.

Dette gælder fx også det timeløse fag Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering (Faghæfte 22), som til en hvis grad har entreprenørskabsindhold, idet slutmålene bl.a. omfatter, at eleverne skal kunne diskutere innovation og iværksætterkultur, gøre rede for arbejdsmarkedsforhold, herunder vilkår for medarbejdere og selvstændige samt diskutere muligheder for at etablere og drive egen virksomhed. Ligeledes er der mulighed for i 10. klasse at udbyde Iværksætteri som valgfag.

Indsamlingen af oplysninger til udbredelsen af entreprenørskabsundervisning er derfor foregået på flere måder: ved en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere, indhentning af information fra skoler, kommuner og cfu-konsulenter samt brug af data fra FFE-YEs egne opgørelser.

2.4.1 Metode – Kortlægning af undervisning

Det nyudviklede koncept for en kortlægning er udformet som en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere. Alle skoleledere ved landets folkeskoler, frie skoler og efterskoler (i henhold til Undervisningsministeriets lister) har modtaget en mail, hvori de er blevet bedt om at videresende en mail til deres lærere med et link til det elektroniske spørgeskema (mail vedlagt som bilag 1).

Lærerne fik i første omgang en frist på 3 uger (indtil 6. september 2011) til at besvare skemaet. Herefter blev der udsendt en påmindelse til de skoler, som endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet med endnu en opfordring om deltagelse og yderligere frist til 22. september.

Efter sidste frist er alle data registreret og efterfølgende analyseret.

Der er sendt mail ud til 2.223 skoler, vi har i alt modtaget 548 besvarelser. Heraf er 424 gennemført (77,4 pct.). De gennemførte besvarelser fordeler sig på 183 skoler; dvs. ca. 8 pct. af de danske skoler medvirker i kortlægningen. Resultatet af analysen kan således ikke umiddelbart siges at være repræsentativt for alle skoler i Danmark og udbredelsen af entreprenørskabsundervisning og antallet af elever, der deltager i en sådan, kan derfor være langt større. En gennemgang af listen over deltagende kurser viser da også, at ikke alle skoler (blot 18 ud af 55), der er medlem af Netværk for Entreprenørskab i Skolen (beskrives i et senere afsnit), har deltaget i undersøgelsen, på trods af, at der er lærere på disse skoler, som underviser i entreprenørskab.

Denne kortlægning kan således blot give en indikation af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning, og besvarelserne kan ikke umiddelbart anses som repræsentative for alle grundskolelærere. Det forholdsvis lave antal besvarelser betyder, at de tal vi kan bringe er sikre, men ikke absolut dækkende for udbredelsen af entreprenørskabsundervisning.

Der er flere forhold, der spiller ind i forhold til indsamlingen af data:

- Det har ikke været muligt at sende mails direkte til lærerne, idet der ikke findes et tilgængeligt centralt register. Det ville sandsynligvis have øget svarprocenten, hvis vi havde kunnet kommunikere direkte med lærerne.
- Skolelederne har således fungeret som gatekeepere i forhold til lærerne. De har været det første led, der har skullet være åbne over for projektet. Skolelederne modtager mange mails og henvendelser om deltagelse i undersøgelser, så det har været vanskeligt ikke at drukne i mængden.
- Tidspunktet for første mailudsendelse lå umiddelbart efter skolestart, derfor kan skolelederne have været ekstra påpasselige med ikke at overbebyrde lærerne.
- Manglende interesse for og kendskab til emnet og dermed prioritering af andre tiltag på skolen; dette kan gælde både skoleledere og lærere.

Det har således været en udfordring i første omgang at nå ud til alle 57.464 lærere og dernæst at beregne hvor mange elever, der er blevet undervist i entreprenørskab. Vi har benyttet os af tal fra Undervisningsministeriets

Databank, og har valgt ud fra den enkelte lærers angivelse af hvilke klasser, vedkommende underviser, at anvende antallet af elever på årgangen. I de tilfælde hvor flere lærere på samme skole angiver samme klassetrin, er disse ikke talt med flere gange. Omvendt kan vi ikke garantere, at det er alle elever på en årgang, der har modtaget undervisningen. Tallet er således behæftet med en vis usikkerhed. Vurderingen er dog, at vi med denne metode, når frem til et kvalificeret estimat for hvor mange elever, læreren er i berøring med og underviser i entreprenørskab.

Vi har valgt denne fremgangsmåde frem for at bede lærerne angive i spørgeskemaet præcis hvor mange elever, de underviser, ud fra den betragtning, at vi ville besvære dem mindst muligt. Det ville blive kompliceret for læreren at skulle angive, om det nu var den ene eller den anden klasse, som vedkommende underviste i det ene eller det andet fag med entreprenørskab som indhold eller metode.

Det er en forholdsvis lille andel af lærere, der har deltaget i undersøgelsen. Man kan derfor ikke generalisere ud fra resultatet, men vi kan sige, at det antal lærere, som analysen viser underviser i entreprenørskab, er et minimum, og dermed modtager deres elever undervisning i entreprenørskab.

2.4.2 Metode - Særlige undervisningsaktiviteter

Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise (FFE-YE) har gennem hyppig kontakt til skoler rundt i landet fået kendskab til mange særlige aktiviteter, der ligger i eller i forbindelse med undervisningen i skolerne. Herudover er indsamlet oplysninger fra CFU-konsulenter, som enten selv har stået for aktiviteter eller er vidende om events og aktiviteter, de lokale lærere er involveret i. FFE-YE udbyder også selv forløb og aktiviteter, som kan indgå som supplement i den almindelige undervisning, eksempelvis Kreativitetstornadoen. Aktiviteterne er registreret og deltagerantal indhentet fra skolerne.

2.4.3 Metode - Young Enterprise undervisningsmaterialer

FFE-YE udgiver en del undervisningsmaterialer til brug i grundskolen. En stor del af disse kan genanvendes. Det vil sige, at det ikke er muligt at sige hvor mange elever, der reelt undervises ved brug af disse. Men det registreres løbende hvilke og hvor mange materialer, der leveres til skoler, og dette antal kan derfor antages at være en minimumsangivelse af antallet af elever, der modtager entreprenørskabsundervisning via disse materialer. Herudover er det muligt for elever og lærere at downloade simuleringsspillet Green City. En optælling af antal download foretages automatisk løbende.

2.4.4 Metode - Deltagere i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS)

NEIS drives af FFE-YE og deltagerne er følgende registreret. Det er skolerne som institution der er meldt ind, men de reelle deltagere er naturligvis lærerne. Det antal lærere, der optræder på FFE-YE's liste som kontaktpersoner, indgår i opgørelsen over hvor mange elever, der undervises i kreativitet, innovation og entreprenørskab.

2.5 Kortlægning

Konceptet er bygget op omkring en elektronisk spørgeskemaundersøgelse målrettet lærere i den danske grundskole.

I det følgende beskrives det teoretiske grundlag, selve modellen samt set up for dataindsamlingen.

2.5.1 Koncept

Udformningen af spørgeskemaet er sket med udgangspunkt i teorier om undervisning i entreprenørskab, praksis i skolerne samt den metode, der bruges på universitetsniveau til identificering og kategorisering af entreprenørskabsundervisning.

Det teoretiske grundlag baseres delvis på det tidligere arbejde med *Entreprenørskabssøjlen*⁹ og en masterafhandling¹⁰ om entreprenørskabsundervisning i grundskolen samt en forståelse af, at undervisning i entreprenørskab i grundskolen handler om at styrke elevernes handlekraft, kreativitet og evne til at se muligheder. På grundskoleniveau handler det således primært om en påvirkning af holdninger, hvor projektbaseret og entreprenøriel undervisning samt kreativitetsfremmende aktiviteter m.v. skal fremme foretagsomhed og lysten til at sætte i værk.

Kreativitet, innovation og iværksætteri er nøglebegreber i forståelsen af entreprenørskab. Kreativitet kan siges at være evnen til at tænke nyt, få nye idéer. Innovation anses for at være en social proces, hvor muligheder spottes og kreativiteten bruges til at skabe nyt, som er værdifuldt for dig selv og andre. Iværksætteri forstås som evnen til at sætte noget i gang, uden at det nødvendigvis indebærer, at der skabes noget nyt.

Undervisning i entreprenørskab må tage udgangspunkt i, at eleven konstruerer sin egen viden og læring på basis af egne erfaringer og indflydelse fra andre og sine omgivelser. Eleven skal altså selv være aktiv i undervisningen og læreren ikke kun være underviser men også rådgiver, guide og rollemodel. I undervisningen handler det om at bruge metoder, der understøtter elevens tillid til egne evner (self-efficacy) og udvikler elevens kompetencer til at opdage og skabe muligheder. Indholdet i undervisningen må pege i retning af skabelse af værdi, derfor er entreprenørskabsundervisning ikke blot et spørgsmål om at bruge særlige undervisningsmetoder og pædagogik, men også et spørgsmål om hvilket indhold undervisningen har.

På grundskoleniveau eksisterer som tidligere nævnt ikke et egentligt fag, der hedder entreprenørskab. Det integreres derfor i de almene fag som element eller i særlige forløb, som ofte er tværfaglige. I den model FFE-YE har udviklet til at identificere entreprenørskabsundervisning indgår derfor en række indholdsmæssige samt metode-mæssige hovedtemaer, som kan indgå i de almene fag. Herudover forholder modellen sig til, hvorvidt undervisningen har fokus på kreativitet, innovation og iværksættelse, som også kan betragtes som faser i et projekt.

9. Selvstændighedsfonden (2008): *Entreprenørskab i undervisningen*.

10. Vestergaard, Lene (2011): *Entrepreneurship Education in the Danish Primary and Lower Secondary Education*

Hovedtemaerne omfatter:

- At eleverne bliver undervist i at udvikle og gennemføre nye idéer i en eksisterende virksomhed eller anden organisation eller som et helt nyt projekt eller forretning/virksomhed (**Entrepenørskab**).
- **Økonomi** er en del af forståelsen af værdiskabelse (om end denne ikke nødvendigvis skal være af økonomisk art – eksempelvis social innovation og socialt entrepenørskab), som også kan knyttes til forskellige faser i et projekt.
- **Inddragelse af lokalmiljøet** indikerer at undervisningen når ud over klassens og skolens mure. Eleverne lærer at begå sig i verden udenfor skolen og får en større forståelse for sammenhængen mellem skolelærdom og virkeligheden og ser en mening med undervisningen.
- **Elevinvolvering** er på en måde kernen i undervisningen. Det er den enkelte elev, der skal være aktiv for at lære – experiential learning er en af teserne.
- **Tværfaglighed** omfatter både det at bruge sine egne erfaringer og viden fra andre arenaer – i skolen og generelt - og det at arbejde sammen med andre elever med anden faglig og erfaringsmæssig ballast.
- **Globalt perspektiv** er inkluderet, fordi det dels handler om udsyn og muligheder, dels om fremtidsperspektivet. Eleverne vil blive mere og mere klar over og konfronteret med, at verden er større end det lokale samfund og må derfor rustes til at møde udfordringerne og se mulighederne. Fremtiden ligger lige så meget globalt som lokalt.

Nedenstående er grundmodellen for konceptet udformet som en matrix. Nummereringen henviser til rækkefølgen af spørgsmålene i spørgeskemaet. Spørgsmål 1 – 7 er således overordnede spørgsmål, som angiver emnet, hvortil respondenterne kan svare ja eller nej. Svares der ja, føres respondenterne videre til underspørgsmål. Svares der nej, føres respondenterne videre til næste overordnede spørgsmål.

Matrix – grundmodel for analyse af entrepenørskab i grundskolen

Temaer/ Faser	Entrepenørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevin- volvering	Tværfaglighed	Globalt perspektiv
	5	6	1	4	2	3	7
Kreativitet (idéudvikling)	5.1	6.1	1.1	4.1	2.1	3.1	7.1
Innovation (fra idé til ud- viklet produkt)	5.2	6.2	1.2	4.2	2.2	3.2	7.2
Iværksættelse (gennemførelse)	5.3	6.3	1.3	4.3	2.3	3.3	7.3

Tabel 2.1

I spørgeskemaet er der til hvert spørgsmål knyttet et eller flere eksempler for at gøre det lettere for læreren at forholde sig til. Læreren bliver bedt om at besvare i hvor høj grad vedkommende underviser i det pågældende tema eller på den pågældende måde.

I temaet eller kategorien Fagfaglighed spørges fx ind til, i hvilken grad læreren/eleverne arbejder med de forskellige faser (Kreativitet, Innovation, Iværksættelse) i de almene fag, som de underviser i.

Undersøgelser viser, at entreprenørskab som begreb ikke er så udbredt blandt grundskolelærere, og at der også til begrebet er knyttet antagelser om, at det udelukkende handler om skabelse af økonomisk værdi. For at undgå en forudindtaget holdning til emnet er begrebet derfor omskrevet i spørgsmålene. Der spørges fx i stedet "Underviser du i, hvordan man skaber en ny aktivitet/virksomhed? Fx i forbindelse med at klassen gerne vil have flere fritidstilbud i kommunen."

I selve spørgeskemaet spørges der også ind til navn på skole, klassetrin samt fag, der undervises i. Respondenten deltager anonymt, men for at kunne estimere antal elever, der deltager i vedkommendes undervisning, er der andre oplysninger nødvendige. Den enkelte skole kan efterfølgende bede om en samlet analyse for skolen og kan derved dels få en unik mulighed for at tage pulsen på skolens indsats på området, og i den endelige rapport vil skolens resultat kunne sammenlignes med det generelle niveau. Den enkelte skole vil ikke kunne identificeres i rapporten.

Afslutningsvis spørges der ind til undervisningsmaterialer, samt om der undervises i konkurrencer eller andre aktiviteter, der ligger udover den almindelige undervisning. Svar på disse spørgsmål vil give yderligere information i forhold til skolens entreprenørielle aktiviteter. Eksempelvis gennemfører nogle skoler innovation camps.

I udviklingen af skemaet er både erklærede entreprenørskabslærere og lærere uden nævneværdigt forudgående kendskab til området blevet inddraget. Herudover er der sket tilrettelser efter en testperiode, hvori lærere fra to forskellige skoler har deltaget. Spørgeskemaet er således blevet grundigt gennemtestet for såvel relevans som forståelse.

Spørgeskemaet er vedlagt som Bilag 2.

2.5.2 Analyse

Data fra undersøgelsen er efterfølgende analyseret i forhold til indhold af entreprenørskab i undervisningen. Besvarelserne udløser følgende point:

I høj grad:	3
I nogen grad:	2
I mindre grad:	1
Slet ikke:	0
Ved ikke:	0

I analysen er entreprenørskabsundervisningen defineret i tre forskellige grader, afhængigt af hvilke temaer og faser undervisningen dækker.

Når der undervises i Entreprenørskab ud fra en bred forståelse undervises som minimum i én af de tre faser Kreativitet, Innovation eller Iværksættelse med metoder, der udvikler og styrker entreprenørielle kompetencer. Her er der altså ikke i særlig grad lagt vægt på værdiskabelse i forbindelse med forretning eller økonomi, det handler mere om at skabe et entreprenørielt mind set hos eleverne. I Bilag 3 ses point-fordelingen i matricen, når der er tale om det, vi vælger at kalde 'Entreprenørskab som metode'. Det globale perspektiv anses i denne model ikke for et nødvendigt element eller tema at inddrage i undervisningen. Det er medtaget i modellen og spørgeskemaet for at skabe opmærksomhed om det væsentlige i, at undervisningen også bør tage højde for de vilkår, eleverne vil møde i fremtiden.

I forhold til at besvare spørgsmålet, hvor mange der underviser i entreprenørskab i den klassiske forståelse med rod i det økonomiske område, er resultatet grupperet så point-mønstret i matricen ser anderledes ud (Bilag 3: Klassisk entreprenørskab). Alle overordnede spørgsmål skal besvares med et ja. I denne form er der lagt vægt på, at der undervises ud fra, at undervisningen indebærer, at eleverne får viden om at skabe en virksomhed eller et projekt, og at der undervises i økonomisk forståelse. Undervisningen dækker i denne form den klassiske forståelse af entreprenørskab som hørende til det økonomiske domæne.

En tredje variant af mønstret i matricen (Bilag 3: Entreprenørskab som værdiskabelse) kan i analysen give et indtryk af hvor mange lærere, der underviser i entreprenørskab uden at inkludere økonomisk forståelse. Her kan entreprenørskab mere ses som en metode, dog stadig med væsentlig vægt på forretningsgørelse og værdiskabelse.

I analysen kortlægges desuden i hvilken grad, der i undervisningen er fokus på de forskellige faser og temaer samt hvilke klassetrin og fag, lærerne underviser i.

2.5.2.1 Entreprenørskab som metode

I alt har 424 lærere gennemført besvarelsen af spørgeskemaet. Af disse gennemførte besvarelser viser analysen, at 188 lærere bedriver entreprenørskabsundervisning i en eller anden grad, hvilket svarer til 44 pct. Det vil sige, at disse lærere benytter sig af undervisningsmetoder, der udvikler og styrker entreprenørielle kompetencer og arbejder med kreativitet, innovation eller iværksættelse.

Nedenstående skema giver et overblik over, hvilke temaer og faser lærerne underviser i. Procentsatsen henviser til det antal point, besvarelserne udløser, hvor 100 pct. angiver det mulige antal, i dette tilfælde 188 lærere x 3 point = 564 point.

For at undervisningen bliver regnet for entreprenørskabsundervisning skal der gives minimum 1 point i én fase i hver kategori undtagen i temaet Elevinvolvering, hvor der kræves 1 point i Kreativitet og 1 i Iværksættelse samt 2 point i Innovation. Dvs. at 33 pct. er minimum i mindst ét felt under hvert tema (undtagen under Elevinvolvering). Globalt perspektiv er ikke et nødvendigt tema.

Analyse af Entreprenørskab som metode

Temaer/ Faser	Entrepre- nørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevin- volvering	Tværfaglighed	Globalt perspektiv
Kreativitet (idéudvikling)	22%	36%	75%	51%	58%	66%	69%
Innovation (fra idé til ud- viklet produkt)	22%	38%	71%	50%	85%	67%	49%
Iværksættelse (gennemførelse)	20%	33%	60%	41%	62%	51%	61%

Tabel 2.2

Som tidligere omtalt er der i denne analyse defineret forskellige grader af entreprenørskabsundervisning ud fra hvilke temaer, der fokuseres på; disse forskellige grader beskrives nærmere i følgende afsnit.

Af matricen for 'Entreprenørskab som metode' (tabel 2.2) vil vi derfor især uddrage, hvilken fase undervisningen fokuserer på for at se på, om der undervises i kreativitet, innovation og iværksættelse.

I temaet Entreprenørskab, hvor lærerne har skullet svare på, om de underviser i hvordan man skaber en ny aktivitet/virksomhed ligger andelen af point nogenlunde ligeligt på alle tre faser, dog med færrest point til iværksættelsesfasen. Der er altså generelt fokus både på kreativitet og processen fra idé til udviklet produkt, mens der er mindre undervisning i gennemførelse af idéen; om idéen bliver det til virkelighed i form af et færdigt produkt, ny aktivitet eller lignende.

Under temaet Økonomisk forståelse, hvor der spørges, om økonomi og marked indgår som emner i undervisningen, tildeles flest point i fasen Innovation. Her svarer læreren på, om der arbejdes med hvordan markedet hænger sammen. Her tildeles Iværksættelsesfasen igen færrest point.

Generelt i fagene, som i skemaet kaldes Fag-faglighed, er der lagt mest vægt på den kreative fase, hvor der spørges ind til om eleverne arbejder med idéudvikling (fx brainstorming). I spørgeskemaet er spørgsmålet til gennemførelse af projektet udformet på denne måde: I hvor høj grad arbejder I med realisering af den udviklede idé eller det færdige produkt i de almene fag? Et eksempel i dette tema kunne være en klasse, der i faget dansk skal introduceres til forskellige medier herunder aviser. Der arbejdes med idéudvikling i forhold til, hvordan eleverne kan gøre opmærksom på den dårlige stand skoletoiletterne er i. Eleverne arbejder med genren læserbreve i procesorienteret skrivning, hvor de selv har fået idéen til emnet. Eleverne har skrevet et læserbrev i faget dansk, som de indsender og måske får trykt i den lokale avis. I dette tilfælde ville der være flest lærere, der fokuserede på, at eleverne selv arbejdede med at få ideer. De færreste ville gå skridtet fuldt ud og lade eleverne indsende læserbreve til avisen.

I forhold til at inddrage lokalmiljøet arbejdes der her stort set med lige vægt på idéudvikling og innovation, men igen tildeles gennemførelsen eller realiseringen af idéen i lokalsamfundet noget færre point. Det er her, man kunne forestille sig et forløb, hvor en lokal virksomhed stiller en opgave til en klasse, og siden inddrager eleverne i selve implementeringen af deres idé.

Temaet Elevinvolvering tildeles bemærkelsesværdigt mange point i fasen Innovation. Det overordnede spørgsmål lyder: Lægger du vægt på, at dine elever er aktive, involverede og medbestemmende i undervisningen? Under fasen Innovation spørges derefter ind til, om eleverne arbejder med opgaver i timerne, hvor fokus er på samarbejde. Der tildeles færrest point i fasen Kreativitet, hvor der svares på, om eleverne er medbestemmende i forhold til emnevalg. Forholdsvis mange point tildeles her overraskende fasen Iværksættelse, hvor der spørges, i hvilken grad eleverne får til opgave at kommunikere med omverdenen uden for skolen.

Til temaet Tværfaglighed hvor spørgsmålet går på i hvor høj grad, der arbejdes i projektorienteret og i tværfaglige forløb, er igen tildelt lidt flere point i innovationsfasen end i kreativetsfasen, mens der er klart færrest i iværksættelsesfasen. I denne sidstnævnte fase handler spørgsmålet om, i hvor høj grad eleverne fører aktiviteten/produktet, som er skabt ved at inddrage flere fag, ud i livet.

Det sidste tema som ikke anses for nødvendigt i forhold til entreprenørskabsundervisning på grundskoleniveau, men som alligevel bidrager til et mere komplet billede af undervisningen, er det globale perspektiv. I dette tema er det igen kreativetsfasen, der tildeles flest point. Det vil sige, at der generelt arbejdes mere med de muligheder, der ligger i at have kendskab til andre kulturer og lande, end med processen fra idé til produkt eller med at realisere idéer med dette fokus.

Analysen viser, at der generelt arbejdes en del med kreativitet og nogenlunde tilsvarende med fasen Innovation, altså processen fra idé til udviklet produkt. Undtagelser er temaerne Fag-faglighed og Globalt perspektiv, hvor der arbejdes noget mere med kreativitet og Elevinvolvering, hvor der klart lægges større vægt på Innovation. Der arbejdes ikke inden for noget tema mest med Iværksættelse.

2.5.2.2 Klassisk entreprenørskab

Analysen af de indsamlede data viser, at 46 lærere underviser i entreprenørskab i den klassiske forståelse, hvilket svarer til 11 pct. af de gennemførte besvarelser. Disse lærere har altså svaret positivt på spørgsmålet om økonomi og marked indgår som emner i deres undervisning samt i hvor høj grad de underviser i, hvordan man skaber en ny aktivitet/virksomhed. Det er disse temaer, der angiver det, vi kalder den klassiske form af entreprenørskab.

I nedenstående skema ses, hvor stort fokus lærerne lægger i de forskellige faser og på de forskellige temaer. Procentsatsen angiver, hvor mange point ud af de mulige, spørgsmålet har fået. I dette tilfælde udgør 138 det maksimale antal point, et spørgsmål kan få; dvs. regnestykket ser således ud:

46 lærere x 3 point = 138 point svarende til 100 pct.

For at undervisningen bliver regnet for entreprenørskab i den klassiske form, skal der, som angivet tidligere, svares ja til alle overordnede spørgsmål og gives minimum 1 point i én fase i hver kategori undtagen i temaet Elevinvolvering. Dvs. at der som minimum skal svares 'i mindre grad' til spørgsmålene, hvilket svarer til 33 pct. På trods af, at procentsatsen i et felt i nedenstående skema ligger over 66 pct. er det ikke nødvendigvis alle lærere, der har svaret 'i nogen grad'. Tallet kan dække over point fra 0 til 3 (undtaget er temaet Elevinvolvering). En nærlæsning af de bagvedliggende data afslører eksempelvis, at der i fasen Kreativitet under temaet Entreprenørskab er 6, der svarer 'i mindre grad' og 16 der svarer 'i høj grad'.

Globalt perspektiv er ikke et nødvendigt tema og kræver ikke et 'ja'.

Analyse af Klassisk entreprenørskab

Temaer/ Faser	Entre- nørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevin- volvering	Tværfaglighed	Globalt perspektiv
Kreativitet (idéudvikling)	71%	72%	79%	55%	59%	72%	75%
Innovation (fra idé til ud- viklet produkt)	75%	73%	78%	53%	84%	75%	59%
Iværksættelse (gennemførelse)	64%	59%	67%	49%	72%	62%	57%

Tabel 2.3

Det ses af matricen (tabel 2.3), at der bedrives undervisning i entreprenørskab i den klassiske forståelse i nogen grad i alle temaer og faser, og at det generelt gøres mere end det var tilfældet med 'Entreprenørskab som metode'. Procentsatsen er højere i alle felter på nær i innovationsfasen under Elevinvolvering. Det er tydeligt, at besvarelsenerne stammer fra lærere, der entydigt underviser i entreprenørskab.

Det generelle mønster for hvilke faser, der arbejdes mest med, er dog det samme som for 'Entreprenørskab som metode'. I Entreprenørskab og Økonomisk forståelse, som er de temaer, der er kendetegnende for klassisk entreprenørskab, er der tildelt en lille overvægt af point til fasen Innovation i forhold til Kreativitet, men ellers er mønstret helt det samme.

Der er fortsat mindst undervisning i Iværksættelse. Dette kan hænge sammen med rammerne for undervisningen, der kan hæmme den praktiske gennemførelse af et projekt. Det er ligeledes også temaet Inddragelse af lokalmiljø, der tildeles færrest point.

Udover Entreprenørskab og Økonomisk forståelse lægges der også her vægt på tværfaglighed. Dette kan for eksempel dække over emneuger eller deciderede camps, hvor eleverne bruger deres viden og kompetencer fra de forskellige fag til at løse konkrete problemstillinger.

2.5.2.3 Entreprenørskab som værdiskabelse

Ser man på entreprenørskab uden et økonomisk indhold, hvor entreprenørskab betragtes mere som en metode, men stadig med værdiskabelse og forretningsgørelse som en væsentlig del, svarer 16 lærere positivt på dette. Ud af de 424 gennemførte besvarelser udgør dette ca. 4 pct.

Procentsatsen i nedenstående skema angiver, hvor mange point ud af 48 mulige point, det enkelte spørgsmål har fået. Regnestykket altså således ud:

16 lærere x 3 point = 48 point svarende til 100 pct.

Analyse af Entreprenørskab med værdiskabelse

Temaer/ Faser	Entreprenørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevinvolvering	Tværfaglighed	Globalt perspektiv
Kreativitet (idéudvikling)	63%	0%	85%	63%	58%	69%	71%
Innovation (fra idé til udviklet produkt)	65%	0%	81%	65%	88%	73%	54%
Iværksættelse (gennemførelse)	58%	0%	63%	54%	60%	67%	52%

Tabel 2.4

I forhold til den samlede gruppe af entreprenørskabsundervisere skiller disse lærere sig ud ved i deres besvarelser at lægge væsentlig mere vægt på kreativitet og innovation i den almene undervisning (Fagfaglighed) samt på inddragelse af lokalmiljøet. Men ellers følger mønstret stort set det generelle billede også i forhold til, at der undervises mindst i iværksættelse, der er dog generelt væsentlig mere af det under alle temaer.

Samlet set viser analysen, at de lærere i undersøgelsen, som underviser i entreprenørskab (188), for de flestes vedkommende underviser i det som metode. Af entreprenørskabslærerne inkluderer blot 11 pct. økonomisk forståelse i deres undervisning. Det er således ikke den klassiske forståelse af entreprenørskab, der synes at være mest udbredt blandt lærerne. Endnu færre underviser i entreprenørskab (16) i en form, hvor økonomi og marked ikke indgår. Her er det det at skabe en ny aktivitet/virksomhed, der er det særlige.

2.5.2.4 Hvilke fag indgår entreprenørskab i som metode eller indholdselement?

Analysen af besvarelsenerne viser, at fordelingen af fag blandt de lærere, der underviser i entreprenørskab i en eller anden form, stort set er den samme som blandt alle lærere, der har gennemført spørgeskemaundersøgelsen. Der er naturligt flest, der underviser i dansk (61 pct.) og matematik (43 pct.), der er de store fag i grundskolen, hvorefter følger idræt (31 pct.), kristendom (30 pct.), engelsk (27 pct.) og natur & teknik (22 pct.). Der er ikke blevet spurgt ind til, om læreren underviser i entreprenørskab som metode eller som element i alle sine fag, eller hvilke det drejer sig om. Det kan derfor ikke med sikkerhed siges, at det er i faget dansk, at der bliver undervist mest i entreprenørskab. Formodningen er, at man som lærer ikke knytter undervisning i entreprenørskab til et særligt fag, men at det er en metode man benytter sig af i alle de fag man underviser i.

Men ser vi på fordelingen af fag hos de lærere, der underviser i 'Klassisk entreprenørskab' er der tydelige forskelle. Her underviser over halvdelen (54 pct.) i matematik og hele 33 pct. i samfundsfag og historie, og også forholdsvis mange (20 pct.) i biologi og geografi. De praktisk-musiske fag (Billedkunst, Musik, Sløjd og Håndarbejde) er ikke specielt repræsenterede blandt entreprenørskabsunderviserne, særligt ikke blandt de, der underviser i 'Klassisk entreprenørskab'. Dette kan undre, idet disse fag med deres fokus på både det kreative og det praktiske harmonerer med og falder godt i tråd med tankegangen i entreprenørskabsundervisning.

Under punktet Andet nævner enkelte lærere Innovation som et fag, de underviser i.

Fag, i hvilke lærerne underviser

Repræsenterede fag	Alle gennemførte besvarelser	Entreprenørskab som metode	Klassisk entreprenørskab	Entreprenørskab med værdiskabelse
Antal lærere	424	188	46	16
Dansk	61%	61%	50%	63%
Engelsk	26%	27%	20%	25%
Tysk	9%	10%	7%	6%
Fransk	1%	1%	0%	0%
Kristendom	28%	30%	28%	19%
Historie	22%	21%	33%	13%
Matematik	43%	43%	54%	19%
Natur & Teknik	23%	22%	15%	13%
Fysik/Kemi	9%	7%	17%	0%
Biologi	12%	13%	20%	13%
Geografi	10%	11%	20%	6%
Samfundsfag	11%	14%	33%	13%
Billedkunst	23%	19%	15%	19%
Musik	16%	14%	4%	19%
Sløjd	6%	7%	4%	0%
Håndarbejde	8%	7%	9%	6%
Idræt	31%	31%	33%	31%
Hjemkundskab	9%	7%	11%	0%
Andet	23%	27%	26%	31%

Tabel 2.5

2.5.2.5 Hvilke klassetrin undervises af entreprenørskabslærere?

Af nedenstående Tabel 2.6 fremgår, hvilke klassetrin entreprenørskabslærerne underviser i. Det fremgår tydeligt, at det især er i de ældste klasser, at der undervises i klassisk entreprenørskab. Næsten 60 pct. af de lærere, der underviser i denne form for entreprenørskab, som inkluderer økonomi og marked, underviser på 9. klassetrin. Klassetrinene fra 7. – 10. er så at sige overrepræsenteret blandt entreprenørskabslærerne.

Entreprenørskabsundervisning på klassetrin

Repræsenterede klassetrin	Alle gennemførte besvarelser	Entreprenørskab som metode	Klassisk entreprenørskab	Entreprenørskab med værdiskabelse
Antal lærere	424	188	46	16
Antal lærere som underviste 0. kl.	9%	8%	4%	13%
Antal lærere som underviste 1. kl.	20%	12%	4%	25%
Antal lærere som underviste 2. kl.	20%	18%	15%	13%
Antal lærere som underviste 3. kl.	25%	24%	22%	31%
Antal lærere som underviste 4. kl.	27%	28%	17%	25%
Antal lærere som underviste 5. kl.	29%	28%	13%	25%
Antal lærere som underviste 6. kl.	30%	31%	17%	19%
Antal lærere som underviste 7. kl.	30%	33%	41%	31%
Antal lærere som underviste 8. kl.	26%	26%	35%	25%
Antal lærere som underviste 9. kl.	33%	37%	59%	38%
Antal lærere som underviste 10. kl.	18%	23%	37%	19%

Tabel 2.6

Det kan undre, at andelen af lærere, der underviser i 'Entreprenørskab med værdiskabelse' er relativt høj i indskoling. Dette kan skyldes, at antallet af besvarelser fra lærere, der underviser i denne form for entreprenørskab, ikke er særlig højt, så fordelingen skal tages med et vist forbehold.

Generelt tyder det dog på, at jo snævrere definitionen af entreprenørskabsundervisningen er, jo højere klassetrin undervises der på.

2.5.3 Antal elever

De 188 lærere, som bedriver entreprenørskabsundervisning i en eller anden form repræsenterer 166 skoler. I opgørelsen af hvor mange elever, der undervises i entreprenørskab, har vi ud fra lærernes angivelse af hvilke klassetrin, de underviser på, kunnet udtrække antal elever fra de enkelte skoler fra Undervisningsministeriets Databank.¹¹ Det skal bemærkes, at de tilgængelige data for elevbestand er fra skoleåret 2009/2010.

Data på elever

I alt antal elever i GSK ¹²	699.599
Antal elever undervist i entreprenørskab	14.816
Entreprenørskabs elever i pct.	2%

Tabel 2.7

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen er således, at 14.816 elever bliver undervist i entreprenørskab i en eller anden form. Dette svarer til 2 pct. af alle elever i grundskolen.

Som tidligere nævnt er det blot 424 lærere, der har gennemført spørgeskemaundersøgelsen. Det er derfor sandsynligt, at mange flere elever modtager undervisning i entreprenørskab. I det følgende afsnit vil vi liste de andre projekter og aktiviteter FFE-YE har kendskab til, og hvor det har været muligt at dokumentere antal deltagende elever. I de tilfælde hvor skolen er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen, vil disse elevtal ikke blive talt med for at undgå dobbeltgængere.

2.6 Særlige undervisningsaktiviteter

Ud over spørgeskemaundersøgelsen, der danner basis for kortlægningen, har FFE-YE løbende registreret særlige aktiviteter, der er kommet til vores kendskab gennem hyppig kontakt til skoler rundt i landet. Det er ikke alle aktiviteter og projekter, vi har kunnet få elevtal fra, men i de tilfælde hvor de foreligger, eller der hvor vi har et kvalificeret estimat, vil disse blive indregnet i den endelige samlede opgørelse over antal elever, der modtog undervisning i entreprenørskab i 2010/2011. Der er så vidt muligt sorteret gengangere fra (fx skoler der også er repræsenteret i spørgeskemaundersøgelsen).

I Ikast-Brande Kommune arbejder man eksempelvis med projektet Entrepreneurskabskolen. Formålet er at udvikle en kultur i skolen, erhvervslivet, foreningslivet og familien, der gør det muligt at opfylde visionen om, at Ikast-Brande Kommune er stedet, hvor børn og unges læring bygger på innovation og kreativitet. Læringsstrategier for entreprenørskab er fra 2006 implementeret på Ikast Vestre Skole, IUC, Nørre-Snede Skole, Ejstrupholm Skole, Dalgasskolen og Blåhøj Skole og på Præstelundskolen og Bording Skole fra august 2009. Fra august 2011 arbejdes der med entreprenørskab på alle skoler i Ikast-Brande Kommune.

Tilsvarende arbejdes i Herning Kommune med udviklingsprojektet Partnerskab for Fremtiden, der er forankret i Skoleafdelingen i Herning Kommune og finansielt støttet af Det Lokale Beskæftigelsesråd, LBR. Projektets formål

11. Kilde: UVM Databanken elevregister skoleår 2009/2010: (EGS) Bestand og Institutioner og Tid - Skoleår og Institutioner

12. Ibid.: Tallet omfatter elever i folkeskolen, efterskoler samt friskoler og private grundskoler

er at udvikle en kultur i skolen, erhvervs- og foreningslivet, der gør det muligt at opfylde målsætningen om, at børn og unge motiveres til livslang læring, uddannelse og aktiv deltagelse i samfundet når læring bygger på innovation, kreativitet og iværksætterlyst.

Ifølge Herning Kommunes registreringer har 828 elever og 94 lærere arbejdet med entreprenørskab i undervisningen. Dette svarer til, at 8 pct. af alle elever i Herning Kommune har modtaget entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010-2011. Indtil videre arbejder 18 af kommunens 33 skoler med entreprenørskab.

Undervisningen fordeler sig på følgende måde på skolernes forskellige trin:

- Indskoling: 25%
- Mellemtrin: 35%
- Udskoling: 37%
- Specialklasser: 3%

I Odense Kommune arbejdes med det seks-årige projekt ISI 2015, som gennemføres fra 2009-15 på fem folkeskoler i Odense kommune, hvor ISI står for Innovation, Science og Integration. Fem skoler indgår i projektet med i alt 221 elever fra 6. klasse. Projektet fokuserer på innovation som et redskab til at gøre de kreative naturfag i folkeskolen så nærværende, relevante og spændende som muligt. Det overordnede mål er at forbedre især tosprogede unges færdigheder inden for naturvidenskab. Projektet er et samarbejde mellem Industriens Fond, Odense Kommune og Dansk Naturvidenskabsformidling.

Opfindertjenesten, der varetages af Teknologisk Institut imødekommer et stigende behov for praktisk holdundervisning i hands-on-metoder inden for idéudvikling, modeltilvirkning og kommercialisering, som er opstået i takt med den øgede satsning på innovationsområdet og ønsket om at styrke studerendes praktiske kompetencer inden for dette felt. Opfindertjenesten er et tillæg til Opfinderrådgivningen og er finansieret på en årlig bevilling fra Videnskabsministeriet startende i 2011. Der udbydes i skoleåret 2011-2012 en række skræddersyede undervisningsmoduler i praktisk innovation til studerende på videregående uddannelser, de gymnasiale uddannelser og grundskolen fra 6. – 10. klasse og indtil videre er der planlagt undervisning for i alt ca. 1500 studerende i efterårssemesteret 2011. I skoleåret 2010/2011 er der i forbindelse med forberedelse og design af program for skoletjenesten gennemført undervisning for 103 elever fra grundskolen.

FFE-YE har i skoleåret 2010/2011 stået for en række Kreativitetstornadoer, som er et helt særligt program, hvor elever, på baggrund af en case, arbejder med kreativitet og innovation for at komme med deres helt egne forslag til løsninger. Casen kan stilles af skolen, af en lokal virksomhed eller institution eller af FFE-YE. En Kreativitetstornado gennemføres på skolen eller eventuelt på en lokal virksomhed, hvilket kan gøre opgaven endnu mere virkelighedsnær. I 2010/2011 har i alt 282 elever deltaget i en Kreativitetstornado fordelt på 5 skoler.

En anden aktivitet i regi af FFE-YE er "Projekt Edison", som er en opfinderkonkurrence baseret på en en-dags camp med en efterfølgende messe og danmarksmesterskab for 7. klasse. Der deltog i alt 663 i denne aktivitet i 2010/2011. "Opfinderspirene" er også et tilbud fra FFE-YE, hvor elever engageres i at skabe opfindelser, der kan løse de problemer, eleverne selv har bragt op. Ugen slutter af med en fremvisning af alle elevernes ideer.

I nedenstående tabel 2.8 er yderligere aktiviteter listet, som også alle er en del af skolernes undervisning, for at give en samlet oversigt.

Særlige undervisningsaktiviteter

Skole	Elever	Aktivitet
Ikast-Brande Kommune	2.200	Entreprenørskabsskolen
Herning Kommune	828	Partnerskab for Fremtiden
Skoler i Odense Kommune	221	ISI 2015
Vejle Kommune	450	Skolen i bevægelse
Teknologisk Institut	103	Opfindertjenesten
FFE-YE	282	Kreativitetstornado
FFE-YE	663	Projekt Edison
FFE-YE	681	Opfinderspirerne - temaugle
I alt	5.428	

Tabel 2.8

Som det fremgår af tabellen kan antallet af elever, der modtager entreprenørskabsundervisning, opgøres til 5.428. I denne opgørelse af undervisningsaktiviteter skelnes ikke mellem de forskellige former for entreprenørskabsundervisning.

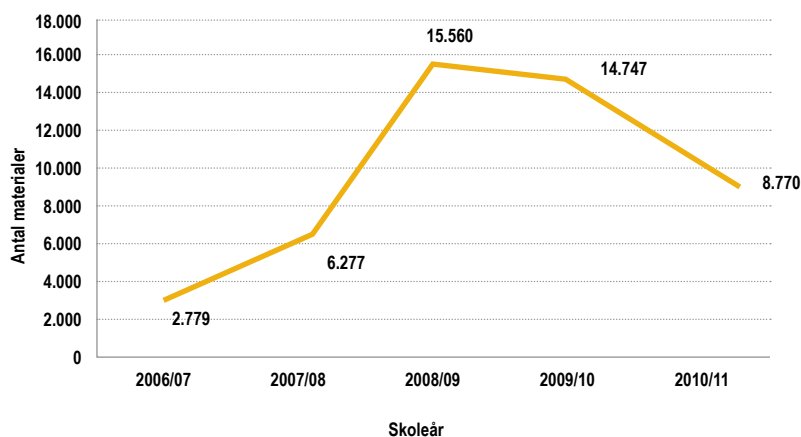
2.7 Kortlægning af materialesalg i grundskolen

En af de måder hvorpå FFE-YE arbejder med at udbrede entreprenørskabsundervisning på landets uddannelsesinstitutioner er gennem udvikling og salg af undervisningsmaterialer. En del af materialet udleveres gratis, og der arbejdes med at gøre alt materiale tilgængeligt digitalt, så det frit kan downloades. Indtil etableringen af Fonden for Entreprenørskab er undervisningsmaterialet blevet formidlet af Young Enterprise Danmark (YE), som nu er det ene ben i FFE-YE.

På grundskoleniveau tilbyder YE en række materialer til anvendelse i undervisningen fra 0.-10. klasse. En opgørelse over hvor meget undervisningsmateriale, der er udleveret, kan give en indikation af, hvor mange elever der undervises i entreprenørskab.

Nedenstående figur 2.3 viser udviklingen over tid. Den største del af materialet kan genanvendes. Den forholdsvis store nedgang i antallet af udleveret materiale i skoleåret 2010/2011 betyder derfor ikke nødvendigvis, at der ikke sker så meget undervisning i entreprenørskab. Der kan simpelthen være tale om genanvendelse af materialer. Der er generel nedgang i efterspørgslen efter materialer, det er således ikke et enkelt, der er blevet upopulært. Det forholdsvis store 'salg' de to forgangne år, som dels er forårsaget af udbud af nye materialer, kan også give en naturlig afmatning i 2010/2011.

FFE-YE undervisningsmaterialer

Figur 2.3

Udover de nævnte materialer er det muligt at downloade andre materialer fra YE's hjemmeside. 'Green City' er eksempelvis et simuleringsspil om alternativ energi, som henvender sig til elever i 8. - 10. klasse. I spillet er eleven en borgmester, som skal skabe en grøn by ved at lave de bedste investeringer i grøn teknologi. Der kan vælges mellem en dansk og en engelsk version. Spillet er i skoleåret 2010/2011 blevet 3.426 downloadet gange.

2.8 NEIS

At netværke regnes ofte for en af de kompetencer, der er særligt nyttige for entreprenører at være i besiddelse af. Undervisere i entreprenørskab kan måske betegnes som intraprenører, i hvert fald har de også stor gavn af at tage del i Netværk for Entreprenørskab I Skolen (NEIS), som FFE-YE tilbyder til bl.a. lærere i grundskolen. I netværket deles erfaringer og viden og gennem regelmæssige møder får deltagerne ny viden og inspiration fra spændende oplægsholdere og kontakt til erhvervslivet. På studieture til udlandet får deltagerne også nye idéer til deres egen undervisning og helt konkrete nye værktøjer med hjem.

I netværket deltager lærere fra grundskolen og ungdomsuddannelser samt undervisere fra enkelte videregående uddannelser. Herudover er der deltagere fra kommuner og undervisningscentraler. NEIS er således et tilbud til skoler, uddannelsesinstitutioner, CFU centre og UU centre i alle regioner.

Alle skoler, som er medlem af NEIS, arbejder i forskellig grad med entreprenørskab og innovation i undervisningen. Fx kan nævnes, at flere af skolerne har entreprenørskabsforløb, hvor lokale virksomheder deltager og opstiller udfordrende problemstillinger, som eleverne skal komme med løsningsforslag til.

Netværket stiller mødeplads, kompetenceudvikling, inspiration og viden til rådighed for medlemmerne, mens medlemmerne kvitterer med engagement og fungerer som ambassadører for kollegaer og samarbejdspartnere, således at budskabet om entreprenørskab viderefremmes. Konkret udbredes brugen af innovative undervisningsmetoder som fx KIE-modellen¹³ samt en pædagogisk indgangsvinkel inspireret af Den Kreative Platform.¹⁴

13. Innovativt undervisningsmateriale udviklet af Ebbe Kromann-Andersen og Irmelin Funch Jensen

14. Pædagogisk metode til at skabe en kreativ proces udviklet af Søren Hansen og Christian Byrge

I løbet af skoleåret 2010/2011 har 20 nye skoler meldt sig ind i netværket. Antallet af grundskoler, der er medlem af NEIS, er således steget betydeligt fra 35 til 55 i 2011. Se bilag 4 for en liste over medlemsinstitutioner.

Skolerne i netværket repræsenterer i alt ca. 16.500 elever. Det er meget sandsynligt, at en stor del af disse modtager undervisning i entreprenørskab. Ud fra det antal lærere, der er registreret som kontaktpersoner på den enkelte skole, kan et estimeret minimum udregnes. Vi antager, at lærerne, der har besvaret spørgeskemaundersøgelsen er nogenlunde repræsentative i forhold til antal klasser, de underviser. Udregninger viser, at de i gennemsnittet underviser 2,7 klasser. Normal-klassekvotienten for grundskoler er ifølge Undervisningsministeriet 18,8.¹⁵ De 57 lærere, der er kontaktpersoner på NEIS-skolerne og deltager i netværkets arrangementer, kan derfor antages at undervise mindst 2.893 elever i entreprenørskab i en eller anden form.

15. Kilde: www.uvm.dk, Elevtal for grundskolen 2009/2010.pdf

2.9 Opsummering

I denne kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i grundskolen i skoleåret 2010/2011 bygger analysen på følgende:

- En spørgeskemaundersøgelse blandt lærere
- Særlige undervisningsaktiviteter
- Antal udleverede og downloadede Young Enterprise undervisningsmaterialer
- Antal deltagere i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS)

Et nyudviklet koncept for en kortlægning blev gennemført som en spørgeskemaundersøgelse blandt alle landets lærere. Der blev sendt mail ud til skolelederne på 2.223 skoler; vi modtog 548 besvarelser, hvoraf 424 var gennemført. De gennemførte besvarelser fordelte sig på 183 skoler; dvs. ca. 8 pct. af landets skoler medvirker i denne kortlægning.

Analysen baseret på lærernes besvarelser viser, at 188 lærere (44 pct. af de gennemførte besvarelser) underviser i entreprenørskab i en eller anden form - vi kalder det 'Entreprenørskab som metode'. Af disse underviser 46 lærere, svarende til 11 pct., i den klassiske form af entreprenørskab, som indebærer undervisning i økonomi og marked. Andre 16 lærere (4 pct.) har ikke fokus på økonomisk forståelse, men dog på værdiskabelse.

I undersøgelsen er der spurgt ind til forskellige temaer: Entreprenørskab, Økonomisk forståelse, Fagfaglighed, Inddragelse af lokalmiljø, Elevinvolvering, Tværfaglighed og Globalt perspektiv. Herudover stilles der spørgsmål til, hvilken fase læreren fokuserer på: Kreativitet, Innovation, Iværksættelse.

Analysen viser, at der i entreprenørskabsundervisningen generelt arbejdes en del med kreativitet, især i temaet Fagfaglighed, og i tilsvarende grad med innovation, altså processen fra idé til udviklet produkt. Det generelle billede er, at der ikke inden for noget tema er fokus på iværksættelse af projektet i væsentlig grad.

Entreprenørskabslærerne underviser især i de store fag, dansk og matematik, og herefter følger idræt, kristendom, engelsk og natur & teknik. Hos de lærere, der underviser i klassisk entreprenørskab er der tydelige forskelle i fordelingen af fag. Her underviser over halvdelen i matematik og en tredjedel i samfundsfag og historie. Derimod er de praktisk-musiske fag ikke repræsenteret i særlig høj grad.

Undervisning i 'Klassisk entreprenørskab' forekommer især i de ældste klasser, 7.-10. klasse, mens undervisning i Entreprenørskab som metode forekommer næsten lige så ofte på mellemtrinnet. Generelt tyder det altså på, at jo snævrere definitionen af entreprenørskabsundervisningen er, jo højere klassetrin undervises der på.

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen er, at 14.816 elever bliver undervist i entreprenørskab i en eller anden form. Dette svarer til 2 pct. af alle elever i grundskolen. Tallene er fremkommet på grundlag af lærernes opgivelse af hvilke klassetrin, de underviser på samt tal for skolernes elevbestand fra Undervisningsministeriets Databank.

Ud over spørgeskemaundersøgelsen, der danner basis for kortlægningen, har FFE-YE løbende registreret særlige aktiviteter, der er kommet til vores kendskab gennem hyppig kontakt til skoler rundt i landet. De aktiviteter og projekter, vi har kunnet få elevtal fra, er kommuner, der satser særligt på at indføre entreprenørskab som undervisning, FFE-YE's egne aktiviteter på skolerne samt Opfindertjenesten. I alt deltog 5.428 elever i disse aktiviteter.

Et af de tilbud FFE-YE har til grundskolerne er undervisningsmaterialer, der kan bruges i entreprenørskabsundervisningen. I 2010/2011 udgjorde det samlede antal udleverede eller downloadede antal materialer 12.196 stk.

Lærere i grundskolen kan desuden deltage i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS). I løbet af skoleåret nåede antallet af medlemsskoler op på 55. Skolerne i netværket repræsenterer i alt ca. 16.500 elever. De 57 lærere, der er kontaktpersoner på NEIS-skolerne og deltager i netværkets arrangementer, estimeres at undervise 2.893 elever i entreprenørskab i en eller anden form. Der er givetvis flere af disse læreres kolleger, der også underviser i entreprenørskab, men det har ikke været muligt at lave en kvalificeret opgørelse af disse eller disses elever.

Antal grundskoleelever, der undervises i entreprenørskab

Kortlægning	14.816
Særlige uv-aktiviteter	5.428
Materialiesalg	12.196
NEIS	2.893
I alt	35.333

Tabel 2.9

Af tabel 2.9 fremgår, at det samlede antal elever, der undervises i entreprenørskab i grundskolen, udgør 35.333, hvilket svarer til 5 pct. af alle knap 700.000 elever i skoleåret 2010/2011. Dette tal skal ses som et minimum og dækker således kun over den undervisning og de aktiviteter, FFE-YE har kunnet registrere.

3. Ungdomsuddannelserne

3	Ungdomsuddannelserne	41	3.5.2 Kortlægning af de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx)	54
3.1	Indledning	42	3.6 Kortlægning af erhvervsuddannelserne (EUD)	60
3.2	Hvad er entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne?	42	3.7 Young Enterprise på ungdomsuddannelserne	62
3.3	Afgrænsning	45	3.7.1 Om Company Programme (CP)	62
3.4	Metode	46	3.7.2 Om Innovation & Design (I&D)	63
3.4.1	Metode – Gymnasiale uddannelser (almen og erhvervsrettede)	47	3.8 Kortlægning af Company Programme og Innovation & Design fra 2006/07 til 2010/11	63
3.4.2	Metode – Erhvervsuddannelser (EUD)	49	3.9 Kortlægning af andre aktiviteter på ungdomsuddannelserne	66
3.4.3	Metode - Young Enterprise – materialesalg, konkurrenceforløb og øvrige aktiviteter	50	3.10 Salg af undervisningsmateriale på ungdomsuddannelserne	67
3.5	Kortlægning af gymnasiale uddannelser	51	3.11 NEIS på ungdomsuddannelserne	68
3.5.1	Kortlægning af den almen gymnasiale uddannelse (stx/hf)	52	3.12 Kønsfordeling på entreprenørskabsaktiviteter	69
			3.13 Opsummering	72

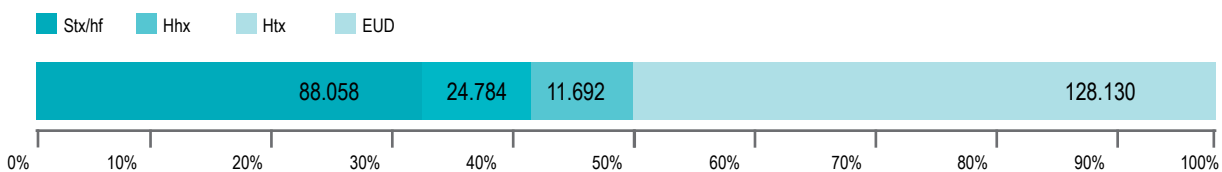
3.1 Indledning

Ungdomsuddannelserne i Danmark dækker de gymnasiale uddannelser og de erhvervsfaglige uddannelser. Dette afsnit har til formål at kortlægge, hvad status er i skoleåret 2010/2011 i forhold til undervisning der fremmer de unges entreprenørielle kompetencer, unges deltagelse i denne undervisning og hvilken udvikling, der er sket i forhold til kortlægningen fra 2009/2010. Det vil sige, hvor mange af de ca. 240.000 elever på en ungdomsuddannelse har deltaget i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010/2011, sammenlignet med skoleåret 2009/10.

Ungdomsuddannelserne er opdelt i to hovedområder:

- 1) De gymnasiale uddannelser, som dækker over de almengymnasiale uddannelser (stx og hf) samt de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx, htx og EUX).
- 2) De erhvervsfaglige uddannelser (EUD), som foregår på landets handelsskoler, erhvervsskoler, maritime skoler og social- og sundhedsskoler.

Af nedenstående figur 3.1. fremgår fordelingen af den samlede elevbestand på 252.664 elever på uddannelses typer.¹⁷

Figur 3.1

Antallet af elever på de gymnasiale uddannelser (stx/hf, hhx og htx) og de erhvervsfaglige uddannelser (EUD) fordeles ca. ligeligt. Den almene studentereksamen (stx/hf) er den største gymnasiale uddannelse målt på elevtal med ca. 88.000 elever, hvor de erhvervsgymnasiale uddannelser tilsammen udgør godt 36.000 elever, med hhx som den største. Godt 128.000 elever er i gang med en erhvervsfaglig ungdomsuddannelse på EUD.

3.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne?

Entreprenørskabsundervisning på ungdomsuddannelserne er både teoretisk og praksisbaseret. Det, der som tidligere nævnt kan kaldes *undervisning om entreprenørskab* og *undervisning i entreprenørskab*. Undervisning om entreprenørskab sætter fokus på, at eleven tilegner sig viden om fremherskende teorier, begreber og metoder i faget. Det er som oftest lærebøger og gennemgang af væsentlige teorier, begreber og metoder, der dominerer undervisningen. Undervisning i Entreprenørskab er mere handlings- og projektorienteret, og eleven lærer fx at omsætte en forretningsidé til et konkret salgbart produkt eller løse et problem gennem innovativ indsats. Der er tale om en action learning-tilgang eller en learning-by-doing-tilgang, hvor eleven prøver entreprenørskab af i praksis, og ofte er i kontakt med omverdenen uden for uddannelsesmiljøet i form af organisationer og virksomheder.¹⁸

16. EUX indgår ikke separat i indeværende kortlægning

17. Senest opdaterede data fra Undervisningsministeriet: Samlet elevbestand på en ungdomsuddannelse i 2009.

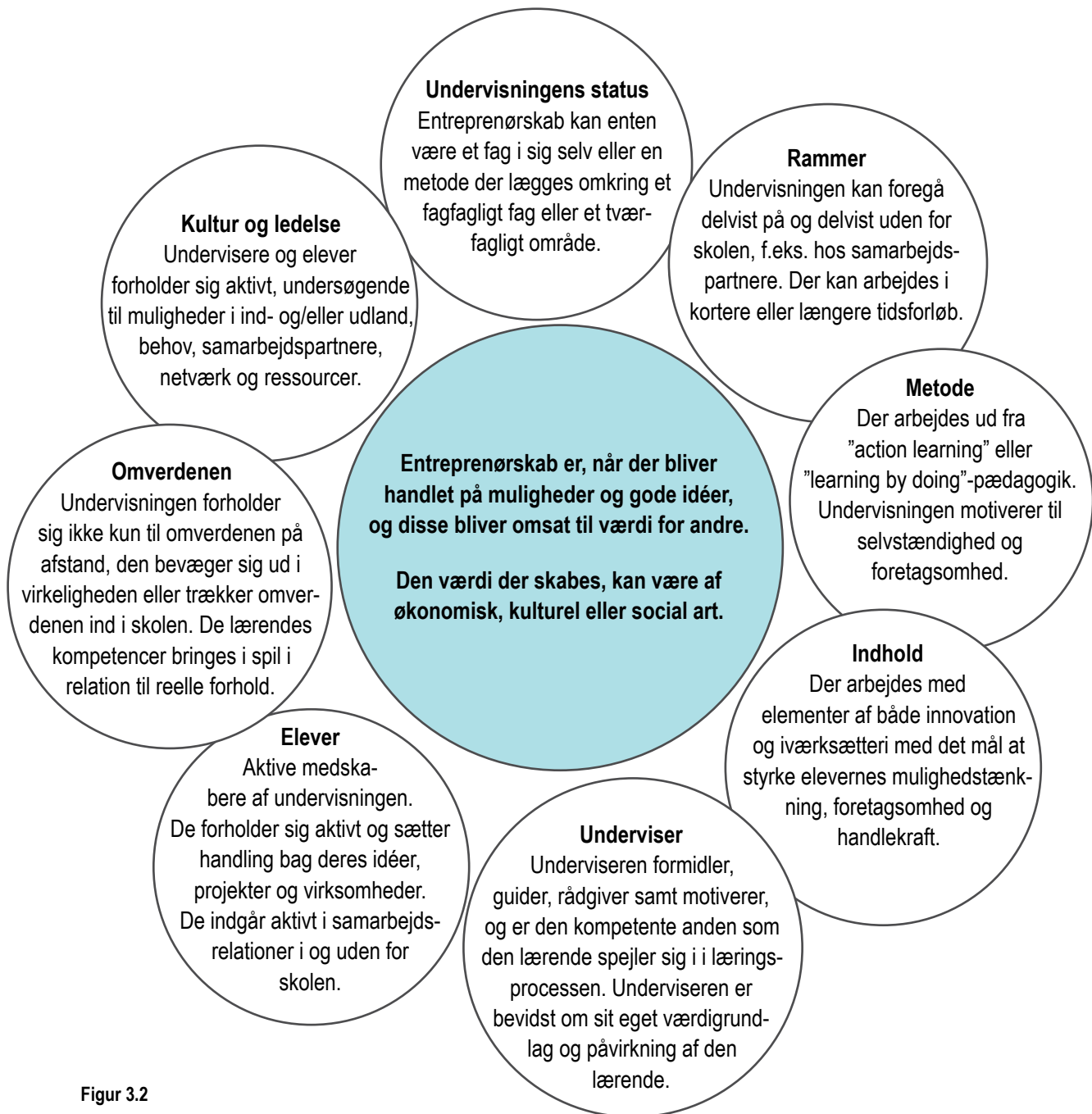
18. Kilde: Philipson, K. og Funder. L.: Udvikling af entreprenørielle kompetencer på gymnasieuddannelser i ntreprenørskab & kompetencer. GEM-antologi 2008, Børsens Forlag

Hvor grundskolen har givet eleverne en basis i at arbejde med innovative projekter og kreative ideer og måske også planlægge, udføre og forstå sammenhænge i en idé eller en plan, så kobler ungdomsuddannelserne det fag-faglige på. Eleven skal på dette niveau opnå viden om innovative processer ved at arbejde med disse i virkelighedsnære situationer. Samtidig skal evnen til at arbejde selvstændigt og sammen med andre inden for flerfaglige områder opøves, så eleverne rustes til erhvervslivet, både som lønmodtagere og som potentielle iværksættere.

På ungdomsuddannelserne undervises i entreprenørskab i selvstændige fag, som fx Innovation, men det kan lige som i grundskolen også indgå i etablerede fag, som eksempelvis Erhvervsøkonomi.

De enkelte blade i entreprenørskabs-blomsten illustrerer hvilke forhold, der gør sig gældende for undervisningen på ungdomsuddannelserne.

Figur 3.2

Uddannelserne på ungdomsniveau har forskelligt fokus i kraft af deres erhvervs- og studierettethed. Heraf følger også forskelle i kultur på de enkelte institutioner, men ovenstående blomst kan udfoldes på alle uddannelser. I de følgende afsnit beskrives, hvordan det gøres i praksis i skoleåret 2010/2011

3.3 Afgrænsning

Kortlægningen tilstræber at kvantificere antallet af entreprenørskabskurser og -fag samt antal deltagende elever. Øvrige entreprenørielle aktiviteter, som foregår uden for den formelle undervisning, vil også indgå i rapporten, men der vil blive skelnet imellem de to typer i opgørelserne.

I dette afsnit om entreprenørskab i ungdomsuddannelserne vil vi gøre rede for følgende:

- Udbuddet af entreprenørskabsfag på de gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser i skoleåret 2010/2011 samt udviklingen fra skoleåret 2009/2010.
- Konkrete tal på elevdeltagelsen i entreprenørskabsfag på de gymnasiale og de erhvervsfaglige uddannelser i skoleåret 2010/2011 samt udviklingen fra skoleåret 2009/2010.
- Kønsfordelingen på elevdeltagelsen i entreprenørskabsfag.
- Elevtal på længerevarende Young Enterprise konkurrenceforløb samt historik.
- Oversigt over andre registrerede entreprenørielle aktiviteter på ungdomsuddannelserne i skoleåret 2010/2011 som ligger uden for den traditionelle undervisning.
- Et overblik over igangværende entreprenørielle og innovative projekter på ungdomsuddannelserne.

Kortlægningen tager udgangspunkt i den formelle undervisning og for ungdomsuddannelsesområdet gælder, at identificering af fag og fagmoduler med entreprenørskabsindhold er foretaget ud fra fagbeskrivelser, læreplaner og vejledninger. Af disse fremgår ikke altid, hvilken pædagogisk metode der anvendes i undervisningen, og denne kan følgelig ikke kvantificeres. Det skal derfor bemærkes, at udbredelsen af entreprenørskabspædagogik og -didaktik, som understøtter foretagsomhed, ikke fremgår af denne kortlægning, medmindre det er skrevet ind i vejledningerne.

Aktiviteter, der ligger ud over den formelle undervisning såsom camps, konkurrencer o. lign., bliver som hovedregel opgjort separat fra den formelle undervisning.

Institutioner, som indgår i kortlægningen, er grundlæggende alle institutioner, der er registreret i Undervisningsministeriets institutionsregister.¹⁹ Dog er der visse undtagelser, idet grønlandske og islandske institutioner ikke er medtaget. Derudover er et fåtal af andre institutioner udeladt på baggrund af kortlægningens vægt på 'den lige vej' gennem uddannelsessystemet.

Der kan forekomme 'double counting' i enkelte situationer. Dvs. hvis en elev har deltaget i 2 forskellige fag/konkurrenceforløb, så tælles han/hun med to gange. Det har ikke været muligt at kontrollere for dette, da individ-data ikke har været tilgængelige.

Det er i udarbejdelsen af kortlægningen tilstræbt at give et samlet overordnet overblik over situationen på ungdomsområdet. Men det kan naturligvis ikke afvises, at enkelte uddannelsesinstitutioner, uddannelser m.m. er overset i arbejdsprocessen.

På grund af ny information og viden, kan tal afvige ift. kortlægningsrapporten for skoleåret 2009/2010.

3.4 Metode

I det følgende afsnit præsenteres de anvendte metoder til dataindsamlingen. Problemstillinger og udfordringer i den forbindelse fremlægges og diskuteres kort.

¹⁹. <http://uvm.dk/For%20institutioner/Struktur%20og%20udbud/Institutioner/Institutionsregister.aspx>

3.4.1 Metode – Gymnasiale uddannelser (almen og erhvervsrettede)

Man kan blive optaget på en gymnasial ungdomsuddannelse efter afslutningen af grundskolen. Normalt er uddannelsens varighed 3 år med undtagelse af den højere forberedende eksamen (hf), som tager 2 år. Normalt er de gymnasiale niveauer opdelt i A, B og C – hvor A niveau opnås ved at have samme fag i alle tre studieår. B-niveau opnås på 2 år og C-niveau hvis faget har en varighed af ét skoleår. Ikke alle fag udbydes på alle tre niveauer.

Formålet med rapporten er at kvantificere antallet af elever, som har deltaget i entreprenørskabsundervisning herunder innovation og iværksætteri på deres gymnasiale uddannelse i skoleåret 2010/2011. På de gymnasiale uddannelser (stx, hf, htx og hhx) har den praktiske indgangsvinkel bestået i at undersøge hvilke fag, der kunne betragtes som undervisning med entreprenørskabsindhold. Denne proces har omfattet gennemgang af læreplaner og vejledninger på området. Fagene Virksomhedsøkonomi, Teknologi, Innovation og Erhvervsøkonomi C er identificeret som fag, der indeholder elementer af entreprenørskab.²⁰

3.4.1.1 Identificering af entreprenørskab i fagene

Virksomhedsøkonomi udbydes på hhx på både A- og B-niveau og er desuden obligatorisk på mindst B-niveau. Af Vejledning til Læreplan for Virksomhedsøkonomi A (Ny) fremgår, at kerneområderne for Virksomhedsøkonomi, blandt andet består i, at eleverne stifter bekendtskab med opstart af virksomhed, iværksætterkultur, iværksætteregenskaber, forretningsidé og forretningsgrundlag.

Teknologi er obligatorisk på htx-uddannelsen på mindst B-niveau, og af Læreplanen for Teknologi A (NY) fremgår det, at formålet er at styrke elevernes forudsætninger for videregående uddannelse indenfor bl.a. innovation og iværksætteri. En del af kernestoffet i undervisningen er desuden "metoder til idéudvikling", som knytter an til formålet om, at eleverne får kendskab til idéudvikling og innovative og kreative processers betydning i forbindelse med udvikling af produkter.

Innovation kan udbydes som valgfag på både B- og C-niveau på alle de gymnasiale uddannelser og i Bekendtgørelsen om dette fag (juni 2010) står der: "Innovation er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden inden for invention, innovation og diffusion. Innovation beskæftiger sig med innovative processer, projektstyring og projektførelse eller forretningsplan." ... "Formålet med undervisningen er at fremme elevernes evne til at arbejde systematisk og kreativt med idéudvikling som et fundament for såvel opstart af egen virksomhed som nonprofitorganisation." Derudover giver faget viden om kommercialisering samt innovations betydning på såvel mikro- som makroniveau.

20. På baggrund af gennemgangen af læreplaner og videnskabelige artikler bl.a. "Udviklingen af entreprenørielle kompetencer på gymnasieuddannelser" af Kristian Philipsen, Syddansk universitet og Lars Funder, tidl. Adm. direktør Gumlink.

På faget Erhvervsøkonomi C, som udbydes på stx/hf og htx-uddannelserne, er målet eksempelvis, at eleverne skal kunne "redegøre for problemstilling i forbindelse med etablering af en virksomhed."²¹

Oversigt over udbuddet af entreprenørskabsfag på de gymnasiale uddannelser

Fag på uddannelserne	Type	stx/hf	hhx	htx
Virksomhedsøkonomi A – B	Obligatorisk, mindst B		X	
Teknologi A – B	Obligatorisk, mindst B			X
Innovation B – C	Valgfag	X	X	X
Erhvervsøkonomi C	Valgfag	X		X

Tabel 3.1

Note: EUX er ikke inkluderet.

3.4.1.2 Indsamling af data

Første fase i dataindsamlingen bestod i at kontakte uddannelsesinstitutionerne via et elektronisk spørgeskema og derigennem få indsamlet informationer om, hvorvidt den pågældende uddannelsesinstitution udbød de førnævnte fag i skoleåret 2010/11. Hvis det var relevant, blev der spurgt ind til antallet af elever, der har deltaget i f.eks. Innovation og/eller Erhvervsøkonomi C i skoleåret 2010/2011. Derudover blev antallet af elever opdelt på køn, og fagets undervisningsniveau blev efterspurgt. Se spørgeskemaet i bilag 5.

I anden fase af indsamlingen, benyttede vi Lectio²², som er en webside, hvor uddannelsesinstitutioner kan lægge information ud til eleverne, skemaer, undervisningsmateriale mm. Derudover kan der findes holdstørrelser på de forskellige fag og klasser på uddannelsesinstitutionen. Denne side benyttede vi til de uddannelsesinstitutioner, som ikke havde svaret på spørgeskemaet. Formålet var at få en svarprocent så tæt på 100 pct. som mulig. For de institutioner, der hverken besvarede vores spørgeskema eller er oprettet på Lectio, opsporede vi relevante kontaktpersoner via uddannelsesinstitutionernes hjemmesider og efterspurgt, via mail og telefonopkald, den ønskede information.

Via de 2 første faser blev omkring 95 pct. af data indsamlet. På de få institutioner, hvor dataindsamling ikke var mulig af forskellige årsager, er anvendt indsamlet data fra kortlægningen i skoleåret 2009/2010 eller data, der var tilgængelige i Undervisningsministeriets databank.²³

Udfordringen ved denne indsamlingsmetode er at få en høj svarprocent i første og anden fase, idet den telefoniske dataindsamling er en tidskrævende proces. Svarprocenten ved første faser var omkring 30 pct., hvilket var højere end ved forrige kortlægning, men stadig under vores forventninger. Uddannelsesinstitutioner, som er inkluderet i kortlægningen, optræder alle i Undervisningsministeriets institutionsregister. Dog skal det bemærkes, at enkelte institutioner heri er udeladt (se foregående afsnit om afgrænsning).

21. Bekendtgørelse om valgfag fælles for de gymnasiale uddannelser – juni 2010

22. www.lectio.dk

23. Offentlig tilgængelig databank på uvm.dk - <http://statweb.uni-c.dk/databanken/uvmDataWeb/MainCategories.aspx?>

Både hhx og htx-uddannelsen har hver et entreprenørskabsfag på uddannelsen, som er obligatorisk på mindst B-niveau. Virksomhedsøkonomi (VØ) på hhx og Teknologi (TEK) på htx. De to øvrige fag, Innovation og Erhvervsøkonomi er valgfag og indgår i forskellige sammenhænge i de respektive studeretninger på uddannelsesinstitutionerne. Idet informationerne ikke er individbaseret, er det umuligt at kontrollere interaktionen mellem de to valgfag og de to obligatoriske fag på uddannelserne. Dermed sagt at en sammentælling af alle deltagerne i de 4 fag ville give et forkert billede af virkeligheden, idet enkelte individer ville optræde flere gange i tallene.

For at give et så præcist mål som muligt for det samlede antal elever, som har deltaget i entreprenørskabsfag i skoleåret 2010/11 på henholdsvis hhx og htx-uddannelserne, har vi valgt kun at medregne antallet af elever på de obligatoriske fag. Dermed undgår vi, at en elev bliver talt med to gange (interaktion med valgfagene Innovation og Erhvervsøkonomi). Deltagerantal i valgfagene vil dog også fremgå af opgørelserne i senere afsnit.

3.4.2 Metode – Erhvervsuddannelser (EUD)

Erhvervsuddannelser (EUD) er en ungdomsuddannelse, som typisk vælges efter, at eleven har afsluttet 9. skoleår. Uddannelsen består af både praktik og skoleophold, og ca. 40.000 elever starter på et grundforløb hvert år. Man kan starte på en erhvervsuddannelse via en af de 12 tilgængelige "indgange". De 11 af de 12 indgange udbydes af tekniske, maritime og social- og sundhedsskoler. Den merkantile indgang udbydes af handelsskolerne. Gældende for alle indgange er, at eleven starter på et grundforløb, som normalt foregår som skoleforløb. Når grundforløbet er gennemført, kan eleven fortsætte på et af de 110 hovedforløb, som udbydes af de tekniske skoler og handelsskolerne.

Erhvervsuddannelserne varierer meget og udbyder kurser og moduler af forskellig varighed og på forskellige tidspunkter af året. De følger således ikke automatisk et skoleår, som det kendes fra grundskolen og de gymnasiale uddannelser.

Nøgleord, søgeord

- Entreprenørskab
- Iværksætteri
- Innovation
- Intraprenørskab
- Idégenerering

En første undersøgelse af omfanget af formelt entreprenørskab på erhvervsuddannelserne bestod i, at vi systematisk gennemgik institutionernes hjemmesider, studieordninger og fagbeskrivelser og forsøgte at identificere hvilke fag/moduler, der indeholder elementer af entreprenørskabsundervisning på de enkelte uddannelser. Ud fra denne indsigt i udbuddet kontaktede vi institutionerne og efterspurgte elevtal på de identificerede fag/moduler.

Den systematiske gennemgang af studieordningerne, blev foretaget ved at anvende de nævnte søgeord i tabellen, samt almindelig fornuftig gennemgang. Vi udformede en nem og overskuelig oversigt til hver enkelt uddannelsesinstitution, der klart viste, hvad vi havde identificeret via søgningen samt hvilke informationer, vi gerne ville bede om.²⁴ Derudover gjorde vi klart opmærksom på, at øvrige fag/moduler/aktiviteter var yderst velkomne på oversigten.

Gennem denne metode får vi antallet af elever på erhvervsuddannelserne, som i indeværende skoleår (2010/11) har deltaget i kurser, moduler eller forløb med et entreprenørielt indhold. Derudover har vi anmodet om tilsvarende information fra skoleåret 2009/2010 – så en sammenligning kan foretages.

Dette er en betydelig forbedring af detaljegraden sammenlignet med kortlægningen i skoleåret 2009/2010. I 2009/10 opgjorde vi antallet af entreprenørskabs-elever på baggrund af elevbestanden på de respektive erhvervsuddannelser, såfremt den pågældende uddannelse havde et entreprenørskab/iværksætteri fag/kursus inkluderet. Dermed var tidsperioden ikke afgrænset til at gælde det pågældende skoleår, men derimod hele uddannelsesforløbet. Med den nye opgørelsesmetode opnår vi at kunne afgrænse elevtallet til skoleåret 2010/11. Den nye indsamlingsmetode er tidskrævende, men resultatet bliver langt mere validt end tidligere.

3.4.3 Metode – Young Enterprise: materialesalg, konkurrenceforløb og øvrige aktiviteter

I kortlægningen tilstræber vi at give et overblik over deltagerne i de længerevarende Young Enterprise konkurrenceforløb samt et overblik over mængden af udleverede undervisningsmateriale igennem Young Enterprise. I den forbindelse anvendes internt datamateriale, statistik og fakturering af materialeudlevering/salg.

24. Et eksempel på en udformet oversigt kan ses i bilag 7

Derudover har vi i indeværende kortlægningsrapport inkluderet et afsnit om "Øvrige aktiviteter", som beskriver projekter, eksterne konkurrenceforløb m.m. Antallet af elever, som har deltaget i sådanne forløb, bliver, så vidt det er muligt, holdt separat fra antal deltagere i den formelle undervisning. Det kan i denne opgørelse forekomme, at enkelte elever indgår mere end én gang.

3.5 Kortlægning af gymnasiale uddannelser

De gymnasiale uddannelser omfatter både det almene gymnasium samt de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser. På det almene gymnasium udbydes den 3-årige almene studentereksamen (stx) samt den 2-årige højere forberedende eksamen (hf). På de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser udbydes den 3-årige højere handels-eksamen (hvx) samt den ligeledes 3-årige højere tekniske eksamen (htx).

EUX er en nyoprettet gymnasial uddannelse, som giver eleverne mulighed for at opnå et gymnasialt fagligt niveau i forbindelse med, at de tager en erhvervsuddannelse. Uddannelsen mikser dermed det høje faglige niveau fra de gymnasiale uddannelser med de kreative, håndværksmæssige færdigheder, som eleverne tilegner sig på de erhvervsfaglige uddannelser. Uddannelsen udbydes endnu kun på få institutioner, og deltagerinformationer er ikke inkluderet i dette års kortlægningsrapport.

Det næste afsnit 3.5.1 omhandler kortlægningen af det almene gymnasium (stx/hf), hvorefter afsnit 3.5.2 ser på de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hvx og htx).

3.5.1 Kortlægning af den almengymnasiale uddannelse (stx/hf)

I tabel 3.2 ses de overordnede resultater af kortlægningen af de almene gymnasiale uddannelser i skoleåret 2010/11. På baggrund af den tidligere kortlægningsrapport fra 2009/2010 kan vi sammenligne og beskrive udviklingen inden for området over de seneste to skoleår.

Oversigtstabel, stx/hf

Variable/Periode	Skoleåret 2009/2010	Skoleåret 2010/2011
Antal stx/hf institutioner inkl. i kortlægningen¹	142	142
Samlet antal elever på en stx/hf-uddannelse ²	88.058	88.058
Innovation (IN)		
Antal institutioner som udbyder faget	13	7
- Andel af institutioner som udbyder faget	9,2 %	4,9 %
Antal elever som deltager i faget	141	187
Erhvervsøkonomi (EØ)		
Antal institutioner som udbyder faget	106	107
- Andel af institutioner som udbyder faget	74,6 %	75,4 %
Antal elever som deltager i faget	2.336	2.929
Samlet antal elever som har haft Innovation eller/og Erhvervsøkonomi C	2.477	3.116
- Andel elever som har haft fagene i det almene gymnasium	2,8 %	3,5 %

Tabel 3.2

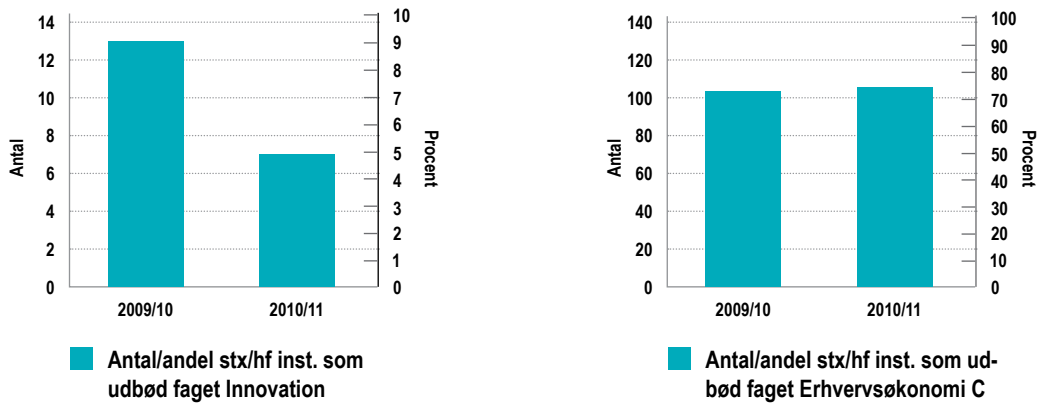
Note: Små forskelle i forhold til 2009/2010 kortlægningen kan forekomme, pga. yderlige oplysninger

1. Inkluderer alle landets gymnasier, private som offentlige. Studenterkurser og få specielle uddannelsesinstitutioner er udeladt.
2. Samlede antal elever i skoleåret er fra Undervisningsministeriets officielle database. 2008/09 er de nyeste tal, som derfor også danner grundlag for skoleåret 2010/11. Procent-satserne bliver løbende opdateret, når nye samlede elevtal udkommer.

På den almengymnasiale uddannelse udbydes fagene Innovation og Erhvervsøkonomi C. I indeværende kortlægningsperiode indgår 142 uddannelsesinstitutioner, som udbyder stx/hf-uddannelsen. Alle institutionerne er identisk med de institutioner, som indgik i kortlægningen for skoleåret 2009/2010. Dette er med til at skabe optimale betingelser for en sammenligning årene imellem.

Oversigt over antal/andel stx/hf-uddannelsesinstitutioner, som udbød Innovation og Erhvervsøkonomi C i 2009/10 og 2010/11

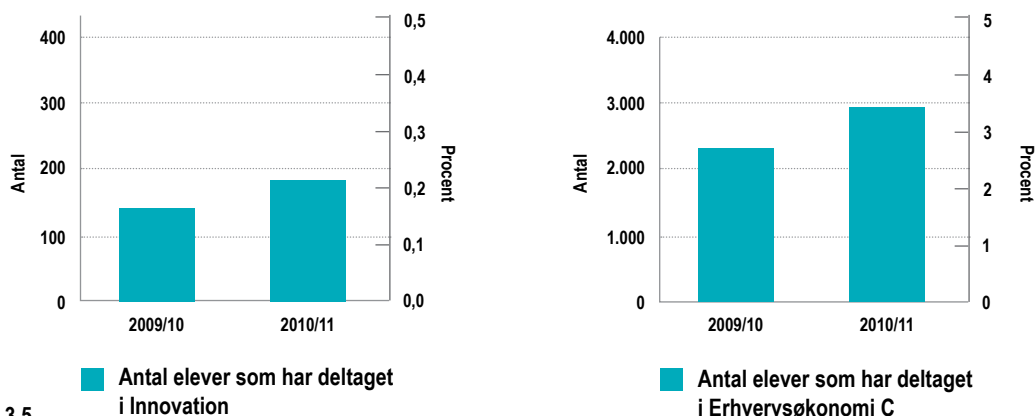

Figur 3.4

I skoleåret 2010/2011 er faget Innovation kun blevet udbudt på 7 ud af de i alt 142 uddannelsesinstitutioner, hvor der i skoleåret 2009/2010 var 13 udbydende institutioner. Ud af de 7 institutioner, som udbød faget Innovation i skoleåret 2010/2011, er der én institution, som ikke udbød faget i 2009/2010. De resterende 6 institutioner er gengangere fra 2009/2010. Faget Erhvervsøkonomi C udbydes på 3 ud af 4 almene gymnasier, svarende til 107 institutioner. Dette er samme niveau som i skoleåret 2009/2010.²⁵

På trods af nedgangen i antal udbydere af faget Innovation er antallet af elever, som modtager undervisning i faget, steget fra 141 elever sidste år til 187 elever i skoleåret 2010/2011. Ud af det samlede antal elever på en stx/hf-uddannelse er det dog stadig et forsvindende lavt antal (figur 3.5). Antallet af elever, som modtager undervisning i faget Erhvervsøkonomi C, er steget betydeligt i skoleåret 2010/2011 sammenlignet med skoleåret før. Der er 596 flere elever, som modtager undervisning i faget, hvilket svarer til en stigning på 26 pct. i forhold til 2009/2011.

Oversigt over antal/andel stx/hf-elever, som deltog i Innovation eller Erhvervsøkonomi C i 2009/10 og 2010/11

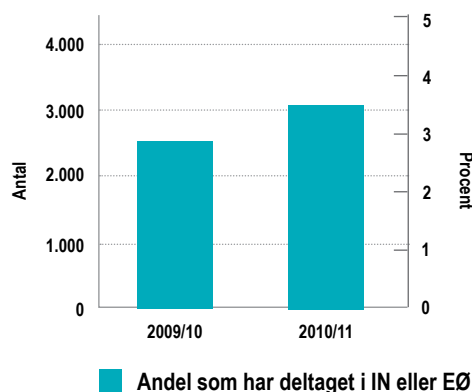

Figur 3.5

25. Samme overordnede antal institutioner som i 2009/2010, men hvor 11 nye udbydere er kommet til, mens 10 udbydere fra 2009/2010 ikke udbød faget i 2010/2011

Samlet set har 3.119 elever på stx/hf-uddannelsen modtaget undervisning i Innovation eller Erhvervsøkonomi C,²⁶ som det fremgår af figur 3.6, hvilket er en stigning på 642 elever. I alt svarer det til, at 3,6 pct. af den samlede elevmasse på en stx/hf-uddannelse i skoleåret 2010/11 har modtaget undervisning i enten Innovation eller Erhvervsøkonomi C.

Samlet antal/andel af stx/hf-elever, som har deltaget i Innovation eller Erhvervsøkonomi C

Figur 3.6

Sammenlignet med skoleåret 2009/2010, hvor andelen af deltagende elever i fagene var 2,8 pct., (2.477) er en 0,8 procentpoint stigning markant, da det svarer til en stigning på 29 procentpoint. Årsagen til stigningen skal sandsynligvis findes i flere faktorer. Det kan bl.a. skyldes et generelt større antal stx/hf-elever. En sådan stigning i elevtallet er ikke taget i betragtning, idet det nyeste officielle elevtal på stx/hf-uddannelsen er fra 2009.²⁷ Derfor anvendes det samme elevgrundlag for både 2009/10 og 2010/11. En stigning i det samlede elevtal kan dog ikke udelukkende forklare stigningen på 29 procentpoint.

På den baggrund må konklusionen være, at relativt flere stx/hf-elever har været igennem et fag med entreprenørskabsindhold i skoleåret 2010/11 end i 2009/10.

3.5.2 Kortlægning af de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hxx og htx)

I dette afsnit vil udvalgte fag på de to erhvervsrettede gymnasiale uddannelser i skoleåret 2010/11 blive kortlagt og sammenlignet med tilsvarende tal for skoleåret 2009/10. De to erhvervsrettede gymnasiale uddannelser vil overordnet set blive holdt adskilt, men enkelte parametre vil blive sammenlignet.

3.5.2.1 Hhx

I tabel 3.3 er angivet de overordnede resultater af kortlægningen for den højere handelseksamen (hhx) for skoleåret 2010/11. Hvor det er muligt foretages en sammenligning med skoleåret 2009/10.

26. Idet data ikke er individbaseret, kan det ikke udelukkes at enkelte elever har modtaget undervisning i både Innovation og Erhvervsøkonomi C.

27. Det samlede elevtal er fra Undervisningsministeriets database og er det nyeste officielle tal. Svarende til at optællingen er foretaget 1.okt. 2008. Det samlede elevtal anvendes derfor som basisreference i både skoleåret 2009/10 og 2010/11.

Oversigtstabel, hhx

Variable/periode	Skoleåret 2009/10	Skoleåret 2010/11
Antal institutioner i kortlægningen	49	49
Samlet elevtal på en hhx-uddannelse ¹	24.784	24.784
Virksomhedsøkonomi (VØ)		
Antal institutioner som udbød faget	-	49
- Andel af institutioner som udbød faget	-	100 %
Samlet antal virksomhedsøkonomi-elever på hhx (A og B niveau)	-	20.851
- Andel af hhx-elever som har deltaget i Virksomhedsøkonomi	-	84,1 %
Innovation (IN)		
Antal institutioner som udbød faget	41	46
- Antal institutioner som udelukkende udbyder faget på B-niveau	4	3
- Antal institutioner som udelukkende udbyder faget på C-niveau	35	36
- Antal institutioner som udbyder faget på B- og C-niveau	6	7
Antal elever som har deltaget på B-niveau	386	383
Antal elever som har deltaget på C-niveau	3.046	3.302
Samlet antal Innovation-elever på hhx	3.432	3.685
- Andel af hhx-elever som har deltaget i Innovation	13,8%	14,9%

Tabel 3.3

Note: Små forskelle i forhold til 2009/2010 kortlægningen kan forekomme, pga. yderlige oplysninger

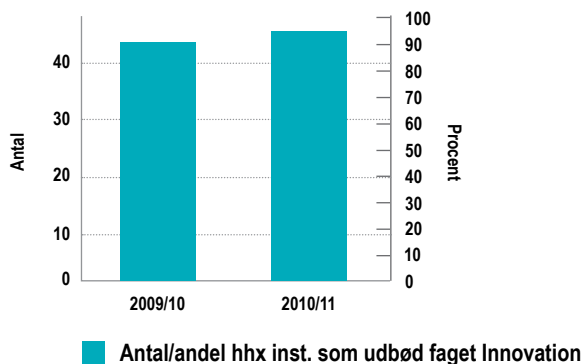
1. Samlede antal elever i skoleåret er fra Undervisningsministeriets officielle database. 2008/09 er de nyeste tal, som derfor også danner grundlag for både skoleåret 2009/10 og 2010/11.

2. Se de præcise beregninger og antagelse i Bilag 6. Beregningerne er foretaget ud fra det samlede elevtal på htx, hvilket betyder at estimatet er ens for skoleårene 2009/10 og 2010/11.

Af tabel 3.3, fremgår det, at 49 institutioner, som udbyder hhx-uddannelsen, har været involveret i kortlægningen i skoleåret 2010/11. Det er de samme 49 institutioner, som deltog i skoleåret 2009/10, hvilket skaber et gunstigt grundlag for en sammenligning.

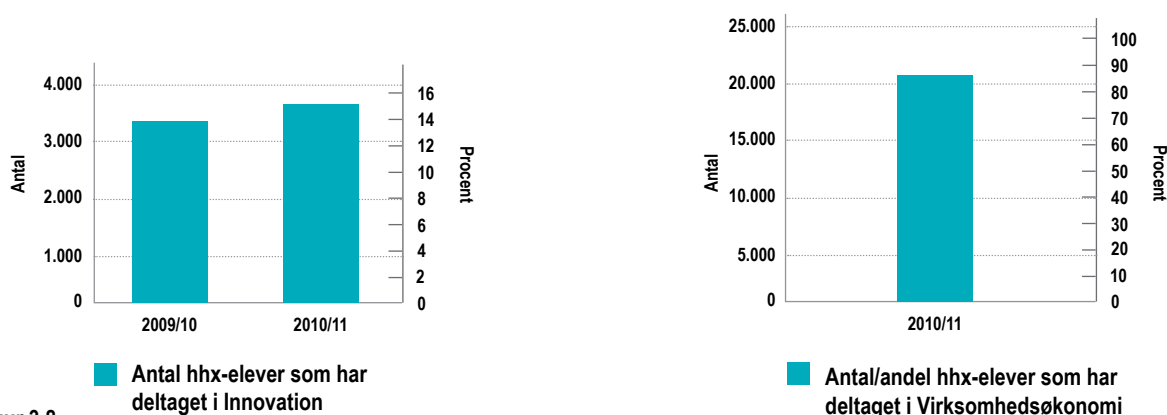
Oversigt over antal/andel hhx uddannelsesinstitutioner, som udbød faget Innovation i 2009/10 og 2010/11

Figur 3.7

Andelen af hhx-institutioner, som udbød faget Innovation, er steget fra 91,8 pct. (45 skoler) i 2009/10 til 93,9 pct. (46 skoler) i skoleåret 2010/11, som det ses i figur 3.7. Ud af de 46 skoler udbød 36 skoler faget på C-niveau, 3 på B-niveau, mens 7 skoler udbød faget på både C- og B-niveau. Fordelingen på niveau var tilsvarende i skoleåret 2009/10, med marginale forskelle.

Oversigt over antal/andel hhx-elever, som har deltaget i Innovation eller Virksomhedsøkonomi i 2009/10 og 2010/11

Figur 3.8

I figur 3.8 ses, at hhx-uddannelsen har 3.851 studerende, svarende til at 15,3 pct. af det samlede elevtal modtaget undervisning i faget Innovation. Dette er en stigning sammenlignet med skoleåret 2009/2010, hvor 14,9 pct. deltog i faget Innovation.

Virksomhedsøkonomi er obligatorisk på B-niveau på hhx-uddannelsen. Dette betyder, at alle hhx-elever på 1. og 2. årgang har deltaget i Virksomhedsøkonomi B i skoleåret 2010/11, hvilket svarer til 15.320 elever. Derudover har elever på 3. årgang mulighed for at vælge faget på A-niveau, hvilket 5.531 elever har valgt at gøre i skoleåret 2010/2011. Dermed har sammenlagt 20.851 elever deltaget i faget Virksomhedsøkonomi i skoleåret 2010/11. Det skal bemærkes, at vi ikke sammenligner med tallene fra skoleåret 2009/10, idet disse bygger på et estimat²⁸ og ikke på reelt indsamlet information.

28. For nærmere information om estimeringsmetoden henvises til kortlægningsrapporten "Fra ABC til ph.d." fra skoleåret 2009/2010

3.5.2.2 Htx

I tabel 3.4 er angivet de overordnede resultater af kortlægningen for den højere tekniske eksamen (htx) for skoleåret 2010/11. Hvor det er muligt foretages en sammenligning med skoleåret 2009/10.

Oversigtstabel, htx

Variable/periode	Skoleåret 2009/10	Skoleåret 2010/11
Antal institutioner i kortlægningen	35	37
Samlet elevtal på en htx-uddannelse*	11.692	11.692
Teknologi (TEK)		
Antal institutioner som udbød faget	35	37
- Andel af institutioner som udbød faget	100 %	100 %
Estimeret antal som deltog i faget Teknologi på enten A eller B niveau*	9.333	9.333
- Estimeret andel elever som deltog i Teknologi på enten A eller B niveau	79,8 %	79,8 %
Innovation (IN)		
Antal institutioner som udbød faget	22	22
- Andel institutioner som udbød faget	62,9 %	59,5 %
Antal elever som deltog i faget (B eller C niveau)	417	549
- Andel elever som deltog i Innovation (B eller C niveau)	3,6 %	4,7 %
Erhvervsøkonomi (EØ)		
Antal institutioner som udbød faget	23	22
- Andel af institutioner som udbød faget	65,7 %	59,5 %
Samlet antal elever som deltog i faget	299	532
- Andel elever som deltog i Erhvervsøkonomi	2,6 %	4,6 %

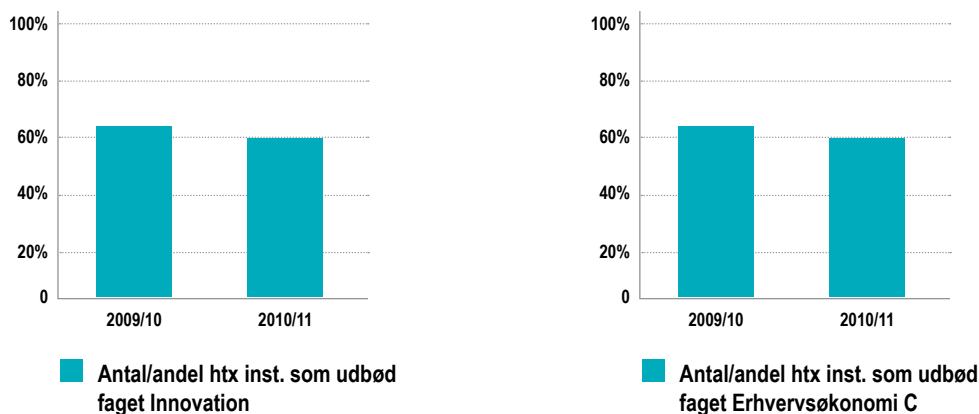
Tabel 3.4

* Se estimeringsberegningerne i bilag 6

På htx-uddannelsen udbydes faget Teknologi, som er obligatorisk på mindst B-niveau, svarende til at alle htx-elever har faget de 2 første år på uddannelsen. Derudover er det muligt at vælge det på A-niveau på 3. årgang. Idet faget Teknologi er obligatorisk på mindst B-niveau, kommer alle htx-elever igennem faget i løbet af deres ungdomsuddannelse. Men vi har estimeret antallet af elever, som har deltaget i faget i skoleåret 2010/11, til at være 9.333,²⁹ hvilket svarer til 79,8 pct. af alle indskrevne htx-elever i 2010/11.

²⁹ Se beregninger og antagelse i bilag 6

Oversigt over andel htx uddannelsesinstitutioner som udbød faget Innovation og Erhvervsøkonomi C i 2009/10 og 2010/11

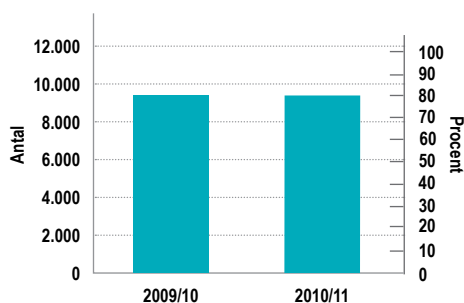

Figur 3.9

Innovation og Erhvervsøkonomi C bliver udbudt på 22 institutioner hver især, svarende til ca. 60 pct. af alle htx-institutioner, som det ses i figur 3.9. Tretten af de 37 htx-institutioner i 2010/11 udbyder begge fag, mens 18 institutioner udbyder ét af fagene. Seks institutioner udbyder hverken Innovation eller Erhvervsøkonomi C. På htx-uddannelsen er andelen af elever, som deltog i faget Innovation i skoleåret 2010/11, 4,7 pct. sammenlignet med 3,6 pct. året før. Dette svarer til 549 elever i 2010/11 og 417 i 2009/10. Antallet af udbydende institutioner var 22 som i 2009/10. At andelen af institutioner, der udbyder faget, er faldet skyldes stigningen i antallet af htx-institutioner fra 35 til 37 i skoleåret 2010/2011.

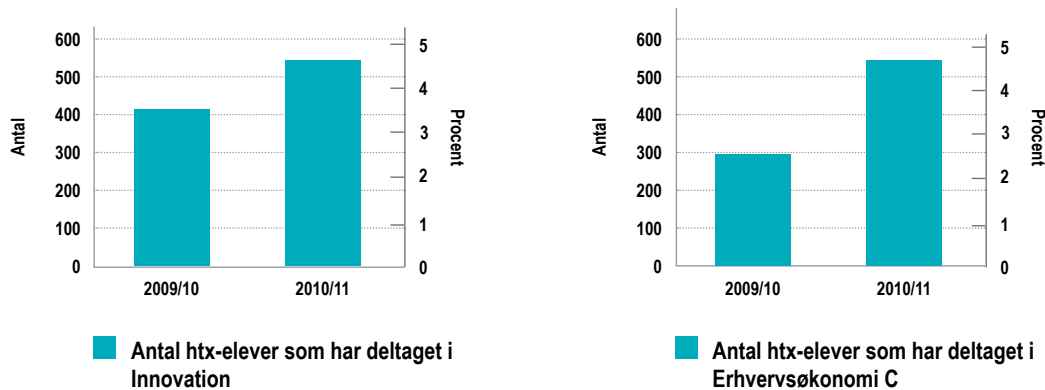
I figur 3.10 ses det estimerede antal deltagende htx-elever i det obligatoriske fag Teknologi (på mindst B-niveau). Det angivne elevtal er et estimat, da en reel dataindsamling ikke har fundet sted. For at se nærmere på estimeringsmetoden henvises til bilag 6. Vi estimerer, at 9.333 htx-elever i skoleåret 2010/2011 har deltaget i faget Teknologi. Samme estimat anvendes for skoleåret 2009/2010, så det er muligt at sammenligne årene i den samlede opgørelse.

Oversigt over estimeret antal/andel, som deltager i Teknologi A på htx

Figur 3.10

Oversigt over antal/andel htx-elever, som har deltaget i Innovation eller Erhvervsøkonomi C i 2009/10 og 2010/11

Figur 3.11

Erhvervsøkonomi C udbydes på htx-uddannelsen og har deltagermæssigt oplevet en markant fremgang fra 2,6 pct. i 2009/10 til 4,6 pct. i 2010/11. Dette svarer til en stigning på 78 procentpoint. Denne stigning skyldes dog ikke et stigende antal institutioner, som udbyder faget, men derimod et generelt større antal elever pr. institution.

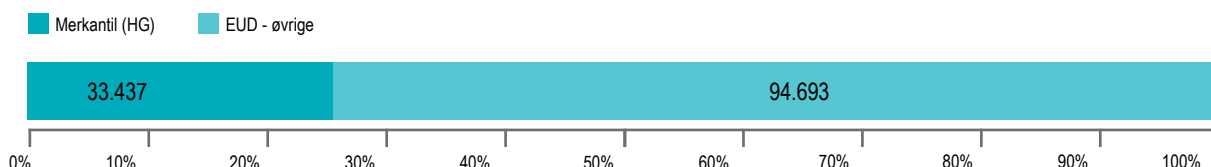
På htx-uddannelsen ses dermed fremgang i elevdeltagelsen i valgfagene Innovation og Erhvervsøkonomi C, som begge rummer elementer af entreprenørskab. Samlet set har 1.081 htx-elever deltaget i enten Innovation eller Erhvervsøkonomi, hvilket er 51 pct. flere end i skoleåret 2009/10.³⁰

30. Ud fra databasen "Fagkombinationer på eksamensbeviset" på Undervisningsministeriets hjemmeside, ser vi, at antallet af htx-elever som deltager BÅDE i Innovation og Erhvervsøkonomi er af ubetydelig størrelse, hvormed vi tillader os at lægge tallene sammen.

3.6 Kortlægning af erhvervsuddannelserne (EUD)

I denne udgave af kortlægningen kan vi bringe en forbedret oversigt over entreprenørskabsfag/moduler på de erhvervsfaglige uddannelser, hvilket kan give større overblik og indsigt på uddannelsesområdet, samt skabe forudsætningerne for en optimeret indsats. I figur 3.12 ses størrelsesforholdet i den samlede elevbestand på 128.130 på henholdsvis den merkantile og de øvrige 11 indgange.

Figur 3.12

Vi adskiller den merkantile indgang fra de øvrige erhvervsfaglige indgange, fordi der er en markant forskel på uddannelserne. Desuden ved vi, at den merkantile indgang (HG) har stor fokus på entreprenørskab og iværksætteri – i form af deres relativt markante tilstedeværelse i Young Enterprise forløbet Company Programme.

Nedenstående tabel 3.5 giver et overblik over moduler, som indeholder undervisning i eller om entreprenørskab, iværksætteri eller innovation og derfor er inkluderet i kortlægningen. Tabellen indeholder informationer for både skoleåret 2010/2011 og 2009/2010, så der kan foretages en sammenligning. Vi adskiller den merkantile indgang fra de øvrige 11 indgange.

Oversigtstabel, EUD

Modul/fag	Skoleåret 2009/2010		Skoleåret 2010/2011	
	Antal inst.	Antal elever	Antal inst.	Antal elever
EUD – minus merkantil				
Iværksætteri og Innovation F	28	2.541	28	2.906
Innovation og Strategi F	6	154	6	192
Kreativitet, iværksætteri og innovation – Rutineret	7	232	7	218
Øvrige fag	8	955		1.039
Samlet EUD (minus HG)		3.882		4.355
Merkantil (HG)				
Erhvervsøkonomi C-F	24	7.063	28	7.964
Innovation	5	209	9	499
Iværksætteri	6	339	12	549
Innovation & Iværksætteri	2	600	3	553
Young Enterprise	3	102	7	287
Øvrige fag (HG)	10	1.142	11	930
Samlet Merkantil (HG)		9.455		10.782
Samlet antal elever i ent.fag på EUD		13.337		15.137
- Andel elever i ent.fag på EUD		10,8%		11,8%

Tabel 3.5

På de 11 forskellige erhvervsfaglige indgange (Bil, fly og andre transportmidler, Bygnings- og brugerservice, Transport og logistik, Dyr, planter og natur osv.) har vi identificeret 3 forskellige moduler, som kan kategoriseres som entreprenørskabs-forløb. Modulet Iværksætteri og Innovation F er obligatorisk for de erhvervsfaglige uddannelsesinstitutioner at udbyde minimum som valgfag. Dette fag er af samme årsag det elevmæssigt største entreprenørskabsfag på de 11 indgange.

Derudover er to andre entreprenørskabsfag blevet identificeret. Kreativitet, iværksætteri og innovation (rutineret) samt Innovation og strategi F. Der er ikke noget krav om, at disse to fag skal udbydes. De er begge fag, som er tilknyttet én bestemt uddannelse eller en bestemt indgang på erhvervsuddannelserne. Innovation og strategi er et specialefag på Landbrugets lederuddannelse, mens Kreativitet, iværksætteri og innovation er et valgfag under hovedområdet Mad til mennesker.

Øvrige fag er en fælles betegnelse for institutionsspecifikke kurser og forløb, som indeholder entreprenørskab og innovationselementer. Blandt andet har Viden Djurs et forløb, som hedder Multimedie Animator. Svendborg Erhvervsskole udbyder ligeledes et specielt designet innovationsforløb for hovedtallet af deres elever.

I alt indgår 39 forskellige institutioner med erhvervsuddannelser (minus HG) i kortlægningen.

På den merkantile indgang er der til forskel fra de øvrige 11 indgange forholdsvis mange entreprenørskabsaktiviteter. Der er blevet identificeret 5 forskellige fag på tværs af uddannelser og institutioner, der har med entreprenørskab at gøre. Erhvervsøkonomi B-F er det eneste fag, der er obligatorisk på alle institutioner. De 4 øvrige moduler/fag kan ses i tabel 3.5. Fælles for dem alle er, at de udbydes på relativt få institutioner og hovedsageligt er tilknyttet forskellige specifikke uddannelsesforløb. Men der ses en positiv udvikling i antallet af institutioner, som udbyder fagene. Faget Innovation udbydes på 9 institutioner i 2010/11, mens det i 2009/10 kun blev udbudt på 5 institutioner. Tilsvarende tendens ses for faget Iværksætteri og faget Young Enterprise. Det er lidt forskelligt fra institution til institution, hvordan fagene bliver udbudt. Nogle steder er det som valgfrit fag, mens det andre steder fungerer som enten et linjefag, profilfag eller obligatorisk fag på grundforløbet. Idet antallet af udbydende institutioner er steget, er antallet af deltagende elever ligeledes steget i 2010/11 i forhold til 2009/10 i de pågældende fag.

Øvrige fag (HG) betegner, som i opgørelsen for de øvrige erhvervsfaglige uddannelser, mindre fag og specialdesignede fag på enkelte institutioner. Blandt disse fag kan nævnes Min Butik, Idéudvikling, Sport og Innovation, Salg og Service, Ung virksomhed samt Købmandskab med fokus på egen start af virksomhed. Derudover findes et mindre antal variationer af de fastetablerede fag.

I alt indgår 36 uddannelsesinstitutioner, som udbyder den merkantile indgang (HG), i kortlægningen.

Samlet set har 15.137 elever på en erhvervsfaglig uddannelse deltaget i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010/2011. Der er således sket en stigning fra 2009/2010 på 1.800 elever; fra at udgøre 10,8 pct. er andelen af elever, der følger entreprenørskabsfag steget til 11,8 pct. Stigningen er særligt markant på den merkantile indgang (HG), hvor næsten en tredjedel af eleverne (32,2 pct.) har deltaget i entreprenørskabsundervisning i 2010/2011.

3.7 Young Enterprise på ungdomsuddannelserne

På ungdomsuddannelserne er Young Enterprise (YE) organisationen hovedsageligt engageret i de længerevarende programmer Company Programme og Innovation & Design, som typisk indgår i fagene Innovation, Virksomhedsøkonomi, Erhvervsøkonomi eller andre tilsvarende fag. Derudover sælges forskellige typer af undervisningsmateriale til institutionerne og der arrangeres forskellige typer aktiviteter.

Fokus i dette afsnit af kortlægningen vil ligge på de førnævnte længerevarende YE-forløb Company Programme samt Innovation & Design i skoleåret 2010/2011, som vi vil sammenligne med tidligere års deltagerinformationer. Sidst i afsnittet vil en analyse af udleverede undervisningsmaterialer i skoleåret 2010/2011 blive præsenteret.

3.7.1 Om Company Programme (CP)

Formålet med Company Programme er at få unge under uddannelse til at starte egen virksomhed under vejledning af lærere og rådgivere fra erhvervslivet, således at teoretisk viden afprøves i praksis. I den periode eleverne følger programmet, vil de blive tilbudt deltagelse i regionale, nationale og internationale aktiviteter. De regionale/nationale aktiviteter består af salgsmesser og i april måned afvikles års-konkurrencen, hvor Danmarks bedste unge iværksættervirksomhed kåres.

Programmet varer mellem 8 og 10 måneder (følger et skoleår), hvor eleverne starter og driver deres virksomhed i den virkelige verden. Når forløbet slutter, fjernes virksomhederne fra YE regi – men kan fortsætte i personligt regi.

CP er et værktøj til at modne eleverne personligt og til at opdyrke entreprenørielle kompetencer som handlekraft, problemløsning, empati, refleksion og netværkskompetencer.

Målgruppen er primært de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser samt HG. Men i princippet er alle ungdomsuddannelser velkomne.

3.7.2 Om Innovation & Design (I&D)

Innovation & Design er et 10 ugers forløb, der køres i forbindelse med teknologi faget på htx-uddannelsen. Det er et undervisningsforløb, der giver de unge et solidt indblik i de første faser i opstarten af en virksomhed. Efter forløbet er der god mulighed for at videreføre virksomhed og projekt i CP og få en dybere indsigt i den kommercielle side af virksomhedsdrift.

I&D-forløbet kan afsluttes med deltagelse i en teknisk messe, der indeholder et konkurrenceelement, idet der i forlængelse af erhvervslederens evaluering af elevvirksomhederne bliver kåret vindere i forskellige kategorier.

3.8 Kortlægning af Company Programme og Innovation & Design fra 2006/07 til 2010/11

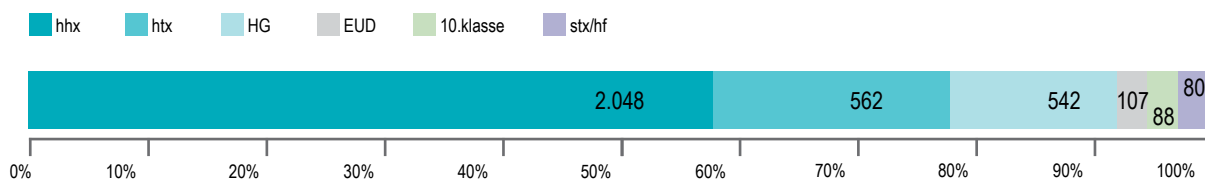
I den nedenstående tabel 3.6 ses de overordnede deltagerinformationer for de to konkurrence-forløb: Company Programme og Innovation & Design i skoleåret 2010/2011. Udover antal deltagende elever ses antallet af forskellige uddannelsesinstitutioner, som eleverne kommer fra, samt antallet af oprettede hold/virksomheder. Det er også muligt for 10. klasse i grundskolen at deltage i CP forløbet – men langt hovedparten er fra ungdomsuddannelserne.

	Company Programme	Innovation & Design
Antal deltagere	3.427	371
Antal institutioner	57	12
Antal hold	838	96

Tabel 3.6

I skoleåret 2010/2011 deltog 3.427 elever i YE konkurrenceforløbet Company Programme. 838 hold var oprettet på 57 forskellige uddannelsesinstitutioner, som hver deltog med deres idé/forretningskoncept. I konkurrenceforløbet Innovation & Design deltog 371 htx-elever fordelt på 7 hold fra 12 forskellige uddannelsesinstitutioner. Historisk set er deltagerantallene i begge konkurrenceforløb vokset markant gennem årene. Trods en mindre tilbagegang af deltagere i 2010/2011 for I&D, er deltagerantallet øget med 160 pct. siden skoleåret 2006/2007.

I figur 3.13 ses en dybere beskrivelse af hvilke uddannelsesretninger, som deltagerne i CP kommer fra. I figuren er angivet det reelle tal, samt hvilken andel de udgør af årets samlede antal deltagere.

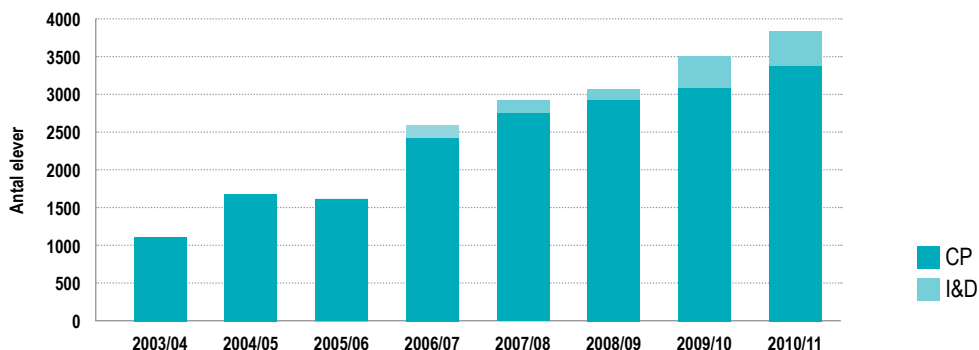

Figur 3.13

Langt størsteparten af deltagerne i Company Programme kommer fra de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx), samt fra handelsskolens grundforløb (HG)³¹. I 2010/2011 kom 92 pct. af deltagerne fra de tre nævnte uddannelsesretninger (hhx, htx og HG). Det almene gymnasium (stx/hf), erhvervsuddannelserne (EUD) samt 10. klasses elever udgør de resterende 8 pct. af deltagerne i CP. Det beskedne antal elever fra stx/hf og EUD er dog højt sammenlignet med tidligere år.

I figur 3.14 ses den samlede udvikling i deltagerantallet i både Company Programme samt Innovation & Design. Det skal bemærkes, at CP og I&D i perioden frem til og med 2005/06 opgørelsesmæssigt har været lagt sammen. Først fra 2006/07 har det været muligt at opgøre forløbene individuelt.

Udvikling i antal deltagere i Company Programme og Innovation & Design, 2003-2011

Figur 3.14

Antallet af elever på ungdomsuddannelserne, som deltog i CP og I&D, var 1.116 i 2003/04. Dette tal er steget til 3.798 i skoleåret 2010/11 og er dermed over 3 gange så højt. Generelt ses en særdeles positiv udvikling i antal deltagere over årrækken.

Måden, hvorpå CP bliver inkorporeret i den daglige undervisning, varierer fra institution til institution. Typisk indgår CP som forløb i et bestemt fag, f.eks. Innovation, Erhvervsøkonomi, Virksomhedsøkonomi eller Teknologi. På enkelte institutioner er der direkte oprettet et fag med navnet Young Enterprise, som eleverne følger på lige fod med andre fag. Det er normalt ikke obligatorisk, at eleverne i det pågældende fag deltager i CP konkurrencen, kun at de følger undervisningen, men der bliver kraftigt opfordret til det. Enkelte steder ligger det dog direkte i pensum, at de også deltager i CP konkurrencen. Det er ikke muligt at kortlægge præcis, hvor mange af deltagerne i CP, der fx samtidig har fulgt fagene Innovation og Erhvervsøkonomi C.

31. Handelsskolen Grundforløb (HG) er teoretisk set en EUD uddannelse, men bliver her holdt afskilt fra de øvrige EUD uddannelser.

Det reelle tal for anvendelse af CP som konceptmodel er muligvis større end angivet, idet eleverne først bliver registreret, når de deltager i messer og/eller konkurrencer med deres produkt. Dermed kan en skole godt have arbejdet med CP-konceptet, uden at YE har registreret det, idet skolen ikke har deltaget i nogen regional aktivitet (messer, konkurrencer m.m.).

Sidste afsnit i kortlægningen af Young Enterprise-forløbene CP og I&D omhandler geografisk fakta på deltagerne. I tabel 3.7 gives en oversigt over, hvordan deltagerne i henholdsvis CP og I&D er fordelt i landet.

CP og I&D deltagere fordelt på region

Region	Company Programme (CP)	Innovation & Design (I&D)	Samlet deltagerantal i CP og I&D	Antal uddannelsesinstitutioner
Region Syddanmark	1.233	114	1.347	21
Region Midtjylland	804	257	1.061	15
Region Hovedstaden	541		541	9
Region Nordjylland	508		508	6
Region Sjælland	298		298	7
Andre/Færøerne	43		43	2
Samlet	3.427	371	3.798	60

Tabel 3.7

Generelt ses, at alle fem regioner er repræsenteret i forskellige grader i Company Programme. Region Syddanmark er stærkest repræsenteret med 1.233 Company Programme deltagere, mens færrest deltagere, dog stadig 298 elever, kommer fra uddannelsesinstitutioner i Region Sjælland. Forløbet Innovation & Design er kun repræsenteret af uddannelsesinstitutioner fra Region Syddanmark og Region Midtjylland.

I denne opgørelse tages ikke højde for antallet af uddannelsesinstitutioner i hver region og dermed antallet af potentielle deltagere.

3.9 Kortlægning af andre aktiviteter på ungdomsuddannelserne

I de tidligere afsnit har vi kortlagt de formelle entreprenørskabsfag på de gymnasiale og erhvervsfaglige ungdomsuddannelser, samt konkurrenceaktiviteter inden for Young Enterprise regi. Derudover findes der flere andre forskellige entreprenørielle projekter og aktiviteter på ungdomsuddannelserne rundt omkring i landet, som kan være indlejret i undervisningen. I dette afsnit vil vi kort præsentere nogle af disse projekter og aktiviteter og medregne dem i det samlede antal elever, som har haft berøring med entreprenørskab i skoleåret 2010/2011.³²

I Region Hovedstaden findes projektet Innovationskraft og Entreprenørskab, også kaldet Innogym. Formålet med det 3-årige projektførløb er at få innovation og entreprenørskab på dagsordenen på regionens gymnasiale uddannelsesinstitutioner. Projektet omfatter udvikling af innovationspædagogiske undervisningsværktøjer, kompetenceudvikling af underviserne og at igangsætte en udvikling på ledelsesniveau for at blive mere forandringsparate.³³

Der har i skoleåret 2010/2011 været elever fra 19 gymnasiale uddannelsesinstitutioner involveret i projektet: 13 almene gymnasier med 2.992 deltagere, 4 htx-institutioner med 877 deltagere og 3 hhx-institutioner med 1.416 deltagende elever. Samlet har 5.285 elever fra ungdomsuddannelserne deltaget i projektet i skoleåret 2010/2011.

Også i Region Sjælland er ungdomsuddannelsesinstitutioner involveret i et større projekt: Selvstændighedsuddannelser i Region Sjælland. Det har ikke været muligt at indhente et præcist tal for elever i projektet, der derfor ikke indgår i den samlede opgørelse.

Ud over de længerevarende konkurrenceforløb indenfor Young Enterprise regi, findes også andre konkurrenceforløb, som beskæftiger sig med entreprenørskab og innovation. I tabel 3.8 er angivet en liste over hvilke, vi har registreret for skoleåret 2010/2011, en kort beskrivelse samt antal deltagere. Vi kan ikke garantere, at der ikke findes flere lignende aktiviteter, som vi ikke har registreret.

32. Vi forsøger så vidt muligt at undgå, at en elev medregnes flere gange (double counting) - men har ikke mulighed for at kontrollere det, da individ data ikke er tilgængeligt.

32. For yderligere information henvises til hjemmesiden www.innogym.dk

Øvrige konkurrenceforløb

Konkurrenceforløb	Kort beskrivelse	Antal deltagere
Gazellespillet	Et online spil, hvor eleverne kan prøve kræfter med at være iværksætter. Som leder af en fiktiv virksomhed skal elev-holdet hver uge træffe vigtige beslutninger om produktudvikling, marketing, investeringer m.v. – og de bedste bliver belønnet med kontante præmier. – Udbydes af Young Enterprise i samarbejde med Dagbladet Børsen.	3.045
European Business Game	EBG er en europæisk iværksætterkonkurrence for unge på stx/hf og htx om at etablere den bedste fiktive virksomhed.	880
Samfunds Cup	Samfunds Cup er et konkurrenceforløb som involverer samfundsfag og historie. Forløbet er et pilotprojekt, men planen er at Samfunds Cup skal udvikles til en regional og national konkurrence.	180
Science Cup Denmark	Science Cup Denmark er en opfinderkonkurrence i biologi, kemi, fysik og naturgeografi for gymnasieelever i 2. g i stx og htx.	624
Samlet antal		4.729

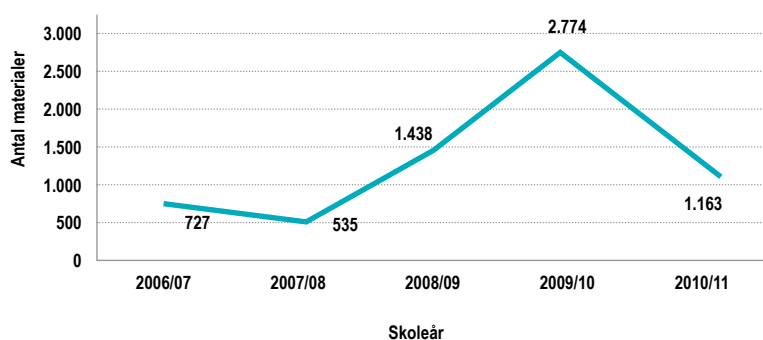
Tabel 3.8

Udover de nævnte projekter og konkurrencer arrangeres andre aktiviteter, som medvirker til at øge interessen og engagementet hos de unge for entreprenørskab. Disse har vi ikke kunnet registrere som undervisning og tælles derfor ikke med i denne kortlægning.

Det samlede antal elever fra ungdomsuddannelserne i skoleåret 2010/2011, som har deltaget i entreprenørielle aktiviteter uden for de formelle rammer for entreprenørskabsfag, altså projekter i Region Hovedstaden og konkurrencer er dermed opgjort til at være 10.014.

3.10 Kortlægning af materialesalg på ungdomsuddannelserne

YE tilbyder en række forskellige undervisningsmaterialer beregnet på ungdomsuddannelserne. Det er muligt at opgøre, hvor mange enheder der er blevet udleveret, og dette kan give en indikation af, hvor mange elever, der undervises i entreprenørskab med disse materialer.

Figur 3.15

Figur 3.15 viser den historiske udvikling i det totale antal rekvirerede materialeenheder til ungdomsuddannelserne i skoleårene fra 2006/07 til 2010/11.

Materialet "Your World, your Business" blev lanceret i 2009/2010 med stor succes, hele 1.882 udleverede elev-eksemplarer. Dette materiale kræver ikke fornyelse fra skoleår til skoleår fra skolernes side. Dette er årsagen til, at antallet af udleverede materialer falder i skoleåret 2010/2011. De øvrige materialer, som blev udleveret i skoleåret 2010/2011 er på niveau eller let stigende i forhold til 2009/2010.

3.11 NEIS på ungdomsuddannelserne

Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS) er et netværk for undervisere på alle uddannelsesniveauer. Netværket, der stilles til rådighed af Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise, bygger på deltagere og deres interesse for og engagement i entreprenørskab.

I netværket deltager lærere fra grundskolen og ungdomsuddannelser samt undervisere fra enkelte videregående uddannelser. Herudover er der deltagere fra kommuner og undervisningscentraler. NEIS er således et tilbud til skoler, uddannelsesinstitutioner, CFU centre og UU centre i alle regioner.

Alle skoler, som er medlem af NEIS, arbejder i forskellig grad med entreprenørskab og innovation i undervisningen. Fx kan nævnes, at flere af skolerne har entreprenørskabsforløb, hvor lokale virksomheder deltager og opstiller udfordrende problemstillinger, som eleverne skal komme med løsningsforslag til.

Netværket NEIS har i august 2011 40 uddannelsesinstitutioner fra ungdomsuddannelserne som medlemmer. Dette er næsten en fordobling i forhold til medlemstallet på 21 medlemmer, som vi kunne berette om i kortlægningsrapporten fra 2009/2010.

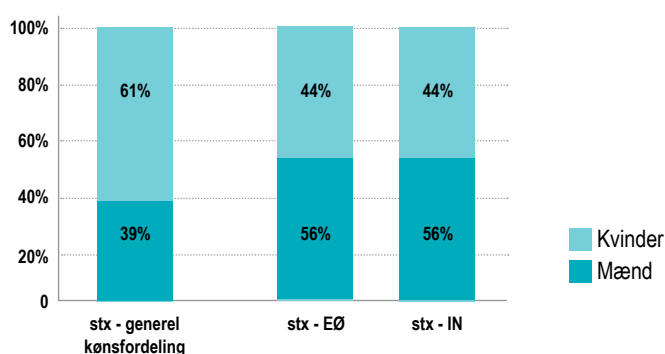
Udover grundskole- og ungdomsuddannelsesmedlemmer er andre interessenter også tilknyttet NEIS. Det er bl.a. Center for Uddannelsesmidler og forskellige politiske udvalg i kommunerne. I alt er 15 øvrige medlemsinstitutioner registreret.

3.12 Kønsfordeling på entreprenørskabsaktiviteter

I dette afsnit redegøres for, hvorvidt der er forskelle mellem antallet af mænd og kvinder i entreprenørskabskurser og konkurrenceforløb på ungdomsuddannelserne. Analysen viser, at samlet set er antallet af mænd og kvinder, som er i gang med en ungdomsuddannelse, ligeligt fordelt, men der er store forskelle mellem de forskellige typer af ungdomsuddannelser.³⁴ Denne interne forskel mellem uddannelserne vil naturligvis blive taget i betragtning ved vurderingen af eventuelle forskelle i fordelingen på køn.

I figur 3.16 ses den overordnede kønsfordeling på det almene gymnasium, samt hvorvidt deltagerne i de respektive entreprenørskabsfag afspejler denne fordeling.

Kønsfordeling i entreprenørskabskurser på det almene gymnasium (stx/hf)

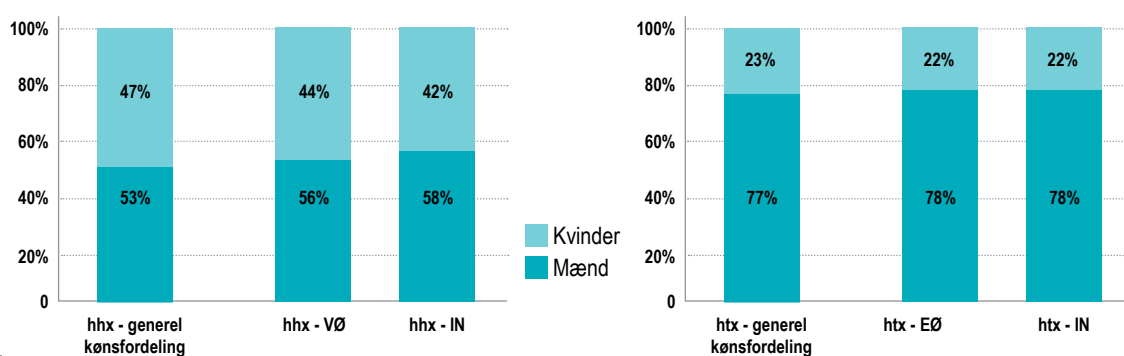

Figur 3.16

Overordnet er 6 ud af 10 almene gymnasieelever kvinder. Denne overrepræsentation af kvinder gør sig derimod ikke gældende i de 2 entreprenørskabsfag, Innovation og Erhvervsøkonomi, hvor 56 pct. af deltagerne er mænd.

På de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser, hhx og htx, er kønsfordelingen for entreprenørskabsfagene ikke så afvigende fra den generelle fordeling, som det var tilfældet på det almene gymnasium. På hhx er der en minimal overvægt af mænd på entreprenørskabsfagene i forhold til den generelle kønsfordeling. På det tekniske gymnasium er ca. 3 ud af 4 elever mænd, hvilket ligeledes afspejles i entreprenørskabsfagene. Dermed kan vi ikke observere væsentlige forskelle blandt fordelingen af mænd og kvinder i entreprenørskabsfag på de erhvervsrettede gymnasiale ungdomsuddannelser. Se figur 3.17.

Kønsfordeling på de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx)

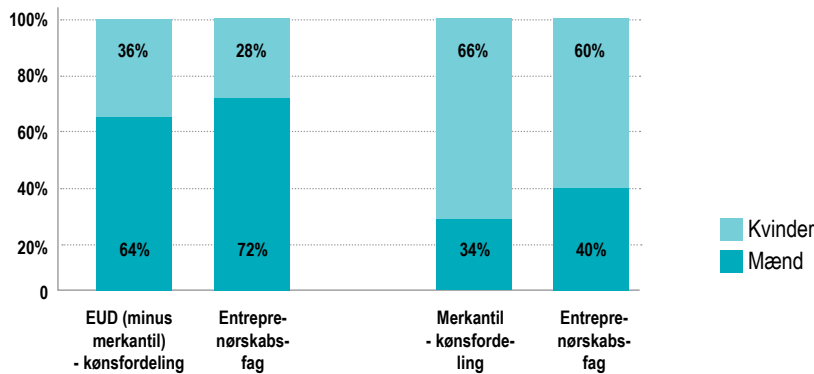

Figur 3.17

34. Undervisningsministeriets "Tal der taler 2009" s. 68

På de erhvervsfaglige uddannelser (EUD) er der flere mænd end kvinder på entreprenørskabsfagene. Men dette skal naturligvis sammenlignes med den generelle sammensætning på de erhvervsfaglige ungdomsuddannelser. I figur 3.18 ses fordelingen mellem mænd og kvinder generelt på erhvervsuddannelserne samt i entreprenørskabsfagene – desuden er den merkantile indgang (HG) adskilt fra de øvrige erhvervsuddannelser.

Kønsfordeling på de erhvervsfaglige ungdomsuddannelser (merkantil og øvrige erhvervsuddannelser) i skoleåret 2010/2011

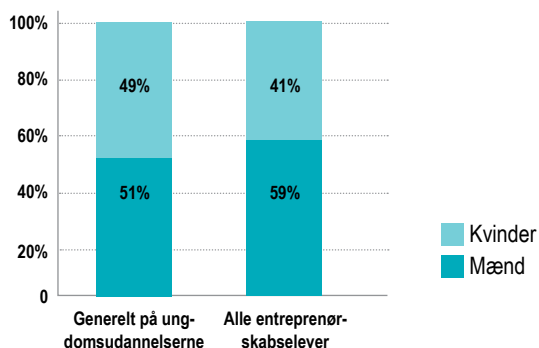

Figur 3.18

Det skal bemærkes, at andelen af kvinder, som deltager i et entreprenørskabsfag på en erhvervsuddannelse (HG undtaget), er 28 pct. Dermed er kvinderne underrepræsenteret i entreprenørskabsfagene sammenlignet med den generelle kønsfordeling, hvor 36 pct. er kvinder.³⁵ Hvis vi udelukkende betragter HG-eleverne er fordelingen omvendt, idet 2 ud af 3 elever er kvinder (66 pct.). Her ses tilsvarende tendens, som i de øvrige EUD uddannelser, hvor kvinderne generelt er lidt underrepræsenteret i entreprenørskabsfagene (60 pct.).

I nedenstående figur 3.19 ses hvordan andelen af kvinder på ungdomsuddannelserne generelt forholder sig til andelen af kvinder på entreprenørskabsfagene.

Kønsfordeling generelt på ungdomsuddannelserne og blandt entreprenørskabs elever i 2010/2011

Figur 3.19

Figuren viser, at der er en ulighed i kønsfordelingen generelt og blandt entreprenørskabs eleverne, idet næsten

35. Kønsfordelingen på EUD kan ses i Undervisningsministeriets statistikbank (EAK-tabel)

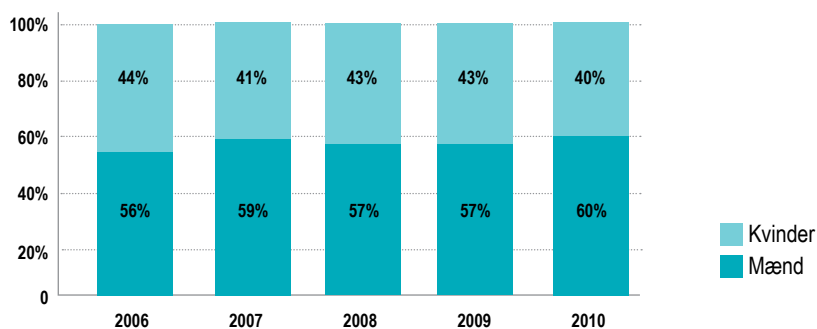
halvdelen af alle elever på ungdomsuddannelserne er kvinder (49 pct.), mens kvinder udgør 41 pct. af eleverne på entreprenørskabskurser.

På de længere konkurrenceforløb inden for Young Enterprise-forløbende, Company Programme samt Innovation & Design har vi også mulighed for at undersøge kønsfordelingen og dermed finde eventuelle forskelle i præferencer.

Kønsfordelingen og uddannelsesfordelingen i begge programmer har stort set været identisk gennem alle årene. I nedenstående figur 3.18 er kønsfordelingen blandt Company Programme deltagerne grafisk præsenteret. Det ses, at andelen af kvinder i CP i skoleåret 2010/11 er 40 pct. Denne andel har været relativt stabil gennem de seneste fem skoleår, siden 2006/07, trods en mindre tendens til at være faldende. I forhold til den overordnede kønsfordeling på ungdomsuddannelserne er kvinderne underrepræsenteret på CP,³⁶ idet de udgør 49 pct. af det totale antal elever.

Eftersom deltagerandelen i CP er relativt ulige fordelt over ungdomsuddannelserne (se figur 3.14) giver det mening at tage højde for dette i en vurdering af kønsfordelingen på forløbet. Dette kan gøres ved at udregne et vægtet gennemsnit af kønsfordelingen, hvor der tages højde for kønsfordelingen i deltagernes forskellige uddannelsesretninger.³⁷ Ved at benytte denne beregningsmetode, vises et mere fair billede af andelen af kvinder i figur 3.20. Den vægtede andel, som fremkommer, bliver 43 pct. På denne måde tager vi højde for, at der trods en generel ligelig fordeling mellem mænd og kvinder på ungdomsuddannelserne (49 pct. kvinder), er stor variation imellem de enkelte ungdomsuddannelser. Fx er andelen af kvinder på stx/hf 61 pct., mens den på htx er 22 pct.

Kønsfordelingen i Company Programme i perioden 2006/07 til 2010/11

Figur 3.20

Konklusionen er, at trods en generel overvægt af mænd i CP, så afspejler kønsfordelingen den generelle sammensætning på de respektive uddannelser, som deltagerne i Company Programme kommer fra.

Kønsfordelingen på Innovation & Design forløbet viser overordnet en større andel af mænd, men afviger ikke markant fra kønsfordelingen på den erhvervsgymnasiale uddannelse htx, hvor ca. 75 pct. er mænd.

36. Undervisningsministeriet: "Tal der taler 2009", s.68

37. Ibid.

3.13 Opsummering

Samlet har 3,6 pct. af eleverne på stx/hf modtaget undervisning i et entreprenørskabsfag – mod 2,8 pct. i skoleåret 2009/2010. Begge relevante fag (Innovation og Erhvervsøkonomi C) har flere elever sammenlignet med 2009/2010. På begge de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser ligger et obligatorisk fag, som er medregnet som entreprenørskabsfag. På hhx-uddannelsen har 84,1 pct. af eleverne modtaget undervisning i entreprenørskab i skoleåret 2010/11 – tilsvarende tal for htx er 79,8 pct.

På de erhvervsfaglige ungdomsuddannelser (EUD) adskilles den merkantile indgang fra de øvrige erhvervsuddannelser. På den merkantile indgang er Erhvervsøkonomi det modul/fag, som flest elever har haft i skoleåret 2010/11, svarende til 7.964 elever. Udover dette fag findes flere mindre fag, som hovedsageligt er tilknyttet en bestemt retning. Samlet set har 10.782 elever inden for den merkantile indgang stiftet bekendtskab med entreprenørskab i undervisningen.

De øvrige EUD-indgange har 3 moduler, som vi betragter som entreprenørskabsfag, hvor Iværksætteri og Innovation er langt det største elevmæssigt, da det som minimum er obligatorisk at udbyde som valgfag. I alt har 4.355 elever fra de øvrige erhvervsuddannelser deltaget i et entreprenørskabsmodul.

De to længerevarende konkurrenceforløb Company Programme samt Innovation & Design er samlet set vokset markant deltagermæssigt de seneste år. I skoleåret 2010/11 har 3.798 elever på ungdomsuddannelserne eller 10. klasses elever i grundskolen været igennem et af forløbene. Deltagerantallet har siden skoleåret 2003/04 vokset sig over 3 gange så stort i 2010/11. Deltagerne kommer hovedsageligt fra de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx) samt fra handelsskolens grundforløb (HG), som er identisk med den merkantile indgang på erhvervsuddannelserne. Andelen af kvindelige deltagere i CP for skoleåret 2010/2011 er på 40,4 pct., hvilket ikke afviger fra den generelle kønsfordeling, hvis der tages højde for kønsfordelingen på de respektive ungdomsuddannelser, som deltagerne i CP kommer fra.

Geografisk er hele landet repræsenteret i Company Programme, hvorimod Innovation & Design forløbet kun er repræsenteret i Region Syddanmark og Region Midtjylland.

Analysen viser, at andelen af kvinder blandt alle elever der deltager i entreprenørskabsfag er næsten 8 procent point lavere end blandt alle elever på ungdomsuddannelserne, hvor de udgør 49 pct.

Den generelle andel af kvinder på en stx/hf-uddannelse er 61 pct. Men denne andel af kvinder er ikke afspejlet i den generelle andel af kvinder, som deltager i entreprenørskabsfag på det almene gymnasium, som kun er på 43,9 pct. På de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser ses en mere repræsentativ kønsfordeling blandt entreprenørskabs eleverne.

Antal elever på ungdomsuddannelserne som stifter bekendtskab med entreprenørskab i den formelle undervisning i 2010/2011

Uddannelse	Skoleåret 2009/2010		Skoleåret 2010/2011	
	Antal elever i entreprenørskabsundervisning	Pct. af samlet elevtal	Antal elever i entreprenørskabsundervisning	Pct. af samlet elevtal
Stx/hf	2.477	2,8 %	3.116	3,5 %
Hhx	20.851*	84,1 %	20.851	84,1 %
Htx	9.333**	79,8 %	9.333**	79,8 %
EUD	13.337	10,4 %	15.137	11,8 %
I alt	45.998	18,2 %	48.437	19,2 %

Tabel 3.9

*Anvender antal deltagere fra dataindsamlingen i Virksomhedsøkonomi fra kortlægningsrapporten 2009/2010.

**Udregnet estimat på antal deltagere i Teknologi-faget – anvendt identisk estimat i begge skoleår.

Som det fremgår af tabel 3.9 er 48.437 elever på ungdomsuddannelserne igennem konkrete fag og kurser blevet undervist i entreprenørskab og innovation i skoleåret 2010/2011. Dette svarer til en andel på 19,2 pct. af det samlede antal elever, som er i gang med en ungdomsuddannelse. På de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser har langt de fleste elever deltaget i et fag med entreprenørskabsfokus, idet to af fagene er obligatoriske. Dermed er deltagerudviklingen også maksimeret herigennem. Til sammenligning er entreprenørskabsfagene på stx/hf valgfag.

Der, hvor vi kan se en positiv deltagerudvikling, er på de to valgfag Innovation og Erhvervsøkonomi C. Der er generelt flere elever, som deltager i fagene på både stx/hf, hhx og htx. På erhvervsuddannelserne giver denne kortlægning langt mere detaljeret information på området end sidste år, hvilket også betyder, at sidste års tal ikke kan sammenlignes på dette område.³⁸

På tværs af de forskellige retninger inden for ungdomsuddannelserne ses altså en forskel i andelen af elever, der har deltaget i entreprenørskabsundervisning. Halvdelen af alle unge på en ungdomsuddannelse går på EUD, men EUD-elever udgør blot en tredjedel af alle unge i entreprenørskabsfag. For gymnasieeleverne, som udgør den resterende halvdel af unge under uddannelse, gælder, at eleverne på de erhvervsrettede uddannelser i langt højere grad end stx/hf-eleverne deltager i fag med entreprenørskabsindhold. Over halvdelen af alle elever i entreprenørskabsfag går på en hhx- eller htx-uddannelse.

³⁸. Se en nærmere beskrivelse af metodeændringen i afsnit 3.4.2

Antal elever på ungdomsuddannelserne som stifter bekendtskab med entreprenørskab gennem konkurrencer, undervisningsmaterialer eller andre aktiviteter i 2010/2011

	Skoleåret 2010/2011
Antal elever	
Konkurrencer	
Company Programme	3.427
Innovation & Design	371
Gazellespillet	3.045
European Business Game	880
Samfunds Cup	180
Science Cup Denmark	624
Øvrige aktiviteter	
Innogym	5.285
Undervisningsmaterialer	1.163
I alt	14.975

Tabel 3.10

Note: Double counting kan ikke udelukkes.

Ud over den formelle undervisning i innovation og entreprenørskab findes flere forskellige andre entreprenørielle aktiviteter, som kan indlejres i undervisningen. Flere konkurrenceforløb arbejder fx med forskellige processer i innovation og entreprenørskab. Derudover er der øvrige aktiviteter som lokale events, projekter og tilsvarende, som arbejder med området. I alt er der optalt 14.975 elever på ungdomsuddannelserne, som er blevet undervist med særlige materialer fra Young Enterprise, har deltaget i konkurrencer eller i øvrige aktiviteter i skoleåret 2010/2011.

Samlet set har 63.412 elever fra ungdomsuddannelserne, svarende til 25 pct. af alle 252.644 elever været i berøring med entreprenørskab; enten i form af direkte undervisning via fag på en gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse, gennem udleveret undervisningsmaterialer eller via et konkurrenceforløb.

De videregående uddannelser

4	De videregående uddannelser	75	4.5.3 De maritime uddannelser	93
4.1	Indledning	76	4.5.4 De kunstneriske og kulturelle uddannelser	95
4.2	Hvad er entreprenørskabsundervisning i de videregående uddannelser?	78	4.5.5 Universiteterne	101
4.3	Metode	80	4.6 Konkurrenceaktiviteter på de videregående uddannelser	114
4.3.1	Metode - Erhvervsakademier og professionshøjskoler	80	4.7 Opsummering	115
4.3.2	Metode - Maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt universiteterne	81		
4.4	Afgrænsning	82		
4.5	Kortlægning	83		
4.5.1	Erhvervsakademier	83		
4.5.2	Professionshøjskoler	88		

4.1 Indledning

De videregående uddannelser i Danmark dækker over professionsbachelor- og erhvervsakademiuddannelser, maritime uddannelser, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt universitetsuddannelserne. Uddannelserne udbydes på 9 erhvervsakademier, 11 professionshøjskoler, 11 institutioner under Søfartsstyrelsen,³⁹ 13 kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner⁴⁰ samt 8 universiteter.

Betegnelsen videregående uddannelser dækker over de korte videregående uddannelser, som blandt andet omfatter erhvervsakademiuddannelser, de mellemlange videregående uddannelser, som omfatter universitetsbacheloruddannelser, professionsbacheloruddannelser og øvrige mellemlange videregående uddannelser samt de lange videregående uddannelser, som omfatter kandidatuddannelser og ph.d.-uddannelser.

På erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelserne er der med strategien for uddannelse i entreprenørskab, der blev lanceret i 2009, lagt op til, at de studerendes evne til at se og arbejde med muligheder styrkes samt at de udvikler deres forståelse af en forretningsmæssig udnyttelse af kreative ideer. I denne kortlægning søges at afdække og kvantificere i hvor stor udstrækning, dette sker i skoleåret 2010/2011 samt hvorvidt en udvikling kan spores fra skoleåret 2009/2011.

De maritime uddannelser spænder over grundlæggende erhvervsrettede uddannelser til professionsbachelorniveau. På dette område er der de senere år kommet mere fokus på indførelse af innovation og entreprenørskab som elementer i uddannelserne.

De senere år er der på de kunstneriske uddannelser blevet sat fokus på, hvorvidt de studerende blev uddannet til beskæftigelse. Således udarbejdes hvert år en beskæftigelsesrapport,⁴¹ hvilket indgår i institutionernes resul

39. Pr. oktober 2011 overflyttes ansvaret for dette ressortområde til det nye Uddannelsesministerium

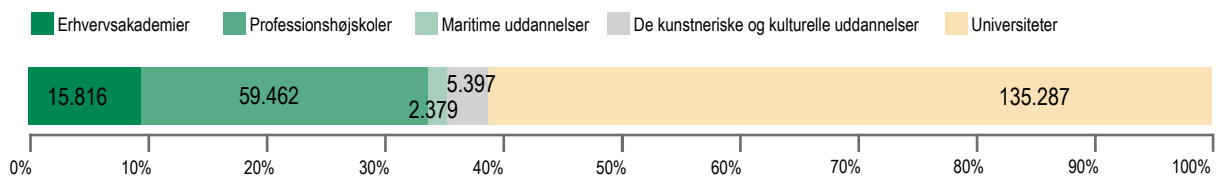
40. 2. juni 2011 blev Danmarks Designskole fusioneret med Kunstakademiets Arkitektskole og Kunstakademiets Konservatorskole til Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK). Af de herefter 11 institutioner blev det i forbindelse med regeringsdannelsen oktober 2011 besluttet at overføre følgende 4 uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet til Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser: Det Kgl. Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Arkitektskolen Aarhus, Designskolen Kolding og Det Informationsvidenskabelige Akademi.

41. <http://www.kum.dk/Kulturpolitik/Uddannelser/Beskaeftigelsesrapporter/>

tatkontrakter. De kunstneriske videregående uddannelser drejer sig alle om at skabe, udforske og gentænke; elementer, der alle indgår i entreprenørskab. Om den øgede opmærksomhed omkring entreprenørskab har sat spor i disse uddannelser, vil fremgå af denne opgørelse.

På universiteterne er der også de seneste år gjort en stor indsats for at styrke undervisningen i entreprenørskab og motivere flere studerende til at starte egen virksomhed. Den store interesse for deltagelse i konkurrencen om at blive Danmarks Entreprenørielle Universitet i efteråret 2010 er blot en af indikatorerne på en øget interesse. Aarhus Universitet vandt konkurrencen og satser nu stort bl.a. på udvikling af nye kurser. Andre af landets universiteter har også projekter i gang på området, mens DTU, KU og CBS har involveret sig i fælles projekter på regionalt plan.

Den første kortlægning af entreprenørskab i de videregående uddannelser, der dækkede skoleåret 2009/2010, viste, at knap 11 pct. af de studerende deltog i undervisning med entreprenørskabsindhold. I dette års opgørelse er dataindsamlingsmetoden på professionshøjskoler og erhvervsakademier blevet skærpet, så tallene er mere præcise og dækker de enkelte konkrete kurser og fag. Det vil alligevel være muligt at se om der er sket en generel udvikling over de to år på baggrund af den store indsats på institutionerne, blandt både interne og eksterne aktører.

Figur 4.1

Ovenstående figur 4.1 giver et overblik over de fem forskellige uddannelsessegmenter med sammenlagt 218.341 studerende, som de videregående uddannelser er opdelt i. På de videregående uddannelser går 7 pct. (15.816) af de studerende på et erhvervsakademi, mens 27 pct. (59.462) går på en professionsuddannelse. Den samlede bestand af studerende på de maritime samt de kunstneriske og kulturelle uddannelsessegmenter er relativt lave, svarende til henholdsvis 1 pct. og 2 pct. af det samlede antal studerende på de videregående uddannelser. Den største andel, nemlig 62 pct. svarende til 135.287 studerende, er i gang med en universitetsuddannelse. Der er således stor forskel på størrelsen af uddannelsessegmenterne målt på antal studerende.

4.2 Hvad er entreprenørskabsundervisning i de videregående uddannelser?

På det videregående uddannelsesniveau kan kernefagligheden entreprenørskab foldes ud i specifikke kurser og fag, hvor den studerende indføres i de bagvedliggende tanker og teorier om innovation, designprocesser, vækst og forretningsudvikling. Dette betyder ikke, at entreprenørskab ikke også som på de andre niveauer i uddannelsessystemet kan indgå i andre fag som element. Det handler i de videregående uddannelser stadig om også at stimulere de studerendes foretagsomhed og undervise i det, der kaldes entreprenøriel kapacitet.⁴²

Entreprenøriel kapacitet bygges op af viden, evner og erfaring. Der ligger i begrebet kapacitet et fremtidigt handlingspotentialer, som i forbindelse med en entreprenør må ses som hans eller hendes evne til på baggrund af viden og evner at kunne identificere og skabe muligheder, som vedkommende kan/vil handle på i fremtiden. Gennem den viden og de evner, den studerende erhverver sig under en entreprenørskabsuddannelse, oparbejder han/hun den erfaring og kompetence til at kunne se og skabe muligheder, som kan udnyttes i fremtiden. Entreprenøriel kapacitet indebærer således, at entreprenøren har kompetencen til at bruge sine ressourcer til at skabe, se og udnytte muligheder og på den måde omdanne dem fra at være ideer til at blive håndfaste resultater.

Det gode undervisningsprojekt i entreprenørskab tager højde for, hvad entreprenørskab er i en konkret uddannelsessammenhæng inden for det givne fagfelt. I sammenhæng hermed kan Shane og Venkataraman's forståelse af entreprenørskab⁴³ skabe et overblik over, hvad det er, der kan arbejdes med i entreprenørskabsundervisningen inden for forskellige fagområder og inden for en faglig kategori. I fordansket form er der tale om:

- Hvorfor, hvornår og hvordan muligheder for skabelse af varer og service opstår.
- Hvorfor, hvornår og hvordan nogle mennesker – og ikke andre – opdager og udnytter disse muligheder.
- Hvorfor, hvornår og hvordan forskellige måder at agere på bliver brugt i udnyttelsen af entreprenørielle muligheder.

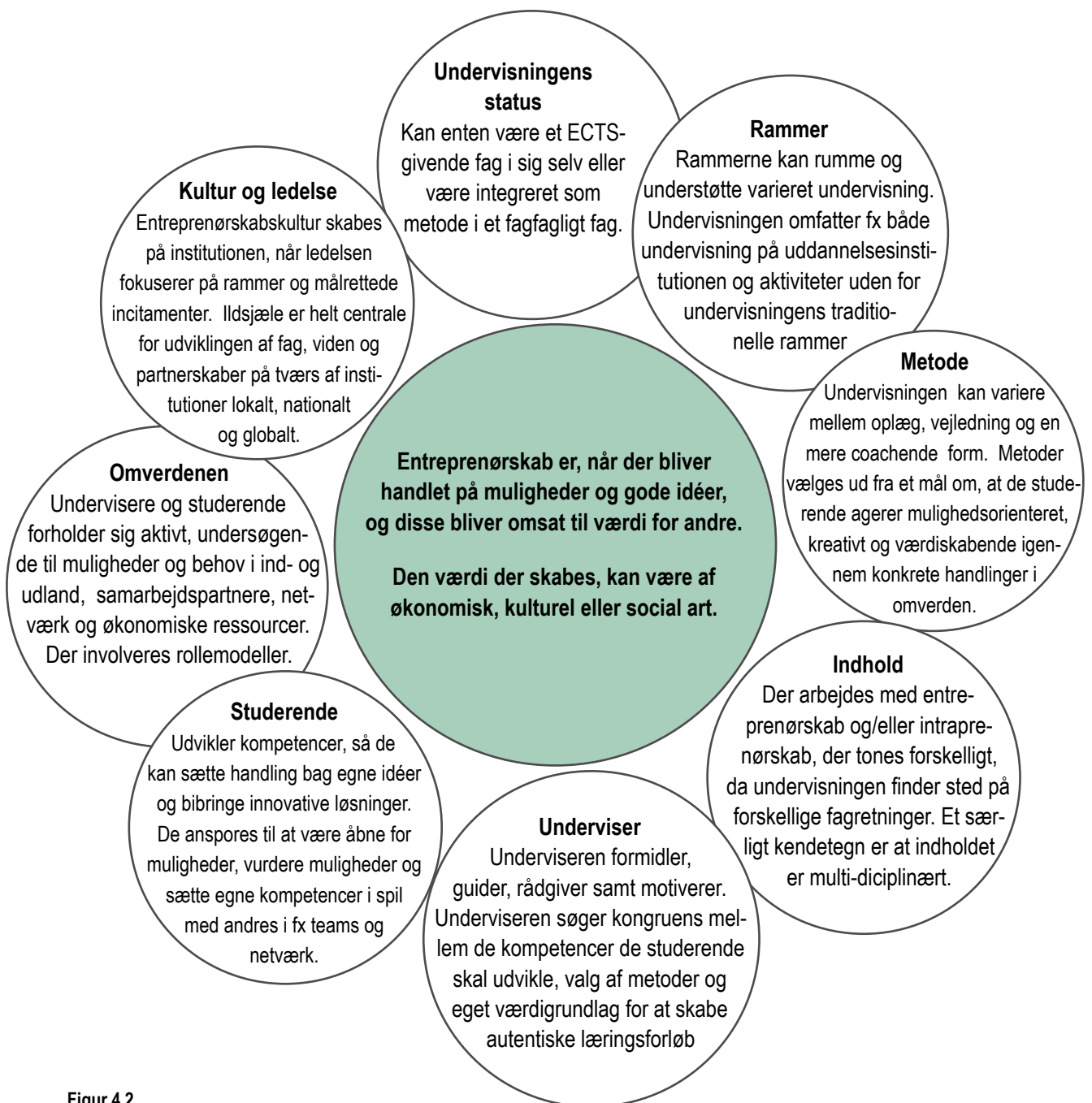
Undervisererfaringer viser, at der er behov for at nytænke undervisningsformer og stil, når entreprenørskab integreres som fag. Følgende dimensioner tænkes derfor med, når det handler om didaktik og pædagogik i entreprenørskabsundervisningen:

- Den praktiske dimension, der kan handle om involvering af aktører fra praksisfeltet.
- Studenterinvolvering, hvor der arbejdes med måden, hvorpå de studerende bliver involveret i undervisning og graden heraf.
- Tværfaglighed, der er måden hvorpå der arbejdes med andre fagdiscipliner og graden heraf.
- Den internationale dimension, som henviser til udnyttelsen af international viden og erfaringer.

42. Hindle, K. (2007): Formalizing the concept of entrepreneurial capacity. Refereed Proceedings of the 2007 ICSB World Conference. Finland

43. Shane and Venkataraman (2000), The Promise of Entrepreneurship as a Field of Research: "the study of sources of opportunities; the processes of discovery, evaluation and exploitation of opportunities; and the set of individuals who discover, evaluate and exploit them".

Som på de andre niveauer i uddannelsessystemet er entreprenørskabsundervisning særligt tilpasset de studerendes udviklingstrin på de videregående uddannelser. Igennem uddannelsessystemet fra 0. klasse til ph.d.-niveau er der udover den gradvise opbygning af ny viden i forhold til den lærendes udviklingstrin også en stigende fokus på entreprenørskabsfagligheden. Entreprenørskabsfagligheden ligger således på et højt niveau på de videregående uddannelser. Bladene i nedenstående blomst afspejler tilsvarende de generelle forhold, der gælder for entreprenørskabsundervisningen på dette niveau i uddannelsessystemet.

Figur 4.2

**Nøgleord,
søgeord**

- Entreprenørskab/
Entrepreneurship
- Iværksætteri
- Innovation
- Intraprenørskab/
Intrapreneurship
- Idégenerering/
ideas
- Forretningsplan/
Business plan

4.3 Metode

På de videregående uddannelser har tilgangen til dataindsamlingen varieret afhængigt af område. I de følgende afsnit vil metoden for de enkelte områder blive gennemgået. Problemstillinger og udfordringer i den forbindelse vil blive fremlagt og diskuteret kort.

4.3.1 Metode – Erhvervsakademier og professionshøjskoler

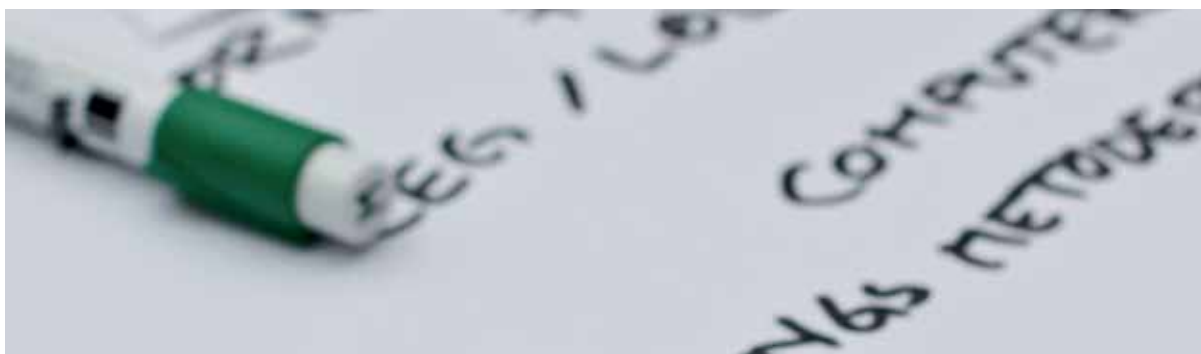
I denne kortlægning har vi udvidet detaljegraden på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne i forhold til den første kortlægning, der dækkede skoleåret 2009/2010. Fra kun overordnet at kunne sige noget om fag og moduler på uddannelserne og uden at være specifik på antal deltagere – har vi nu informationer på fag-niveau og kan ligeledes afgrænse tidsrammen, så den dækker skoleåret 2010/2011.

Første fase har som tidligere bestået i en systematisk gennemgang af hjemmesider og information, som er tilgængeligt på nettet. Uddannelser, fag og moduler på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne, som indeholdt elementer af entreprenørskab, innovation og iværksætteri, er blevet noteret i et skema sammen med de oplysninger, som var tilgængelige.

Anden fase bestod i at kontakte de respektive uddannelsesinstitutioner, hvor de indledningsvis fik tilsendt et skema med de informationer, som vi havde på uddannelser, fag og moduler. Herefter indgik vi i en dialog om, hvorvidt vi havde inkluderet al relevant information. Den manglende information, som fx antal deltagende studerende, kontaktpersoner osv. blev herefter udfyldt af de respektive institutioner.

Brugen af den nye og mere detaljerede indsamlingsmetode gør, at det ikke er muligt direkte at foretage sammenligninger med skoleåret 2009/10. Men hvor det er muligt, vil en sammenligning blive foretaget.

Overordnet kan det give anledning til tvivl, at erhvervsakademiuddannelser bliver udbudt på både erhvervsakademier og professionshøjskoler, og at professionsuddannelserne tilsvarende bliver udbudt på både professionshøjskoler og enkelte erhvervsakademier. I kortlægningen vil vi derfor kun fokusere på hvor meget entreprenørskabsuddannelse, der eksisterer på den enkelte institution uanset uddannelsestype.

4.3.2 Metode – Maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt universiteterne

Der er i lighed med fremgangsmåden på de øvrige niveauer blevet benyttet en første afsøgning og elektronisk søgning på institutionernes hjemmesider. Se nøgleord i faktaboksen på foregående side.

I anden fase er institutionernes studieordninger og fagbeskrivelser gennemgået og nærlæst i forhold til indholdet af entreprenørskab.

En egentlig identificering og kategorisering af kurser/fagmoduler med entreprenørskabsindhold er herefter foretaget ved hjælp af en særlig model, som har været benyttet siden 2006 i kortlægningen af entreprenørskabsfag på universiteter i Øresundsregionen og på alle Danmarks universiteter.⁴⁴

Denne model tager højde for mangfoldigheden af fag og det forskellige fokus, der er i fagene. I mange fag er der elementer af entreprenørskab, men hvad er det egentlig, der afgør, om et fag kan defineres som et entreprenørskabsfag, og hvor megen fokus skal der være på området? Modellen viser, hvor fagets faglige fokus ligger, hvilken fase i den entreprenørielle proces undervisningen tager udgangspunkt i og hvilke pædagogiske metoder, der bliver anvendt.

Modellen er udviklet til brug for identificering af entreprenørskabsundervisning på universitetsniveau, men er en dynamisk model, der har vist sig også at være anvendelig på de maritime og de kunstneriske og kulturelle uddannelser.

For hvert kursus på universiteterne er udarbejdet et "stjernekort", som illustrerer kursets fokus på fagligt indhold, den entreprenørielle fase og pædagogiske metode. Herefter er underviseren eller den kursusansvarlige blevet kontaktet og bedt om at verificere kategoriseringen, eller i tilfælde af uoverensstemmelser, er FFE-YE gået i dialog med vedkommende for at få et så korrekt billede som muligt af kurset. I de fleste tilfælde har uoverensstemmelserne i kategoriseringen skyldtes, at de oplysninger, der var tilgængelige, ex kursusbeskrivelsen, ikke har været dækkende eller mangelfulde i forhold det egentlige indhold i faget. Det skal bemærkes, at denne verificering af kategorisering kun er foretaget på universiteternes kurser, ikke på de maritime eller de kunstneriske og kulturelle uddannelser.

44. Øresund Entrepreneurship Academy: Uddannelsesrapport. Entrepreneurship på højskoler og universiteter i Øresundsregionen. <http://www.oresund.org/entrepreneurship/about-us/other-reports>. Forsknings- og Innovationsstyrelsen: Kortlægning af iværksætter og entreprenørskabskurser ved de 8 danske universiteter – 2009. Innovation: Analyse og evaluering 17/2009.

Kurserne er registreret i forhold til indhold af entreprenørskab eller innovation, dog med fokus på førstnævnte. Hele uddannelser er generelt ikke inkluderet, det er derimod de enkelte kurser indeholdt i uddannelserne. Kurser på universiteterne er inkluderet fra bachelorniveau til forskerniveau (ph.d.), inklusiv kurser udbudt til executives (erhvervsaktive med bachelor eller graduate eksamen). Disse er inkluderet, fordi de er med til at give et samlet billede af det enkelte universitets entreprenørskabsprofil. For en nærmere forklaring af kategoriseringsmodellen, se venligst bilag 9.

4.4 Afgrænsning

I dette afsnit redegør vi for indhold samt afgrænsninger i kortlægningen af entreprenørskab på de videregående uddannelser. Afgrænsningen vil bestå af nogle generelle oplysninger samt nogle områdespecifikke kommentarer.

På de videregående uddannelser vil vi gøre rede for følgende:

- Udbuddet af entreprenørskabskurser på de danske erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelsesinstitutioner, de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner samt på universiteterne.
- Antal deltagere i entreprenørskabsfag og -kurser på de videregående uddannelser.
- En kategorisering af entreprenørskabskurserne på universiteterne efter "stjernemodellen" for yderligere at skabe overblik over kursernes indhold/fokus i forhold til entreprenørskab.
- En opgørelse af kønsfordelingen blandt deltagerne i entreprenørskabskurserne på universiteterne.
- På baggrund af kortlægningsrapporten fra skoleåret 2009/10 vil der blive sat fokus på udviklingen på de områder, hvor det er muligt.

I lighed med kortlægningen på de andre uddannelsesniveauer tilstræbes hovedsageligt at kvantificere antallet af fag og kurser samt antal deltagende studerende. Aktiviteter, der ligger udover den formelle undervisning så som camps, konkurrencer o. lign., bliver som hovedregel ikke talt med i denne opgørelse, medmindre de indgår i reelle uddannelsesforløb.

Det er i udarbejdelsen af kortlægningen tilstræbt at give et samlet overordnet overblik over situationen på de videregående uddannelser. Men det kan naturligvis ikke afvises, at udbud på enkelte uddannelsesinstitutioner, uddannelser og kurser er overset i arbejdsprocessen.

4.5 Kortlægning

Kortlægningen af entreprenørskabsfag på de videregående uddannelse vil blive præsenteret i 5 hovedafsnit.

- Erhvervsakademier
- Professionshøjskoler
- De maritime uddannelser
- De kunstneriske og kulturelle uddannelser
- Universiteterne

4.5.1 Erhvervsakademier

En erhvervsakademiuddannelse er et selvstændigt, afrundet forløb, der sigter mod et specifikt erhvervs- eller professionsområde. Uddannelserne er kategoriseret som korte videregående uddannelser og indeholder normalt et praktikophold på mindst 3 måneders varighed og uddannelserne består derfor både af teori og praktik. En erhvervsakademiuddannelse varer mellem 1,5 år og 2,5 år på heltid.

Man kan blive optaget på en erhvervsakademiuddannelse med enten en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. Har man taget en faglig uddannelse, kan en erhvervsakademiuddannelse derfor være et godt bud på en videreuddannelse.

De 9 erhvervsakademier samt antal indskrevne studerende

Institutioner	Studerende
Copenhagen Business Academy (CBA)	2.589
Erhvervsakademi Dania (EADA)	1.102
Erhvervsakademi Kolding (EAK)	502
Erhvervsakademi Lillebælt (EAL)	2.269
Erhvervsakademi Midtvest (EAMV)	575
Erhvervsakademi Sjælland (EASJ)	2.301
Erhvervsakademi Sydvest (EASV)	820
Erhvervsakademi Aarhus (EAAA)	2.565
Københavns Erhvervsakademi (KEA)	3.093
I alt	15.816

Tabel 4.1

Note: Elevtal fra Undervisningsministeriets opgørelse fra okt. 2009

Erhvervsakademiuddannelserne udbydes på 9 erhvervsakademier, hvor der i alt er indskrevet 15.816 studerende. Herudover udbydes enkelte erhvervsakademiuddannelser på professionshøjskolerne VIA University College, University College Nordjylland og Metropol. I dette afsnit kortlægges kurser og fag på erhvervsakademierne.

I sidste års kortlægningsrapport blev niveauet af entreprenørskabsundervisning på erhvervsakademierne opgjort ud fra antallet af studerende på en given uddannelse, hvor et entreprenørskabskursus var identificeret. Det vil sige, at antallet af entreprenørskabsstuderende ikke blev afgrænset til det aktuelle skoleår, som på de øvrige uddannelsessegmenter. Det var således vanskeligt at sammenligne tal på tværs af niveauet og opgøre et helt præcist total-antal entreprenørskabsstuderende for hele uddannelsessystemet.

Denne udfordring har vi gjort op med i dette års kortlægningsrapport, idet informationerne nu er indhentet på kursusniveau og ikke kun på overordnet uddannelsesniveau. Dermed bliver antallet af entreprenørskabsstuderende på erhvervsakademierne sammenligneligt med de øvrige videregående uddannelsessegmenter.

Kortlægningen bestræber sig på at differentiere mellem formel undervisning i entreprenørskab gennem kurser, fag og moduler og den ekstra-curriculære del, hvor den entreprenørielle aktivitet sker uden for undervisningen. Som hovedprincip indgår kun den formelle undervisning i den samlede opgørelse af entreprenørskabsstuderende. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 10.

Hele 13 entreprenørskabs- og innovationskurser blev udbudt på Erhvervsakademi Aarhus i skoleåret 2010/2011. Uddannelsen som markedsføringsøkonom har et markant fokus på entreprenørskab igennem hele uddannelsen. På uddannelsen til multimediedesigner skal de studerende igennem et obligatorisk kursus med navnet Innovation, forretningsforståelse og projektledelse på første og andet semester. Både på professionsbacheloren International handel og markedsføring samt på Produktudvikling og teknisk integration har de studerende adgang til et entreprenørskabskursus. I alt har 494 studerende deltaget i entreprenørskabskurser på Erhvervsakademi Aarhus i skoleåret 2010/2011

Tolv ECTS-givende entreprenørskabskurser er hvad Erhvervsakademiet Lillebælt udbød i skoleåret 2010/2011. Energiteknolog, Installatør, Procesteknologi - fødevarer speciale samt International handel og Markedsføring er blot nogle eksempler på uddannelser, hvortil der i forskelligt format, som valgfag eller obligatorisk, var knyttet et entreprenørskabskursus. I alt 582 studerende deltog i disse kurser. Derudover har der i november 2010 været afholdt temadage, hvor emnet var: Start eller idé til start af egen virksomhed, hvor de studerende arbejdede i tværfaglige teams. Omkring 200 studerende deltog i temadagene.

Erhvervsakademi Dania har akademi- og professionsbacheloruddannelser fordelt på 9 institutioner i det midt- og vestjyske område. Vi har identificeret 8 ECTS-givende entreprenørskabskurser med i alt 984 deltagende studerende. Kurserne er blandt andet placeret på Turisme Management og på Handelsøkonom-uddannelsen. Udover de ECTS-givende kurser har der været afholdt temadage og Innovation Cup, hvor en betydelig del af skolen har været involveret. Inno-Factory, et virtuelt studentervæksthus, er et tilbud til de studerende, som medvirker til yderligere at skabe et miljø omkring entreprenørskab. De nævnte ekstra-curriculære aktiviteter er ikke inkluderet i tabellen. Som på flere af de øvrige erhvervsakademier udbyder Dania nyudviklede entreprenørskab-/intraprenørskabskurser i 2011/2012.

På Erhvervsakademi Midtvest deltog 113 studerende fordelt på 7 ECTS-givende entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011. Kurserne indgik blandt andet i uddannelsen til markedsføringsøkonom, serviceøkonom, energiteknolog samt i deltidsuddannelsen Innovation, produkt og produktion.

Copenhagen Business Academy har et bredt udbud af entreprenørskabskurser både indenfor akademi- og professionsbacheloruddannelser. Vi har noteret 6 kurser, som tilsammen havde en deltagerantal på 998 studerende i 2010/11, hvilket svarer til en andel på 39 pct. af deres samlede elevbestand. Derudover er 100 studerende tilknyttet inkubatoren Iværksætterhuset på Niels Brock. Disse studerende indgår dog ikke i det samlede tal, idet forløbet ikke er ECTS-givende.

På Københavns Erhvervsakademi har vi i skoleåret 2010/2011 identificeret 5 kurser med entreprenørskabsindhold, som blandt andet ligger inden for E-designer uddannelsen, professionsbacheloruddannelsen i Design og business og på den internationale Multimediale design og communication uddannelse. Det er relativt omfangsrige kurser målt i antal ECTS (8 – 20 ECTS) og giver dermed et positivt indtryk af uddannelsernes fokus på entreprenørskab. I alt 302 studerende deltog i disse kurser på KEA.

På Erhvervsakademiet Sjælland har vi noteret 2 entreprenørskabsfag i skoleåret 2010/2011, som henholdsvis er et obligatorisk kursus på 3. semester af professionsbacheloruddannelsen Leisure Management og et valgfag, som hedder Entrepreneurship på 3. semester af erhvervsakademiuddannelsen Markedsføringsøkonom. Der var 27 studerende, der deltog i entreprenørskabsfagene. Herudover indgår et fag, der kan kategoriseres som et entreprenørskabsfag, på Have- og Parkingeniøruddannelsen, som dog ikke er afholdt endnu, da linjen er ny og kurset først ligger senere på uddannelsen.

På Erhvervsakademi Sydvest samt Erhvervsakademi Kolding har det ikke været muligt at indsamle oplysninger omkring deltageraktiviteten i nogen entreprenørskabskurser. Dermed indgår ingen informationer fra de 2 nævnte uddannelsesinstitutioner i rapporten.

Antal entreprenørskabskurser på de 9 erhvervsakademier i skoleåret 2010/2011

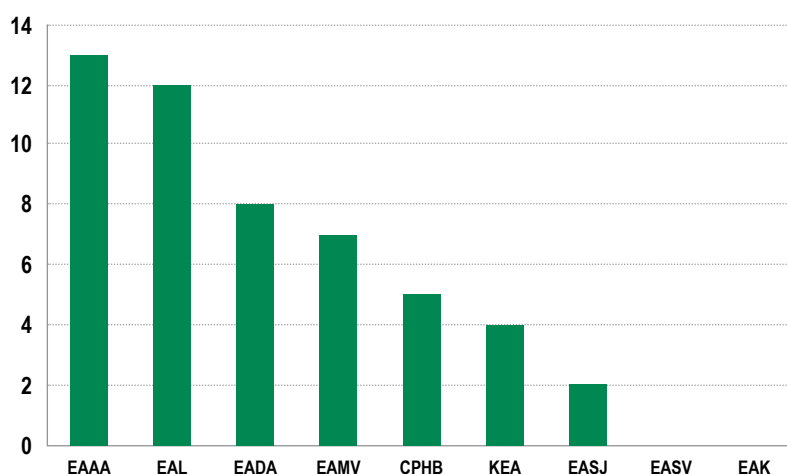
Institution	Antal kurser	Antal studerende	Samlet elevbestand	Andel af entre. studerende
Erhvervsakademi Aarhus (EAAA)	13	494	2.565	19%
Erhvervsakademi Lillebælt (EAL)	12	582	2.269	26%
Erhvervsakademi Dania (EADA)	8	984	1.102	89%
Erhvervsakademi Midtvest (EAMV)	7	113	575	20%
Copenhagen Business Academy (CPHB)	6	998	2.589	39%
Københavns Erhvervsakademi (KEA)	5	302	3.093	10%
Erhvervsakademiet Sjælland (EASJ)	2	27	2.301	1%
Erhvervsakademi Sydvest (EASV)	0	0	820	0%
Erhvervsakademi Kolding (EAK)	0	0	502	0%
I alt	53	3.500	15.816	22%

Tabel 4.2

I tabel 4.2 kan ses et samlet overblik over antallet af entreprenørskabskurser på de 9 erhvervsakademier i skoleåret 2010/2011. Idet opgørelsesmetoden er blevet langt mere detaljeret end kortlægningen fra skoleåret 2009/2010, skal det pointeres at en sammenligning ikke er hensigtsmæssig.

Det samlede antal studerende der deltog i ECTS-givende entreprenørskabskurser på erhvervsakademierne i 2101/2011 er her opgjort til 3.500.

Antal kurser pr. institution i 2010/2011

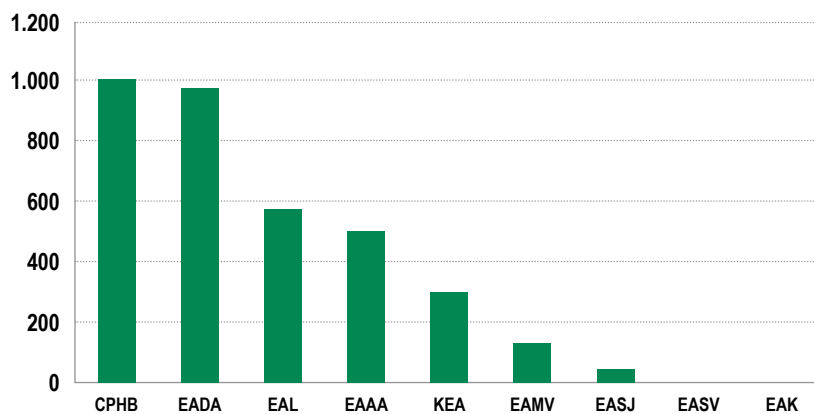

Figur 4.3

Af de 9 erhvervsakademier var Erhvervsakademi Aarhus med sine 13 kurser topscoreren i skoleåret 2010/2011, med Erhvervsakademiet Lillebælt umiddelbart efter med 12 entreprenørskabskurser.

Erhvervsakademiet Dania udbyder 8 kurser og bliver placeret som nummer 3 på listen. I alt er 53 entreprenørskabskurser registreret på landets 9 erhvervsakademier i skoleåret 2010/2011.

Antal entreprenørskabsstuderende pr. institution i 2010/2011

Figur 4.4

Samlet set har 3.500 studerende på erhvervsakademierne fulgt et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011, svarende til 22 pct. af det samlede antal studerende på erhvervsakademierne. Copenhagen Business Academy samt Erhvervsakademiet Dania har begge med deres omkring 1.000 entreprenørskabsstuderende markant flere deltagere i 2010/2011 end de øvrige akademier. Erhvervsakademi Aarhus udbød flest kurser, men mht. antallet af deltagende studerende ligger de som det fjerdestørste. På Erhvervsakademi Sjælland samt Erhvervsakademi Kolding har det ikke været muligt at registrere nogen entreprenørskabsfag i 2010/2011.

Det skal bemærkes, at entreprenørskabsaktiviteter, som ligger uden for kurser og fag, ikke er medregnet her.

4.5.1.1 Opsamling

I alt har vi registreret 53 entreprenørskabskurser på landets 9 erhvervsakademier i skoleåret 2010/2011 med i alt 3.500 deltagende studerende. Dette svarer til, at 22 pct. af de 15.816 studerende på landets erhvervsakademier har gennemgået et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Udbuddet af kurser er størst på Aarhus Erhvervsakademi samt på Erhvervsakademi Lillebælt. Derimod har Copenhagen Business Academy og Erhvervsakademi Dania flere studerende igennem et kursus. Dermed ses ingen direkte sammenhæng mellem antallet af udbudte kurser og antal deltagende studerende.

Med hensyn til udviklingen på erhvervsakademierne er der ingen tvivl om, at entreprenørskabsundervisning er inde i en positiv udvikling rundt omkring på erhvervsakademierne. Allerede nu har vi kendskab til flere nyudviklede tiltag og kurser, som bliver udbudt i skoleåret 2011/2012, og som dermed vil fremgå af næste års kortlægningsrapport.

4.5.2 Professionshøjskoler

En professionshøjskole er en videregående uddannelsesinstitution, der primært udbyder mellemlange videregående uddannelser (MVU), som giver en professionsbachelorgrad. Uddannelsen tager som regel 3,5 år og består både af en praktisk og en teoretisk del. Derudover udbyder professionshøjskoler også diplomuddannelser, efteruddannelser og kurser. På VIA University College, University College Nordjylland og Professionshøjskolen Metropol er det desuden muligt at tage en kort videregående uddannelse (KVU).

På de forskellige uddannelser på professionshøjskolerne er der forskellige adgangskrav. Generelt for alle uddannelser er, at de gymnasiale uddannelser, hhx, htx, stx og hf giver adgang til uddannelserne.

De 11 professionshøjskoler og antal indskrevne studerende

Institutioner	Studerende
Danmarks Medie og Journalisthøjskole (DMJ)	1.507
Den frie Lærerskole (DFL)	297
Ingeniørhøjskolen i København (IHK)	1.125
Ingeniørhøjskolen i Aarhus (IHA)	1.361
Metropol	8.307
Professionshøjskolen UCC (UCC)	8.701
University College Nordjylland (UCN)	6.154
University College Lillebælt (UCL)	6.313
University College Sjælland (UCSJ)	5.804
University College Syddanmark (UC-Syd)	4.820
VIA University College (VIA)	15.073
I alt	59.462

Tabel 4.3

Note: Elevantal fra Undervisningsministeriets opgørelse fra okt. 2009

Som på erhvervsakademierne blev sidste års kortlægning af entreprenørskabsundervisning på professionshøjskolerne opgjort ud fra antallet af studerende på en given uddannelse, hvor et entreprenørskabskursus var identificeret. I dette års kortlægning er informationerne indsamlet på kursusniveau og ikke kun på overordnet uddannelsesniveau. Dermed bliver antallet af entreprenørskabsstuderende på professionshøjskolerne sammenligneligt med de øvrige uddannelsessegmenter.

Kortlægningen bestræber sig som tidligere nævnt på at differentiere mellem formel undervisning i entreprenørskab gennem kurser, fag og moduler og den ekstra-curriculære del, hvor den entreprenørielle aktivitet sker uden for undervisningen. Som hovedprincip indgår kun den formelle undervisning i talmaterialet. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 11.

På VIA University College, som er landets største professionshøjskole med over 15.000 elever udbydes flere forskellige entreprenørskabskurser. På det pædagogiske og det socialfaglige område udbydes bl.a. kurser på fysioterapeut- og ergoterapeutuddannelserne, både som obligatoriske og som valgfrie kurser på 10., 11. og 12.

modul. På det tekniske og det merkantile område indeholder mange uddannelser entreprenørskabskurser. Her kan fx nævnes Maskiningeniør og Markedsføringsøkonom. Derudover kan flere af de udbudte diplom- og kompetenceudviklingskurser kategoriseres som entreprenørskabskurser. Alt i alt er 37 kurser, fag eller moduler noteret i skoleåret 2010/2011 på VIA University College. Det skal bemærkes, at selvom der udbydes 17 diplomkurser med entreprenørskabsindhold er kun 2 kurser blevet oprettet i skoleåret 2010/2011.

På VIA University College har der desuden de seneste år været afholdt en Innovationsuge,⁴⁵ som bygger på en opdagelsesrejse med innovativ tænkning på tværs af faggrænser. Dette er obligatorisk for 450 studerende på de tekniske og merkantile områder. 1.749 studerende på VIA har ifølge vores opgørelse deltaget i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010/2011.

På University College Nordjylland er entreprenørskabskurser repræsenteret i mange uddannelser. På både Sundhed, Pædagogik, Teknologi samt Business retningerne er det muligt at deltage i kurser i entreprenørskab. 11 entreprenørskabskurser blev udbudt på UCN i skoleåret 2010/2011. Det samlede antal studerende, som deltog i kurserne var 373.

På University College Lillebælt har vi registreret 7 entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011 med i alt 319 deltagende studerende. Det er blandt andet på pædagoguddannelsen og på uddannelsen til administrationsbachelor. Derudover er der nogle diplomuddannelser inden for ledelse, som indeholder elementer af entreprenørskab og innovation.

Proces og Innovation er en hel ingeniørbacheloruddannelse, som udbydes på Ingeniørhøjskolen i København. På uddannelsen har vi kategoriseret 3 kurser som entreprenørskabskurser. 77 studerende har deltaget i de 5 kurser i skoleåret 2010/2011.

45. Navn: Return Ticket to Uncharted Territory

Ingeniørhøjskolen i Aarhus har ifølge vores søgning udbudt 3 kurser, som kan kategoriseres som entreprenørskabskurser i 2010/2011, hvoraf et ikke blev oprettet. I kurserne Brugerdreven innovation og Innovation og forandring igennem projektledelse deltog i alt 26 studerende. Herudover arrangerede Ingeniørhøjskolen i Aarhus en 2-ugers international Summer School Innovation Camp i samarbejde med Bang & Olufsen for 35 design- og ingeniørstuderende og seks gymnasieelever. Disse regnes ikke med i den samlede opgørelse, da campen ikke er ECTS-givende.

På Professionshøjskolen UCC har vi registreret 5 kurser, som entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011. Som noget nyt har UCC indført et fælles tværfagligt element i uddannelserne.⁴⁶ Det betyder, at alle studerende skal igennem et 3 ugers forløb på deres uddannelse, som giver 4,5 ECTS point. Der udbydes omkring 20 forskellige tværmoduler hvert år. To af disse indeholder entreprenørielle elementer og indgår derfor i denne kortlægning. Derudover udbydes et diplomkursus, som hedder Videns- og innovationsledelse. I linjefaget Engelsk på den internationale linje gennemgik første-års studerende et entreprenørielt projektforbøb. Udover de konkrete kurser og forløb findes flere tiltag og aktiviteter på læreruddannelsen, som indeholder elementer af entreprenørskab, fx Solution Camp for 3. semester studerede samt Innocamp for nye studerende.

University College Sjælland udbød 4 entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011, hvor i alt 373 studerende deltog. På Kost, ernæring og sundhed har der fx været afholdt et iværksætterkursus på 4,5 ECTS.

46. <http://www.ucc.dk/uddannelser/studerendepaaucc/tvaermodulerpaaucc/>

På Professionshøjskolen Metropol har vi registreret 4 entreprenørskabskurser på bl.a. Ernæring og sundhedsuddannelsen samt nogle diplomkurser indenfor ledelse. Vi har fået oplyst, at i alt 213 studerende deltog i kurserne i 2010/2011.

På Danmarks Medie og Journalisthøjskole udbydes 2 entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011. På Journalistuddannelsen udbydes et kursus på 8. semester, som hedder Journalistisk Entrepreneurship på 15 ECTS-point. Kurset Ledelse og Innovation udbydes på 4. semester af Medieproduktion og Ledelse uddannelserne.

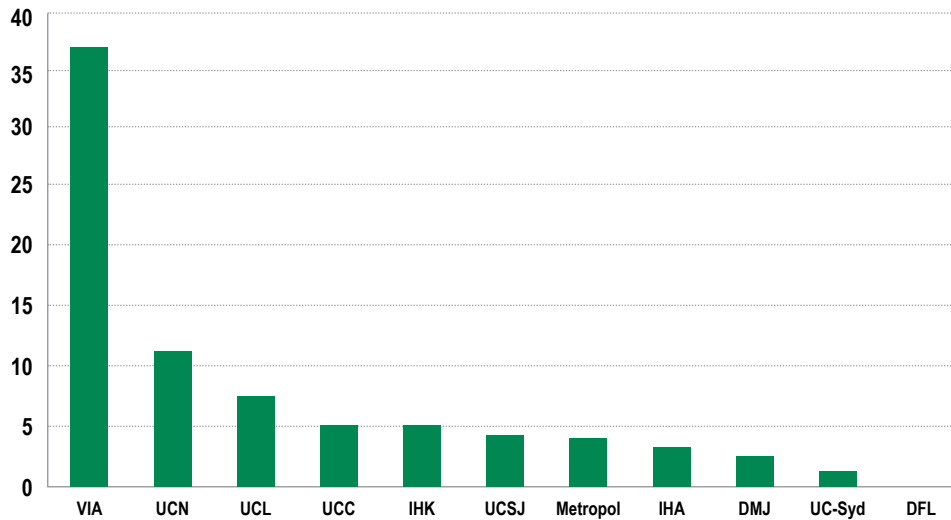
På University College Syddanmark har vi kun identificeret ét entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Det er diplomkurseret Innovationsledelse i offentlige organisationer på 5 ECTS point. Men vi ved allerede på nuværende tidspunkt, at der er mindst 5 entreprenørskabskurser og moduler, som er startet op i skoleperioden 2011/2012. Disse vil dog først indgå i næste års kortlægningsrapport.

Antal entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler i skoleåret 2010/2011

Institution	Antal kurser	Antal entreprenørskabs-studerende	Samlet elevbestand	Andel entreprenørskabs-studerende
Via University College	37	1.749	15.073	12 %
University College Nordjylland	11	373	6.154	6 %
University College Lillebælt	7	319	6.313	5 %
Professionshøjskolen UCC	5	615	8.701	7 %
Ingeniørhøjskolen i København	5	77	1.125	7 %
Metropol	4	213	8.307	3 %
University College Sjælland	4	373	5.804	6 %
Ingeniørhøjskolen i Aarhus	3	26	1.361	2 %
Danmarks Medie og Journalisthøjskole	2	168	1.507	11 %
University College Syddanmark	1	10	4.820	0 %
Den frie Lærerskole	0	0	297	0 %
I alt	79	3.923	59.462	6,6 %

Tabel 4.4

I tabel 4.4 gives et samlet overblik over antallet af entreprenørskabskurser på de 11 professionshøjskoler i skoleåret 2010/2011. Idet opgørelsesmetoden er blevet langt mere detaljeret, sammenlignet med kortlægningen fra skoleåret 2009/2010, skal det pointeres at en direkte sammenligning ikke er hensigtsmæssig.

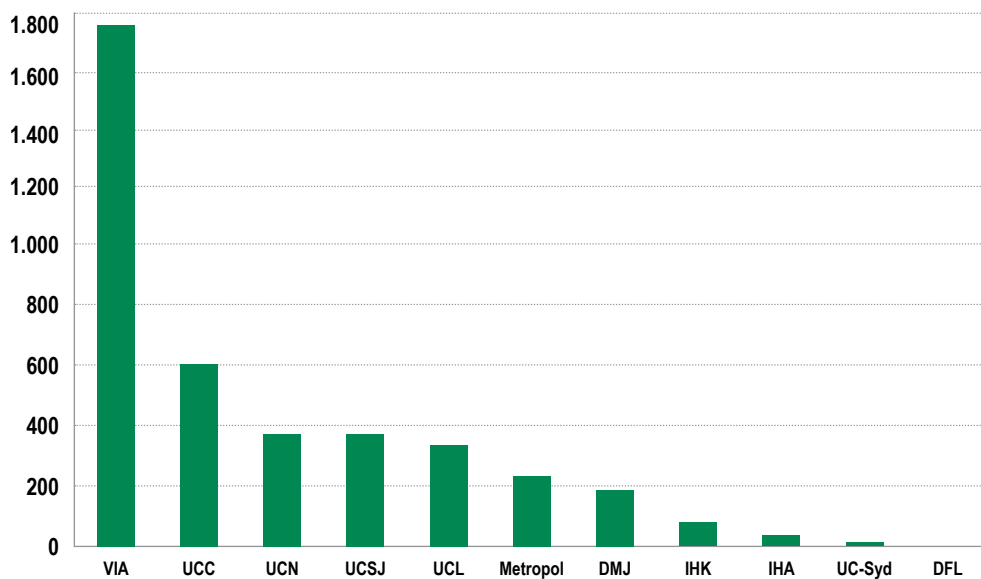

Figur 4.6

I alt har vi registreret 79 entreprenørskabskurser fordelt på de 11 professionshøjskoler i skoleåret 2010/2011.

Det ses, at VIA University College, som den største professionshøjskole også er langt den største med hensyn til udbuddet af entreprenørskabskurser. Hele 37 kurser blev registreret i skoleåret 2010/2011. Det skal dog nævnes, at flere af kurserne var diplomkurser, som ikke blev oprettet. På de efterfølgende placeringer ser vi UCN og UCL med henholdsvis 10 og 7 kurser. Vi har ikke registreret nogen kurser på Den frie Lærerskole.

Antal entreprenørskabsstuderende pr. institution i 2010/2011

Figur 4.7

Som det var tilfældet med udbuddet af antal kurser, ligger VIA igen i top, hvad angår antallet af entreprenørskabsstuderende. Hele 1.749 studerende på VIA har haft et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. UCC har med sine 615 entreprenørskabsstuderende indtaget andenpladsen. Det var ikke muligt at registrere nogen entreprenørskabsstuderende på Den frie Lærerskole.

4.5.2.1 Opsamling

I alt har vi registreret 79 entreprenørskabskurser på landets 11 professionshøjskoler i skoleåret 2010/2011, med i alt 3.923 deltagende studerende. Dette svarer til, at 6,6 % af de 59.462 studerende på landets professionshøjskoler har gennemgået et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Både mht. udbud af entreprenørskabskurser og antal deltagere er VIA University College den største. Dette er dog ikke så bemærkelsesværdigt, da VIA også er landets største professionshøjskole.

Tilsvarende erhvervsakademierne er mange professionshøjskoler inde i en positiv udviklingsproces angående udbuddet af entreprenørskabsfag. Hvorvidt dette kan forventes at slå igennem i kortlægningen af skoleåret 2011/2012 eller først senere er endnu uvist. Men det er tydeligt, at processen er i gang.

4.5.3 De maritime uddannelser

De maritime uddannelser udbydes på 9 skoler samt to skoleskibe og omfatter uddannelser til skibsofficer, skibsfører, maskinmester, skibsmaskinist, skipper, skibsmekaniker, skibsassistent og erhvervsfisker. Uddannelserne befinder sig på flere uddannelsesniveauer – fra et grundlæggende erhvervsrettet niveau til professionsbachelor-niveau. I denne kortlægning bliver der ikke skelnet mellem maritime ungdomsuddannelser og maritime videregående uddannelser.

De 11 uddannelsesinstitutioner, som udbyder maritime uddannelser, samt antal indskrevne studerende

Institutioner	Studerende
Fredericia Maskinmesterskole	211
Københavns Maskinmesterskole	327
Marstal Navigationsskole	137
MARTEC	277
Nyborg Søfartsskole	29
SIMAC	572
Skagen Skipperskole	137
Skoleskibet Danmark	80
Skoleskibet Georg Stage	63
Svendborg Søfartsskole	52
Århus Maskinmesterskole	494
I alt	2.379

Tabel 4.5

Note: Antal studerende pr. 1. oktober 2010

I de maritime uddannelser er der det sidste par år blevet sat ekstra fokus på entreprenørskabsundervisning. Søfartsstyrelsen skrev målet om uddannelseselementer angående entreprenørskab på de maritime professionsbacheloruddannelser ind i strategien for uddannelse i entreprenørskab i maj 2009.

I indeværende kortlægning af det maritime uddannelsesområde for skoleåret 2010/2011, kan registreres, at der i begrænset omfang er blevet undervist i et kursus/fag med entreprenørskabsindhold. Det gælder fortsat, at de tre institutioner MARTEC, Københavns Maskinmesterskole og Aarhus Maskinskole, som inkluderer entreprenørskab i curriculum, herudover udbød Fredericia Maskinmesterskole et enkelt kursus.

Antal entreprenørskabsstuderende på de maritime uddannelser

Institutioner	Skoleår 2009/2010		Skoleår 2010/2011			
	Antal kurser	Antal studerende	Antal kurser	Antal studerende	Samlet antal studerende	Andel studerende i entreprenørskabskursus
Københavns Maskinmesterskole	2	114	4	170	327	52%
Fredericia Maskinmesterskole	1	76	1	76	211	36%
MARTEC	1	49	2	55	277	20%
Århus Maskinmesterskole	1	20	2	64	494	13%
Skagen Skipperskole	0	0	0	0	137	0%
Svendborg Søfartsskole	0	0	0	0	52	0%
Skoleskibet Georg Stage	0	0	0	0	63	0%
Skoleskibet Danmark	0	0	0	0	80	0%
Marstal Navigationsskole	0	0	0	0	137	0%
Nyborg Søfartsskole	0	0	0	0	29	0%
SIMAC	0	0	0	0	572	0%
I alt	5	259	9	365	2.379	15,34%

Tabel 4.6

Note: Ændring af antal kurser og studerende på Københavns Maskinmesterskole i 2009/2010 i forhold til sidste års rapport pga. nye oplysninger.

Som det ses af tabel 4.6, blev der udbudt 9 kurser med entreprenørskabsindhold på de 11 maritime uddannelsesinstitutioner med sammenlagt 365 deltagende studerende. Dette giver en andel på 15,3 pct. ud af de 2.379 studerende på en maritim uddannelse.

Dette er en stigning ift. kortlægningen af entreprenørskabsundervisning i de maritime uddannelser 2009/2010, hvor 259 studerende havde deltaget i entreprenørskabskurser, svarende til 11,6 pct. af den samlede elevbestand på 2.228.⁴⁷

Både Københavns Maskinmesterskole og Fredericia Maskinmesterskole er involveret i udvikling af nye entreprenørskabs- og iværksætterkurser, som vi dog først får fuld klarhed over i næste års kortlægningsrapport for skoleåret 2011/2012.

47. Elevbestand på de maritime uddannelser pr. 1.okt 2009.

Dette tyder på, at skolerne er inde i en positiv udvikling på området og anser entreprenørskab, som en vigtig dimension af uddannelserne. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 12.

4.5.3.1 Opsummering

På de maritime uddannelser mangler entreprenørskabsundervisning endnu at blive integreret i undervisningen på en del af institutionerne. Vi kan dog konkludere, at 365 studerende svarende til 15,3 pct. af de 2.379 studerende på en maritim uddannelse har deltaget i et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Dette er en fremgang fra de 259 studerende i 2009/2010. Flere Maskinmesterskoler er inde i en positiv udvikling, hvor yderligere entreprenørskabskurser er under udvikling, og fremtidige kortlægninger vil med stor sandsynlighed afspejle en stigning i antal studerende, der gennemgår undervisning med entreprenørskabsindhold.

4.5.4 De kunstneriske og kulturelle uddannelser

De kunstneriske og kulturelle videregående uddannelsesinstitutioner tilbyder uddannelser inden for arkitektur, design, billedkunst, musik, film, teater og dans samt konservering og informationsvidenskab. Der er de seneste år foretaget en række fusioner, så der i skoleåret 2010/2011, som denne kortlægning dækker, var tale om 13 institutioner, som alle hørte under Kulturministeriet.⁴⁸

De 13 kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner samt antal indskrevne studerende

Institution	Studerende
Arkitektskolen Aarhus (AAA)	758
Danmarks Designskole (DKDS)	706
Den Danske Filmskole (DDF)	96
Designskolen i Kolding (DK)	400
Det Informationsvidenskabelige Akademi (IVA)	793
Det Jyske Musikkonservatorium (DJM)	409
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (DKDM)	365
Kunstakademiets Arkitektskole (KA)	1.025
Kunstakademiets Billedkunstskoler (KAB)	186
Kunstakademiets Konservatorskole (KS)	96
Rytmisk Musikkonservatorium (RMC)	219
Statens Teaterskole (STS)	118
Syddansk Musikkonservatorium og Skuespillerskole (SMKS)	250
I alt	5.421

Tabel 4.7

48. 2. juni 2011 blev Danmarks Designskole fusioneret med Kunstakademiets Arkitektskole og Kunstakademiets Konservatorskole til Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering (KADK). Af de herefter 11 institutioner blev det i forbindelse med regeringsdannelsen oktober 2011 besluttet at overføre følgende 4 uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet til Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser: Det Kgl. Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering, Arkitektskolen Aarhus, Designskolen Kolding og Det Informationsvidenskabelige Akademi.

De kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser varer 4-6 år. De fleste af disse uddannelser er opbygget som bachelor- og kandidatuddannelser på linje med universitetsuddannelserne. Uddannelserne inden for scenekunst og film er generelt 4-årige uddannelser.

Kunstneriske og kulturelle studerende bliver generelt trænet i at tænke innovativt, kreativt og i at arbejde selvstændigt og har derfor mange muligheder for at udvikle kvaliteter som entreprenører. Men der har ikke indtil nu været en stærk tradition for at arbejde med entreprenørskab som selvstændig disciplin på de kunstneriske uddannelser eller for at kommercialisere kunstneriske produkter og koncepter i sammenhæng med uddannelsesforløb.

De studerende møder en lang række uddannelseselementer, der rummer iværksætterelementer, og hele kulturen omkring projektundervisningen og dens indhold er tæt knyttet til iværksættertænkning. Antallet af specifikke entreprenørskabskurser eller den andel af studerende, der deltager i disse, giver således ikke et helt dækkende billede af, hvor meget og hvordan de studerende opnår forudsætninger for at tænke i iværksætterbaner.

Flere af uddannelserne har en tradition for, at dimittenderne nedsætter sig som selvstændige, og på sådanne uddannelser er de studerende interesserede i at følge kurser i entreprenørskab. Det er således op til 45 pct. af dimittenderne fra fx Kunstakademiets Billedkunstskoler, der nedsætter sig som selvstændige⁴⁹ og Billedkunstskolerne har derfor oplevet stor søgning, når de har udbudt kurser i entreprenørskab. Blandt dimittender fra de to designskoler, Den Danske Filmskole og Rytmisk Musikkonservatorium er der tilsvarende mere end 10 pct., der arbejder som selvstændige.⁵⁰

49. Kilde: Beskæftigelsesrapport 2010, Dimittender fra de kunstneriske og kulturelle uddannelser under Kulturministeriet. Oktober 2010

50. KURs beskæftigelsesrapport 2011, Figur 5.

Udvikling i entreprenørielle kompetencer er blevet skrevet ind i Kulturministeriets 4-årige aftale fra 2011 - 2014 for de videregående uddannelser, hvilket understreger, at der er stor opmærksomhed på faget både på politisk niveau og på ledelserne ved uddannelsesinstitutionerne.

I kortlægningen af entreprenørskab på de kunstneriske og kulturelle uddannelser vil der blive lagt vægt på, at der udover innovation og kreativitet også er fokus på andre elementer af entreprenørskab. Modellen, som benyttes på universitetsniveau, er i disse uddannelser også blevet brugt til at identificere entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutionerne, men der er ikke foretaget en egentlig kategorisering af kurserne.

Udover kurser og uddannelser på de enkelte institutioner har vi registreret tilbud fra CAKI - Center for Anvendt Kunstnerisk Innovation (tidligere Workshopscenen), som er et væksthus for de kunstneriske uddannelser i København. CAKI definerer kunst som en del af den kulturelle sektor, der også dækker kunstnerisk og social innovation, entreprenørskab, tværfaglighed og iværksætteri.

CAKI udbyder blandt andet det tværinstitutionelle kursus Fundraiser Workshop 2 gange årligt. CAKI udviklede og gennemførte desuden pilotprojektet SPRING i samarbejde med Arkitektskolen Aarhus og CSE Lab (tidligere Idea House CBS). SPRINGs formål var at udvikle konkrete metoder og koncepter, der bredt kan medvirke til, at flere kvindelige studerende fatter interesse for og engagerer sig i entreprenørskab, både under og efter uddannelsen. Til projektet var knyttet en gruppe på 20 potentielle iværksættere blandt kvindelige studerende. Deltagerne i disse kurser tælles med i det samlede antal entreprenørskabsstuderende.

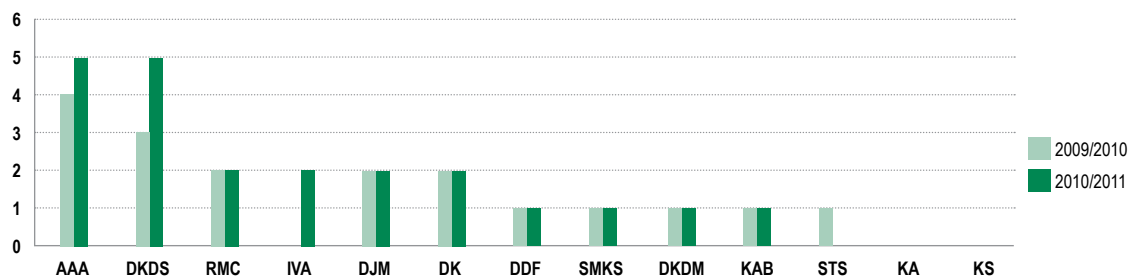
CAKI har yderligere udviklet INKUBATOR, et 12-ugers karriereudviklings- og iværksætterforløb for kandidater ved de kunstneriske og kreative uddannelser i København. I første periode i 2011 blev der på INKUBATOR skabt 10 nye kreative iværksættere og 5 SE-numre.

Ark:Idea er Arkitektskolen Aarhus' studentervæksthus for arkitekt- og designstuderende, hvor der også ydes rådgivning og sparring i et forløb. Her gennemgik 37 studerende et forløb i løbet af 2010/2011. Ark:Idea ligger i regi af KarriereVærkstedet, som har flere tilbud til de studerende vedrørende karriere, entreprenørskab, innovation og netværk. Her udbydes også kurser, som er medregnet i nedenstående oversigt.

Nedenstående figur 4.8 giver et overblik over, hvor mange deciderede entreprenørskabskurser, der er identificeret på uddannelsesinstitutionerne under Kulturministeriet i hhv. 2009/2010 og 2010/2011, og hvordan udviklingen har været over de seneste to år.

Entreprenørskabskurser på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser i 2009/2010 og 2010/2011

Figur 4.8

OBS: Ændring i antallet af kurser udbudt i 2009/2010 i forhold til kortlægningsrapporten 2009/2010 pga. nye oplysninger fra Designskolen Kolding

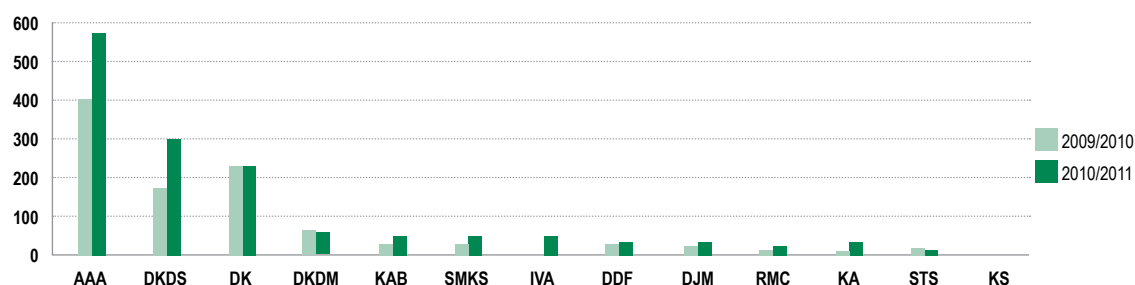
Af figur 4.8 fremgår, at entreprenørskab indgår i undervisningen som specifikke kurser på alle institutioner på nær Kunstakademiets Arkitektskole og Kunstakademiets Konservatorskole. Der blev i alt i 2010/2011 udbudt 21 kurser med fokus på entreprenørskab. Udbuddet er samlet øget med 4 kurser, hvilket svarer til en forøgelse på 24 pct.

Kunstakademiets Arkitektskole anvender CAKI's aktiviteter som led i særligt målrettet undervisning i iværksætteri, og optræder derfor ikke med et specifikt kursus i opgørelsen. Fraværet af specifikke entreprenørskabskurser giver således ikke et helt korrekt billede af, hvor meget og hvordan de studerende i arkitektuddannelsen forberedes på at tænke i iværksætterbaner. I opgørelsen over antal entreprenørskabsstuderende vil deltagerne i CAKI's kurser blive talt med.

Der er i 2010/2011 udbudt 5 nye kurser på institutionerne; her udmærker Danmarks Designskole (nu Kunstakademiets Designskole) og IVA sig ved hver at stå for 2 af disse nye kurser. IVA har Organisatorisk læring og kreativt entreprenørskab som et særligt forskningsområde. Dette har bl.a. inspireret til 3 nye kurser, der udbydes i 2011/2012. På Statens Teaterskole udbydes kurset Danseren som Entreprenør kun hvert andet år, derfor ikke i 2010/2011. Som det ses af figuren, er det Arkitektskolen Aarhus og Danmarks Designskole, der tegner sig for flest kurser. Kurserne på Danmarks Designskole er obligatoriske for alle kandidatstuderende. På Rytmsk Musikkonservatorium og Det Jyske Musikkonservatorium indgår kurserne i uddannelsen Music Management. På Det Jyske Musikkonservatorium er entreprenørskab nu skrevet ind i studieordningerne både på bachelor- og kandidatuddannelserne, men udbydes først fra 2011/2012.

Entreprenørskabsstuderende på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser i 2009/2010 og 2010/2011

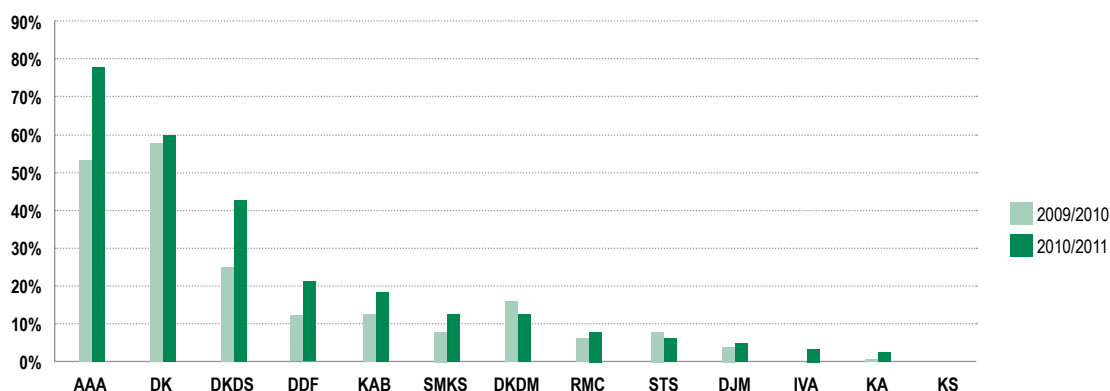
Figur 4.9

I 2010/2011 har i alt 1.336 studerende,⁵¹ der har deltaget i entreprenørskabsundervisning. Dette antal svarer til 24,5 pct. af alle 5.421 studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser. Der er således sket en stigning fra forrige skoleår 2009/2010, hvor der er registreret 988 deltagere i entreprenørskabsundervisningen; en stigning på 27 pct. Det er på Arkitektskolen Aarhus, Danmarks Designskole og Designskolen Kolding, der er flest studerende, der deltager i entreprenørskabskurser, nemlig tilsammen 1.121, som udgør 84 pct. af alle entreprenørskabsstuderende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser. Deltagere i CAKIs kurser er inkluderet i tal fra de enkelte institutioner.

Nedenstående figur 4.10 viser, hvor stor en andel disse entreprenørskabsstuderende udgør af det samlede antal studerende ved uddannelsesinstitutionerne. Det er også i denne måling Arkitektskolen Aarhus, Designskolen Kolding og Danmarks Designskole, som ligger i top.

51. Det skal bemærkes, at der kan forekomme 'double counting', altså at studerende kan være gengangere på de forskellige kurser.

Andel af studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelser, der deltager i entreprenørskabsundervisning i 2009/2010 og 2010/2011

Figur 4.10

Sammenholdt med figur 4.9 viser figur 4.10, at billedet ændres en smule, når man ser på andelen af entreprenørskabsstuderende i forhold til den enkelte institutions samlede antal indskrevne studerende. Eksempelvis udgør de 299 studerende ved Danmarks Designskole 42 pct. af det samlede antal indskrevne studerende, mens de 240 studerende ved Designskolen Kolding udgør hele 60 pct. af denne institutions samlede antal studerende. For at se en oversigt over kurser på de enkelte uddannelsesinstitutioner, som indgår i kortlægningen, henvises til bilag 13.

4.5.4.1 Opsummering

I 2010/2011 er der i alt identificeret 21 kurser med entreprenørskabsindhold på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser samt 3 tværinstitutionelle initiativer udbudt af CAKI. Fem af disse kurser er nye og blev udbudt på Danmarks Designskole, IVA og Aarhus Arkitektskole. Det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabskurser er 1.336, hvilket svarer til knap 25 pct. af den samlede elevbestand på 5.421. Dette er en stigning i forhold til de 18 pct., der er registreret for 2009/2010. Det er altså en fjerdedel af alle studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner, der i 2010/2011 deltog i entreprenørskabsundervisning.

Arkitektskolen Aarhus, Designskolen Kolding og Danmarks Designskole er de uddannelsesinstitutioner, hvor flest studerende deltog i entreprenørskabsundervisning i 2010/2010; de tegner sig tilsammen for 84 pct. af de entreprenørskabsstuderende.

Der er andre initiativer på entreprenørskabsområdet end undervisning i de formelle uddannelser på uddannelsesinstitutionerne, som medvirker til at skabe et entreprenørielt miljø. Eksempelvis inkubatorer, væksthuse og studenterorganisationer. Det ligger dog ikke inden for denne kortlægnings rammer at kvantificere disse initiativer og aktiviteter.

4.5.5 Universiteterne

På de otte danske universiteter udbydes bachelorforløb, kandidatforløb og en ph.d.-grad. Den såkaldte 3+2+3-model. Hertil kommer voksenuddannelser, som diplomuddannelser og masteruddannelser. Herunder ses en oversigt over universiteterne samt antal indskrevne studerende, tabel 4.8.

På universiteterne er der de seneste år gjort en stor indsats for at styrke undervisningen i entreprenørskab og motivere flere studerende til at starte egen virksomhed. Der er oprettet fag og uddannelser med fokus på entreprenørskab og oprettet centre og andre initiativer, som støtter entreprenørskabskulturen ved de enkelte institutioner. Denne kortlægning vil vise, om den positive udvikling, der er sporet, er fortsat, så Danmark nu nærmer sig niveauet på udenlandske universiteter, som vi gerne vil sammenligne os med, hvor det ligger mellem 15 og 20 pct.⁵²

Denne kortlægningsrapport er nummer 2 i rækken, som dækker et helt skoleår. Derfor giver det mulighed for at foretage sammenligninger med skoleåret 2009/10 og på den måde vise en udvikling.

De 8 universiteter samt antal indskrevne studerende⁵³

Universitet	Studerende
Copenhagen Business School (CBS)	14.476
Danmarks Tekniske Universitet (DTU)	8.269
IT-Universitetet (IT-U)	1.398
Københavns Universitet (KU)	39.562
Roskilde Universitet (RUC)	7.657
Syddansk Universitet (SDU)	16.760
Aalborg Universitet (AAU)	13.039
Aarhus Universitet (AU)	34.126
I alt	135.287

Tabel 4.8

Der anvendes samme metode i denne kortlægning som i tidligere, hvilket gør tallene umiddelbart sammenlignelige. Øresund Entrepreneurship Academy har udviklet en kategoriseringsmetode, som anvendes for at kunne identificere kurser som entreprenørskabsfag i en egentlig kortlægning af udbuddet. Denne metode er anvendt og forfinet gennem 4 år. Modellen er blevet beskrevet og forklaret i afsnittet Metode samt i bilag 9.

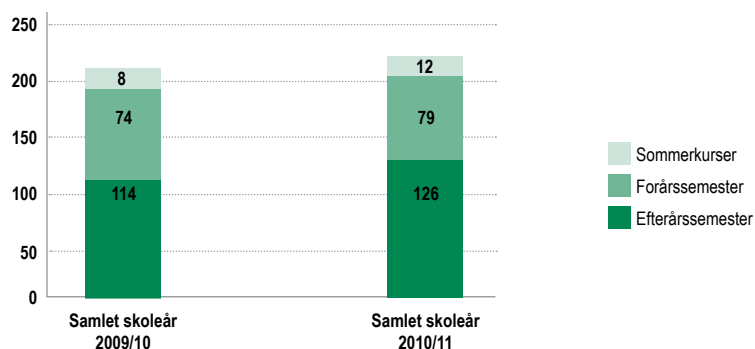
52. Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen: Entrepreneurship Education at Universities – a Benchmark Study. www.ebst.dk/file/3053/Entrepreneurship_2004.pdf

53. dkuni.dk - Universiteternes statistiske beredskab 2010 (F.studieaktivitet) + antal ph.d.-studerende (I.Forskeruddannelse) 2010

4.5.5.1 Kursusudbud på de danske universiteter 2010/11

Helt overordnet har de 8 danske universiteter udbudt 217 entreprenørskabsfag i skoleåret 2010/2011. Dette er en stigning på 21 fag, svarende til 11 pct. I forhold til udbuddet i skoleåret 2009/2010, som var på 196 fag.⁵³ I figur 4.11 ses den totale udvikling samt opdelingen pr. semester.

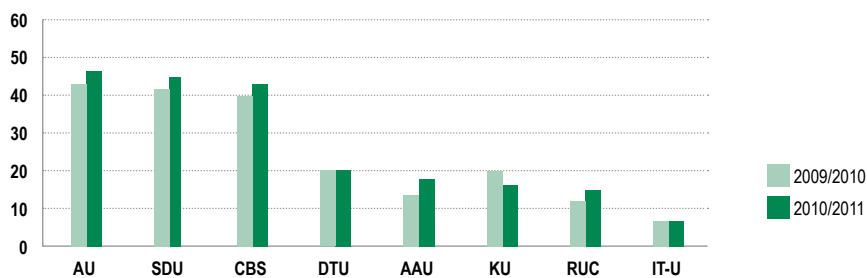
Totalt udbud af entreprenørskabskurser i 2009/11 og 2010/11 (semesteropdelt)

Figur 4.11

Fordelingen af kursusudbuddet på de 8 danske universiteter kan ses i nedenstående figur 4.12, hvor der sammenlignes med udbuddet i skoleåret 2009/2010.

Total antal kurser på de danske universiteter i 2009/2010 og 2010/2011

Figur 4.12

Generelt er billedet, at de største universiteter udbyder flest kurser, når man ser bort fra Københavns Universitet (KU). Aarhus Universitet (AU), som inkluderer både en business school og en ingeniørhøjskole ligger sammen med Syddansk Universitet (SDU) og Copenhagen Business School (CBS) i toppen med henholdsvis 48 kurser, 47 kurser og 46 kurser. Alle universiteter, med undtagelse af Københavns Universitet, har et større eller identisk udbud af entreprenørskabskurser i 2010/2011, sammenlignet med forrige kortlægningsperiode 2009/2010.

Udbuddet af entreprenørskabskurser er generelt større på efterårssemestrene sammenlignet med forårssemestrene. Dette kan skyldes uddannelsernes struktur, hvor det typisk er på 5. semester på bacheloruddannelserne og 3. semester på kandidatuddannelserne, at der udbydes valgfag – og det er om efteråret. Undtagelsen til dette

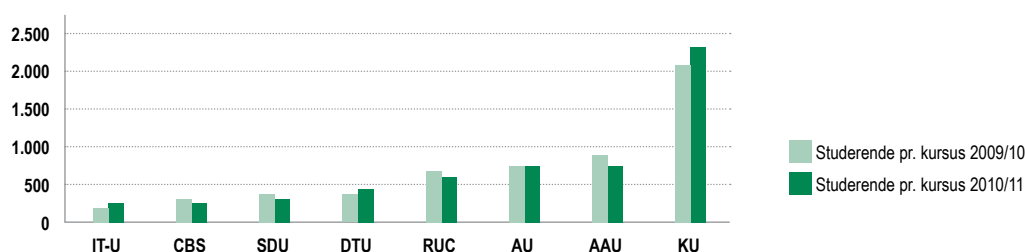
53. Dette antal er korrigeret i forhold til kortlægningsrapporten 2009/2010, hvor det blev opgivet til 197.

er Roskilde Universitet (RUC), IT-universitet (IT-U) og Københavns Universitet (KU), hvor udbuddet har været størst i forårssemestret.⁵⁵

4.5.5.2 Antal studerende i klasseværelset

En opgørelse af hvor mange studerende, der i princippet er pr. kursus på det enkelte universitet, viser et lidt andet billede, som det ses af nedenstående figur 4.13. Man kan af diagrammet se hvor mange studerende, der ville være på det enkelte kursus, hvis alle studerende valgte et entreprenørskabskursus. Diagrammet illustrerer således forholdet mellem antal kurser og universiteternes størrelse. Det er bedst at ligge så lavt som muligt – jo færre studerende pr. kursus, des bedre.

Antal studerende pr. kursus ud af det samlede antal indskrevne studerende i 2010/2011

Figur 4.13

I denne måling ser det bedst ud for de studerende på IT-U, hvor der er 233 studerende pr. kursus. Mens der på KU i princippet ville være 2.327 på holdet, hvis alle studerende på universitetet skulle have adgang til et entreprenørskabskursus.

Figur 4.13 giver således et indtryk af hvor mange studerende, der skal deles om et kursus på det enkelte universitet, altså hvor stor trængsel der i princippet er i klasseværelset, hvis alle studerende skulle deltage i et entreprenørskabskursus. Samtidig fortæller det også noget om de studerendes valgmuligheder.

Antal potentielle elever i klasseværelser er faldet på Aalborg og Roskilde Universitet, mens tallet på Københavns Universitet derimod er steget på trods af den i forvejen højeste klassekvotient i denne opgørelse. De øvrige universiteter ligger på niveau med sidste år.

Totalt set er der 623 studerende pr. entreprenørskabskursus, hvis alle 135.000 studerende skulle gå på et. Dette tal er faldet med 6 pct. i forhold til skoleåret 2009/2010, hvilket især er imponerende, da det samlede antal universitetsstuderende er steget sammenlignet med 2009/2010.

Men det kræver stadig på trods af dette fald et væsentligt større udbud af kurser på alle universiteterne, hvis alle studerende skal kunne deltage i entreprenørskabskurser med en rimelig holdkvotient. Dette gælder også, selvom de studerende fik mulighed for at vælge fagene på andre tidspunkter i deres studietid.

55. For en dybere undersøgelse af efterårssemestrenes kursusudbud på de danske universiteter henvises til kortlægningsrapporten "Entreprenørskab fra ABC til ph.d – Efterår 2010".

4.5.5.3 Kategorisering af kurser

I kortlægningen er benyttet en kategoriseringsmodel for at kunne afgøre hvilke fag, der kan defineres som entreprenørskabsfag. Det er almindeligt anerkendt, at entreprenørskab dækker over mange vidensområder og discipliner. Denne model tager højde for mangfoldigheden af fag og det forskellige fokus, der er i fagene.

Nedenstående tabel 4.9 giver et overblik over, hvordan fokus fordeler sig på kurserne både rent fagligt og pædagogisk samt i den entreprenørielle livscyklus. Tabellen viser både hvor meget fokus, der er på de forskellige kategorier, og hvordan fordelingen er på de forskellige kategorier og faser. Tabellen opstår ud fra en akkumulering af hvert enkelt fags fokus.

I princippet kunne hver enkelt celle i denne tabel indeholde (217 kurser x 3 stjerner=) 651 stjerner i skoleåret 2010/2011. Det kan dog ikke forventes, at et enkelt fag har fuldt fokus på alle fire faglige kategorier. Til gengæld kan et fag dække flere faser i den entreprenørielle proces og derved have tre stjerner i fx Idea og Beginning. Ideelt set burde det enkelte fag have tre stjerner i alle pædagogiske kategorier. Ingen af de fire metoder er i opposition til hinanden, og underviseren ville med fordel kunne benytte sig af alle fire metoder, for at de studerende kunne få den fulde læring ud af kurset.

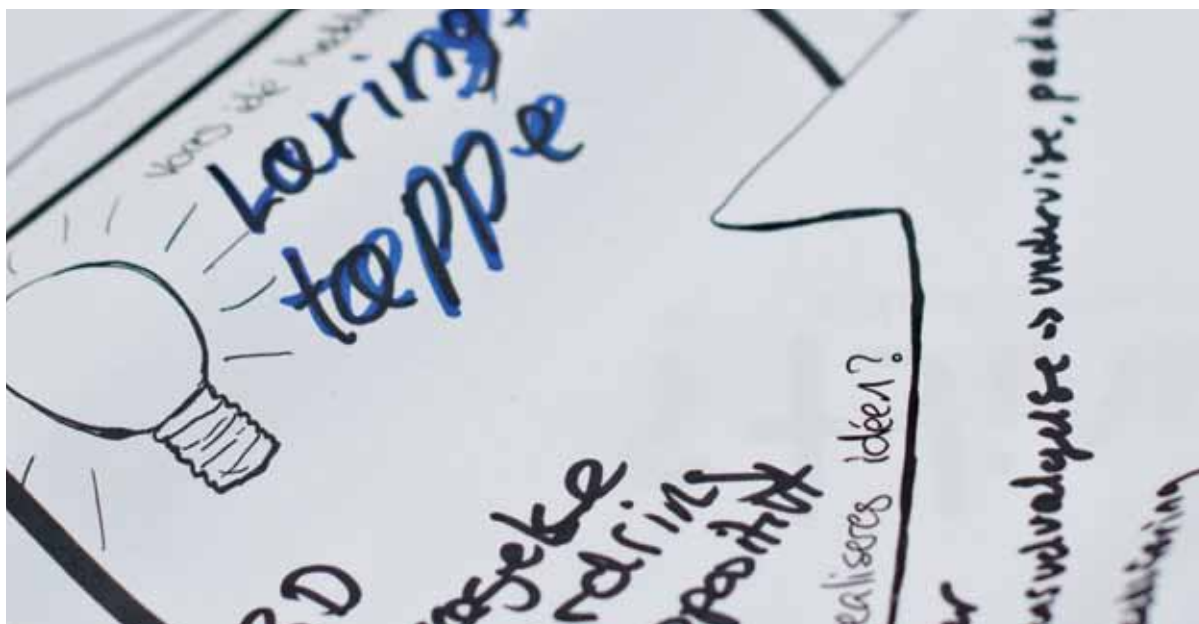
For at gøre de absolutte akkumulerede tal sammenlignelige på tværs af skoleårene er tallene angivet i procent af det maksimalt mulige antal stjerner. På den måde kan en fokusændring af kurserne identificeres uden at antallet af kurser i det enkelte skoleår influerer.

Samlede andel stjerner tildelt for entreprenørskabskurserne på universiteterne i 2009/2010 og 2010/2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship		Entrepreneurship		Finance/ VC		Law		Practical dimension		Student participation		Interdisciplinary		International	
	09/10	10/11	09/10	10/11	09/10	10/11	09/10	10/11	09/10	10/11	09/10	10/11	09/10	10/11	09/10	10/11
Idea	36%	39%	27%	32%	8%	9%	14%	13%	29%	32%	42%	48%	19%	22%	21%	23%
Beginning	35%	40%	41%	42%	18%	18%	15%	13%	40%	37%	53%	54%	22%	22%	28%	27%
Growth	9%	9%	12%	11%	5%	4%	6%	5%	12%	10%	17%	16%	6%	8%	12%	11%
Running	5%	6%	3%	4%	3%	2%	3%	3%	6%	7%	8%	9%	4%	6%	7%	6%

Tabel 4.9

Det ses af tabellen, at der overordnet set er størst fokus på de faglige kategorier Intrapreneurship og Entrepreneurship, som sammen udgør de klassiske kategorier inden for entreprenørskabsundervisning. Det handler om udvikling, strukturering og implementering af idéer til projekter i eksisterende og nye virksomheder. Fokus er størst i de tidligere faser, Idea og Beginning, men ikke så stort i de sene faser, hvor det handler om vækst (Growth) og drift (Running). En del kurser kategoriseres både som Intrapreneurship og Entrepreneurship. Dette kan forklare overvægten af Intrapreneurship-kurser.

Inden for Intrapreneurship er der nogenlunde lige stort fokus på Idea og Beginning. Det er bemærkelsesværdigt, at det for Entrepreneurship gælder, at der klart er størst fokus på Beginning. Der lægges altså mere vægt på at forme idéen til et projekt, eventuelt formulere en forretningsplan, end på den kreative proces eller det, som følger efter. Alt i alt ser det ud til, at de studerende får størst indsigt og kompetencer i opstart af en virksomhed eller et innovationsprojekt og fokus er langt sjældnere på Growth, altså hvordan virksomheden vækster.

Fokus på Finance og Law ligger også især i Beginning og Idea, altså der hvor projektet skal gøres til forretning og etableres, rettigheder osv. skal sikres.

Inden for de faglige kategorier ses der således ikke større ændringer i kursernes fokusområder i forhold til den første kortlægningsperiode. Derimod er fokus på intraprenørskab og entreprenørskab i idé- og opstartfasen blevet endnu mere markant.

På det pædagogiske og didaktiske område er der stort fokus på at involvere de studerende i undervisningen (Student participation). De studerende inddrages mest muligt i undervisningen ved fx, at der tages udgangspunkt i deres egen idé, som formuleres til en forretningsplan. Projekt og gruppearbejde ligger også i denne kategori. Der lægges størst vægt på involvering af de studerende i Idea og Beginning, som en naturlig følge af, at det også er her, fokus er størst i de faglige kategorier. Der er sket en stigning fra sidste måling i involveringen af de studerende i idéfasen. Det kunne tyde på, at der er oprettet flere kurser der indebærer at de studerende lærer at idégenerere, altså skabe deres egne idéer.

Ligeledes arbejdes der meget med, at de studerende skal bringes i kontakt med virkeligheden, altså praksis i erhvervslivet. Dette sker ofte i form af gæsteforelæsere fra virksomheder, brug af cases eller egentlige praktikophold. Der er mange muligheder, og det er en væsentlig fordel for de studerende allerede i studietiden at opbygge viden, kompetencer og netværk i forhold til en senere karriere som selvstændig eller innovativ medarbejder.

Som i kortlægningen fra 2009/2010 har det tværfaglige perspektiv sværere ved at vinde indpas på trods af, at det også er en vigtig dimension i undervisningen. At kunne arbejde flere fagligheder sammen og bruge hinandens fagligheder på tværs, er en vigtig kompetence for de studerende at møde arbejdslivet med. Årsagen til den manglende fokus på dette område kan, udover den enkelte undervisers manglende opmærksomhed, fx være administrative og fagpolitiske hindringer på det enkelte universitet. Det kan også skyldes, at det simpelthen er for besværligt også rent praktisk både for underviserne at markedsføre kurset til flere studieretninger og for de studerende at finde kurserne. Der er sat flere initiativer i gang for at ændre på dette, og der arbejdes på flere universiteter på at gøre det muligt og tilladt at søge kurser på "fremmede" studieretninger.

Den internationale dimension i undervisningen indebærer eksempelvis, at de studerende er en blandet gruppe nationaliteter, og at dette bliver udnyttet positivt af underviseren eller, at der bliver undervist i internationale forhold. Som det ses af ovenstående tabel 4.9, er det ikke et område, der nyder særlig stor opmærksomhed blandt underviserne på trods af de perspektiver, der ligger i at uddanne til det globaliserede samfund.

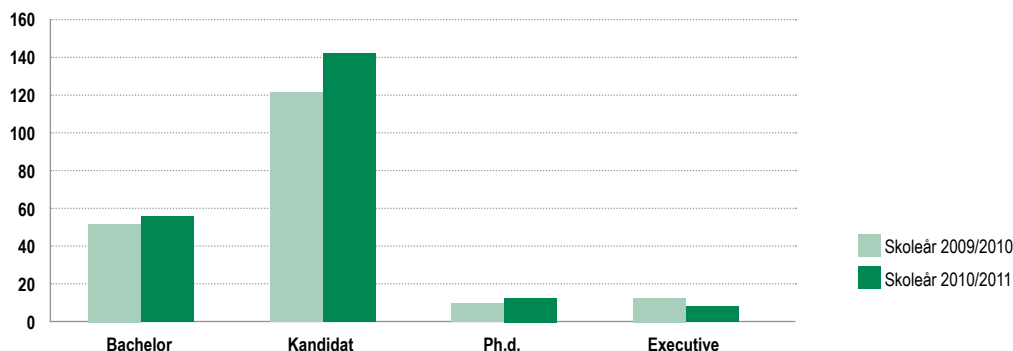
4.5.5.4 Niveaufordeling

Som det fremgår af nedenstående figur 4.14, er der en stor overvægt af kandidat-kurser i forhold til kurser udbudt på andre niveauer. Det vil sige, at de fleste kurser udbydes til studerende, der allerede har etableret en basisviden og kompetencer på deres særlige fagområde. Det fremgår også, at stigningen i antal udbudte kurser i skoleåret 2010/2011 sammenholdt med skoleåret 2009/2010 hovedsageligt skyldes et større udbud af kandidat-kurser.

Antal af ph.d.-kurser er steget til 13 udbudte kurser i 2010/2011, sammenlignet med 10 kurser skoleåret før. Det har stor betydning for entreprenørskabsmiljøet på universiteterne, at der udbydes endnu flere kurser til ph.d.-studerende, hvis niveauet inden for entreprenørskabsforskning og -undervisning skal opretholdes og udvikles på sigt. Herudover kunne mange flere ph.d.-studerende have gavn af at færdiggøre deres uddannelse med kompetencer til at starte egen virksomhed.

Fordelingen på niveau pr. semester følger fordelingen af kurser. Dvs. der kan ikke siges noget om, at der generelt er flere kandidat-kurser om efteråret end om foråret.

Fordeling af udbudte entreprenørskabskurser på niveau i 2009/2010 og 2010/2011

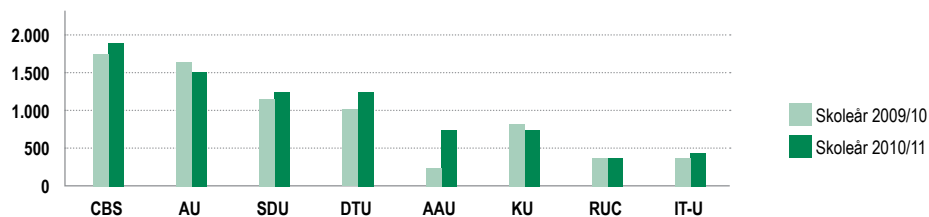

Figur 4.14

4.5.5.5 Antal entreprenørskabsstuderende

I skoleåret 2010/2011 deltog i alt 8.162 studerende fordelt på de 217 entreprenørskabskurser, som blev udbudt på de danske universiteter. Dette er en stigning på 781 studerende⁵⁶ svarende til 10 pct. i forhold til skoleåret 2009/2010.

Deltagere i entreprenørskabskurser på de enkelte universiteter i 2009/2010 og 2010/2011

Figur 4.15

Ovenstående figur giver et overblik over udviklingen i antal deltagere i entreprenørskabskurser på hvert af de 8 danske universiteter fra skoleåret 2009/2010 til 2010/2011.

Det er fortsat CBS, AU og SDU, som har de flest entreprenørskabsstuderende, hvilket er naturligt da de også er udbydere af flest kurser. På CBS deltog 1.978, dernæst kommer AU med 1.569 og SDU med 1.321 studerende. DTU har oplevet en markant fremgang i antal entreprenørskabsstuderende på trods af, at antallet af udbudte kurser ikke er steget tilsvarende. På lignende vis oplever Aalborg Universitet en bemærkelsesværdig fremgang i antallet af studerende, som har deltaget i et ECTS-givende entreprenørskabskursus i 2010/2011. Denne fremgang skyldes især, at WOFIE (Workshop For Innovation and Entrepreneurship), en tværfaglig workshop for alle studerende på 8. semester, blev afholdt i foråret 2011 med 400 deltagende studerende. Denne workshop har tidligere været afholdt i foråret 2009 og dermed ikke medregnet i den første helårige kortlægningsrapport, som omfattede efterårssemestret 2009 samt forårssemestret 2010.

Bliver disse deltagertal sat i forhold til udbuddet af kurser ses, at holdstørrelsen varierer noget på universiteterne. DTU har således forholdsvis mange studerende pr. kursus i forhold til både CBS og Aarhus Universitet. SDU har til gengæld en noget lavere gennemsnitlig deltagelse pr. kursus end de førnævnte.

Elevdeltagelsen er her opgivet i reelle tal og fortæller ikke noget om, hvordan tallet forholder sig til universiteternes størrelse, altså det samlede antal indskrevne studerende. Dette bliver undersøgt i det efterfølgende afsnit.

4.5.5.6 Entreprenørskabsstuderende i procent

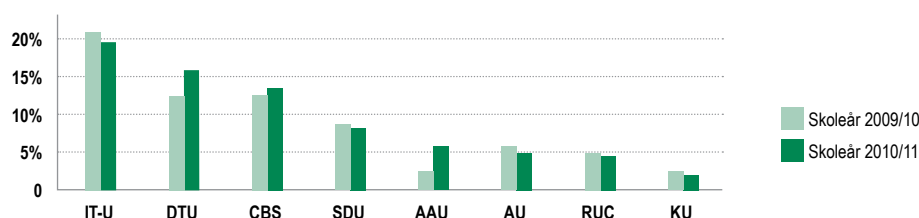
Det absolutte antal entreprenørskabsstuderende fra forrige afsnit giver et overblik over hvilke universiteter, som umiddelbart er nået længst på området. Ved at relatere antallet af entreprenørskabsstuderende til det pågældende universitets samlede antal studerende kan billedet gøres mere nuanceret.

⁵⁶. Det samlede antal for 2009/2010 er 7.381. Pga. nye oplysninger er tallet korrigeret ift. opgørelsen i sidste års rapport.

Det samlede antal entreprenørskabsstuderende på 8.162 svarer til 6 pct. af det samlede antal indskrevne studerende på et dansk universitet. I skoleåret 2009/2010 var tilsvarende andel af entreprenørskabsstuderende 5,7 pct. I den sammenhæng skal det bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget med ca. 5.000 studerende i forhold til 2009 og omfatter i 2010 ca. 135.000 studerende. Hvis det samlede antal studerende lå på samme niveau som i 2009 ville andelen af entreprenørskabsstuderende være 6,3 pct.

Af nedenstående figur 4.16 ses, hvor stor andelen af entreprenørskabsstuderende er på det enkelte universitet i henholdsvis 2009/2010 og 2010/2011. To forholdsvis små universiteter, DTU og IT-U, har begge en stor andel entreprenørskabsstuderende, henholdsvis 19,7 pct. og 15,8 pct. i 2010/2011. CBS er et mellemstort universitet med ca. 14.000 studerende, men har som business school næsten 14 pct. entreprenørskabsstuderende. DTU og AAU er de universiteter, hvor der ses den største stigning for andelen af entreprenørskabsstuderende.

Deltagelsen i procent af det enkelte universitets antal indskrevne studerende i 2009/2010 og 2010/2011

Figur 4.16

Elevdeltagelsen hænger naturligt sammen med hvor mange kurser, der udbydes på det enkelte universitet, og hvor stor opmærksomheden er omkring emnet. Som teknisk universitet har DTU mange "opfindertyper", som er interesserede i produktudvikling og innovation. På handelshøjskoler er det oftest den forretningsmæssige del, der tiltrækker studerende. Søgningen til kurserne er også præget af traditioner, kulturen og miljøet på de enkelte universiteter. På de to største universiteter AU og KU er andelen på hhv. 4,6 pct. og 1,7 pct., hvilket kan hænge sammen med det brede udbud af uddannelser.

Kun for DTU, CBS og AAU ses en stigning i andelen af entreprenørskabsstuderende. At dette ikke er tilfældet for de andre universiteter, der også oplever en stigning i konkrete tal, skyldes en stigning i det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne.

På mange af universiteterne er der inden for de seneste år blevet oprettet studentorganisationer og væksthuse, der er med til at skabe bevidsthed og miljø omkring entreprenørskab. Samtidig hermed er der øget fokus på entreprenørskab også fra ledelsernes side, ikke mindst på baggrund af den politiske udmelding om at entreprenørskab skal have en større plads i uddannelsessystemet. Her kan nævnes Aarhus Universitets nyvundne status som Danmarks Entreprenørielle Universitet og KU, DTU og CBS samarbejdet omkring CIEL (Copenhagen Innovation and Entrepreneurship Lab).

4.5.5.7 Kønsfordelingen på antal deltagende studerende

I denne kortlægningsrapport kan vi præsentere en opgørelse af kønsfordelingen blandt deltagerne i entreprenørskabskurserne på universiteterne. Fremover har vi således nu mulighed for at analysere tendenser og eventuelle kønsforskelle blandt entreprenørskabsstuderende.

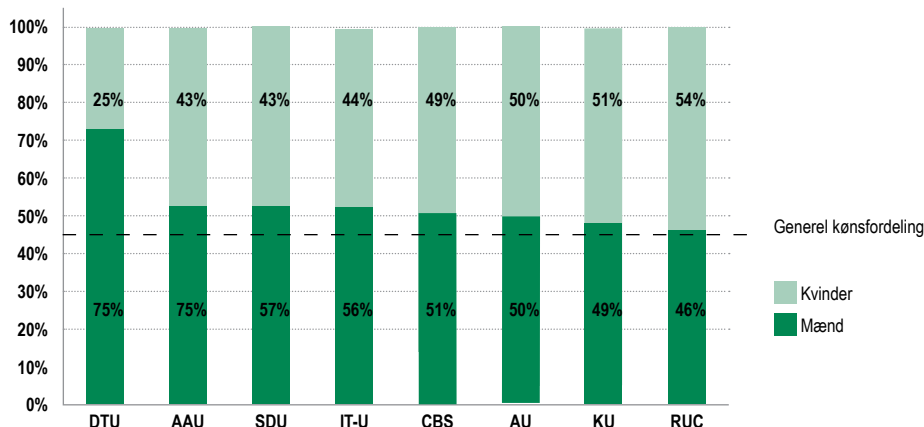
Generelt er de 8.162 deltagere i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010/2011 fordelt på 4.563 mænd og 3.599 kvinder. Dette svarer til en fordelingsprocent på 56 pct. mænd og 44 pct. kvinder på landsbasis.

I figur 4.17 ses kønsfordelingen blandt entreprenørskabsstuderende på de 8 universiteter. På CBS, som er den uddannelsesinstitutionen med flest entreprenørskabsstuderende, ses en ligelig fordeling mellem mænd og kvinder. Den samme tendens ses på Aarhus og Københavns Universitet, som henholdsvis har en kvindelig deltagerandel på 50 pct. og 51 pct.

På DTU, AAU og SDU ses en overvægt af mandlige studerende, som har deltaget i et entreprenørskabsfag. Forskellen er størst på DTU, hvor 75 pct. af de deltagende studerende i entreprenørskabsfag er mænd. Denne store overvægt af mænd, skal naturligvis ses i forhold til den generelle kønsfordeling på DTU, som traditionelt er omkring 70 pct. mænd og 30 pct. kvinder.⁵⁷ Med den viden in mente er kønsfordelingen blandt entreprenørskabsstuderende på DTU i højere grad et udtryk for den generelle kønsfordeling på stedet, end det er en specielt bemærkelsesværdig ulige fordeling.

57. Kilde: Profil af de studerende, Nyoptag sommer 2007 - Afdelingen for Uddannelse og Studerende

Kønsfordeling blandt entreprenørskabsstuderende på universiteterne i 2010/2011

Figur 4.17

RUC har, som det eneste universitet, en større andel kvinder end mænd blandt de entreprenørskabsstuderende. Her er 54 pct. af de entreprenørskabsstuderende kvinder.

Generelt er kønsfordelingen på de 8 danske universiteter 45 pct. mænd og 55 pct. kvinder.⁵⁸ Dette er afspejlet i figur 4.17 ved den stiplede linje. Trods en generel overvægt af kvinder er der flest mænd, som deltog i et entreprenørskabsfag.

Andelen af kvinder på det enkelte universitet i forhold til andelen af kvinder på entreprenørskabskurser kan ses i figur 4.18,⁵⁹ som viser, hvorvidt kønsfordelingen på entreprenørskabskurserne afspejler den generelle kønsfordeling på det enkelte universitet.

Som det ses, afspejler den relativt lave andel af kvinder (25 pct.), som tager et entreprenørskabskursus på DTU, den generelle fordeling på universitetet, hvor andelen af kvinder er 27 pct. På RUC følger overvægten af kvinder blandt de entreprenørskabsstuderende den generelt større andel kvinder på universitetet.

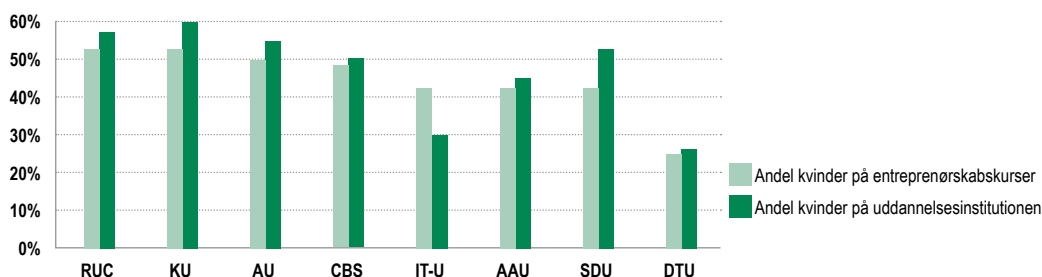
Generelt ses en underrepræsentation af kvinder i entreprenørskabskurser i forhold den samlede andel på det enkelte universitet. Undtagelsen er på IT-Universitet, hvor 44 pct. af deltagerne var kvinder mod en generel andel på 30 pct.

58. Kilde: UVM – Samlet kønsfordelingen på landsbasis i 2009 af studerende på en universitetsbachelor, lang videregående uddannelse eller en ph.d.

59. Kilde: UVM, (EAK) Kønsfordelingen på universiteterne, opgjøret 1. okt. 2009.

Andel kvinder på entreprenørskabskurser ift. samlede andel kvinder på universiteterne i 2010/2011

Figur 4.18

Den yderligere information omkring kønsfordelingen på fagene giver god mulighed for en dybere undersøgelse af hvilke typer af fag og kurser, som hovedsageligt tiltrækker henholdsvis kvinder og mænd. I nedenstående tabel 4.10 er nævnt enkelte entreprenørskabsfag, som adskiller sig ved at have langt flere kvinder end mænd blandt deltagerne.

Entreprenørskabsfag med stor andel kvinder

Universitet	Kursus	Andel kvinder	Henvi sning til bilag
CBS	Social Entrepreneurship: Creating Social Change Using the Power of Entrepreneurship	78 %	Side 182
RUC	Entrepenørskab, innovation og kreativitet	88 %	Side 212
SDU	Udvikling af forretningsidéer	89 %	Side 242
AU	Entrepenørship i oplevelsesøkonomien	78 %	Side 264
AU	Entrepenørship in the Experience Economy	83 %	Side 265
AU	Entrepenørship, koncept- og forretningsudvikling	90 %	Side 265

Tabel 4.10

I tabel 4.10 ses seks entreprenørskabsfag, som skiller sig ud angående kønsfordelingen. Andelen af kvinder på de pågældende fag ligger mellem 78 pct. og 90 pct. I tabellen er desuden henvist til de respektive sider i bilag, hvor kursets faglige og pædagogiske fokus kan ses i stjerneske maet.

Det skal bemærkes, at tabellen ikke afslører, hvorvidt faget er tilknyttet en bestemt uddannelse, hvor kønsfordelingen generelt kan forklare den markante deltagelse af kvinder i kurserne. En mere tilbunds gående analyse af, hvilke entreprenørskabskurser og –uddannelser som særligt tiltrækker kvinder, ligger ikke inden for denne kortlægning s rammer.

4.5.5.8 Sammenfatning

Kortlægningen viser, at der i 2010/2011 blev udbudt 217 entreprenørskabsfag på de otte danske universiteter. Dette er en stigning på 21 fag, svarende til 11 pct. i forhold til udbuddet i 2009/2010.

Generelt er billedet, at de største universiteter udbyder flest kurser, når man ser bort fra Københavns Universitet. Aarhus Universitet ligger sammen med Syddansk Universitet og CBS i toppen med henholdsvis 48 kurser, 47 kurser og 46 kurser. CBS og Aalborg Universitet udbyder flest nye kurser, idet de hver især har øget udbuddet med 5 kurser.

Hvis alle studerende på universiteterne skulle have adgang til et entreprenørskabskursus ville der blive trængsel i klasseværelserne med i gennemsnit 623 studerende pr. hold. Men der er dog sket en forbedring i forhold til sidste måling i 2009/2010, hvor gennemsnittet lå på 660 studerende. Forbedringen på 6 pct. er imponerende, da det samlede antal universitetsstuderende samtidig er steget.

Men det kræver stadig på trods af dette fald et væsentligt større udbud af kurser på alle universiteterne, hvis alle studerende skal kunne deltage i entreprenørskabskurser med en rimelig holdkvotient. I denne måling ser det bedst ud for de studerende på IT-U, hvor der er 233 studerende pr. kursus. Mens der på KU i princippet ville være 2.327 på holdet.

Fokus i kurserne har ikke ændret sig væsentligt fra 2009/2010. Kategoriseringen af kurserne viser, at der fortsat er størst fokus på de klassiske områder som idéudvikling og forretningsplan både i forhold til at starte en ny virksomhed og i etablerede virksomheder. Andelen af udbudte kurser med fokus på vækst og drift er fortsat en del lavere. Dette område er netop der, hvor mange nystartede virksomheder kommer til kort, så større fokus her ville være positivt. Der ses ikke større udsving mht. finansiering og jura; der er fortsat ikke stort fokus på disse områder.

Med hensyn til de pædagogiske metoder har underviserne i lighed med sidste år størst fokus på at involvere de studerende og at kurserne er praksisnære. Det handler i høj grad om, at der bruges cases i undervisningen, men kan også indebære besøg af gæsteforelæsere fra erhvervslivet eller besøg i virksomheder og organisationer. Det tværfaglige perspektiv har sværere ved at vinde indpas og den internationale dimension får stadig ikke særlig stor opmærksomhed på trods af de perspektiver, der ligger i at uddanne til det globaliserede samfund.

Den største del af kurserne udbydes fortsat på kandidat-niveau, og det er også her den største stigning er sket. Det vil sige, at de fleste entreprenørskabsstuderende har basisfagligheden på plads inden de uddannes i entreprenørskab. Antallet af ph.d.-kurser er fortsat lille. Blot 13 ud af de 217 kurser udbydes til ph.d.-studerende.

I skoleåret 2010/2011 deltog i alt 8.162 studerende i de 217 entreprenørskabskurser, som blev udbudt på de danske universiteter. Dette er sammenlagt en stigning på 781 studerende fra skoleåret 2009/2010. I alt dette skoleår er det 6 pct. af de danske universitetsstuderende, der deltog i kurser med entreprenørskabsindhold. Dette er en lille stigning fra de 5,7 pct. i 2009/2010. I den sammenhæng skal det bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget med ca. 5.000 studerende i forhold til 2009 og omfatter i 2010 ca. 135.000 studerende.

Ser man på, hvor stor en andel entreprenørskabsstuderende udgør af det enkelte universitets samlede antal indskrevne studerende er det to forholdsvis små universiteter, DTU og IT-U, der har de største andele på ca. 20 pct. Den største stigning i andelen af entreprenørskabsstuderende ses på DTU og AAU.

Som noget nyt ser vi i denne opgørelse også på fordelingen af entreprenørskabsstuderende på køn. Analysen viser, at de 8.162 deltagere i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010/2011 er fordelt på 4.563 mænd og 3.599 kvinder. Dette svarer til en fordelingsprocent på 56 pct. mænd og 44 pct. kvinder på landsbasis. Generelt er kønsfordelingen på de 8 danske universiteter 45 pct. mænd og 55 pct. kvinder.⁶⁰ Trods en generel overvægt af kvinder blandt universitetsstuderende var der altså flest mænd, som deltog i et entreprenørskabsfag.

Der er forskel på fordelingen på de enkelte universiteter. På CBS, Aarhus Universitet og Københavns Universitet er der stort set lige mange mænd og kvinder, der deltog i kurserne, mens der på de resterende er overvægt af mænd; kun på RUC er der flere kvinder end mænd, nemlig 54 pct., der deltog i entreprenørskabskurser.

På DTU er det blot 25 pct. af de, som tager et entreprenørskabskursus, der er kvinder. Dette følger den generelle fordeling på universitetet, hvor andelen af kvinder er 27 pct. På RUC følger overvægten af kvinder blandt de entreprenørskabsstuderende den generelt større andel kvinder på universitetet.

Analysen viser således, at der generelt er flere mænd end kvinder, der deltager i entreprenørskabsundervisning på de danske universiteter, så fordelingen følger ikke den generelle kønsfordeling blandt universitetsstuderende.

60. Kilde: UVM – Samlet kønsfordeling af studerende på en universitetsbachelor, lang videregående uddannelse eller en ph.d. på landsbasis i 2009.

4.6 Konkurrenceaktiviteter på de videregående uddannelser

I dette afsnit vil vi koncentrere os om to entreprenørielle konkurrenceforløb på de videregående uddannelser.

Start Up Programme⁶¹ er en entreprenørskabskonkurrence, som henvender sig til studerende på korte og mellem lange videregående uddannelser; herunder uddannelser på erhvervsakademierne, professionshøjskolerne, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt de maritime uddannelser. Konkurrenceforløbet udbydes af Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise.

Start Up Programme tilbydes i to forløb, der hænger sammen progressionsmæssigt i forhold til entreprenørskabsundervisning. Første forløb i konkurrencen er en idé- og innovationskonkurrence, mens andet forløb er et Danmarksmesterskab, der gør det muligt at finde et dansk studenterteam, der kan gå videre i Junior Achievement - Young Enterprise Europe Enterprise Challenge (Europamesterskab).

Forløbet bygger videre på det tidligere konkurrenceforløb på de videregående uddannelser, som hed Graduate Programme. Skoleåret 2010/2011 var første år, Start Up Programme blev afholdt. Der deltog studerende fra 3 videregående uddannelsesinstitutioner: Erhvervsakademiet Aarhus, Syddansk Erhvervsskole samt fra Tradium i Randers, som ligger under Erhvervsakademiet Dania. Det samlede antal deltagere, der stillede op til DM konkurrencen, var 43 heraf 10 kvinder.

Start Up Programme bliver som en enkeltstående konkurrence ikke direkte inkluderet i denne kortlægningss samlede tal. Men hvis forløbet er forankret i et specifikt entreprenørskabskursus, bliver antallet af studerende herigenem medregnet i opgørelsen. I skoleåret 2010/2011 kom alle deltagerne fra kurser, som i forvejen var inkluderet i kortlægningen, og er derfor talt med i opgørelsen.

61. Mere information her: www.ffe-ye.dk

En anden aktør på de videregående uddannelser er Venture Cup,⁶² som inspirerer og hjælper studerende på de videregående uddannelser med idéudvikling i forbindelse med selve konkurrencen Venture Cup. Dette sker bl.a. igennem motiverende events og netværksmuligheder. Til forskel fra Start Up konkurrencen, arbejder Venture Cup udelukkende med universitetsstuderende og dette sker i altovervejende grad uden for den formelle undervisning.

I skoleåret 2010/2011 deltog 1.159 studerende i konkurrenceforløbet Venture Cup. I konkurrenceforløbet bliver deltagerfeltet løbende skåret ned, og mere intensive kurser og camps bliver afholdt for de tilbageværende. Venture Cup skaber bl.a. opmærksomhed om idékonkurrencen og deres andre aktiviteter ved at holde korte præsentationer ude på universiteterne. Herigennem er Venture Cup nået ud til over 20.000 studerende. Herudover har 3.532 studerende deltaget i Venture Cups andre præsentationer, workshops eller events.

Deltagerne i Venture Cup bliver ikke inkluderet i kortlægningens samlede antal entreprenørskabsstuderende, idet forløbet ikke er ECTS-givende, hvilket er grundlæggende for at aktiviteter kan inkluderes i opgørelsen for de videregående uddannelser. Vi finder det dog væsentligt at nævne Venture Cup i denne sammenhæng, da det er en vigtig samarbejdspartner i forbindelse med at få sat entreprenørskab, innovation og iværksætteri på dagsordenen på universitetsområdet. Venture Cups aktiviteter er i væsentlig grad medvirkende til, at de studerende får interesse for entreprenørskab og mulighed for helt konkret at engagere sig i området.

4.7 Opsummering

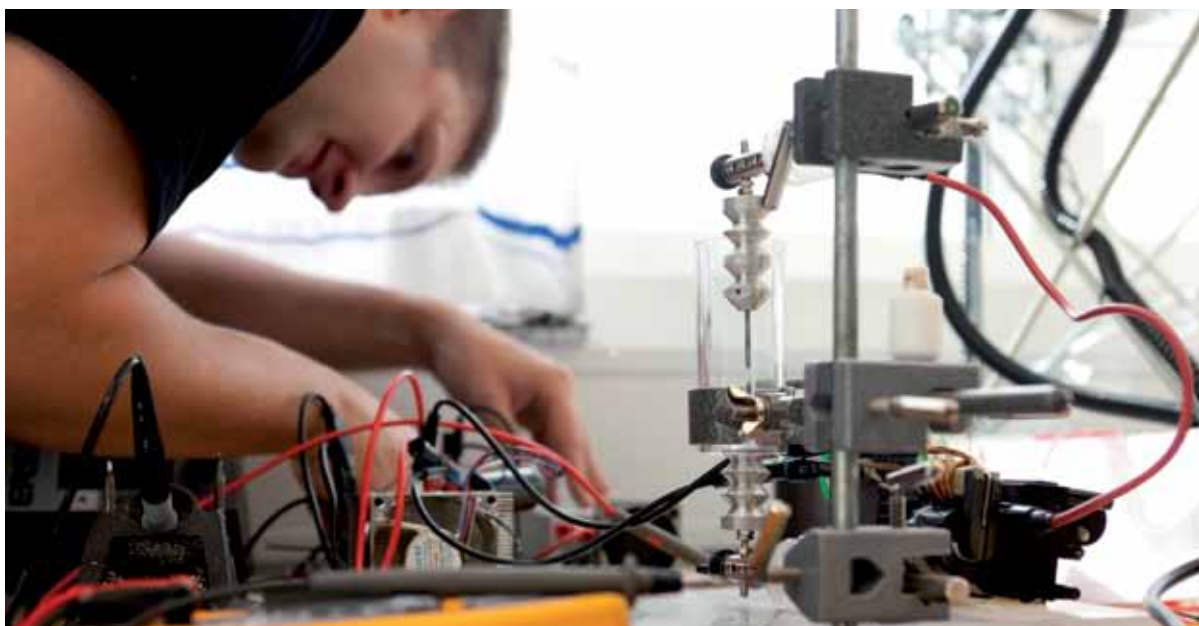
I skoleåret 2010/2011 deltog i alt 17.286 studerende på de videregående uddannelser i entreprenørskabsundervisning. Dette antal svarer til 7,9 pct. af alle 218.341 studerende på de videregående uddannelser. De studerende fordeler sig på erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt på universiteterne.

Det overordnede tal kan ikke umiddelbart sammenlignes med tallet for 2009/2010, som lå på knap 11 pct., idet opgørelsen nu er blevet mere præcis mht. til registrering af kurser og studerende på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne. På de øvrige uddannelsessegmenter vil vi i det følgende sammenligne med målingen for 2009/2010.

På de 9 erhvervsakademier har vi registreret 53 entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011 med i alt 3.500 deltagende studerende. Dette svarer til, at 22 pct. af de 15.816 studerende på landets erhvervsakademier har gennemgået et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Udbuddet af kurser er størst på Aarhus Erhvervsakademi samt på Erhvervsakademi Lillebælt. Derimod har Copenhagen Business Academy og Erhvervsakademi Dania flere studerende igennem et kursus. Dermed ses ingen direkte sammenhæng mellem antallet af udbudte kurser og antal deltagende studerende.

På landets 11 professionshøjskoler har vi registreret 79 entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011 med i alt 3.923 deltagende studerende. Dette svarer til, at 6,6 % af de 59.462 studerende på landets professionshøjskoler har gennemgået et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Både mht. udbud af entreprenørskabskurser og antal deltagere ligger VIA University College bedst placeret.

62. Mere information her: www.venturecup.dk

På de maritime uddannelser mangler entreprenørskabsundervisning endnu at blive integreret i undervisningen på en del af institutionerne. Vi kan dog konkludere, at 365 studerende svarende til 15,3 pct. af de 2.379 studerende på en maritim uddannelse har deltaget i et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Dette er en klar fremgang fra de 259 studerende i 2009/2010.

En fjerdedel af alle studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner deltog i entreprenørskabsundervisning i 2010/2011. Der er i alt identificeret 21 kurser med entreprenørskabsindhold på de kunstneriske og kulturelle videregående uddannelser samt 3 tværinstitutionelle initiativer udbudt af CAKI. Fem af disse kurser er nye og blev udbudt på Danmarks Designskole, IVA og Aarhus Arkitektskole. Det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabskurser er 1.336, hvilket svarer til knap 25 pct. af det samlede antal indskrevne studerende på 5.421. Dette er en væsentlig stigning fra de 18 pct., der er registreret for 2009/2010.

Arkitektskolen Aarhus, Designskolen Kolding og Danmarks Designskole er de uddannelsesinstitutioner, hvor flest studerende deltog i entreprenørskabsundervisning i skoleåret; de tegner sig tilsammen for 84 pct. af de entreprenørskabsstuderende.

Kortlægningen viser, at der i 2010/2011 blev udbudt 217 entreprenørskabskurser på de 8 danske universiteter. Dette er en stigning på 21 fag, svarende til 11 pct. i forhold til udbuddet i 2009/2010. I alt 8.162 studerende deltog i entreprenørskabskurserne, hvilket er en stigning på 651 studerende fra skoleåret 2009/2010. I alt dette skoleår er det 6 pct. af de danske universitetsstuderende, der deltog i kurser med entreprenørskabsindhold. Dette er en lille stigning fra de 5,7 pct. i 2009/2010. I den sammenhæng skal det dog bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget med ca. 5.000 studerende i forhold til 2009 og omfatter i 2010 ca. 135.000 studerende.

Generelt er billedet, at de største universiteter udbyder flest kurser, når man ser bort fra Københavns Universitet. Aarhus Universitet ligger sammen med Syddansk Universitet og CBS i toppen med henholdsvis 48 kurser, 47

kurser og 46 kurser. CBS og Aalborg Universitet udbyder flest nye kurser, idet de hver især har øget udbuddet med 5 kurser.

Som noget nyt ser vi i denne opgørelse også på fordelingen af entreprenørskabsstuderende på universiteterne på køn. Analysen viser, at de 8.162 deltagere i entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2010/2011 er fordelt på 4.563 mænd og 3.599 kvinder. Dette svarer til en fordelingsprocent på 56 pct. mænd og 44 pct. kvinder på landsbasis. Generelt er kønsfordelingen på de 8 danske universiteter 45 pct. mænd og 55 pct. kvinder.⁶³ Trods en generel overvægt af kvinder blandt de universitetsstuderende var der altså flest mænd, som deltog i et entreprenørskabsfag.

På de videregående uddannelser kører to entreprenørielle konkurrenceforløb, dels Start Up Programme (udbydes af Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise), som henvender sig til studerende på erhvervsakademierne, professionshøjskolerne, de kunstneriske og kulturelle uddannelser samt de maritime uddannelser. Dels Venture Cup, hvori universitetsstuderende kan deltage. Konkurrencedeltagerne er kun talt med i opgørelsen, hvis konkurrencen er et led i den formelle undervisning.

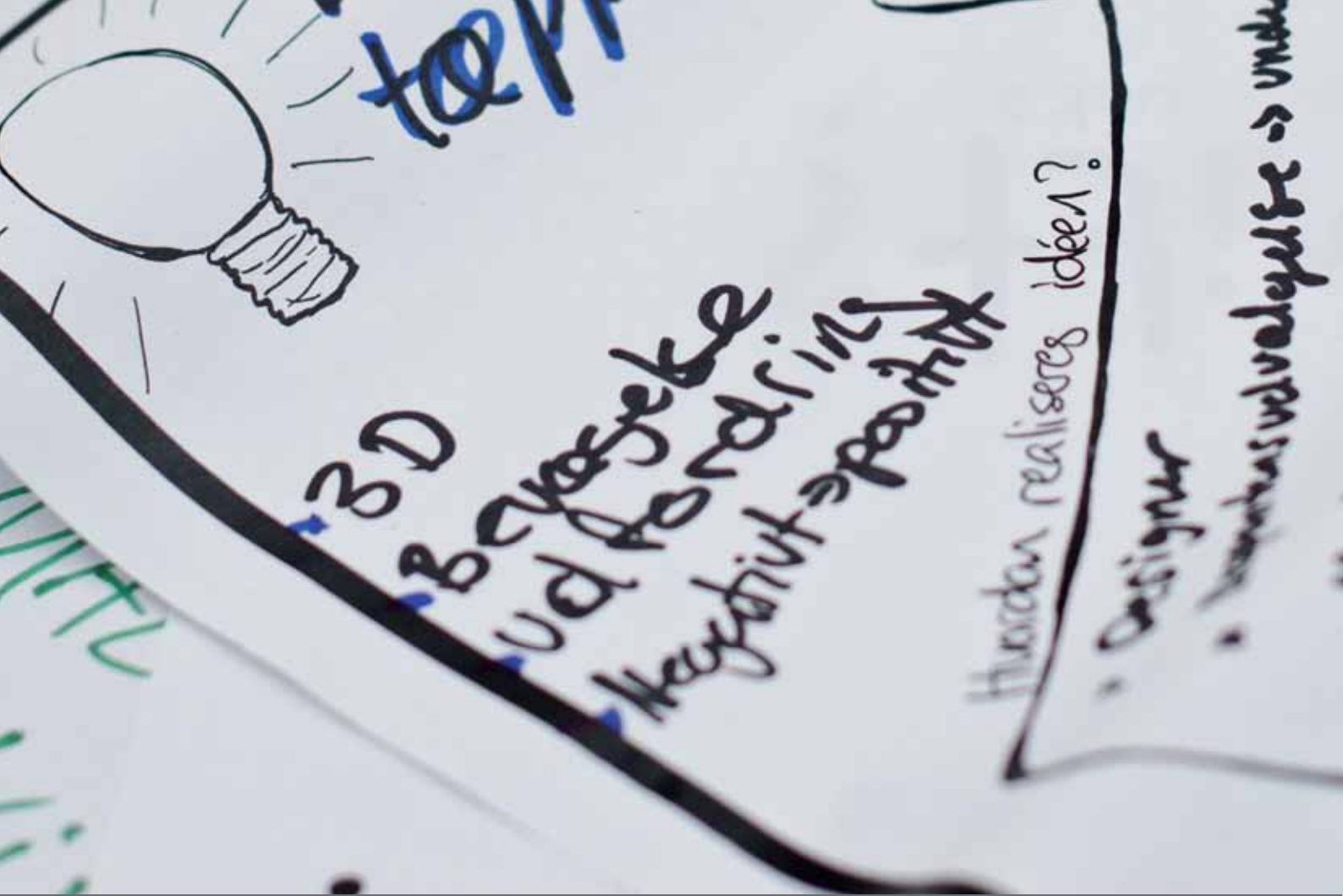
Samlet set er der et øget udbud af kurser og uddannelser med entreprenørskabsindhold og på de segmenter, hvor det er muligt at sammenligne med 2009/2010, ses også en stigning i antallet af studerende, der deltager i undervisningen. På universiteterne hvor vi har set på kønsfordelingen, viser det sig at flere mænd end kvinder deltager i entreprenørskabsundervisning; 56 pct. mænd mod 44 pct. kvinder.

Ser vi på fordelingen af de entreprenørskabsstuderende på segmenter i forhold til segmenternes størrelse, ses, at de studerende på erhvervsakademierne, der deltager i entreprenørskabsundervisning, udgør en femtedel af alle entreprenørskabsstuderende på de videregående uddannelser på trods af, at erhvervsakademistuderende kun udgør 7 pct. af den samlede bestand. De kunst- og kulturstuderende udgør også en større andel af de entreprenørskabsstuderende end deres andel af det totale antal egentlig retfærdiggør; 8 pct. mod 2 pct. Derimod udgør de universitetsstuderende 47 pct. af de entreprenørskabsstuderende skønt det totalt er næsten to tredjedele (62 pct.) af de studerende på de videregående uddannelser, der går på universitetet.

Det er vanskeligt at sige noget entydigt om denne fordeling af de entreprenørskabsstuderende. De forskellige segmenters og enkelte institutioners udbud af uddannelser og disses karakter, eksempelvis hvor merkantilt rettede de er, eller hvor praktisk betonedede de er, spiller givetvis ind i forhold til deres udbud af entreprenørskabsundervisning. Hertil kommer kultur og traditioner og institutionernes åbenhed over for dette forholdsvis nye undervisningsområde.

Generelt er entreprenørskab rimeligt integreret i kursusudbuddet på de merkantile og tekniske uddannelser, og der er nu også tegn på, at entreprenørskabsundervisning vinder indpas på uddannelsesområder, som ikke umiddelbart synes oplagte fx humaniora, ernærings- og sundhedsområdet, ergoterapi og fysioterapi samt pædagoguddannelserne.

63. Kilde: UVM – Samlet kønsfordeling af studerende på en universitetsbachelor, lang videregående uddannelse eller en ph.d. på landsbasis i 2009.

5. Konklusion

5	Konklusion	118
5.1	Grundskolen	119
5.2	Ungdomsuddannelserne	121
5.3	De videregående uddannelser	122
5.4	Samlet konklusion	123

6. Perspektivering

6	Perspektivering	124
---	-----------------	-----

I denne rapport følger vi op på den første kortlægning fra november 2010, som afdækkede og kortlagde den konkrete entreprenørskabsundervisning, der udbydes på alle niveauer af det danske uddannelsessystem. Kortlægningen tilstræber at vise i tal, hvor udbredt entreprenørskabsundervisning er på uddannelserne fra grundskole til universitet, samt hvor mange elever og studerende, der modtager denne undervisning. Kortlægningen dækker skoleåret 2010/2011.

Entreprenørskabsundervisning defineres i denne sammenhæng ud fra en bred forståelse af entreprenørskab:

Entreprenørskab er, når der bliver handlet på muligheder og gode idéer, og disse bliver omsat til værdi for andre. Den værdi, der skabes, kan være af økonomisk, kulturel eller social art.

Entreprenørskabsundervisning er praksisorienteret undervisning, der inddrager omverdenen, understøtter kreativitet samt tilskynder til foretagsomhed og handling. Det er eleven/den studerende, der er aktiv i læringsprocessen, som foregår i samspil med andre, og underviseren fungerer som rådgiver og rollemodel.

Uddannelse i entreprenørskab handler i bred forstand om at elever og studerende får kendskab til og viden om entreprenørskab og entreprenøriel tankegang samt udvikler deres evner til at handle entreprenørielt.

Denne rapport er en kvantitativ opgørelse over antallet af deltagere i entreprenørskabsundervisning på de forskellige uddannelsessegninger. Udover at give et overblik over status quo på uddannelsesområdet med hensyn til undervisning i entreprenørskab vises udviklingen fra forrige skoleår samt gøres rede for, hvordan fordelingen er på køn på ungdomsuddannelser og på universitetsuddannelserne.

5.1 Grundskolen

Kortlægningen viser, at i skoleåret 2010/2011 blev mindst 35.333 elever undervist i entreprenørskab i grundskolen, hvilket svarer til 5 pct. af alle knap 700.000 elever. Dette tal skal ses som et minimum og dækker således kun over den undervisning og de aktiviteter, FFE-YE har kunnet registrere.

Indsamlingen af oplysninger til udbredelsen af entreprenørskabsundervisning er foregået på flere måder: ved en spørgeskemaundersøgelse blandt lærere, indhentning af information fra skoler, kommuner og cfu-konsulenter samt brug af data fra FFE-YEs egne opgørelser.

Et nyudviklet koncept for en kortlægning blev gennemført som en spørgeskemaundersøgelse blandt alle landets lærere. Vi modtog besvarelser fra lærere på 183 skoler ud af alle 2.223 skoler; dvs. ca. 8 pct. af landets skoler medvirker i denne undersøgelse.

Analysen baseret på lærernes besvarelser viser, at 188 af de i alt 424 lærere, der medvirkede i undersøgelsen, underviser i entreprenørskab i en eller anden form - vi kalder det 'Entreprenørskab som metode'. Af disse underviser 46 lærere, svarende til 11 pct., i den klassiske form af entreprenørskab, som indebærer undervisning i økonomi og marked. Andre 16 lærere (4 pct.) har ikke fokus på økonomisk forståelse, men dog på værdiskabelse.

I undersøgelsen er der spurgt ind til forskellige temaer: Entreprenørskab, Økonomisk forståelse, Fagfaglighed, Inddragelse af lokalmiljø, Elevinvolvering, Tværfaglighed og Globalt perspektiv. Herudover stilles der spørgsmål til, hvilken fase læreren fokuserer på: Kreativitet, Innovation, Iværksættelse.

Analysen viser, at der i entreprenørskabsundervisningen generelt arbejdes en del med kreativitet, og i tilsvarende grad med innovation, altså processen fra idé til udviklet produkt. Det generelle billede er, at der ikke inden for noget tema er fokus på iværksættelse af projektet i væsentlig grad.

Undervisning i 'Klassisk entreprenørskab' forekommer især i de ældste klasser, 7.-10. klasse, mens undervisning i Entreprenørskab som metode forekommer næsten lige så ofte på mellemtrinnet. Generelt tyder det altså på, at jo snævrere definitionen af entreprenørskabsundervisningen er, jo højere klassestrin undervises der på.

Resultatet af spørgeskemaundersøgelsen er, at 14.816 elever bliver undervist i entreprenørskab i en eller anden form. Dette svarer til 2 pct. af alle elever i grundskolen. Tallene er fremkommet på grundlag af lærernes opgivelse af hvilke klassestrin, de underviser på samt tal for skolernes elevbestand fra Undervisningsministeriets Databank.

Ud over spørgeskemaundersøgelsen, der danner basis for kortlægningen, har FFE-YE løbende registreret særlige aktiviteter, hvori i alt 5.428 elever deltog baseret på information fra skoler og kommuner.

Udlevering af FFE-YE's egne materialer til entreprenørskabsundervisning i grundskolen løb i 2010/2011 op i 12.196 stk.

Lærere i Netværk for Entreprenørskab og Innovation i Skolen (NEIS) estimeres at undervise mindst 2.893 elever i entreprenørskab i en eller anden form.

For skoleåret 2009/2010 viste kortlægningen, at mindst 3,5 pct. af landets skoleelever blev undervist i entreprenørskab. Stigningen til 5 pct. kan tolkes i retning af, at fokus på entreprenørskab ude på skolerne er øget, men skyldes nok også i høj grad, at dette års kortlægning er mere dækkende end sidste års, omend spørgeskemaundersøgelsen langt fra opnåede en tilfredsstillende svarprocent. Antallet af elever skal derfor ses som et minimum og ikke som den fulde mængde. Der er grund til at tro, at en højere svarprocent ville vise, at et tilsvarende højere antal lærere underviser i entreprenørskab i en eller anden form.

5.2 Ungdomsuddannelserne

I 2010/2011 har 63.412 elever fra ungdomsuddannelserne, svarende til 25 pct. af alle 252.644 elever deltaget i entreprenørskabsundervisning; enten i form af formel undervisning i fag på en gymnasial eller erhvervsfaglig uddannelse, gennem udleveret undervisningsmaterialer eller via et konkurrenceforløb.

Dette er en stigning fra de 22 pct. der blev målt i 2009/2010. Opgørelserne er dog ikke fuldstændigt sammenlignelige, idet opgørelsesmetoden er ændret på enkelte områder.

Samlet har 3,6 pct. af eleverne på stx/hf modtaget undervisning i et entreprenørskabsfag – mod 2,8 pct. i skoleåret 2009/2010. På hhx-uddannelsen har 84,1 pct. af eleverne modtaget undervisning i entreprenørskab i skoleåret 2010/11. For htx ligger andelen på 79,8 pct. Disse høje andele for de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser skyldes, at et fag på hver retning er obligatorisk for eleverne. På stx/hf ligger entreprenørskab i valgfag.

På de erhvervsfaglige ungdomsuddannelser (EUD) har 15.137 elever deltaget i et entreprenørskabsmodul. Dette svarer til 11,8 pct. af alle 128.130 EUD-elever, hvilket er en stigning fra de 10,4 pct. i 2009/2010.

De to længerevarende konkurrenceforløb Company Programme samt Innovation & Design er samlet set vokset markant deltagermæssigt de seneste år. I skoleåret 2010/11 har 3.798 elever været igennem et af forløbene. Deltagerantallet har siden 2003/04 vokset sig over 3 gange så stort i 2010/11. Deltagerne kommer hovedsageligt fra de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser (hhx og htx) samt fra handelsskolens grundforløb (HG).

I alt er der optalt 14.975 elever på ungdomsuddannelserne, som er blevet undervist med særlige materialer fra Young Enterprise, har deltaget i konkurrencer inklusiv Company Programme og Innovation & Design eller i øvrige aktiviteter i skoleåret 2010/2011.

Analysen viser, at andelen af kvinder blandt alle elever der deltog i entreprenørskabsfag er næsten 8 procent point lavere end blandt alle elever på ungdomsuddannelserne, hvor de udgør 49 pct. Andelen af kvinder, der deltager i entreprenørskabsundervisningen afspejler dog stort set den generelle andel af kvinder på de enkelte ungdomsuddannelser. Undtagelsen er dog stx/hf hvor kvinder udgør 44 pct. i entreprenørskabsfagene mod generelt 61 pct. På de erhvervsrettede gymnasiale uddannelser ses en mere repræsentativ kønsfordeling blandt entreprenørskabs eleverne; på hhx udgør kvinderne 43 pct. i entreprenørskabsfagene mod den generelle andel på 47 pct. På htx er det 22 pct. mod 23 pct. På erhvervsuddannelserne er hovedparten på den merkantile retning kvinder; på entreprenørskabsmoduler er det 60 pct. mod den generelle andel på 66 pct. På de andre indgange er forskellen lidt større: 28 pct. mod 36 pct. Andelen af kvinder, der deltog i CP for skoleåret 2010/2011 er 40,4 pct.

5.3 De videregående uddannelser

I skoleåret 2010/2011 deltog i alt 17.286 studerende på de videregående uddannelser i entreprenørskabsundervisning. Dette antal svarer til 7,9 pct. af alle 218.341 studerende på de videregående uddannelser. De studerende fordeler sig på erhvervsakademier, professionshøjskoler, maritime uddannelser, kunstneriske og kulturelle uddannelser samt på universiteterne.

Det overordnede tal kan ikke umiddelbart sammenlignes med tallet for 2009/2010, som lå på knap 11 pct., idet opgørelsen nu er blevet mere præcis mht. til registrering af kurser og studerende på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne.

På de 9 erhvervsakademier har vi registreret 53 entreprenørskabskurser i skoleåret 2010/2011 med i alt 3.500 deltagende studerende. Dette svarer til, at 22 pct. af de 15.816 studerende på landets erhvervsakademier har gennemgået et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011.

På landets 11 professionshøjskoler er 79 entreprenørskabskurser registreret i skoleåret 2010/2011 med i alt 3.923 deltagende studerende. Dette svarer til, at 6,6 % af de 59.462 studerende på landets professionshøjskoler har gennemgået et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011.

På de maritime uddannelser har 365 studerende svarende til 15,3 pct. af de 2.379 studerende på en maritim uddannelse deltaget i et entreprenørskabskursus i skoleåret 2010/2011. Dette er en klar fremgang fra de 259 studerende i 2009/2010.

En fjerdedel af alle studerende ved de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner deltog i entreprenørskabsundervisning i 2010/2011. Det samlede antal studerende, der deltog i entreprenørskabskurser er 1.336, hvilket svarer til knap 25 pct. af det samlede antal indskrevne studerende på 5.421. Dette er en væsentlig stigning fra de 18 pct., der er registreret for 2009/2010.

Kortlægningen viser, at der i 2010/2011 blev udbudt 217 entreprenørskabskurser på de 8 danske universiteter. Dette er en stigning på 21 fag, svarende til 11 pct. i forhold til udbuddet i 2009/2010. I alt 8.162 studerende deltog i entreprenørskabskurserne, hvilket er en stigning på 781 studerende fra skoleåret 2009/2010. I alt dette skoleår er det 6 pct. af de danske universitetsstuderende, der deltog i kurser med entreprenørskabsindhold. Dette er en lille stigning fra de 5,7 pct. i 2009/2010. I den sammenhæng skal det dog bemærkes, at det samlede antal indskrevne studerende på universiteterne er steget med ca. 5.000 studerende i forhold til 2009 og omfatter i 2010 ca. 135.000 studerende.

Som noget nyt ser vi i denne opgørelse også på fordelingen af entreprenørskabsstuderende på universiteterne på køn. Trods en generel overvægt af kvinder blandt de universitetsstuderende var der flest mænd, som deltog i et entreprenørskabsfag. Analysen viser en fordelingsprocent på 56 pct. mænd og 44 pct. kvinder på landsbasis. Generelt er kønsfordelingen på de 8 danske universiteter 45 pct. mænd og 55 pct. kvinder.

Samlet set er der et øget udbud af kurser og uddannelser med entreprenørskabsindhold på de videregående ud-

dannelser, og på de segmenter, hvor det er muligt at sammenligne med 2009/2010, ses også en stigning i antallet af studerende, der deltager i undervisningen.

En femtedel af alle entreprenørskabsstuderende på de videregående uddannelser går på et erhvervsakademi. De kunst- og kulturstuderende udgør 8 pct., mens 2 pct. er i gang med en maritim uddannelse. De resterende 47 pct. er universitetsstuderende.

Det er vanskeligt at sige noget entydigt om denne fordeling af de entreprenørskabsstuderende. De forskellige segmenters og enkelte institutioners udbud af uddannelser og disses karakter, eksempelvis hvor merkantilt rettede de er, eller hvor praktisk betonedede de er, spiller givetvis ind i forhold til deres udbud af entreprenørskabsundervisning. Hertil kommer kultur og traditioner og institutionernes åbenhed over for dette forholdsvis nye undervisningsområde.

Generelt er entreprenørskab rimeligt integreret i kursusudbuddet på de merkantile og tekniske uddannelser, og der er nu også tegn på, at entreprenørskabsundervisning vinder indpas på uddannelsesområder, som ikke umiddelbart synes oplagte fx humaniora, ernærings- og sundhedsområdet, ergoterapi og fysioterapi samt pædagoguddannelserne.

5.4 Samlet konklusion

Den overordnede konklusion på denne kortlægning, der dækker skoleåret 2010/2011, er at:

- Samlet set har 116.031 af alle 1.170.604 danske skoleelever og studerende deltaget i entreprenørskabsundervisning, hvilket svarer til knap 10 pct. Dette er en stigning fra den første kortlægning af udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i det danske skolesystem i skoleåret 2009/2010, hvor andelen lå på 8,4 pct.
- Mindst 35.333 elever svarende til 5 pct. af alle knap 700.000 elever i grundskolen undervises i kreativitet, innovation og entreprenørskab i grundskolen.
- 63.412 elever på ungdomsuddannelserne, svarende til 25 pct. af alle 252.664 elever har deltaget i undervisning, der øger deres kendskab til og viden om entreprenørskab samt deres entreprenørielle kompetencer.
- I alt 17.286 studerende på de videregående uddannelser deltog i entreprenørskabskurser og -uddannelser. Dette antal svarer til 7,9 pct. af alle 218.341 studerende på de videregående uddannelser.

6 Perspektivering

Det tager tid at udbrede entreprenørskabsundervisning til alle niveauer og retninger i de danske skoler og uddannelsesinstitutioner. Denne kortlægning har vist, at der bestemt er øget fokus på, at elever og studerende skal undervises, så de opnår entreprenørielle kompetencer, men alle de gode initiativer er ikke fuldt foldet ud i konkret undervisning endnu. I dette skoleår 2011/2012, som lige er begyndt, er mange nye projekter nået fra udviklingsfasen til implementering. Så næste års opgørelse vil sandsynligvis vise en yderligere udbredelse af entreprenørskabsundervisning til flere elever og studerende på mange nye områder.

Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise har startet arbejdet med at udvikle en metode til måling af effekten af entreprenørskabsundervisning. Vi har bl.a. etableret et projekt, som gennem en årrække følger en gruppe unge gennem deres videre uddannelse og karriere. Projektet vil give værdifuld viden til, hvilken indflydelse entreprenørskabsundervisning har på den enkeltes holdning og adfærd i forhold til valg af uddannelse, start af virksomhed og indtjening. Yderligere gennemføres et ph.d.-projekt, der på universitetsniveau ser på undervisningens indflydelse på de studerendes entreprenørielle self-efficacy (tiltro til egne evner), intentioner og adfærd. Gennem viden om, hvilken indflydelse forskellige typer entreprenørskabsundervisning har på elever og studerende skabes mulighed for at prioritere og målrette udviklingen inden for området fremadrettet. Formålet med projekterne er at understøtte formodningen om, at når elever og studerende får viden om entreprenørskab og udvikler evner og kompetencer til at handle entreprenørielt, så vil de kunne bidrage til Danmarks konkurrenceevne, fordi de starter nye virksomheder og bringer innovation ind i eksisterende virksomheder og organisationer.

7. Bilag

Grundskolen

1: Mail til skolelederne	126
2: GSK Survey	128
3: Analyse-matricer	138
4: NEIS, grundskoler	139

Ungdomsuddannelserne

5: Spørgeskema til uddannelsesinstitutioner	140
6: Estimation af elevdeltagelse på faget Teknologi	147
7: Skema til dataindsamling på EUD	148
8: NEIS, ungdomsuddannelser	149

De videregående uddannelser

9: Kategoriseringsmodellen	150
10: Oversigt over entreprenørskabskurser på Erhvervsakademierne	154
11: Oversigt over entreprenørskabskurser på Professionshøjskolerne	157
12: De maritime uddannelser	160
13: De kunstneriske og kulturelle uddannelser	161
14: Universiteterne	163

Bilag 1: Mail til skolelederne**Emne: Kreativitet, innovation og selvstændighed i grundskolen**

Kære skoleleder

Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise arbejder for at elever og studerende bliver undervist, så de forlader uddannelsessystemet med evner og kompetencer til at tænke selvstændigt, håndtere usikkerhed, identificere og udnytte nye muligheder, samt sætte sig ambitiøse mål og nå dem. Fonden er nedsat af de fire ministerier, der har uddannelsesinstitutioner under sig: UVM, Videnskabsministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet og Kulturministeriet i januar 2010.

Fonden udgiver årligt en større kortlægning af entreprenørskabsundervisning på alle uddannelser i hele uddannelsessystemet. Vi har en fornemmelse af, at der i grundskolen allerede er stort fokus på temaer som kreativitet, innovation og selvstændighed ud fra den kontakt, vi har med skoler fordelt over hele landet, men vi vil gerne have et mere solidt grundlag for en egentlig analyse.

Vi beder dig derfor om at videresende nedenstående til lærerne på din skole, hvori vi beder dem deltage i en spørgeskemaundersøgelse. Det drejer sig om maksimalt 21 spørgsmål, der for størstedelens vedkommende besvares med et kryds. Besvarelsen er anonym, men skolens samlede besvarelse kan I efterfølgende få adgang til. Du vil på den måde få en unik mulighed for at tage pulsen på din skoles indsats på området og i den endelige rapport vil du kunne sammenligne skolens resultat med det generelle niveau. Den enkelte skole vil ikke kunne identificeres i rapporten.

Du vil på vores hjemmeside www.ffe-ye.dk kunne læse meget mere om organisationen, vores arbejde og de tilbud om materialer, seminarer, netværk vi har til skoler.

Det er af stor betydning, at så mange så muligt deltager, så vi får et så reelt billede som muligt. Vi håber derfor meget, at I vil medvirke i denne første unikke undersøgelse, der dækker alle landets grundskoler. Du er meget velkommen til at ringe eller skrive, hvis du kunne tænke dig at høre mere om undersøgelsen eller vores arbejde generelt. Og du er selvfølgelig og velkommen til selv at afprøve spørgeskemaet på dette link: http://www.surveymonkey.com/s/Kreativitet_Innovation_og_Selvstaendighed_Test

Med venlig hilsen

Lene Vestergaard
Master i Ledelse og Innovation
Teamleder | Videncenter og Analyseenheden
+45 2442 0675
Fonden for Entreprenørskab - Young Enterprise
Ejlskovsgade 3D | 5000 Odense C | www.ffe-ye.dk

Entreprenørskab - Fra ABC til ph.d.!

Vi håber, du vil videresende nedenstående med en anbefaling til lærerne om at deltage:

Mail til lærerne

Kære lærer

Der er meget fokus på, hvordan elever klarer sig i test med fokus på læsning, matematik og naturvidenskab. Har du lyst til at være med i en undersøgelse, der har fokus på om eleverne får undervisning, der støtter dem i at være kreative, initiativrige og handlekraftige samtidig med at de opfylder læringsmålene? Spørgsmålene vil give dig en mulighed for at reflektere over din egen undervisning og måske give inspiration til nye temaer og områder at tage fat på i undervisningen.

Vi vil med denne undersøgelse afdække omfanget af undervisning i kreativitet, innovation og selvstændighed i grundskolen. Spørgsmålene handler derfor dels om, hvordan du underviser, dels om hvilket indhold din undervisning har. Vi har søgt at give konkrete eksempler undervejs for at gøre det nemmere for dig at besvare spørgsmålene. Undersøgelsen retter sig mod alle klassetrin, derfor er det ikke sikkert, du finder alle spørgsmål lige relevante for det/de klassetrin, du selv underviser på. Det håber vi, du vil bære over med. Fra en prøveperiode ved vi, at det tager under 10 minutter at besvare alle spørgsmål, og du vil maksimalt blive bedt om at besvare 21.

Klik på dette link og følg blot anvisningerne:

http://www.surveymonkey.com/s/Kreativitet_innovation_og_selvstaendighed

Frist for besvarelse er den 6. september 2011

Din besvarelse er anonym, men vi vil bede dig angive, hvilken skole du underviser på, for at du og din skole kan have gavn af besvarelserne senere hen. Vi forestiller os, at I vil kunne bruge resultatet i jeres fortsatte udviklingsarbejde, hvis I ønsker det. Du er velkommen til at kontakte os og bede om et samlet resultat for jeres skole.

Vi lader resultatet af denne undersøgelse indgå i en større kortlægning af entreprenørskabsundervisning på alle uddannelser i hele uddannelsessystemet. Den endelige rapport, der dækker hele uddannelsessystemet, udkommer i november og kan downloades fra eller bestilles i trykt form via www.ffe-ye.dk.

På hjemmesiden kan du også læse meget mere om det arbejde FFE-YE gør for at udbrede undervisning i kreativitet, innovation og selvstændighed og hvilke tilbud (oftest gratis) i form af seminarer, netværk og materialer, der er til lærere i grundskolen.

Jeg kan tilføje, at vi bl.a. samarbejder med Danmarks Lærerforening, som støtter vores arbejde for at unge mennesker lærer at tænke anderledes og tage initiativ.

”Kreativitet og idégenerering er ikke et naturgivent talent, men en egenskab som kan læres af alle gennem undervisning. I Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise har vi en samarbejdspartner som støtter vores mål om en grundskole med øget fokus på kreativitet, innovation og selvstændighed. Disse kvalifikationer er afgørende for, at elever kan tage ansvar for deres eget liv og skabe værdi for sig selv og andre,” udtaler Anders Bondo Christensen, Formand for Danmarks Lærerforening.

På forhånd tak for din besvarelse.

Med venlig hilsen ... Lene Vestergaard (...)

Entreprenørskab - Fra ABC til ph.d.!

Entreprenørskab kan læres. Det er grundstenen i Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise (FFE-YE). Aktiviteterne og måderne det gøres på er mange, og der udvikles stadig nye rammer så det sikres at der uddannes initiativrige og handlekraftige unge, der kan bidrage til vækst og udvikling i fremtidens Danmark. FFE-YE dækker alle uddannelsesniveauer, og sikrer dermed progressionen i entreprenørskabs-undervisning – fra grundskolen til de videregående uddannelser. Bag Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise står en række af sponsorer og samarbejdspartnere samt et ministerielt partnerskab bestående af Økonomi- og Erhvervsministeriet, Ministeriet for Videnskab, Udvikling og Teknologi, Undervisningsministeriet og Kulturministeriet.

Bilag 2: GSK Survey undersøgelse

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Skole, klassetrin og fag

1. Hvilken skole underviser du på?

2. Angiv venligst postnr.:

3. Hvilke klassetrin underviser du?

0. kl. 4. kl.

1. kl. 5. kl.

2. kl. 6. kl.

3. kl. 7. kl.

8. kl.

9. kl.

10. kl.

4. Hvilke fag underviser du i?

Dansk Natur & Teknik

Engelsk Fysik/Kemi

Tysk Biologi

Fransk Geografi

Kristendom Samfundsfag

Historie Billedkunst

Matematik Musik

Andet (angiv venligst)

Sløjd

Håndarbejde

Idræt

Hjemkundskab

Andet

Afslut denne undersøgelse!

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Fagliglighed

5. I hvor høj grad?

Arbejder I med udvikling (fx brainstorming) i de almene fag, du underviser i?
Eks. 1: Eleverne arbejder med at få ideer til, hvordan de kan gøre opmærksom på den dårlige stand skolebøllene er i.
Eks. 2: Eller til en ny rolle i hjemkundskab.

Høj grad Noget grad Mindst grad Slet ikke Ved ikke

Arbejder I med processen fra ide til færdigt produkt i de almene fag?
Eks. 1: Eleverne arbejder med gennem læsebrev i dansk med processen ret skrivning.
Eks. 2: Eller der arbejdes i løbet videre med ideen til et nyt boldspil (regler osv.)

Høj grad Noget grad Mindst grad Slet ikke Ved ikke

Arbejder I med realisering af den udviklede ide eller det færdige produkt i de almene fag?
Eks. 1: Lærerne/eleverne har skrevet / tegnet dansk bliver noteret og måske trykt i den lokale avis.
Eks. 2: Eller det nye boldspil introduceres på skolepladsen og integreres som ny disciplin.

Høj grad Noget grad Mindst grad Slet ikke Ved ikke

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Elevinvolvering

**6. Lægger du vægt på at dine elever er aktive, involverede og medbestemmende i undervisningen?
Fx i gruppearbejde.**

Ja
 Nej

Abslut denne undersøgelse

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Eleverinvolvering 2

7. I hvor høj grad?

Er eleverne medbestemmende (ft. emnevalg)?
Eks.: Eleverne planlægge sammen med læreren dagens aktiviteter for at friske og udvalgte emner til diskussion i fagets egelæk.

Arbejder eleverne med opgaver i smås, hvor fokus er på samarbejde?
Eks.: Eleverne arbejder i grupper med opgaver i historie, hvor den enkelte familiazatione indgår.

Får eleverne til opgaver at kommunikere med omverden uden for skolen?
Eks.: Eleverne skal i et selv rette foredrag til de kommunale til hørte oplysninger til en opgave om miljø.

Høj grad	Nogen grad	Mindre grad	Stet ikke	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Tværfaglighed

8. Arbejder i projektorienteret og i tværfaglige forløb?
Fx i temauger/temauger.

Ja
 Nej

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Tværfaglighed

**8. Arbejder i projektorienteret og i tværfaglige forløb?
Fx i temauger/ømnøger.**

Ja
 Nej

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Tværfaglighed 2

Afslut denne undersøgelse

9. I hvor høj grad?

Skal eleverne selv udvikle ideer til eller i projektet hvor flere fag indgår?
 Eks.: I arbejdet med temaet miljø og genbrug udvikler eleverne ideer til ny emballage.

Arbejder eleverne med processen fra ide til færdigt udviklet produkt med udgangspunkt i flere fag?
 Eks.: Eleverne arbejder videre med en skabt ide, som de laver en model/prototype af. (En model kan fx være lavet af pap, legoklodter, eller i skitseform som bildeboks).

Fører eleverne aktiviteter/produkter som er skabt ved at inddrage flere fag ud i livet?
 Eks.: Eleverne undersøger hvilke muligheder, der er for at få sat den ny emballage i produktion og gør måske forslag.

Høj grad	Noget grad	Mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Inddragelse af lokalmiljø

10. Inddrager du lokalsamfundet i din undervisning?
Fx i et samarbejde med virksomheder, kommunen, foreninger ved besøg på arbejdspladser, "gæstelærere", etc.

Ja
 Nej

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Inddragelse af lokalmiljø 2

Abslut denne undersøgelse

11. I hvor høj grad?

Arbejder eleverne med at få ideer til aktivitetsproduktionservices, der kan bruges i lokalsamfundet?
 Eks.: Eleverne udvikler ideer til, hvordan byen kan promotere sig over for turister. (eller fx til en aktivitet for plejehjemmets beboere)

Arbejder eleverne videre med at udvikle ideen til færdigt produkt, hvor lokalsamfundet er inddraget?
 Eks.: Eleverne arbejder videre med ideen om en vildt - skiltet, støjboard, plakatvægning, hvor alle den vides etc.

Er eleverne med i realiseringen af ideen i lokalsamfundet?
 Eks.: Eleverne optager selv videoen, lægger den på youtube og får billedet lagt på hjemmesider hos turistbureauer i DK og udlandet.

Høj grad	Nogen grad	Minde grad	Slet ikke	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

**FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK**

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Entreprenørskab

**12. Undersøger du i, hvordan man skaber en ny aktivitetsforretning?
Fx i forbindelse med at klassen gerne vil have flere fritidstilbud i kommunen.**

Ja
 Nej

**FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK**

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
Entreprenørskab 2

Abtild denne undersøgelse

13. I hvor høj grad?

	Høj grad	Nogen grad	Mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
<p>Arbejder I med at få ideer til nye aktiviteter til gavn for andre eller nye måder at tjene penge på? Eks. 1: Elevens udvikler ideer til et undervisningsforløb for 3. klasse. Eks. 2: Elevens udvikler ideer til hvordan skaffer vi penge til skolen?</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>Arbejder I videre med processen fra ide til færdigt produkt? Eks. 1: Elevens planlægger og forbereder forløbet - også med praktisk. Eks. 2: Elevens lægger budget og planlægger hvordan projeklet kan gennemføres.</p>	☐	☐	☐	☐	☐
<p>Gennemfører elevens ideen, bliver det til virkelighed i form af et færdigt produkt, ny aktivitet el. lign.? Eks. 1: Elevens gennemfører et faktisk et undervisningsforløb i 3. klasse, som de selv har udviklet. Eks. 2: Elevens går ud og sælger juledekorationer, de selv har lavet.</p>	☐	☐	☐	☐	☐

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
 Økonomisk forståelse

14. Indgår økonomi og marked som emner i din undervisning?
Fx emner som *privatøkonomi*, *hvordan arbejdsmarkedet hænger sammen og lign.*

Ja
 Nej

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test
 Økonomisk forståelse 2

15. I hvor høj grad?

Underviser du i de forskellige muligheder for at skabe et økonomiske grundlag for eleven selv, en aktivitet, et. lign.?
 Eks.: Hvordan spare jeg op til næste lejrskole; hvilke muligheder er der?

Arbejder I med hvordan markedet hænger sammen?
 Eks.: Hvordan får man en skolebød til at være rentabel. Hvilke udfordringer er der fx når gulf-bænkassen også har åbnet i skoleiden?

Prøver eleverne selv hvad det vil sige at tjene penge på et produkt eller en ydelse?
 Eks.: Eleverne står for en markedsbød til en forældnings inklusiv budget, indkøb, osv.

	Høj grad	Nogen grad	Mindre grad	Etik ikke	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Globalt perspektiv

**16. Inddrager du et globalt eller internationalt perspektiv i din undervisning?
Fx ved at arbejde med andre lande og kulturer.**

Ja
 Nej

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i Grundskolen - 2010/2011 - Test

Globalt perspektiv 2

Abtild denne undersøgelse

17. Hvor høj grad?

	Høj grad	Nogen grad	Minste grad	Stet ikke	Ved ikke
Arbejder eleverne med de muligheder, der ligger i at have kendskab til andre kulturer og lande? Eks.: Eleverne udvikler idéer til hvordan de kan få viden om benns hverdag i andre lande.	☐	☐	☐	☐	☐
Arbejder eleverne med processen fra idé til produkt, når fokus er på kendskab til andre kulturer og lande? Eks.: Eleverne planlægger en kulturtag ud fra egne idéer, hvor de inviterer personer, som de selv har udvalgt og taget kontakt til.	☐	☐	☐	☐	☐
Arbejder eleverne med at realisere deres idéer, når fokus er på kendskab til andre kulturer og lande? Eks.: Eleverne står for de praktiske forberedelser og gennemfører kulturtagen.	☐	☐	☐	☐	☐

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Andre aktiviteter og undervisningsmaterialer

18. Deltager i konkurrencer eller andre aktiviteter, der ligger udover den almindelige undervisning?
Fx Science Cup, European Business Games, Edison, Innovation camp, Company Programme, etc.

- Ja
 Nej

Hvis ja, hvilke?

19. Bruger du materialer fra Young Enterprise, Den Kreative Platform eller andre med sigte på kreativitet, innovation eller foretagsomhed i din undervisning?

- Ja
 Nej

20. Angiv venligst hvilke materialer:

- Vones lokalsamfund, 0.-3. klasse
 Opfinderspirene, 0.-6. klasse
 Du og din familie i Bologna, 2.-3. klasse
 Den Kreative Platform – du og din familie i Bologna, 2.-3. klasse
 Ekspirerter med matematik, 4.-6. klasse
 Innovation Step by Step
 Ud i Europa, 4.-7. klasse
 Vejen til min virksomhed, 6.-7. klasse
 Den Kreative Platform – Klubben, 6.-7. klasse
 Edison, 7. klasse

Andet (angiv venligst)

- Ekspirerter med matematik, 7.-9. klasse
 Den globale markedsplads, 7.-10. klasse
 Iværksætter INTRO, 8. klasse
 Green City, 8.-10. klasse
 Min virksomhed, 8.-10. klasse
 Titan, 8.-10. klasse
 Banebrydere - et iværksætterforløb for 10. kl.
 Gazellespillet, 10. kl.
 Company Programme, 10. kl.

Afslut

**FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK**

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Information

21. Har du lyst til at modtage nyhedsbrev fra Fonden for Entreprenørskab – Young Enterprise med information om kurser og seminarer for lærere, aktiviteter og konkurrencer for elever samt nye undervisningsmaterialer og organisationens arbejde generelt?

Ja
 Nej

Hvis ja, skriv venligst din e-mail-adresse:

Denne undersøgelse indgår i en større kortlægning af entreprenørskabsundervisning på alle uddannelser i hele uddannelsessystemet i skoleåret 2010/2011. Den endelige rapport udgives i november måned. Rapporten kan downloades fra www.fife-ye.dk.
Er du interesseret i resultatet fra din egen skole, bedes du kontakte Lena Vestergaard, lene@fife-ye.dk

**FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK**

Undersøgelse i grundskolen - 2010/2011 - Test

Tak fordi din besvarelse.

Bilag 3 - Analyse-matricer

Entrepenørskab som metode – analyse-matrix

Temaer/Faser	Entre- prenørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevinvol- vering	Tværfaglig- hed	Globalt pers- pektiv
	-	-	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	-
Kreativitet (idéudvikling)	-	-	(Min. 1)	(Min. 1)	1	(Min. 1)	-
Innovation (fra idé til ud- viklet produkt)	-	-	(Min. 1)	(Min. 1)	2	(Min. 1)	-
Iværksættel- se (gennemfø- relse)	-	-	(Min. 1)	(Min. 1)	1	(Min. 1)	-

Klassisk entrepenørskab – analyse-matrix

Temaer/Faser	Entre- prenørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevinvol- vering	Tværfaglig- hed	Globalt pers- pektiv
	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	-
Kreativitet (idéudvikling)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	-
Innovation (fra idé til ud- viklet produkt)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	-
Iværksættel- se (gennemfø- relse)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	-

Entrepenørskab som værdiskabelse – analyse-matrix

Temaer/Faser	Entre- prenørskab	Økonomisk forståelse	Fag-faglighed	Inddragelse af lokalmiljø	Elevinvol- vering	Tværfaglig- hed	Globalt pers- pektiv
	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	-	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	Ja	Ja – min. 1 point i underspørgs- mål	-
Kreativitet (idéudvikling)	(Min. 1)	-	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	-
Innovation (fra idé til ud- viklet produkt)	(Min. 1)	-	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	-
Iværksættel- se (gennemfø- relse)	(Min. 1)	-	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	(Min. 1)	-

Bilag 4: NEIS, Grundskolen

Medlemsskoler i NEIS

10. klassecenteret, Assens	Møllervangskolen
10'eren på Sønderkovskolen	Mølkærskolen
Absalons Skole	Nr. Vium - Troldhede Skole
Amager Fælled Skole	Nydamskolen
Bredagerskole	Nørre Snede Skole
Bråskovgård Efterskole	Præstelundskolen
Ejstrupholm Skole	Raklev Skole
Engum Skole	Rørkjær Skole
Erritsø Centralskole	Skibet Skole
Fjølstervang Skole	Skolen ved Herredsåsen
Gauerslund Skole	Skovgårdsskolen
Glamsbjergskolen	Svankjær Efterskole
Haderup Skole	Sødalsskolen
Hadsundsvejens Skole	Sødalsskolen
Herningsholmskolen	Sønder Felding Skole
Hindsholmskolen	Taulov Skole
Hummeltofte Skolen	TH Langs Skole
Hunderupskolen	Timring Skole
Høng Privatskole	Tjørnegårdsskolen
Hørup Centralskole	Tommerup Skole
Ikast Vestre Skole	Treldevejens Skole
Ilskov Skole	Uhre Friskole
Jægerspris Skole	Vallensbæk Skole
Katrinebjergskolen	Vestervangskolen
Kibæk Skole	Videbæk Skole
Kingoskolen	Vildbjerg Skole
Kongevejens Skole	Ørnhøj Skole
Kristrup Skole	Ørstedsskolen
Lind Skole	Østre Skole, Holbæk
Låsby Skole	

Bilag 5: Spørgeskema til de gymnasiale uddannelser

Til [CustomValue]

att: [FirstName] [LastName]

Organisationen ”Fonden for Entreprenørskab - Young Enterprise” er igen i år, ved at udarbejde en landdækkende kortlægning af hvilke innovations- og entreprenørskabsfag, som udbydes i hele uddannelsessektoren, samt i hvilket omfang disse bliver valgt af de studerende. Dette sker som led i regeringens samlede strategi for entreprenørskab i uddannelserne. Dine besvarelser vil derfor indgå i den samlede kortlægning over entreprenørskabstilbud inden for alle uddannelser og gennem hele uddannelsessystemet, som udkommer i november 2011.

For at gøre indsamlingen af data så struktureret som muligt, vil vi bede jer om at indtaste oplysningerne via spørgeskemaet, som åbnes ved at trykke på nedenstående link.

Det er følgende spørgsmål, vi gerne vil have svar på.

Spørgsmål:

1. Udbød jeres uddannelsesinstitution faget ”Erhvervsøkonomi C” i skoleåret 2010/2011?
2. Hvor mange stx/hf-elever tager faget ”Erhvervsøkonomi C” i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn
3. Udbød jeres uddannelsesinstitution faget ”Innovation” i skoleåret 2010/2011?
 - 3.1 På hvilket niveau? (C eller B niveau, begge)
4. Hvor mange stx/hf-elever tager faget ”Innovation” i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn og niveau
5. Hvor mange stx/hf elever er i alt indskrevet på uddannelsesinstitutionen i skoleåret 2010/2011? - opdelt på køn

Det er en god idé at have dataene klar, inden du påbegynder besvarelsen.

Link til undersøgelsen: [Link](#)

Ved spørgsmål eller tvivl er du meget velkommen til at kontakte undertegnede.

På forhånd tak for deltagelsen

Indgangsspørgsmål STX:

1. Bliver stx/hf-uddannelsen udbudt på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11?

- Ja
 Nej

STX EØ:

2. Udbyder I faget Erhvervsøkonomi C på jeres stx/hf-uddannelse i skoleåret 2010/11?

- Ja
 Nej

Antal EØ på STX

3. Hvor mange stx/hf-elever tager faget Erhvervsøkonomi C i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

STX IN

4. Udbyder I faget Innovation på jeres stx/hf-uddannelse i skoleåret 2010/11?

- Ja
 Nej

Niveau Innovation på STX

5. På hvilket niveau udbyder i faget Innovation i skoleåret 2010/11?

- C-niveau
 B-niveau
 Begge Niveauer

Antal STX IN C niveau

6. Hvor mange stx/hf-elever tager faget Innovation C i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

STX IN B Antal

7. Hvor mange stx/hf-elever tager faget Innovation B i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

STX Innovation C og B antal

8. Hvor mange stx/hf-elever tager faget Innovation i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn og niveau

C-niveau antal mænd:

C-niveau antal kvinder:

B-niveau antal mænd:

B-niveau antal kvinder:

Samlet antal elever STX/HF

9. Hvor mange stx/hf-elever er i alt indskrevet på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

Indgangsspørgsmål – HTX

10. Bliver htx-uddannelsen udbudt på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11?

Ja

Nej

HTX_EØ

11. Udbyder I faget Erhvervsøkonomi C på jeres htx-uddannelse i skoleåret 2010/11?

Ja

Nej

HTX_EØ_Antal

12. Hvor mange htx-elever tager faget Erhvervsøkonomi C i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

HTX_In

13. Udbyder I faget Innovation på jeres htx-uddannelse i skoleåret 2010/11?

Ja

Nej

HTX_IN_Niveau

14. På hvilket niveau udbyder i faget Innovation i skoleåret 2010/11?

C-niveau

B-niveau

Begge niveauer

HTX-Innovation C-Antal

15. Hvor mange htx-elever tager faget Innovation C i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

HTX-Innovation-B-Antal

16. Hvor mange htx-elever tager faget Innovation B i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

Htx-Innovation C OG B- Antal

17. Hvor mange htx-elever tager faget Innovation i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn og niveau

- C-niveau antal mænd
- C-niveau antal kvinder
- B-niveau antal mænd
- B-niveau antal kvinder

Samlet antal elever – HTX

18. Hvor mange htx-elever er i alt indskrevet på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

Indgangsspørgsmål HHX

19. Bliver hhx-uddannelsen udbudt på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11?

- Ja
- Nej

HHX - Faget Virksomhedsøkonomi er obligatorisk på hhx-uddannelsen på mindst B niveau, hvilket svarer til at alle 1.års og 2.års hhx-elever deltager i faget.

20. Hvor mange 1.års og 2.års hhx-elever har Virksomhedsøkonomi på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

21. Hvor mange 3.års hhx-elever tager faget Virksomhedsøkonomi A i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

HHX-IN

22. Udbyder I faget Innovation på jeres hhx-uddannelse i skoleåret 2010/11?

- Ja
- Nej

HHX_IN_Niveau

23. På hvilket niveau udbyder i faget Innovation i skoleåret 2010/11?

- C-niveau
- B-niveau
- Begge niveauer (C og B)

HHX-Innovation C- Antal

24. Hvor mange hhx-elever tager faget Innovation C i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

25. Hvor mange hhx-elever tager faget Innovation B i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

HHX_Innovation C og B_ Antal

26. Hvor mange hhx-elever tager faget Innovation i skoleåret 2010/11 på jeres uddannelsesinstitution? - opdelt på køn og niveau

- C-niveau antal mænd
- C-niveau antal kvinder
- B-niveau antal mænd
- B-niveau antal kvinder

Samlet antal elever HHX

27. Hvor mange hhx-elever er i alt indskrevet på jeres uddannelsesinstitution i skoleåret 2010/11? - opdelt på køn

Antal mænd _____

Antal kvinder _____

Andre bemærkninger

28. Hvis jeres uddannelsesinstitution er opdelt på flere afdelinger, vil det være en stor hjælp at vide, for hvilke institutioner de angivne oplysninger er gældende?

- De angivne oplysninger er gældende for alle afdelinger af uddannelsesinstitutionen
- Oplysningerne er kun gældende for følgende uddannelsessteder:

29. Har du bemærkninger, som knytter sig til de angivne oplysninger i undersøgelsen?

FONDEN FOR ENTREPRENØRSKAB
YOUNG ENTERPRISE DANMARK

Bilag 6 - Estimat af elevdeltagelse på faget Teknologi

Teknologi er obligatorisk på 1. og 2. års htx studie, således at et B-niveau opnås. Derudover er det muligt at få faget på A-niveau, hvilket betyder at den studerende modtager undervisning i faget i alle tre studieår.

Det er hensigten at dette notat skal redegøre for et estimat på elevdeltagelsen i faget Teknologi i skoleåret 2010/11.

Antallet af studerende, som var indskrevet på en htx-uddannelse var i 2009: 11.692, hvor antallet på hver årgang kan ses i nedenstående tabel.

Elevtal på htx 2009 – fordelt på årgange

Htx årgang	Antal
1. årgang	4.991
2. årgang	3.657
3. årgang	3.044
Total	11.692

Kilde: Undervisningsministeriets EAK database

Hvis vi går ud fra at elevtallene fra 2009 er tilnærmelsesvis som i skoleåret 2010/11 kan vi udregne antallet af studerende, som har deltaget i faget Teknologi på htx i skoleåret 2010/11.

Undervisningsministeriets publikation "Fagvalg 2005-2009", angiver andelen af studerende som vælger faget Teknologi på A-niveau på htx uddannelsen. I 2009 havde 22,5% af studenterne Teknologi på A-niveau på deres eksamensbevis. Ved at benytte denne procentsats kan vi estimere et samlet antal.

Det samlede antal estimerede elever, som deltog i teknologi undervisning i skoleåret 2010/2011 bliver dermed de to første årgange (4.991+ 3.657) plus 22,5 pct. af tredje årgang (3.044).

Samlet set bliver tallet 9.333 teknologi elever i skoleåret 2010/2011.

Bilag 7 – Skema til dataindsamling på EUD

Hovedområde	Relevante uddannelser	Forløb (Grundforløb, merkantilefag, valgfag osv.)	Specialer/trin	Fag	Niveau	Kontaktperson	Deltagerantal august 2009 – juni 2010. Opdelt på køn	Deltagerantal august 2010 – juni 2011. Opdelt på køn	Bemærkninger
							M	K	
								M	K

Bilag 8 – NEIS, ungdomsuddannelserne

Varde Handelsskole og Handelsgymnasium	Skanderborg-Odder Center for Uddannelse
Vejle Tekniske Gymnasium	IBC
Viborg Gymnasium og HF	Campus Vejle
Egå Gymnasium	Ribe Handelsskole
Rosborg Gymnasium	Tietgenskolen Kerteminde-Nyborg
Lemvig Gymnasium	Aalborg Handlesskole
Ikast-Brande Gymnasium	Tietgen HG
Handelsskolen Minerva	Erhvervsskolerne i Aars
VUC Fyn & Fyns HF-kursus	TEC/Frederiksberg HTX
Københavns Åbne Gymnasium	Aarhus Købmandsskole
Borupgaard Gymnasium	Viden Djuurs
Handelsskolen Sjælland Syd	Roskilde HTX
HTX Køge	EUC Nord
Handelsskolen København Nord	HTX Næstved
Svendborg Erhvervsskole	Høng Gymnasium og HF
Solrød Gymnasium	Aarhus Statsgymnasium
VUC Thy-Mors	Grenaa Gymnasium
Niels Brock	Tech College Aalborg
Skive Gymnasium og HF	Helsingør Gymnasium
Aalborghus Gymnasium	EUC-Syd
Syddansk Erhvervsskole, Odense	EUC-Nordvestsjælland
Tietgenskolen HHX	

Bilag 9 - Kategoriseringsmodellen

Kortlægningen benytter sig af en model udviklet af Øresund Entrepreneurship Academy, som har brugt den siden 2006 i kortlægningen af entrepreneurship-fag på universiteter i Øresundsregionen. Modellen har mødt anerkendelse ved præsentationer på konferencer og seminarer såvel i Danmark som i udlandet.

Den unikke kategoriseringsmodel er udviklet for at kunne afgøre, hvilke fag der kan defineres som entrepreneurship-fag. Det er almindeligt anerkendt, at entrepreneurship dækker over mange vidensområder og discipliner. Denne model tager højde for mangfoldigheden af fag og det forskellige fokus, der er i fagene. I mange fag er der elementer af entrepreneurship, men hvad er det egentlig, der afgør, om et fag kan defineres som et entrepreneurship-fag, og hvor megen fokus skal der være på området? Modellen viser, hvor fagets faglige fokus ligger, hvilken fase i den entreprenurielle proces undervisningen tager udgangspunkt i og hvilke pædagogiske metoder, der bliver anvendt.

Faglige kategorier

Valget af faglige kategorier er foretaget ud fra følgende kriterier:

- Hvilke fagområder inden for entreprenørskab er særligt relevante for universitetsstuderende? Der vil være forskel på hvilke kompetencer, der bør undervises i på forskellige uddannelsesniveauer og -typer. En entreprenør har brug for forskellig viden og kundskaber afhængigt af om vedkommende er akademiker eller eksempelvis håndværkeruddannet.
- Hvilket fagligt indhold dækker universiteternes udbud af entreprenørskabskurser og -uddannelser over? Det vil afhænge af universitetets geografiske placering, hvilke faglige kategorier der er relevante. Akademiets model afspejler de faglige områder, der er relevante i Danmark og Sverige. I andre dele af verden er behovet for særlige kompetencer anderledes, ex er der i Sydamerika mange familievirksomheder, og dette ville afspejles i modellen.

Følgende kategorier er aktuelle faglige områder inden for entreprenørskab i Danmark og er derfor inkluderet i modellen:

- **Intrapreneurship**
Denne kategori handler om at skabe vækst og innovation indenfor etablerede organisationer ved brug af metoder og værktøjer inden for entreprenørskab.
- **Entrepreneurship**
Det klassiske område om start og drift af egen virksomhed. Herunder forståelse af marked/kunder, produkt/teknologi, salg etc.
- **Finance/VC**
Hvordan opnår man, og hvordan håndterer man kapital, både egen og fremmed, som entrepreneur?
- **Law**
De juridiske aspekter ved entreprenørskab og innovation, ex selskabsformer eller intellectual property rights.

Faser i den entreprenørielle proces

Den entreprenørielle proces består af forskellige faser eller man kan sige, at projektet har en livscyklus, som spænder fra udvikling af en ide til projektet overgår til drift eller eventuelt salg. I Øresund Entrepreneurship Academy's model beskrives faserne således:

- **Idea**
Alle nye projekter starter med en ide. Specielt vidensintensive virksomheder vil typisk være kendetegnet ved behovet for et stort fokus på udvikling af den ny unikke ide, teknologi eller proces. Her finder man derfor fag, der forsøger at nurse og gøre ideudvikling konstruktiv og produktiv, eksempelvis via fag inden for applikativ kreativitet. Overgangen fra denne fase til den næste er typisk overgangen til en forretningsplan.
- **Beginning**
Tager over der, hvor forretningsideen bliver mere konkret. Her kan eksempelvis arbejdes med markedsundersøgelser, produktudvikling, finansiering og etablering af selskabsform. Fag i denne fase beskæftiger sig ofte med forretningsplanen. Overgangen til næste fase sker typisk efter proof of concept, enten i form af ekstern finansiering eller markedsetablering.
- **Growth**
Denne fase handler om, hvordan man får projektet til at vokse. Hvordan skal forholdet til investorer være? Hvordan skal man skaffe sig de rigtige ansatte? Hvad skal man prioritere med de midler, man nu har? Dette er nogle af de spørgsmål, virksomheder i denne fase står overfor. Overlevelse af denne fase er garant for den næste.

- **Running**

Denne fase indtræder, når projektet eller virksomheden er reelt etableret, og har bevist, at den kan vækste. Her står entreprenøren typisk over for et valg mellem 3 mulige strategier: Entreprenøriel, management, eller exit. Den første handler om at fortsætte med at tænke sig selv som et entreprenørielt foretagende, og i så fald vil faserne oven for starte forfra med udgangspunkt i det etablerede firma. Den anden handler om at overgå til et management paradigme, hvor fokus flyttes fra innovation til ex rationalisering og økonomistyring. Den tredje mulighed er at tænke forskellige exitstrategier, såsom salg, IPO, fusion eller andet.

Området for entreprenørskabsundervisning er i konstant udvikling – således opleves, at der de senere år er kommet fokus på socialt entreprenørskab, som derfor også kan finde plads i modellen. Modellens indhold afhænger af de ændringer og behov, som findes i det omgivende samfund og erhvervsliv. Modellen vil derfor løbende være under udvikling.

Pædagogiske kategorier

Det er almindeligt anerkendt, at det kræver andre pædagogiske metoder at undervise i entrepreneurship end der bruges på andre mere traditionelle fagområder. Kendskabet til anderledes og forskellige pædagogiske metoder inden for entrepreneurship-undervisning har ikke været udbredt blandt universitetslektorer, men ønsket om at eksperimentere er karakteristisk for det unge fag og har resulteret i mere effektive undervisningsmetoder, som nu også benyttes på andre fagområder.

Følgende er pædagogiske metoder, som anses for effektfulde inden for entrepreneurship-undervisning med størst mulig læring for de studerende til følge:

- **Practical dimensions**

I denne kategori evalueres i hvilken grad, de studerende kommer i berøring med erhvervslivet. Der kan eksempelvis holdes forelæsninger af en erhvervsmand/-kvinde på faget, eller der kan indgå ophold i en virksomhed eller ex dialog med en virksomhed, hvor ideer testes.

- **Student participation**

I hvilken grad er de studerende involveret, og deltager de selv i undervisningen? Bliver det faglige input serveret i form af en forelæsning eller indhenter de studerende selv information og viden? En høj grad af deltagelse kunne fx være, hvis de studerendes egne forretningsideer dannede udgangspunkt for undervisningen.

- **Interdisciplinary**

Tværfaglighed indebærer involvering af forskellige fagligheder i undervisningen og i deltagersammensætningen. Det kunne eksempelvis være, hvis deltagerne var studerende fra forskellige studieretninger eller uddannelsesinstitutioner.

- **International dimensions**

I denne kategori evalueres, i hvor høj grad faget er internationalt rettet. Foregår undervisningen på et fremmedsprog vidner det ikke om særligt fokus på denne metode. Men er den internationale dimension tænkt ind i fagets forløb som fx et udlandsophold, eller tager faget udgangspunkt i udenlandske virksomheder og forhold er metoden udnyttet til fulde.

Modellen - stjernekortet

Den aktuelle model ser således ud og det enkelte fag tildeles stjerner i forhold til fokus. "Stjernekort" på fagene udarbejdes af Akademiet, og godkendes af den enkelte underviser eller fagansvarlige.

Phases/Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Interdisciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth								
Running								

I kategoriseringen bliver faget tildelt fra 1-3 stjerner i forhold til hvor meget fokus, der er på den enkelte kategori. Det betyder, at et fag kan have stjerner i mere end én kategori, i mere end én fase og i mere end én pædagogisk metode. Bliver faget tildelt 3 stjerner i én faglig kategori og fase, betegnes faget som et "rent" fag. Opnår et fag 3 stjerner i mere end én fase i samme faglige kategori, medregnes det kun som ét "rent" fag i opgørelsen.

Generelt tildeles stjernerne efter dette princip: 1 stjerne gives til en overfladisk behandling eller tematik. 2 stjerner gives, hvis faget går i dybden enten teoretisk eller praktisk. 3 stjerner gives, hvis faget både går i dybden og arbejder teoretisk og praktisk.

Bilag 10 - Oversigt over entreprenørskabskurser på Erhvervsakademierne

Copenhagen Business Academy

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Valgfag (Niels Brock)	Entrepreneurship	5	2.semester
International handel og markedsføring	Innovation - obligatorisk del	5	Obligatorisk del, 1 semester
Diplom i Ledelse	Innovationsledelse	5	Valgmodul
Markedsføringsøkonom	Innovation sammen med kulturanalyse og ledelse af forsyningskæden	5	2 semester
Multimediedesigner	Innovative processor	5	2 semester
Serviceøkonom	Forretningsplan	3	4 semester

Erhvervsakademi Dania

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Handelsøkonom (Randers)	Innovation og iværksætteri	10	1 og 2 semester
Markedsføringsøkonom (Randers)	Temaforløb i Innovation inkl. kreative teknikker og deltagelse i Innovation Cup	1-2	2. semester
Markedsføringsøkonom (Viborg)	Temaforløb i Innovation inkl. kreative teknikker og deltagelse i Innovation Cup	1-2	2 semester
Produktionsteknolog (skive) - Afholdt 2 gang i 2010/2011	Kreative teknikker, innovation indgår som en forudsætning i alle gruppeprojektarbejder på 1. og 2. semester, som er tværfaglige. På 2. semester indgår desuden entreprenørskab i et tværfagligt gruppeprojektarbejde. Undervisning ligger i fagene produktudvikling, virksomhedsteknik, produktionsteknik og metodefag. På studieretningerne primært under produktudvikling indenfor innovation, design og produktudvikling men alt efter den studerendes egen interesse kan det indgå også på de øvrige studieretninger. Der afholdes desuden et årligt seminar om fortagsomhed, opfinderi og iværksætteri	10	1., 2., (3., 4.) semester
Seminar i kreative teknikker skoleår 2010-2011	En dag med intro og anvendelse af kreative innovationsteknikker og redskaber. 3 dages innovation cup	1 hel dag plus 3 dage	1 semester
Serviceøkonom – Turismemanagement	Innovation (1) – forretningsplan(iværksætteri) (3)	4	4. semester
Turisme, Hotel og Service Management	Kreativitet (2) og Innovation (2) - forretningsplan (iværksætteri) (3)	7	1 og 4 semester

Erhvervsakademi Lillebælt

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
	Business Plan	10	Valgfrit uddannelseselement
	Entrepenørskab 1	5	Valgfag 2. semester
	Entrepenørskab 2	5	Valgfag 3. semester
Installatør	Etablering og drift af egen virksomhed	6	Fordelt på 1 og 2 semester
Markedsføringsøkonom	Innovation	3	1. semester
Energiteknolog	Innovation	5	1,2 og 3 semester
Pba: International handel og markedsføring	Innovation	3	1 semester
Pba: Produktudvikling og teknisk integration	Innovativ teknologi og produktudvikling	10	1 semester af overbygningen
Produktudvikling og teknisk integration	Innovativ teknologi og produktudvikling	9	Fordelt på 1 og 2 semester
Pba: Eksport og teknologi	Koncept og produktudvikling (innovation)	10	1 semester
Procesteknologi - fødevarer-specialet	Produktudvikling	15	2 og 3 semester
Handelsøkonom	Specialefag: entrepreneurship	10	2. semester

Erhvervsakademi Midtvest

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Bygningskonstruktør	Innovation	En del af 30 ECTS	Obligatorisk del af "Almen" kerneområde
Datamatiker	IT innovation	5	2 semester
Energiteknolog	Innovation (fælles)	5	-
Innovation, produkt og produktion (deltidsuddannelse)	Innovative processer	10	Obligatorisk modul
Prof. Bachelor i international handel og markedsføring	Innovation og metode	5	1. semester
Markedsføringsøkonom	Innovation sammen med kulturanalyse og ledelse af forsyningskæden	5	2 semester
Serviceøkonom	I faget servicemanagement indgår innovation	5	4 semester

Erhvervsakademi Sjælland

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
BA- Leisure management	Innovation and entrepreneurship in the leisure industry	10	Obligatorisk 3. semester
Markedsføringsøkonom	Entrepreneurship ("iværksætter")	5	3. semester (valgfag)

Erhvervsakademi Aarhus

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Autoteknolog	Innovation, teknologi og designforståelse	10	1 eller 2 semester
Innovation, produkt og produktion (akademiuddannelse)	Innovative processor	10	-
	Entrepreneurship	10	-
	Projektledelse	10	-
Professionsbachelor i international handel og markedsføring	Innovation og Metode	5	1.semester
Diplom i international handel og markedsføring	Innovation	5	Valgfag
Markedsføringsøkonom-iværksætterlinien	Innovation	120	Uddannelsen udbydes med fokus på iværksætteri
Markedsføringsøkonom	Entrepreneurship	5	Valgfag 3 semester
Multimediedesigner	Innovation, forretningsforståelse og projektledelse (obligatorisk)	-	1 og 2 semester
Pba: Produktudvikling og teknisk integration	Innovativ teknologi og produktudvikling	-	5 semester
Tekonom Fagudvalg	Innovative processor	-	Valgfag
	Innovation og produktion	-	Valgfag
	Entrepreneurship	-	Valgfag

Københavns Erhvervsakademi

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
E-designer	Kerneområde: Global Entrepreneurship	20	1 eller 2 semester
E-designer	Innovation	10	1 eller 2 semester
Pba i design og business -IDEATION	Entrepenørskab: Innovation, kreative processor, projektledelse og organisation, iværksætteri.	15	Indgår i specialiseringslinjen "Ideation"/ 5 eller 6 semester
Pba i design og business: Responsible sourcing	Innovation	8	5 eller 6 semester
Pba i design og business: Communication	Innovation	10	5 eller 6 semester

Bilag 11: Oversigt over entreprenørskabskurser på Professionshøjskolerne

Danmarks Medie – og Journalisthøjskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Journalist	Journalistisk Entrepreneurship	15	8 semester
Medieproduktion og ledelse	Ledelse og innovation	9 ugers modul	4 semester

Ingeniørhøjskolen i København

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Udd: Proces og innovation	Entrepreneurship	5	1. semester
	Ledelse og innovation	9 ugers modul	4 semester
	Innovation i det byggede miljø	5	1. semester
	Innovationsledelse, kultur og knowledge management	5	1. semester
	Kreativitet og innovation	5	3. semester
	Teknologi, markedsføring og innovation	5	4. semester

Ingeniørhøjskolen i Århus

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Maskinteknik (Ingeniør)	Innovation (Brugerdreven)	2,5	6/7 semester
	Innovation og forandring igennem projektledelse	5	6/7 semester
Elektro og IKT	Innovation og mobilapplikationsudvikling	5	-

Professionshøjskolen Metropol

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Professionsbachelor i Ernæring og Sundhed	Innovation, projektledelse og konceptudvikling	15	Modul 11
	Innovation, projektledelse og intervention	15	-
Diplom i Ledelse	Innovationsledelse i offentlige organisationer	10	-
	Videns og innovationsledelse	10	-

Professionshøjskolen UCC

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Læreruddannelsen	Introcamp for nye studerende	3 dage af syv lektioner	Første uge
Læreruddannelsen	Solution camp om globalisering for 3. årgang	5 dage af syv lektioner	Første uge på 3. årgang
Læreruddannelsen	Forløb i engelsk liniefag	Ca 48 lektioner	Forårssemester på 1. årgang international linje
UCCs fælles Tværprofessionelle element	Innovation og kreative processer	4,5 ECTS (24 lektioner over et 3 ugers forløb)	Studerende på tværs af grunduddannelserne
UCCs fælles Tværprofessionelle element	Events i professionsudøvelse	4,5 ECTS (24 lektioner over et 3 ugers forløb)	Studerende på tværs af grunduddannelserne

University College Lillebælt

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Administrationsbachelor	Innovation	9	1-3 semester
Pædagoguddannelsen	Projekt: Kulturelt iværksætteri	10	Obligatorisk
Diplom - Ledelse	Forandringsledelse (åbent hold)	5	Valgfri
	Forandringsledelse (Vejle, Kolding og Middelfart kommune)	10	Valgfri
	Forandringsledelse (Billund kommune)	5	Valgfri
	Udvikling, forandring og innovation	5	Valgfri
Diplom – Udd. og erhvervsvejledning	Innovation og kvalitet i vejledningsmiljøer	10	Valgfri

University College Sjælland

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
	Valgfag i iværksætteri, projektledelse og karriereplanlægning	5	5/6 semester
	Jobsøgning, iværksætteri og innovation	1,5	7 semester
	Professionsbachelorprojekt	20	7 semester
	Kost, ernæring og sundhed	4,5	Iværksætter kursus (3 uger af 37 timer)
	Forandringsledelse (Billund kommune)	5	Valgfri
	Udvikling, forandring og innovation	5	Valgfri

University College Syddanmark

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Diplom i ledelse:	Innovationsledelse i offentlige organisationer	9	mar-11

Via University College

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Offentlig administration	Innovation	9	1-3 semester
Ernæring og sundhed med nuværende studieordning	Projektledelse	Uspecificeret	5. semester
	Iværksætter	Uspecificeret	6. semester
Ergoterapeutuddannelse	Valgfag: Innovation og social udstødelse	Uspecificeret	6. semester
	Valgfag: Innovation og frivillighed	Uspecificeret	6. semester
	Modul 10: Sundhedsfremme og forebyggelse i bolig og lokal miljø. Hjælpeformidling og boligindretning, anvendelse af teknologi og kompenserende foranstaltninger.	15	5. semester
	Modul 12: Ledelse og dokumentation og kvalitetsudvikling af ergoterapi - 10 uger	15	6. semester
Fysioterapeut	Modul 10: Samfund, sundhed og forebyggelse. Fokus er på rollen som konsulent, iværksætter og facilitator.	15	5. semester
	Modul 11: Kvalitetssikring i professionen gennem klinisk reæssoner og behandling. Fokus er på fysioterapeutens rolle som klinisk professionel og innovator og leder/administrator.	15	6 semester
BA maskiningeniør	Specialiseringsretning: innovation og produktdesign	30	6-7 semester
Valgfag - tværfaglig	IDEA pilot	5	-
Valgfag - tværfaglig	Business Pilot 1	5	-
Valgfag - tværfaglig	Business Pilot 2	5	-
Innovationsuge	Return ticket to uncharted territory	1,5	-
Global Business Engineering	Studieretning: Innovation og produktdesign (fælles med maskiningeniør)	14	Valgkursus (6-7 semester)
PBA i international sales and marketing management	Innovation	5	-
Akademi: Markedsføringsøkonom	Innovation	5	-
Innovation og produktdesign	Valgfag	4	6/7 semester
Entrepreneurship	Valgfag	4	6/7 semester
Value Chain Management	Product development and innovation	4	6. semester
Diplomuddannelse i projektledelse/ diploma in Engineering Business Administration/teknisk dimplomuddannelse i vedligehold/ teknisk diplomuddannelse i energi og miljø	Facilitering af innovative processor	9	-
	Viden og innovationsledelse	9	-
	Innovation og entreprenørskab i videnskabeligt perspektiv	9	-
	Innovativ didaktik	9	-
	Innovation i uddannelsesinstitutioner	9	-
	Kreativitet i ideudvikling	9	-
	Iværksætter som undervisningsform Innovative lærerprocessor og dannelsesmål	9	-
	Facilitering af innovative processor	9	-
	Etablering af selvstændig virksomhed	9	-
	Offentlig innovation	9	-
	Informations og kommunikationsteknologi (IKT) og innovative processor	9	-
	Viden og innovationsledelse	9	-
	Innovationsledelse i offentlige organisationer	9	-
	Udvikling, forandring og innovation	9	-
	Velfærdsinnovation (valgmodul)	9	-
	Innovation og entreprenørskab i vejledningen	9	-

Bilag 12 - De maritime uddannelser

Aarhus Maskinmesterskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
Maskinmester	Innovation & Iværksætteri	-	Valgfag
Maskinmester	Værkstedsprojekt	-	2 semester

Fredericia Maskinmesterskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
Maskinmester	Management-økonomi, ledelse og sikkerhed	15	-

Københavns Maskinmesterskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
Maskinmester	Management-økonomi, ledelse og sikkerhed	15	-
	Innovation og entreprenørskab	5	Valfag
	International management	5	Valgfag
Elinstallatøruddannelsen	Virksomheden	8	-

MARTEC

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
	Innovation & Iværksætterlinje	15,5	1. semester
	Gæsteforlæsning med iværksætterikonsulent (varighed 1,75 t)	-	1 semester

Bilag 13 - De kunstneriske og kulturelle uddannelser

Arkitektskolen Aarhus

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Karrierevejledningen	Kreative Teamprocesser	ikke oplyst	Obligatorisk
Karrierevejledningen	Mit Arkitektjob	ikke oplyst	Obligatorisk
Ark: Idea	Q: ARK	ikke oplyst	Obligatorisk
Karrierevejledningen	PEAK	ikke oplyst	Obligatorisk
Karrierevejledningen	K: DAYS	ikke oplyst	Obligatorisk

Danmarks Designskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Designjura	ikke oplyst	Obligatorisk
ikke oplyst	Forretningsplan	ikke oplyst	Obligatorisk
ikke oplyst	Iværksætter og innovation	ikke oplyst	Obligatorisk
ikke oplyst	Projektledelse	ikke oplyst	Obligatorisk
ikke oplyst	Præsentationsteknik	ikke oplyst	Obligatorisk

Den Danske Filmskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Filmproducer	Filmproducer	ikke oplyst	Obligatorisk

Designskolen Kolding

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
Tværgående kursus	Personlig og professionel designkompetence	ikke oplyst	ikke oplyst

Det Informationsvidenskabelige Akademi

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen +(Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Entrepenørskab: undervisning i felten (ud i virksomhederne)	10	ikke oplyst
ikke oplyst	Entrepenørskab i et samfundsperspektiv	20	ikke oplyst

Det Jyske Musikkonservatorium

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Kreativ Business Design	ikke oplyst	ikke oplyst
ikke oplyst	Kontrakter og rettigheder i musikproduktion	ikke oplyst	ikke oplyst

Det kgl. Danske Musikkonservatorium

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Erhvervsfag	ikke oplyst	ikke oplyst

Kunstakademiets Billedkunstskoler

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Art Administration	ikke oplyst	ikke oplyst

Rytmisk Musikkonservatorium

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Iværksætter, Music Management	10	ikke oplyst
ikke oplyst	Innovation, Music Management	7,5	ikke oplyst

Syddansk Musikkonservatorium og Skuespillerskole

Uddannelse	Kursus/fag/modul	Omfanget (ECTS)	Placering på uddannelsen + (Obligatorisk/Valgfag)
ikke oplyst	Erhvervsmodul	ikke oplyst	ikke oplyst

Bilag 14 Universiteterne

14.1 – Copenhagen Business School (CBS)

Undergraduate kurser

Entrepreneurial Economics

Entrepreneurship – Virksomhedsetablering/start af nye forretningsområder

Entrepreneurship and Small Business Formation

Green Innovation' – The climate change opportunities

Immaterielret

Innovation

Innovation in Emerging Markets

Innovation management

Innovative Thinking for Business

Innovative Thinking for Business

Instant Innovation Camp: Creating sustainable tools and business models

Integrated design

Intellectual Property Law for Business Success

International immaterielret, konkurrence og innovation

Internship in International Entrepreneurship

Leadership in the Creative Organizations

Lærestalernes fælles projektleder- og innovationskursus

Managing in the Creative Economy

Managing Innovation in Multinational Enterprises

Managing Innovation in Organizations

Managing Outsourcing in the age of Globalization and Innovation

Market Strategies for IT Entrepreneurs

Organizing Markets for Innovation and Business Development

Perspectives in Management Studies: Management, Politics and Philosophy

Social Entrepreneurship: Creating Social Change Using the Power of Entrepreneurship

Strategy making and value creation by using intangibles

Graduate kurser

Applied Network-Innovation – cross-disciplinary innovation across universities and industries

BioBusiness & Innovation

Business Plan Writing for Social Enterprises

Business Strategies for Sustainable Innovation

Creative Enterprise Studio: New Venture Design

Development and Growth Management in SME's

Entrepreneurship as social creativity

Entrepreneurship for Development

Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success

Flash-of-genius: From creative insight to successful innovation

ICT Venturing and Entrepreneurship

Innovation Management (2nd module of Minor in Process Management and Innovation)

Ph.d. kurser

Management of Innovation

Organisational Entrepreneurship

The Economics of Innovation

Executive kurser

CBS Full-time MB

Undergraduate kurser

Entrepreneurial Economics - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★		★	★		★
Beginning	★	★	★		★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurial Economics
Kursusnr.	HA HU8F
Webside	http://www.cbs.dk/en/CBS-International/Summer-University/ISUP-Courses/Menu/Courses/ISUP-Courses-2011/Undergraduate/Economics-Macro-Economics-and-Managerial-Economics-etc/HA-HU8F-Entrepreneurial-Economics
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	ISUP Sekretariat 2011
Kursusansvarlig/ Underviser	
Antal deltagere	17
- Mænd	8
- Kvinder	9
Om	Course content: * The theories of entrepreneurship; * The characteristics of entrepreneurs; *The interactions between entrepreneurs; * Technical change, and the firm; * The role of management in facilitating entrepreneurship and productivity; * The extent to which knowledge spillover generates entrepreneurship. - Estimat af kønsfordelingen

Entrepreneurship - Virksomhedsetablering/start af nye forretningsområder - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★	★★		
Beginning	★★★	★★★			★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship – Virksomhedsetablering/start af nye forretningsområder
Kursusnr.	HA E22
Webside	http://cbs.dk/layout/set/print/uddannelser/bachelor/valgfor/foraar_2011/kursus_bachelor_foraar_2011/innovation_og_entrepreneorskab_innovation_and_entrepreneurship/ha_e22_entrepreneurship_virksomhedsetablering_start_af_nye_forretningsomraader_lukke_for_yderligere_tilmeldninger
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Kursusansvarlig/ Underviser	Leif Bloch Rasmussen, lbr.caict@cbs.dk
Antal deltagere	202
- Mænd	101
- Kvinder	101
Om	Faget lægger vægt på at træne deltagerne i at overføre og anvende de teorier/tekniske færdigheder de har opnået på studiet indtil nu. I faget kobles teori og praksis i forbindelse med at transformere idéer til forretningsplan, som en hybrid model imellem forretningsplanens krav fra "virkeligheden" og det teoretiske grundlag der forudsættes på nuværende stadie i studiet. - Estimat af kønsfordelingen

Entrepreneurship and Small Business Formation - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★		★★	★★		★
Beginning		★★★	★★★		★★	★★		★
Growth		★						
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and Small Business Formation
Kursusnr.	HA HU4B
Webside	http://www.cbs.dk/en/CBS-International/Summer-University/ISUP-Courses/Menu/Courses/ISUP-Courses-2011/Undergraduate/Innovation-and-Entrepreneurship/HA-HU4B-Entrepreneurship-and-Small-Business-Formation-CANCELLED
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	ISUP Sekretariat 2011
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	-
- Mænd	-
- Kvinder	-
Om	Each student should leave the course with the knowledge and methodology for identifying, analyzing, and implementing entrepreneurial opportunities. The student will be able to produce a business plan that will convince investors, employees, etc. of the viability of the new venture. The knowledge gained will qualify a student to successfully start and build his or her own venture.

Green Innovation - The climate change opportunities - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★	★	★	★★★	★★	★★
Beginning	★★	★★			★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Green Innovation' – The climate change opportunities
Kursusnr.	HA E103
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/bachelor/valgfag/efteraar_2010/kurser_bachelor_efteraar_2010/innovation_entrepreneurskab_innovation_entrepreneurship/ha_e103_green_innovation_the_climate_change_opportunities
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Kursusansvarlig/ Underviser	Patricia Plackett, pp.om@cbs.dk
Antal deltagere	66
- Mænd	30
- Kvinder	36
Om	This course provides students with an opportunity to gain insights based on concepts and theories as well as best practices for managing climate change risks drawing on a range of published materials that provide practical and actionable advice.

Immaterielret - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				
Beginning				★★★	★	★★		★
Growth				★				
Running				★				

Kursusnavn	Immaterielret
Kursusnr.	HAJ 3IMR
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/bachelor/valgtag/efteraar_2010/kurser_bachelor_efteraar_2010/erhvervsjura_business_law/haj_3imr_immaterielret
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Juridisk Institut (JUR)
Kursusansvarlig/ Underviser	Thomas Riis, tr.jur@cbs.dk
Antal deltagere	73
- Mænd	31
- Kvinder	42
Om	Immaterielretten giver en retlig beskyttelse af visse typer af immaterielle goder. Faget omfatter i hovedsagen reglerne herom i ophavsretsloven og patenloven, men berører tillige brugsmodelloven og designloven. Varemærkeretten er ikke en del af faget.

Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★	★		★	★★★		★
Beginning	★★★				★★	★★★		★
Growth	★★★				★	★★★		★
Running	★★★				★	★★★		★

Kursusnavn	Innovation
Kursusnr.	HA E129
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/bachelor/valgtag/efteraar_2010/kurser_bachelor_efteraar_2010/innovation_entrepreneurskab_innovation_entrepreneurship/ha_e129_innovation
Niveau	Undergraduate
Sprog	English
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Kursusansvarlig/ Underviser	Peter Lotz, pl.ino@cbs.dk
Antal deltagere	53
- Mænd	36
- Kvinder	17
Om	The course aims at introducing theories, models and tools to the students that are central to managing the identification, development and commercialization of innovations, plus the consequences of doing so in a competitive environment.

Innovation in Emerging Markets - Efterår 2010/Forår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth	★★							★★★
Running	★							★★★
Kursusnavn	Innovation in Emerging Markets							
Kursusnr.	HA E81							
Webside	http://uk.cbs.dk/uddannelser/bachelor/valgfag/efteraar_2010/kurser_bachelor_efteraar_2010/globalisering_int_forretning_markeder_studier_globalization_int_business_markets_studies/ha_e81_innovation_in_emerging_markets							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse (INT)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Peter Gammeltoft, pg.int@cbs.dk							
Udbudt	Efterår 2010		Forår 2011					
Antal deltagere	56		0					
- Mænd	28		0					
- Kvinder	28		0					
Om	Innovation and its underpinnings in science and technology, is crucial for the competitiveness of firms and national economies. In emerging economies innovation is important for economic transformation and for catching up with the global technology frontier. Learning about the relationships between science, technology and innovation helps business students understand the role of emerging markets in the global knowledge economy. - Estim af kønsfordelingen							

Innovation management - Efterår 2010/Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★			★
Beginning								
Growth	★				★	★★	★	★
Running	★				★	★★	★	★
Kursusnavn	Innovation management							
Kursusnr.	HA E24							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/bachelor/valgfag/efteraar_2010/kurser_bachelor_efteraar_2010/innovation_entrepreneurskab_innovation_entrepreneurship/ha_e24_innovation_management_not_established							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Anders Paarup Nielsen, ap@engsci.aau.dk							
Udbudt	Efterår 2010		Forår 2011					
Antal deltagere	0		58					
- Mænd	0		29					
- Kvinder	0		29					
Om	This course will complement the mandatory BSc courses by focusing on two different issues. Firstly, the course will focus on the concrete managerial tasks, processes, and challenges in connection with the management of innovation – primarily adopting a micro-perspective on the management of innovation. Secondly, the course will challenge the rational and analytical management models being taught in many mandatory BSc courses – thereby supplementing the rational approach to management.							

Innovative Thinking for Business - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★★	★	
Beginning	★★				★	★★	★	
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovative Thinking for Business							
Kursusnr.	HA HU87							
Webside	http://www.cbs.dk/en/CBS-International/Summer-University/ISUP-Courses/Menu/Courses/ISUP-Courses-2011/Undergraduate/Innovation-and-Entrepreneurship/HA-HU87-Innovative-Thinking-for-Business-CLOSED							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	ISUP Sekretariat 2011							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	49							
- Mænd	25							
- Kvinder	24							
Om	At the end of the course the student should be able to: Understand and apply at least 6 of the 9 types of • innovative thinking, • Analyze different types of innovative thinking currently used in business, • Comprehend the impact of design thinking as a source of competitive advantage for business, • Present a well-planned and developed innovative thinking project to the class. - - Estimater af kønsfordelingen							

Graduate kurser

Applied Network-Innovation – cross-disciplinary innovation across universities and industries - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★	★		★★★	★★★	★★★	★
Beginning	★	★★	★			★★★	★★★	★
Growth		★★★	★			★★★	★★★	
Running	★★★	★★			★★★	★★★	★★★	
Kursusnavn	Applied Network-Innovation – cross-disciplinary innovation across universities and industries							
Kursusnr.	CMIT VANI							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfaag/efteraar_2010/kandidat_valgfaag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cmited_vani_applied_network_innovation_cross_disciplinary_innovation_across_universities_and_industries_not_established							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Center for Applied market Science (CAMP)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Ulrik Falktoft, uf.inf@cbs.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	The course will introduce the concept of collaborative unlearning as an approach to gain insight to new possibilities through an abductive method. The teaching is critical and inquiring, why responsibility for own and collective learning is pivotal for the outcome of the innovation potentials produced within the course.							

BioBusiness & Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★★	★★	★★	★★★★	★★★★	★★★★	★
Beginning	★	★★★★	★★	★★	★★★★	★★★★	★★★★	★
Growth	★	★★	★★	★★	★★	★★	★★	★
Running	★	★	★	★	★	★	★	★

Kursusnavn	BioBusiness & Innovation
Kursusnr.	CM J46
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cm_j46_biobusiness_innovation_closed_for_further_enrolment
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Kursusansvarlig/ Underviser	Marion Poetz, mp.ino@cbs.dk
Antal deltagere	18
- Mænd	12
- Kvinder	6
Om	In this course students learn the central skills in science-based entrepreneurship and innovation management in the biotech industry. The course provides students with the necessary knowledge on how to bridge science and business and translate biotech concepts into commercial terms.

Business Plan Writing for Social Enterprises- Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★			★★★★	★★★★		★
Beginning		★★★★	★		★★★★	★★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business Plan Writing for Social Enterprises
Kursusnr.	CM J28
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cm_j28_business_plan_writing_for_social_enterprises
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL)
Kursusansvarlig/ Underviser	Kai Hockerts, kho.ikl@cbs.dk
Antal deltagere	49
- Mænd	21
- Kvinder	28
Om	The course will develop capabilities in social opportunity identification as well as the writing of business plans for social enterprises. You will learn how to identify ideas for social innovation that will help create charitable or societal benefits. Furthermore, you will be introduced to the discipline of business plan writing.

Business Strategies for Sustainable Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★				★	★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Business Strategies for Sustainable Innovation							
Kursusnr.	CM V83							
Webside	http://uk.cbs.dk/degree_programmes/cbs_graduate/valgfaag/efteraar_2010/graduate_electives_fall_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cm_v83_business_strategies_for_sustainable_innovation_closed_for_further_enrolment							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Christian Erik Kampmann, cek.ino@cbs.dk							
Antal deltagere	68							
- Mænd	38							
- Kvinder	30							
Om	This course is about developing corporate and business innovation strategies, i.e., the successful development and commercialization, of greentech technologies at the strategic level. We approach the issue in three different ways: 1) By characterizing and categorizing greentech innovations and comparing them to other types of innovations; 2) by applying theories, concepts, models, and methods from the general innovation strategy literature to greentech innovation cases; and 3) by presenting new theories specifically designed to address greentech innovations. Having moved through these three perspectives, we will discuss the current frontier of thinking in greentech innovation strategy and where it is moving.							

Creative Enterprise Studio: New Venture Design - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★★		★
Beginning	★★★★	★★★★			★★	★★★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Creative Enterprise Studio: New Venture Design							
Kursusnr.	CM.J60							
Webside	http://cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfaag/foraar_2011/kursus_kandidat_foraar_2011/innovation_og_entrepreneorskab_innovation_and_entrepreneurship/cm_j60_creative_enterprise_studio_new_venture_design_not_established							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Stefan Meisiek, stefanmeisiek@yahoo.com							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	The course particularly addresses issues of entrepreneurial startups, both within existing companies (intrapreneurship), and the design and development of new companies. Students will work with live venturing problems presented by entrepreneurs and managers of larger companies. The course goes beyond other entrepreneurship courses in its emphasis on design thinking, the creation of venture solutions that both "delight and deliver", and the development of robust and generative designs							

Development and Growth Management in SME's - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth	★★	★★			★★	★★★★		★★
Running	★★	★★	★★		★★	★★★★		★★

Kursusnavn	Development and Growth Management in SME's
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi
Kursusansvarlig/ Underviser	Søren Henning Jensen, shj.lpf@cbs.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0

Om This course has an ambition to give students acquaintance with the specifics of management and functioning of SME in order to make them see the potential that SME usually contain. The purpose of the course is to uncover and discuss typical prejudices and assumptions the students might have in regard to SME and the managerial challenges connected to this type of companies. The emphasis will be on managerial issues connected to growth of the entrepreneurial companies as well as further development of SME from the innovative perspective. Issues related to acquisition of start-up companies (max 5 years old) with purpose of further development and growth will be also presented and discussed during the course.

Entrepreneurship as social creativity - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★★★	★★		★
Beginning		★★	★★		★★★★	★★		★
Growth		★★			★★★★			
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship as social creativity
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi
Kursusansvarlig/ Underviser	Daniel Hjorth, dhj.lpf@cbs.dk
Antal deltagere	65
- Mænd	32
- Kvinder	33

Om Entrepreneurship is here taken beyond the limits of the start-up process and the owner-manager image that historically has dominated the societal understanding of Entrepreneurship. Entrepreneurship is presented as a driver of innovation and contextualized by the formula: Invention + Entrepreneurship = Innovation. In addition, entrepreneurship is understood as primarily creation of sociality that has the effect of increasing the possibilities for and values of living for people. This value enhancement includes products that serve consumer needs, but it also includes services that serve citizen needs. Examples of entrepreneurship, understood this way, are taken from arts (theatre, literature, film...), science (creation of new knowledge; scientific discoveries), and business (innovation of products/services; creation of new markets).

Entrepreneurship for Development - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★	★★	★★	★★★
Beginning		★★	★		★★	★★	★★	★★★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Entrepreneurship for Development							
Kursusnr.	CBL ENDE							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgtag/efteraar_2010/kandidat_valgtag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cbl_ende_entrepreneurship_for_development							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Thilde Langevang, tl.iki@cbs.dk							
Antal deltagere	48							
- Mænd	22							
- Kvinder	26							
Om	The course 'Entrepreneurship for Development' will explore who the entrepreneurs in developing countries are; their gender, age, culture, education and economic and class background, social networks, psychological traits etc. The course will also direct attention to the conditions of entrepreneurship in the institutional environment in different regions and countries, for example, by identifying the barriers in labor and capital markets for the creation of new firms							

Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★		★★	★★		★
Beginning		★★★	★★		★★	★★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Entrepreneurship: Innovation, Enterprise, Success							
Kursusnr.	CM SU5B							
Webside	http://www.cbs.dk/en/CBS-International/Summer-University/ISUP-Courses/Menu/Courses/ISUP-Courses-2011/Graduate/Innovation-and-Entrepreneurship/CM-SU5B-Entrepreneurship-Innovation-Enterprise-Success-CANCELLED							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	ISUP Secretariat 2011							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	Through lectures, class discussion, and case studies of various new ventures, students will amass a store of knowledge, of the necessary and sufficient requirements, to enable them to produce a business plan for a feasible and realistic venture							

Flash-of-genius: From creative insight to successful innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★		★★	★	★	★	★★
Beginning	★★	★★		★★		★	★	★★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Flash-of-genius: From creative insight to successful innovation							
Kursusnr.	CM J31							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cm_j31_flash_of_genius_from_creative_insight_to_successful_innovation							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lee Davis, ld.ino@cbs.dk							
Antal deltagere	53							
- Mænd	33							
- Kvinder	20							
Om	This course explores the key management challenges involved in generating value from inventive insights. We take students through the innovation process progressively, from the initial flash-of-genius through commercial development							

ICT Venturing and Entrepreneurship - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★	★★		★
Beginning		★★			★★	★★		★
Growth		★★			★★	★★		★
Running		★★			★★	★★		★
Kursusnavn	ICT Venturing and Entrepreneurship							
Kursusnr.	CMIT.ICT							
Webside	http://www.cbs.dk/Uddannelser/Kandidat/Valgfag/Foraar-2011/Kursus-Kandidat-Foraar-2011/Virksomhedsstrategi-Coorporate-and-Business-strategy/CMIT.ICT-ICT-Venturing-and-Entrepreneurship-NOT-ESTABLISHED							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Informatik							
Kursusansvarlig/ Underviser	Volker Mahnke, vm.int@cbs.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	The course will provide inspiration and opportunity for students who consider venturing into new software/ICT business, covering the essential topics entrepreneurs have to deal with in practice. Relevant theories, techniques, and real life examples will be presented and discussed							

Innovation Management (2nd module of Minor in Process Management and Innovation) Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★★		★
Beginning	★★					★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation Management (2nd module of Minor in Process Management and Innovation)
Kursusnr.	CM J33
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfaag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneurship/cm_j33_innovation_management_2nd_module_of_minor_in_process_management_and_innovation
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Kursusansvarlig/ Underviser	Claus J. Varnes, cv.om@cbs.dk
Antal deltagere	53
- Mænd	33
- Kvinder	20
Om	The course focuses on managerial issues related to innovation and improvement in public and private organizations, that is: What are the managerial challenges and how can we manage those? – Stjerneschema ikke godkendt af underviseren

Innovative Thinking for Business - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★★	★	
Beginning	★★				★	★★	★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovative Thinking for Business
Kursusnr.	CM SU91
Webside	http://www.cbs.dk/en/CBS-International/Summer-University/ISUP-Courses/Menu/Courses/ISUP-Courses-2011/Graduate/Innovation-and-Entrepreneurship/CM-SU91-Innovative-Thinking-for-Business-CLOSED
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	ISUP Sekretariat 2011
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	47
- Mænd	24
- Kvinder	23
Om	Students in this class should develop the following personal and interpersonal competencies: • Adaptability: positive approach to change, • Risk-taking in learning, • Maximization of learning opportunities, • Application of new knowledge in varied contexts, • Effective communication for both message development and listening, • Development of collaborative relationships. – Estimat af kønsfordelingen

Instant Innovation Camp: Creating sustainable tools and business models

Efterår 2010/Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★				★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Instant Innovation Camp: Creating sustainable tools and business models	
Kursusnr.	CM V82	
Webside	http://uk.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cm_v82_instant_innovation_camp_creating_sustainable_tools_and_business_models	
Niveau	Graduate	
Sprog	Dansk/Engelsk	
Antal point	7,5 ECTS	
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)	
Kursusansvarlig/ Underviser	Cristoph Hiemerth, Tuyala Bernado Rasmussen, ch.ino@cbs.dk	
Udbudt	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	100	0
- Mænd	38	0
- Kvinder	62	0
Om	You learn how to find, evaluate and develop innovative ideas for the benefit of individuals, companies and the society (resulting in sustainable innovations). The course has two main parts. In part one you get to learn the theory, models and tools to work with, taken from innovation management and entrepreneurship literature. In part two you take part in an "instant innovation camp" where you will learn to reflect and learn from theories and models. In this camp you will experience the generation of ideas "live". We will work on real projects and come up with ideas and solutions right at the end of the camp.	

Integrated design - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★★★			★	★★★★	★★★★	★★
Beginning	★★							
Growth								
Running								
Kursusnavn	Integrated design							
Kursusnr.	CM.A145							
Webside	http://cbs.dk/layout/set/print/uddannelser/kandidat/valgfag/foraar_2011/kursus_kandidat_foraar_2011/innovation_og_entrepenoerskab_innovation_and_entrepreneurship/cm_a145_integrated_design_not_established							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Marketing							
Kursusansvarlig/ Underviser	Jesper Clement, jc.marktg@cbs.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	Course has been designed to form an opportunity to work with students from design and engineering together in inter-disciplinary teams. The course facilitates CBS students to work with students from The Danish Designschool, Lunds University, Denmarks Technical University and a selected Danish or Swedish firm to explore needs and business opportunities and based on the analysis design new products in sketches, "mock-ups" and in a few cases prototypes that the company (or other) may actually set in production.							

Intellectual Property Law for Business Success - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★★	★	★★		★
Beginning				★★★★	★	★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Intellectual Property Law for Business Success							
Kursusnr.	CM.J34							
Webside	http://cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/foraar_2011/kursus_kandidat_foraar_2011/erhvervsjura_business_law/cm_j34_intellectual_property_law_for_business_success_not_established							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Juridisk Institut (JUR)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Robin Elizabeth Herr, reh.jur@cbs.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	This course is designed to teach the legal basics of intellectual property law and of how the law can be used not just to protect but to promote a business. Students will first learn the principles and legal rules of how to qualify, protect and promote trademarks, patents, copyrights and industrial designs							

International immaterialret, konkurrence og innovation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★	★	★		★★
Beginning			★	★	★	★		★★
Growth				★	★	★		★★
Running								
Kursusnavn	International immaterialret, konkurrence og innovation							
Kursusnr.	CMJ I61							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/foraar_2010/valgfag_kandidat_foraar_2010/erhvervsjura_business_law/cmj_i61_international_immateri- alret_konkurrence_og_innovation							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Juridisk Institut (JUR)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lee Davis, ld.ino@cbs.dk ; Thomas Riis, tr.jur@cbs.dk							
Antal deltagere	62							
- Mænd	31							
- Kvinder	31							
Om	Med udgangspunkt i såvel den juridiske som den økonomiske teori behandler faget immaterialrettigheder og deres praktiske anvendelse ved virksomhedens innovation i international sammenhæng, herunder mulighederne for og problemerne ved international eneretsbeskyttelse af virksomhedens egne teknologiske frembringelser, problemerne vedrørende virksomhedens forhold til andre virksomheders enerettigheder og Faget vedrører beskyttelse og udnyttelse af virksomhedens forsknings- og udviklingsresultater.							

Internship in International Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★		★★★	★★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Internship in International Entrepreneurship							
Kursusnr.	CM IIE							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/elitemodul/cm_iie_internship_in_international_entrepre- neurship_elite_course_closed_for_further_enrollment							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse (INT)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Peter Gammeltoft, pg.int@cbs.dk							
Antal deltagere	23							
- Mænd	19							
- Kvinder	4							
Om	The aim of the course is to provide a firsthand learning experience regarding the strategic and managerial problems and opportunities encountered by small start-up companies. It provides participants with both practical and analytical understanding for the processes and management challenges associated with the management of innovation and strategic change in small companies.							

Leadership in the Creative Organizations - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★★		
Beginning	★★	★★			★★	★★★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Leadership in the Creative Organizations							
Kursusnr.	-							
Webside	-							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi							
Kursusansvarlig/ Underviser	Robert Austin, ra.lpf@cbs.dk							
Antal deltagere	65							
- Mænd	32							
- Kvinder	33							
Om	This course is part of the study program: MSocSc in Organizational Innovation and Entrepreneurship. This final course of the first year provides students with an opportunity to synthesize the ideas and concepts they have encountered throughout the year into a coherent, if tentative and evolving, set of theories of practice, and to refine these in the crucible of practical application. To accomplish this, we will proceed pedagogically using an inductive approach, the 'case method' (sometimes called 'the Socratic method'). Conceptual and theoretical material will be introduced during class discussion of a series of applied cases, each centered on a problem facing a real creative organization.							

Lærestalernes fælles projektleder- og innovationskursus - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★	★★	
Beginning	★★★				★★	★★	★★	
Growth	★★				★★	★★	★★	
Running								
Kursusnavn	Lærestalernes fælles projektleder- og innovationskursus							
Kursusnr.	88312							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/88312.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	Studieforvaltningen							
Kursusansvarlig/ Underviser	Henrik Herlau, hfp@cbs.dk							
Antal deltagere	47							
- Mænd	24							
- Kvinder	23							
Om	Formålet med kurset er at træne de studerende i at forestå projektledelse og innovation omkring nye produkter og aktiviteter indenfor potentielle vækstområder. Samtidig er det målet at de studerende lærer at lede, indgå og samarbejde i innovative teams. Estimat af kønsfordelingen.							

Managing in the Creative Economy - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★	★★	★★
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Managing in the Creative Economy							
Kursusnr.	CM E98							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneerskab_innovation_entrepreneurship/cm_e98_managing_in_the_creative_economy							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Daved Barry,db.lpf@cbs.dk							
Antal deltagere	152							
- Mænd	59							
- Kvinder	93							
Om	The course examines the nature of work and management that consistently produces valuable creative outcomes. We find examples of this kind of work in many important industries (design, entertainment, media, pharmaceuticals) and in expanding enclaves (product development, even manufacturing) within industrial firms.							

Managing Innovation in Multinational Enterprises - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★					★		★★★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Managing Innovation in Multinational Enterprises							
Kursusnr.	CM U90							
Webside	http://uk.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneerskab_innovation_entrepreneurship/cm_u90_managing_innovation_in_the_multinational_enterprise							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for International Økonomi og Virksomhedsledelse (INT)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Tamara Stucchi, Tina Forsingdal							
Antal deltagere	46							
- Mænd	23							
- Kvinder	23							
Om	This course aims to enable students to better identify, understand, analyze, and critically assess the strategic and operational challenges facing firms that seek to exploit international corporate innovation networks to build or maintain their competitive advantage. It will allow students to better engage in managerial and decision-making processes related to international business and innovation and prepare for careers in a global environment of firms that compete on innovation in products, services, and business models. - Estimat af kønsfordelingen							

Managing Innovation in Organizations - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★							
Beginning	★							
Growth	★							
Running								
Kursusnavn	Managing Innovation in Organizations							
Kursusnr.	CM Ø95							
Webside	http://uk.cbs.dk/degree_programmes/cbs_graduate/valgfag/foraar_2010/graduate_electives_spring_2010/innovation_og_entrepreneorskab_innovation_and_entrepreneurship/cm_oe95_managing_innovation_in_organizations_a_performance_management_perspective_not_established							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Claus J. Varnes, cv.om@cbs.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	The students will develop their competences in analyzing complex issues and an ability to focus on managerial dilemmas. Many decision-making situations in the student's future career will challenge an evaluation of what is relevant and irrelevant. We hope to expand this competence with the focus on managing innovation that contains many balancing challenges and where an overemphasis on type of innovation, for instance, can be devastating for the other.							

Managing Outsourcing in the age of Globalization and Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★		★	★★	★★★★	★★★★	★★★★
Beginning	★★★★	★★		★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Growth	★★★★	★★		★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Running	★★★★	★★		★	★★	★★★★	★★★★	★★★★
Kursusnavn	Managing Outsourcing in the age of Globalization and Innovation							
Kursusnr.	CM V67							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/virksomhedsstrategi_corporate_business_strategy/cm_v67_managing_outsourcing_in_the_age_of_globalization_and_innovation							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Serden Ozcan, so.ino@cbs.dk							
Antal deltagere	126							
- Mænd	77							
- Kvinder	49							
Om	The course is divided into two modules equal in duration. In the first module, we focus on the first wave of outsourcing that the world has experienced since late 1990s. The second module takes us to the road ahead. It is structured around the idea that sources of novelty have become increasingly distributed and that success in outsourcing of innovation is strongly related to the ability to tap such sources.							

Market Strategies for IT Entrepreneurs - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★			★★	★★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Market Strategies for IT Entrepreneurs							
Kursusnr.	CMIT VMSI							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/informatik_information_systems/cmit_vmsi_market_strategies_for_it_entrepreneurs							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for informatik (INF)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Ioanna Constantiou, ic.inf@cbs.dk							
Antal deltagere	33							
- Mænd	27							
- Kvinder	6							
Om	The course focuses on the development of market strategies by entrepreneurs operating in the Information Technologies markets. Focusing on decision making under uncertainty specific business decision will be analyzed. The Information technology markets will be the focused of the course, as they offer a dynamic and information rich environment to investigate market strategy development by entrepreneurs.							

Organizing Markets for Innovation and Business Development - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★	★	★
Beginning	★★★	★★★				★	★	★
Growth	★	★				★		★
Running								
Kursusnavn	Organizing Markets for Innovation and Business Development							
Kursusnr.	CM B112							
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/bachelor/valgfag/efteraar_2010/kurser_bachelor_efteraar_2010/innovation_entrepreneurskab_innovation_entrepreneurship/ha_e103_green_innovation_the_climate_change_opportunities							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for organisation (IOA)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Satu Reijonen, Dorrit Majlund							
Antal deltagere	48							
- Mænd	21							
- Kvinder	27							
Om	Omhandlende de strategiske krav og muligheder der opstår, når nye produkter skal lanceres eller nye markeder udfoldes.							

Perspectives in Management Studies: Management, Politics and Philosophy - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★				★	★	★
Beginning		★				★	★	★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Perspectives in Management Studies: Management, Politics and Philosophy							
Kursusnr.	-							
Webside	http://www.cbs.dk/forskning/forskeruddannelser/alle_ph_d_kurser/ph_d_kurser_paa_cbs/phd_courses_2010_fall/perspectives_in_management_studies_29_november_3_december_2010							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lars Bo Jeppesen, lbj.ino@cbs.dk							
Antal deltagere	13							
- Mænd	6							
- Kvinder	7							
Om	The course is an introduction to contemporary management studies with a clear focus on critical perspectives and the intersection between academic studies of management, leadership, entrepreneurship, politics, sociology and philosophy. The course provides an invitation for students to discuss various perspectives and experiment with their applicability in empirical analysis.							

Social Entrepreneurship: Creating Social Change Using the Power of Entrepreneurship Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★						
Beginning		★★			★	★★		★
Growth		★★						★
Running								
Kursusnavn	Social Entrepreneurship: Creating Social Change Using the Power of Entrepreneurship							
Kursusnr.	CM K72							
Webside	http://uk.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfaag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/innovation_entrepreneorskab_innovation_entrepreneurship/cm_k72_social_entrepreneurship_creating_social_change_using_the_power_of_entrepreneurship							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for interkulturel Kommunikation og Ledelse (IKL)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kai Hockerts, Kai.Hockerts@cbs.dk							
Antal deltagere	67							
- Mænd	15							
- Kvinder	52							
Om	The domain of social change is no longer reserved to students of political sciences and development studies. Increasingly business students are recognized as possessing important skills that can drive social change. This new discipline is often referred to as Social Entrepreneurship (S-ENT). S-ENT describes the discovery and sustainable exploitation of opportunities to create public goods.							

Strategy making and value creation by using intangibles - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★★	★★	★	★★★★
Beginning	★	★			★★	★★	★	★★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Strategy making and value creation by using intangibles
Kursusnr.	CM J42
Webside	http://www.cbs.dk/uddannelser/kandidat/valgfaag/efteraar_2010/kandidat_valgfag_efteraar_2010/virksomhedsstrategi_corporate_business_strategy/cm_j42_strategy_making_and_value_creation_by_using_intangibles_closed_for_further_enrolment
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi (PEØ)
Kursusansvarlig/ Underviser	Jan Annerstedt, ja.om@cbs.dk
Antal deltagere	70
- Mænd	31
- Kvinder	39
Om	This course is about business firms and other organizations that master their 'hidden resources and capabilities' (intangible assets) when shaping strategy, managing innovation and incremental change, and creating value.

Ph.d. kurser

Management of Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★					★		★
Beginning	★★★					★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Management of Innovation
Kursusnr.	-
Webside	http://www.cbs.dk/forskning/forskeruddannelser/alle_ph_d_kurser/ph_d_kurser_paa_cbs/phd_courses_2010_fall/management_of_innovation_week_40_49_9_00_11_45
Niveau	ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)
Kursusansvarlig/ Underviser	Lars Bo Jeppesen, lbj.ino@cbs.dk
Antal deltagere	10
- Mænd	5
- Kvinder	5
Om	The course aims to provide a set of advanced insights into the field of Management of Innovation spanning from foundational themes to the most recent developments of the field.

Organisational Entrepreneurship - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★				★★	★★	★★★
Beginning	★★★	★				★★	★★	★★★
Growth	★★★	★				★★	★★	★★★
Running								

Kursusnavn	Organisational Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	http://www.cbs.dk/forskning/forskeruddannelser/alle_ph_d_kurser/ph_d_kurser_paa_cbs/phd_courses_2011_spring/organisational_entrepreneurship_30_may_1_june_2011
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	3 ECTS
Institut	Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Kursusansvarlig/ Underviser	Daniel Hjorth, dhj.lpf@cbs.dk
Antal deltagere	19
- Mænd	10
- Kvinder	9
Om	The course objective is to establish familiarity with contemporary research in the field of organizational entrepreneurship, and to develop a framework for analyzing the conditions for entrepreneurship in the context of organization.

The Economics of Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★			★★★				★
Beginning	★★			★★★				★
Growth								
Running								
Kursusnavn	The Economics of Innovation							
Kursusnr.	-							
Webside	http://www.cbs.dk/forskning/forskeruddannelser/alle_ph_d_kurser/ph_d_kurser_paa_cbs/phd_courses_2010_fall/the_economics_of_innovation_tuesdays_13_00h_15_35h_week_40_492							
Niveau	Ph.d.							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Innovation og Organisationsøkonomi (INO)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Thomas Rønde, thr.ino@cbs.dk							
Antal deltagere	11							
- Mænd	6							
- Kvinder	5							
Om	The aim of the course is that the students acquire an advanced knowledge of modern economic theories related to innovation and intellectual property rights. The students should be able to understand the details of the theories and be able to analyze related problems using the acquired theoretical (often game theoretic) tools.							

Executive kurser

CBS Full-time MBA - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★		★★	★★
Beginning		★★★	★		★★★		★★	★★
Growth		★						★
Running								
Kursusnavn	CBS Full-time MBA							
Kursusnr.	-							
Webside	http://www.cbs.dk/content/view/full/52175							
Niveau	Ph.d.							
Sprog	Engelsk							
Antal point	30 ECTS							
Institut	CBS Executive							
Kursusansvarlig/ Underviser	Eythor Ivar Jonsson, ejj.mba@cbs.dk							
Antal deltagere	44							
- Mænd	30							
- Kvinder	14							
Om	The full-time MBA Program approach entrepreneurship from different perspectives, helping you to understand how to make it into a skill, developing your ability to explore, frame and turn ideas into actions. Three main courses focusing on entrepreneurship: The Entrepreneurial Mindset – how to help CEOs think like entrepreneurs, the A-Board - an advisory board program where students sit on boards of start-up- and growth companies, and Business development – which focuses on preparing and starting a business.							

Bilag 4.2 – Danmarks Tekniske Universitet (DTU)**Undergraduate kurser**

Innovation og digitale medier

Graduate kurser

Development projects in companies

Development projects in companies

Innovation i produktudvikling

Knowledge based entrepreneurship

Knowledge based entrepreneurship (Virksomhedsstart)

Technology, economics, management and organization

Udform og afprøv dine egne produktideer

Udform og afprøv dine egne produktideer

Viden og innovation i netværk

Viden og innovation i netværk

Ph.d. kurser

Entrepreneurship in technical science

Innovative processes and their staging

ITMAN Graduate School Seminars

ITMAN Graduate School Seminars

Knowledge based entrepreneurship

Patent Course

Ph.D. Course in Management in Science and Innovation

Executive kurser

CEL™ - Certificate in Entrepreneurial Leadership

CEL™ - Certificate in Entrepreneurial Leadership

MMT, Master in Management of Technology (Modul A)

Undergraduate kurser

Innovation og digitale medier - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★★		★
Beginning	★	★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og digitale medier							
Kursusnr.	02813							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/02813.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Informatik og Matematisk Modellering							
Kursusansvarlig/ Underviser	Peter Looms, polooms@gmail.com; Michael Kai Petersen, mkp@imm.dtu.dk							
Antal deltagere	69							
- Mænd	57							
- Kvinder	12							
Om	De overordnede mål for kurset at give et forretningsmæssigt, strategisk og operationelt perspektiv til at kvantificere, modellere og planlægge cross-media design komponenter, eksemplificeret i Web 2.0 social interaktion, spil og audio-visuelle formater hvor brugeren bliver en integreret del af indholdet.							

Graduate kurser

Development projects in companies - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		★
Beginning	★★★					★		★
Growth	★					★		★
Running								

Kursusnavn	Development projects in companies							
Kursusnr.	42071							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42071.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Christian Clausen, cc@man.dtu.dk; Thomas Howard, thow@man.dtu.dk							
	Efterår 2010				Forår 2011			
Antal deltagere	49				89			
- Mænd	25				54			
- Kvinder	24				35			
Om	Kurset præsenterer et eksempel på en samlet tilgang til produktudvikling / systematik placeret i en virksomhedssammenhæng inklusiv tilhørende organisatoriske processer og projektleidelse. Produktudvikling og andre udviklingsprocesser ses som forankret i en organisatorisk proces og som del af en virksomheds strategi. Dette omfatter følgende temaer: Tilrettelæggelse og organisering af produktudviklingsprojekter: fasemodeller, milepæle og disponeringsmodeller.							

Innovation i produktudvikling - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★	★	★★	★★	★★★	★	★
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation i produktudvikling							
Kursusnr.	42629							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42629.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Sofiane Achiche, soac@man.dtu.dk							
Antal deltagere	113							
- Mænd	79							
- Kvinder	34							
Om	Kurset har til formål, at skabe en forståelse for innovationsaktiviteter og tekniske innovationer. På samme tid stræbes der efter en forståelse for forretningskabelse og innovation som strategi mod konkurrencedygtighed. Kurset giver den studerende viden om de vigtigste faktorer som har indflydelse på aspekter som omkostning, kvalitet, miljø og udviklingsmæssig gennemløbstid. Til sidst giver kurset en forståelse for nogle innovationsteknikker som anvendes i projektarbejde til opnåelse af tekniske løsninger.							

Knowledge based entrepreneurship - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★★	★★	★★
Beginning	★★	★★★	★★	★	★★★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Knowledge based entrepreneurship							
Kursusnr.	42435							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42435.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	John Heebøll, joha@man.dtu.dk							
	Efterår 2010		Forår 2011					
Antal deltagere	137		173					
- Mænd	120		132					
- Kvinder	17		41					
Om	Deltagerne udvikler grundlæggende og praktiske kvalifikationer i forbindelse med kommercialisering af avanceret viden, teknologi og forskningsresultater - primært gennem etablering af ny virksomhed eller nyt forretningsområde. Der fokuseres på forretningsudvikling inden for deltageres faglige interesseområder. Der fokuseres på etablering af virksomhed med et væsentligt vækstpotentiale - i samarbejde med venturevirksomheder og strategiske partnere.							

Technology, economics, management and organization - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★				★	★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Technology, economics, management and organization							
Kursusnr.	42490							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/2009-2010/42490.aspx							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Niels Møller, nemo@man.dtu.dk; Søren Lybecker, slyb@man.dtu.dk; Sara Grex, sarg@man.dtu.dk							
Antal deltagere	280							
- Mænd	221							
- Kvinder	59							
Om	De studerende introduceres til et bredt udsnit af teorier indenfor økonomi, ledelse og organisation omhandlende strategi og forretningsforståelse, økonomi og forretningsudvikling, innovation, patentering, iværksætterteori samt organisering og ledelse af videns arbejde.							

Udform og afprøv dine egne produktidéer - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★	★★	★	★		★★★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Udform og afprøv dine egne produktidéer							
Kursusnr.	28410							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/28410.aspx?menulanguage=dk							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Kemiteknik							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lars Georg Kiørboe							
	Efterår 2010		Forår 2011					
Antal deltagere	1		0					
- Mænd	1		0					
- Kvinder	0		0					
Om	Dette kursus giver innovative studenter lejlighed til at afprøve bæredygtigheden af deres produktidéer. Projektets idegrundlag skal komme fra kursusdeltagere.							

Viden og innovation i netværk - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★		
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Viden og innovation i netværk							
Kursusnr.	42075							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42075.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Anders Kristian Munk, ankm@man.dtu.dk; Joakim Juhl, jjuh@man.dtu.dk; Torben Elgaard Jensen, tej@ipl.dtu.dk							
	Efterår 2010		Forår 2011					
Antal deltagere	73		93					
- Mænd	48		60					
- Kvinder	25		33					
Om	Kurset skal bidrage til de studerendes forståelse af de organisatoriske og samfundsmæssige processer, der fører til innovation, herunder virksomhedsinterne og eksterne videnssystemer og -netværk, forskning, regulering mv. Kurset formidler forståelse af innovation i relation til konkurrence, marked, institutionelle forhold, teknologiske udviklingsbaner og paradigmer samt regulering og de samfundsmæssige krav i design- og innovationsarbejdet. Kurset skal give de studerende kendskab til strategier og metoder til at fremme innovative processer og håndtering af viden i virksomhedens netværk.							

Ph.d. kurser

Entrepreneurship in technical science - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★★	★	★		★
Beginning	★★★★	★★★★	★★	★★	★★	★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Entrepreneurship in technical science							
Kursusnr.	34590							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/34590.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Ph.d.							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Fotonik							
Kursusansvarlig/ Underviser	Christian Pedersen, chrp@fotonik.dtu.dk							
Antal deltagere	32							
- Mænd	24							
- Kvinder	8							
Om	The overall objective of this course is to achieve a basic business insight that will allow the student to efficiently participate in commercializing inventions and knowledge within technical science: • technology transfer of IPR from research to commerce • formation of a new business activity: • in existing industry (intrapreneurship) • via a spin-off company (entrepreneurship)							

Innovative processes and their staging - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★			★★★	★	★		★
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovative processes and their staging							
Kursusnr.	42743							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42743.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Ph.d.							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Christian Clausen, cc@man.dtu.dk; Mirjam Irene Godskesen, mg@man.dtu.dk; Frank Gertsen (AAU), fgertsen@produktion.aau.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	While innovation is increasingly depending on the incorporation of knowledge from a diversity of sources, questions are raised as to what kinds of sources, and how they are incorporated in processes of innovation. As innovative challenges and conditions are changing with increasing pace these questions cannot just be solved through a singular choice of organization or established guidelines for selecting innovative ideas. Issues of how to stage the scene and circumstances and how to facilitate processes and the involvement of diverse actors in innovation has increasingly come into focus.							

ITMAN Graduate School Seminars - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★		★				★
Growth		★		★				★
Running								
Kursusnavn	ITMAN Graduate School Seminars							
Kursusnr.	02921							
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/02921.aspx?menulanguage=da							
Niveau	Ph.d.							
Sprog	Engelsk							
Antal point	2,5 ECTS							
Institut	Institut for Informatik og Matematisk Modellering							
Kursusansvarlig/ Underviser	Rasmus Larsen, rl@imm.dtu.dk; Ulla Jensen, ulje@imm.dtu.dk							
Antal deltagere	23							
- Mænd	17							
- Kvinder	6							
Om	The aim of this course is to give a broad introduction to a series of non-technical-scientific subjects which are vital for the PhD student's academic and private business career. The invited guest speakers will introduce their specialist topics and expand on these according to the specific needs of the target audience, e.g. "how to secure a software patent", "how to raise capital for private enterprise" and "dissemination of knowledge in research networks". – Estimat af kønsfordelingen							

Knowledge based entrepreneurship - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★★	★★	★★
Beginning	★★	★★★	★★	★	★★★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Knowledge based entrepreneurship
Kursusnr.	42705
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42705.aspx?menulanguage=da
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	John Heebøll, johe@man.dtu.dk
Antal deltagere	39
- Mænd	33
- Kvinder	6
Om	Deltagerne udvikler grundlæggende og praktiske kvalifikationer i forbindelse med kommercialisering af avanceret viden, teknologi og forskningsresultater - primært gennem etablering af ny virksomhed eller nyt forretningsområde. Der fokuseres på forretningsudvikling inden for deltageres faglige interesseområder. Der fokuseres på etablering af virksomhed med et væsentligt vækstpotentiale - i samarbejde med venturevirksomheder og strategiske partnere.

Patent Course - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★	★★★	★★	★★		★
Beginning		★★	★	★★★	★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Patent Course
Kursusnr.	-
Webside	http://www.entrepreneur.dk/DTU%20Patent%20course%202011/DTU%20ph.d%20Patent%202011.htm
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	3 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	John Heebøll, johe@man.dtu.dk
Antal deltagere	37
- Mænd	29
- Kvinder	8
Om	This course gives future researchers an insight and training in Intellectual Property Rights (IPR) and technology transfer that allows them to properly handle early-stage research-based inventions and to work efficiently together with tech-trans specialists in commercializing and industrial implementation.

Ph.D. Course in Management in Science and Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★			★	★	★	★	★
Beginning	★			★	★	★	★	★★
Growth	★★			★	★★	★★	★★★★	★★★★
Running	★★			★	★★★★	★★★★	★★★★	★★★★

Kursusnavn	Ph.D. Course in Management in Science and Innovation
Kursusnr.	42708
Webside	http://www.kurser.dtu.dk/42708.aspx?menulanguage=da
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Planlægning, Innovation og Ledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Borch, krbo@man.dtu.dk
Antal deltagere	18
- Mænd	13
- Kvinder	5
Om	-

Executive kurser

CEL™ - Certificate in Entrepreneurial Leadership - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★							★
Beginning	★★★				★★★★	★★	★★★★	★★
Growth	★							★
Running								

Kursusnavn	CEL™ - Certificate in Entrepreneurial Leadership	
Kursusnr.	-	
Webside	http://www.business.dtu.dk/CEL.aspx	
Niveau	Executive	
Sprog	Engelsk	
Antal point	0	
Institut	Executive School of Business (Tidligere TEM-centret)	
Kursusansvarlig/ Underviser	Jacob Holst, jhols@business.dtu.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	20	20
- Mænd	15	15
- Kvinder	5	5
Om	The program integrates the creation of new business, innovation, and growth leadership, rooted in business opportunities brought into the program by the participants. The program blends teaching, coaching and execution in a unique format producing business opportunities ready for corporate funding and people ready to develop and build them. The majority of the sessions will be undertaken by leading international experts in corporate entrepreneurship. - Estimat af deltagertal	

MMT, Master in Management of Technology (Modul A) - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★		★	★★★	★★★	★★★	★★★
Beginning	★★★	★		★	★★★	★★★	★★★	★★★
Growth	★★★	★	★	★	★★★	★★★	★★★	★★★
Running	★★★	★	★	★	★★★	★★★	★★★	★★★

Kursusnavn	MMT, Master in Management of Technology (Modul A)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.business.dtu.dk/MMT.aspx
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	15 ECTS
Institut	Executive School of Business (Tidligere TEM-centret)
Kursusansvarlig/ Underviser	Mette Flindt, mefl@tem.dtu.dk
Antal deltagere	39
- Mænd	33
- Kvinder	6

Om DTU's executive MBA omfatter alle de emner, der er nødvendige for at lede en virksomhed. Frem for forvaltning og administration fokuserer MMT uddannelsen på innovation og værdiskabelse samt på de udfordringer, den innovative leder står overfor. I fag som operations management, marketing, organisation, og internationalisering lægges der især vægt på deres indflydelse på innovationsprocesserne – f.eks. i form af intern effektivisering og fornyelse i service og kunderelationer. Til hvert fag er knyttet en opgave hvor deltageren analyserer væsentlige problemstillinger i den enkelte virksomhed.

Bilag 4.3 – IT-Universitetet (IT-U)

Undergraduate kurser

Projektklynge: Konzeptudvikling med virksomhed

Sketching og Prototyping

Graduate kurser

Innovation, Concept Development and Project Management

Juridiske forhold ved opstart af IT-virksomheder (p5)

Netværks-innovation

Undergraduate kurser

Projektklynge: Konceptudvikling med virksomhed - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★			★★	★★		★
Beginning	★★	★			★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Projektklynge: Konceptudvikling med virksomhed
Kursusnr.	993634
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=993634&mode=search&semester_id=991552&lang=da&print_friendly_p=t&goto=1298378407.000
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Bachelor - digitale medier og design
Kursusansvarlig/ Underviser	Morten Gade, mga@itu.dk
Antal deltagere	60
- Mænd	38
- Kvinder	22
Om	The student needs to understand the key similarities and differences between concept development and product development. The lectures and readings will introduce methods from ideation and preliminary investigations to systematic concept development leading to a concept and accompanying business case that can be pitched internally within the organisation or presented externally to a potential client.

Sketching og Prototyping - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★				★★★★		
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Sketching og Prototyping
Kursusnr.	991555
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=991555&mode=search&semester_id=991552&lang=da&print_friendly_p=t&goto=1298378407.000
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Cand.it - Digital design og kommunikation
Kursusansvarlig/ Underviser	Tomas Sokoler, sokoler@itu.dk
Antal deltagere	71
- Mænd	51
- Kvinder	20
Om	Kurset retter sig mod sketching og rapid prototyping som en essentiel designaktivitet og fokuserer på hvordan tilstræbte brugeroplevelser kan sketches som del af individuelle såvel som kollaborative designprocesser. Centralt for kurset er sketchingsprocessens konstante vekselvirkning mellem det at udfolde, udforske og opdage en designide i en stadig dialog mellem designer og sketch givet en designsituation.

Graduate kurser

Innovation, Concept Development and Project Management - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★★	★	★
Beginning	★	★★★★	★		★★	★★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation, Concept Development and Project Management	
Kursusnr.	860156	
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=860156&mode=search&semester_id=859988&lang=da&print_friendly_p=t&goto=1258981234.000	
Niveau	Graduate	
Sprog	Engelsk	
Antal point	7,5 ECTS	
Institut	Cand.it - Digital design og kommunikation	
Kursusansvarlig/ Underviser	Thomas Pederson, tped@itu.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	61	60
- Mænd	29	19
- Kvinder	32	41
Om	A substantial part of the course consists of a concept development process. You will plan and develop a concept idea from start to finish in small project teams. All facets must be reviewed from the initial idea development phase to the creation of a sound business case for launching / marketing of your idea in competitive market. On this course we will deal with all the skills needed to develop innovative digital solutions. The goal is that students acquire the tools to concept develop digital projects ensuring that they match the special opportunities and conditions related to interactive media.	

Juridiske forhold ved opstart af IT-virksomheder (p5) - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★	★★★★		★★★★		
Beginning		★★	★★	★★★★		★★★★		
Growth		★★	★★	★★★★		★★★★		
Running								

Kursusnavn	Juridiske forhold ved opstart af IT-virksomheder (p5)
Kursusnr.	1003951
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=1003951&mode=search&semester_id=991552&lang=da&print_friendly_p=t&goto=1298378407.000
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Cand.it - E-business
Kursusansvarlig/ Underviser	Søren Sanfeld-Jacobsen, ssj.jur@cbs.dk
Antal deltagere	23
- Mænd	18
- Kvinder	5
Om	Faget omhandler følgende hovedemner: virksomhedsetablering, regnskab, moms, revision, aftaleindgåelse, ansættelsesjura, regler om beskyttelse af patenter, varemærker, ophavsret, tilvejebringelse af venturekapital, børsintroduktion, rekonstruktion og virksomhedsophør. Undervisningen foregår ved at de studerende laver en fiktiv virksomhed, som fungerer som case gennem forløbet.

Netværks-innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★	★		★★★★	★★★★	★★★★	
Beginning	★★	★★	★			★★★★	★★★★	
Growth		★★★★	★			★★★★	★★★★	
Running	★★★★	★★			★★★★	★★★★	★★★★	

Kursusnavn	Netværks-innovation
Kursusnr.	967896
Webside	https://mit.itu.dk/ucs/cb_www/course.sml?course_id=967896&mode=search&semester_id=912846&lang=da&print_friendly_p=t&goto=1288428380.000
Niveau	Graduate
Sprog	-
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Cand.it - E-business
Kursusansvarlig/ Underviser	Ulrik Vilhelm Falktoft
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	This course is especially relevant for ICT-students with an interest in learning how to engage in complex knowledge sharing processes with unknown outcome (innovation). You have an interest (not necessarily skills) in creating, developing, designing and/or deploying new products, processes, business etc. and advanced use of ICT.

Bilag 4.4 – Københavns Universitet (KU)**Undergraduate kurser**

Humanistisk entrepreneurship

Innovation og iværksættelse

Procesledelse og interaktion

Graduate kurser

Advanced Biotechnology and Intellectual Property Rights

European Corporate Finance

Immaterielret

Innovation og Entrepreneurship

Innovation Sommerskole

Innovation, Strategy and Leadership

Intellectual Property Rights in Pharmaceutical Sciences

Knowledge based entrepreneurship

Kreative processer/innovation

Kreative processer/innovation modul 1

Patent protection symposium

Private Equity & Hedge Funds

Virksomhedsstart og entrepreneurskab – iværksætterkursus

Undergraduate kurser

Humanistisk entrepreneurship - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★		★
Beginning	★★	★★			★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Humanistisk entrepreneurship
Kursusnr.	129803
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=129803
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15 ECTS
Institut	Institut for Engelsk, Germansk og Romansk
Kursusansvarlig/ Underviser	Ezio Pillon, pillon@hum.ku.dk
Antal deltagere	15
- Mænd	7
- Kvinder	8
Om	Eksaminanden skal kunne analysere og vurdere forudsætninger for iværksætning af en forretningsidé med inddragelse af et historisk og kulturelt perspektiv analysere og evaluere interne og eksterne aspekter, som indgår i en forretningsplan. – Estimat på kønsfordelingen

Innovation og iværksættelse - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★			★★	★★	★★	
Beginning	★	★★★★			★★	★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og iværksættelse
Kursusnr.	124353
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=124353
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	15 ECTS
Institut	Det Humanistiske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	hum-fak@hum.ku.dk
Antal deltagere	27
- Mænd	12
- Kvinder	15
Om	Det overordnede formål med kurset er at skabe en kontakt mellem kursisterne og erhvervslivet samt give kursisterne en viden og indblik i hvad der skal til for at starte sin egen virksomhed. - Estimat på kønsfordelingen

Procesledelse og interaktion - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★				★	★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Procesledelse og interaktion							
Kursusnr.	126261							
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=126261							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab							
Kursusansvarlig/ Underviser	Mie Femø Nielsen, femoe@hum.ku.dk							
Antal deltagere	32							
- Mænd	6							
- Kvinder	26							
Om	Formålet med undervisningsforløbet skal være at bringe kommende facilitatorer, proceskonsulenter, projektledere, teamledere og Human Resourcekonsulenter i stand til at gennemføre innovationsfremmende processer og som et led heri identificere innovationshæmmende faktorer med henblik på at arbejde disse i innovationsfremmende retning. Den studerende ender med at kunne analysere konkrete eksempler på processer og give velbegrundede, kritiske vurderinger af kommunikationens forhold til afsenders strategiske mål med henblik på at foreslå procesledelsesform. Estimat på kønsfordelingen.							

Graduate kurser

Advanced Biotechnology and Intellectual Property Rights - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★			★★	★★	★★	
Beginning	★	★★★			★★	★★	★★	
Growth								
Running								
Kursusnavn	Advanced Biotechnology and Intellectual Property Rights							
Kursusnr.	240077							
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/240077.aspx							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	Claus Bøttcher Jørgensen, chj@life.ku.dk							
Antal deltagere	24							
- Mænd	16							
- Kvinder	8							
Om	It is the goal of the course to demonstrate to students how a biotechnological product is developed starting with the idea and ending with the marketable product. This chain of development covers any steps including how to select the best project, how to define the product, preclinical or technical development, patenting, defining IPR opportunities, financial aspects, approval etc. The course covers several aspects of developing a product from idea to market.							

European Corporate Finance - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea			★	★				
Beginning			★★	★★				★★
Growth			★★	★★★★				★
Running			★★	★★★★				★

Kursusnavn	European Corporate Finance
Kursusnr.	119628
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=119628
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Juridiske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Jesper Lau Hansen, jesper.lau.hansen@jur.ku.dk
Antal deltagere	40
- Mænd	20
- Kvinder	20
Om	The unregulated market for venture capital and private equity financing are attracting still more attention as a new attractive means of finance – especially for start-ups and high-growth companies. It is an objective of this course to provide an understanding of how proper contract drafting and self-regulation can make this particular market function.

Immaterielret - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				
Beginning				★★				
Growth								
Running								

Kursusnavn	Immaterielret	
Kursusnr.	113150	
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=113150&sprog=1&forrige=54778	
Niveau	Graduate	
Sprog	Dansk	
Antal point	10 ECTS	
Institut	Det Juridiske Fakultet	
Kursusansvarlig/ Underviser	studieinformation@jur.ku.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	116	119
- Mænd	55	69
- Kvinder	61	59
Om	Den moderne immaterielret er af afgørende betydning for væsentlige dele af kultur- og erhvervssektoren, herunder kommunikationssektoren (presse, radio og TV) og entertainment og de innovationsprægede industrigrene, f.eks. IT- og bioteknologi. Kurset tilsigter at give en indførelse i denne problems-tilling ved en gennemgang af det nationale og internationale immaterielle normsystem. - Estimat på kønsfordelingen	

Innovation og Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★★★						
Beginning	★★	★★						
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation og Entrepreneurship							
Kursusnr.	126826							
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=126826							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	Det Humanistiske Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	20							
- Mænd	8							
- Kvinder	12							
Om	Innovation er en systematisk og artikulere søgen efter forbedring og fornyelse. Entrepreneurship undersøger muligheden for opstart af ny virksomhed og for implementering af innovation i eksisterende virksomheder. Estimat af deltagerantal og kønsfordelingen.							

Innovation Sommerskole - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★	★★★★	★★★★	
Beginning	★★	★★			★	★★★★	★★★★	
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation Sommerskole							
Kursusnr.	-							
Webside	http://katalyst.hum.ku.dk/sommerskole2011/formalia/Studieordning_KUA.pdf/							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	40							
- Mænd	12							
- Kvinder	28							
Om	Tilvalget skal give de studerende nye teoretiske og praktiske erfaringer inden for feltet innovation. Herunder vil den afgørende del af tilvalget bestå i at løse en konkret innovationsopgave for en offentlig eller privat virksomhed. - Estimat på kønsfordelingen							

Innovation, Strategy and Leadership - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★		★★	★★	★★	★
Growth		★	★					
Running								

Kursusnavn	Innovation, Strategy and Leadership
Kursusnr.	290064
Webside	http://www.kursusinfo.life.ku.dk/Kurser/290064.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Fødevareøkonomisk Institut
Kursusansvarlig/ Underviser	Carsten Nico Portefée Hjortsø, cnh@foi.dk
Antal deltagere	34
- Mænd	16
- Kvinder	18

Om The course has a managerial perspective and integrates an overview of general strategic management, innovation management and entrepreneurship. Participants will acquire skills for analysing internal and external environment and capabilities influencing small and medium-sized enterprise (SME) start-up and development processes. Based on such analysis participants will obtain the capacity to participate in strategic deliberation aiming at identifying business-level strategic choices. Finally, participants will be capable of identifying central aspects of strategy implementation, including organising the enterprise, leadership and management of people, information, finance and technology.

Intellectual Property Rights in Pharmaceutical Sciences - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★		★
Beginning	★				★★			★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intellectual Property Rights in Pharmaceutical Sciences
Kursusnr.	FFKKA9031U
Webside	http://www.farma.ku.dk/index.php/Intellectual-Property-Rights-a/7966/0/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Det Farmaceutiske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Jukka Rantanen, jtr@farma.ku.dk
Antal deltagere	21
- Mænd	5
- Kvinder	16

Om Kursets overordnede mål er at give deltagerne et overblik over, hvilken betydning patentering har for den farmaceutiske forskning og udvikling i almindelighed og specielt for den farmaceutiske industri. Kurset giver deltagerne et indblik i, hvorfor en aktiv patenteringsstrategi inden for lægemiddelområdet er en nødvendighed for en virksomhed for dels at muliggøre, at de store investeringer i forskning og udvikling tjenes hjem igen, og dels at muliggøre, at virksomhedens kerneområder kan bevares uden at andres patentrettigheder krænktes.

Knowledge based entrepreneurship - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★★	★★	★★
Beginning	★★	★★★	★★	★	★★★	★★★	★★	★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Knowledge based entrepreneurship							
Kursusnr.	-							
Webside	http://katapult.ku.dk/aktiviteter/kurser/							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	John Heebøll, johe@man.dtu.dk							
Antal deltagere	90							
- Mænd	65							
- Kvinder	25							
Om	The course aims to arouse students' interest in establishing their own independent companies, building and strengthening relevant competencies, as well as training some of the fundamental methods and tools within the fields of idea generation, concept development, business planning, business development and management. Estimat af kønsfordelingen.							

Kreative processer/innovation - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★	★★★	★★	
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kreative processer/innovation modul 1							
Kursusnr.	115823							
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=115823							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	Institut for Kunst- og kulturvidenskab							
Kursusansvarlig/ Underviser	Anders F.B. Jensen, anders.fb.jensen@midtlab.dk							
	Efterår 2010				Forår 2011			
Antal deltagere	20				12			
- Mænd	5				4			
- Kvinder	15				8			
Om	Kreative Processer / Innovation modul 1 er fokuseret på at forstå teoretiske og analytiske problemstillinger ift kreative processer og innovation. Modulet er bygget tværfagligt op og vil tage udgangspunkt i at besvare spørgsmålet: "hvordan kan den humanistiske metode bidrage til kreative processer og innovation".							

Patent protection symposium - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★				★
Beginning				★★				★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Patent protection symposium							
Kursusnr.	124575							
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=124575&languageid=1							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lisbeth Rolland, lrh@sund.ku.dk							
Antal deltagere	26							
- Mænd	9							
- Kvinder	17							
Om	Et patent er et tidsbegrænset monopol på udøvelsen af en ny teknisk opfindelse. Indenfor bioteknologi/medicin kan en sådan opfindelse f.eks. være et nyt kemisk stof, dets fremstilling og dets anvendelse, og et patent kan således sikre indehaveren en eneret til at fremstille, forhandle og anvende det nye stof i et vist tidsrum. – Stjemeskema ikke godkendt af underviseren							

Private Equity & Hedge Funds - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth				★★			★★	★
Running				★★			★★	★
Kursusnavn	Private Equity & Hedge Funds							
Kursusnr.	119752							
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=119752							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Det Juridiske Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Søren Hovgaard, soeren.p.hovgaard@econ.ku.dk							
Antal deltagere	15							
- Mænd	8							
- Kvinder	7							
Om	The course is a joint University of Copenhagen Department of Economics/Faculty of Law graduate course introducing students to key aspects of private equity. The course is designed to be of interest to students of law, economics, finance and public policy, emphasizing the interrelationships between academic disciplines within this field. - Estimat på kønsfordelingen							

Virksomhedsstart og entrepreneurskab – iværksætterkursus - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★	★	★★	★★★★	★★	★
Beginning		★★★★	★★	★	★★	★★★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Virksomhedsstart og entrepreneurskab – iværksætterkursus
Kursusnr.	121639
Webside	http://sis.ku.dk/kurser/viskursus.aspx?knr=121639
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Datalogisk Institut
Kursusansvarlig/ Underviser	Kenny Erleben, kenny@diku.dk
Antal deltagere	38
- Mænd	30
- Kvinder	8
Om	The course aims at creating interest in starting new commercial activities – via a company start-up or a new business area in an existing company – to develop relevant skills and to train some basic principles and methods within opportunity-driven creativity, business modeling, business development, business planning and business management.

Bilag 4.5 – Roskilde Universitet (RUC)**Undergraduate kurser**

Environmental innovation and Entrepreneurship

Organisation and innovation

Transnational Entrepreneurship

Graduate kurser

Entreprenørskab, innovation og kreativitet

Innovation og entreprenørskab

Innovationsmiljøer og erhvervsfremmende initiativer

Kursus i Entrepenørskab, Innovation & Kreativitet

Modul 2 - Course: Entrepreneurship UK

Modul 2 - Kursus: Entrepenørskab DK

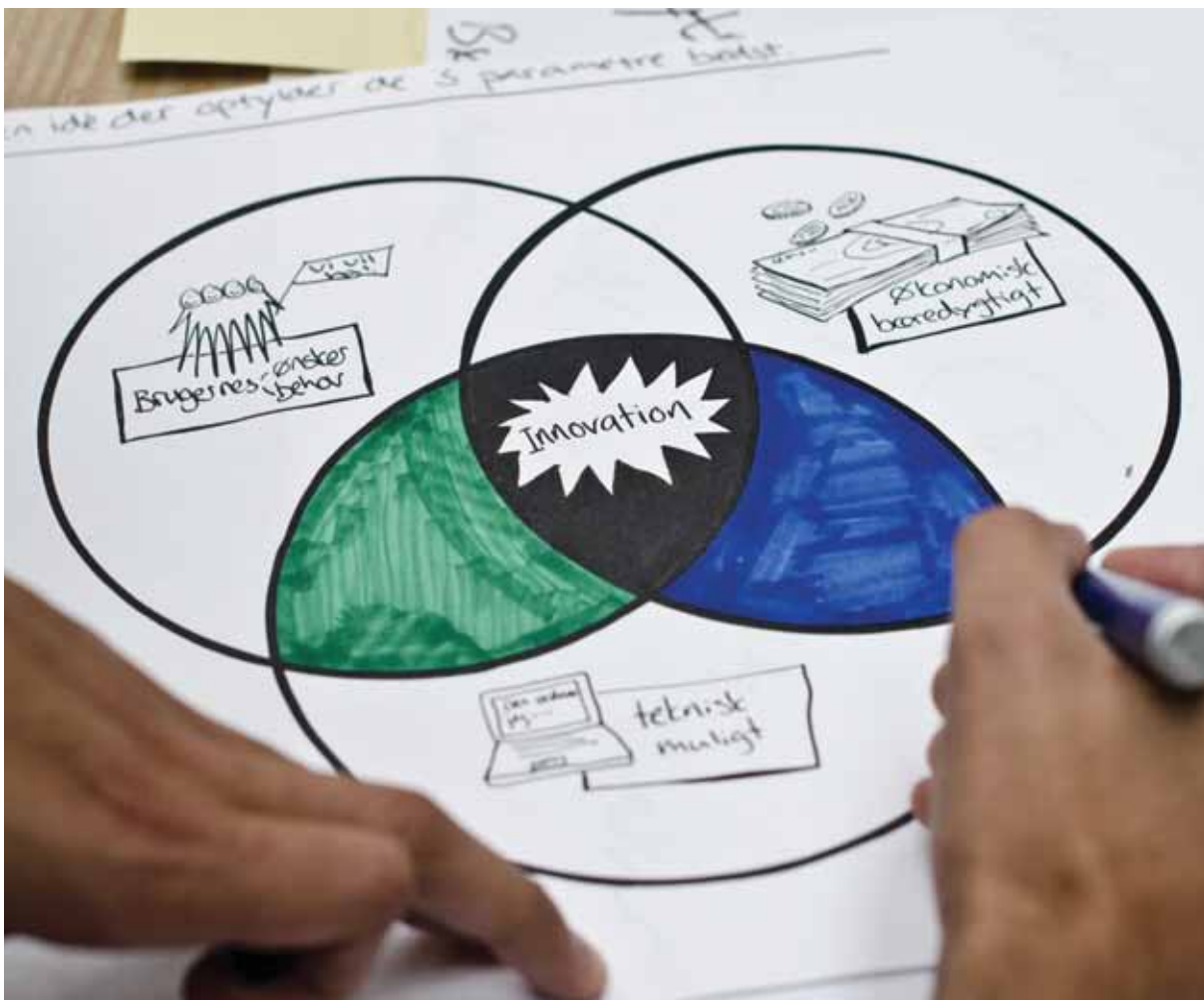
Offentlig innovation og socialt entrepenørskab

Oplevelsesøkonomi og oplevelsesvirksomhed for virksomhedsstudier

Thematic seminar: Innovation / cases UK - Master K2

Masteruddannelsen i Socialt Entrepenørskab

Socialt entrepenørskab i et samfundsmæssigt perspektiv

Undergraduate kurser

Environmental innovation and Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★	★★	★
Beginning	★★	★★			★★	★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn Environmental innovation and Entrepreneurship

Kursusnr. 105684

Webside <https://kursus.ruc.dk/course/show/105684>

Niveau Undergraduate

Sprog Engelsk

Antal point 3 ECTS

Institut -

**Kursusansvarlig/
Underviser** Tyge Kjær,tbc@ruc.dk

Antal deltagere 18

- Mænd 12

- Kvinder 6

Om The course will introduce to the concepts of innovation and entrepreneurship within the field of environment and climate.

Organisation and innovation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth	★				★			★
Running	★				★			★

Kursusnavn Organisation and innovation

Kursusnr. 110758

Webside <https://kursus.ruc.dk/course/show/110758>

Niveau Undergraduate

Sprog Engelsk

Antal point 7,5 ECTS

Institut Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)

**Kursusansvarlig/
Underviser** John Damm Scheuer, jods@ruc.dk

Antal deltagere 13

- Mænd 5

- Kvinder 8

Om The aim of the course is to enable students to identify, analyze and solve problems related to innovation, management and organizing of organizations. This is accomplished by introducing students to recent as well as classic theoretical perspectives in organizational theory, organizational economics and innovation and experience research.

Transnational Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★	★★	★	★★★★	★★	★★★★	★★★★
Beginning		★★	★★	★	★★★★	★★	★★★★	★★★★
Growth		★★★	★		★	★★	★	★★★★
Running		★			★	★★	★★★★	★★★★

Kursusnavn	Transnational Entrepreneurship
Kursusnr.	105677
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/105677
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Shahamak Rezaei, shre@ruc.dk
Antal deltagere	24
- Mænd	10
- Kvinder	14
Om	Transnational Entrepreneurship focuses on the contemporary global border-crossing world of business entrepreneurs, international exchange students, foreign aid workers, diasporas, cross-cultural marriages and others.

Graduate kurser

Entrepenørskab, innovation og kreativitet - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★	★					
Beginning	★	★★★★	★★					
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepenørskab, innovation og kreativitet
Kursusnr.	108734
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/108734
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Journalistik
Kursusansvarlig/ Underviser	Merete Wibholm Brølev
Antal deltagere	26
- Mænd	3
- Kvinder	23
Om	Kurset i iværksætter og innovation vil give de studerende mulighed for at udvikle de kompetencer og redskaber der er nødvendige for at kunne klare sig som selvstændig. Kurset forholder sig til økonomi, kreativitet, PR, forretningsplaner, finansiering osv. – Sjørneskema ikke godkendt af underviseren

Innovation og entreprenørskab - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★						
Beginning	★★	★★			★	★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation og entreprenørskab							
Kursusnr.	109278							
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/109278							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lars Fuglsang, Göran Serin og Jon Sundbo. Kontakt: Hanne Tofteng (hannet@ruc.dk)							
Antal deltagere	13							
- Mænd	1							
- Kvinder	12							
Om	Kurset indeholder en gennemgang og diskussion af samfundsvidenskabelige teorier og opfattelser af relevans for studiet af entreprenørskab og innovation. Med udgangspunkt i en samfundsvidenskabelig indfaldsvinkel analyseres relationen mellem kreativitet, entreprenørskab og innovation med vægt på virksomheds- eller mikroniveau							

Innovationsmiljøer og erhvervsfremmende initiativer - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★	★			★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovationsmiljøer og erhvervsfremmende initiativer							
Kursusnr.	110866							
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/110866							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	Mille Dørge, mdoerge@ruc.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	Teamseminaret giver den studerende en grundlæggende forståelse for innovationsmiljøer og erhvervsfremmende initiativer. Der opnås indblik i emnets placering indenfor entreprenørskab og innovations litteraturen, hvilket giver mulighed for selvstændigt at studere mere marginale elementer.							

Kursus i Entreprenørskab, Innovation & Kreativitet - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★★★			★★	★★★★	★★★★	
Beginning	★★	★★★★			★★	★★★★	★★★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Kursus i Entreprenørskab, Innovation & Kreativitet
Kursusnr.	110839
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/110839
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)
Kursusansvarlig/ Underviser	Susanne Frandsen, sfr@ruc.dk
Antal deltagere	29
- Mænd	17
- Kvinder	12
Om	Formålet med projekt- og afløsningsseminaret er at give jer, de studerende, en kritisk nuanceret indsigt i teori og historie om innovation i den offentlige sektor, socialt entreprenørskab og social innovation, og forskellige strategier, der anvendes praksis (f.eks. medarbejderdrevet innovation).

Modul 2 - Course: Entrepreneurship UK - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★				★		★
Beginning	★★	★★				★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Modul 2 - Course: Entrepreneurship UK
Kursusnr.	113048
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/113048
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Mille Dørge, mdoerge@ruc.dk
Antal deltagere	231
- Mænd	16
- Kvinder	15
Om	The aim of the course is that the students should obtain knowledge about creativity, entrepreneurship and innovation at an advanced level. They should be able to use theories and concepts to analyse the basis for creativity, entrepreneurship and management and organisation of innovation processes in firms. Creativity, entrepreneurship and innovation represent different sides of the firm's development.

Modul 2 - Kursus: Entreprenørskab DK - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		
Beginning	★★					★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Modul 2 - Kursus: Entreprenørskab DK
Kursusnr.	110907
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/110907
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Mille Dørge, mdoerge@ruc.dk
Antal deltagere	26
- Mænd	17
- Kvinder	9
Om	De studerende skal opnå en viden om kreativitet, entreprenørskab og innovation på videregående niveau. De skal kunne anvende teoriene og begreberne til at analysere grundlag og forudsætninger for kreativitet, entreprenørskab, herunder ledelse og organisering af innovationsprocesser i en virksomhed.

Offentlig innovation og socialt entreprenørskab - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★★	★★	
Beginning	★★				★	★★	★★	
Growth	★★				★	★★	★★	
Running	★★				★	★★	★★	

Kursusnavn	Offentlig innovation og socialt entreprenørskab	
Kursusnr.	104186	
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/104186	
Niveau	Graduate	
Sprog	Dansk	
Antal point	7,5 ECTS	
Institut	Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier (CBIT)	
Kursusansvarlig/ Underviser	Susanne Frandsen, sfr@ruc.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	21	10
- Mænd	12	6
- Kvinder	9	4
Om	Offentlig innovation, socialt entreprenørskab og social innovation udgør nye politiske indsatsområder. Indsatsen, der blandt andet er rettet mod øget effektivisering og konkurrence i den offentlige sektor, øget offentlig-privat samarbejde, og inddragelse af medarbejdere og brugere, kan både ses som en del af markedsliggørelsen af den offentlige sektor og som en mulighed for demokratisering af udviklingen af velfærdsstatens ydelser, service og praktiske organisering. Kurset indeholder forelæsninger og et interaktivt heldagsseminar baseret på ny forskning på området. Forelæsningerne omhandler blandt andet de tre begreber og deres faglige, historiske ophav, diskussioner af forskelle og ligheder mellem privat og offentlig sektor innovation, og strategierne medarbejderdrevet, brugerdrevet og samarbejdende innovation. Heldagsseminaret afholdes af en gæsteforelæser, der har stor erfaring med og viden om offentlig innovation i praksis. Forelæsningerne er sociologisk, politologisk og tværfagligt funderet.	

Oplevelsesøkonomi og oplevelsesvirksomhed for virksomhedsstudier - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★			★	★		
Beginning	★	★			★	★		
Growth	★	★			★	★		
Running								

Kursusnavn	Oplevelsesøkonomi og oplevelsesvirksomhed for virksomhedsstudier
Kursusnr.	109341
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/109341
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Mille Dørge, mdoerge@ruc.dk
Antal deltagere	23
- Mænd	13
- Kvinder	10
Om	Kurset skal sætte de studerende i stand til at: - analysere og arbejde med ledelsesmæssige udfordringer i forhold til oplevelse, innovation og kreativitet samt lede kreative medarbejdere, organisationer og projekter, - forstå og analysere samfundsudviklingen, forbrugeradfærd og oplevelsesøkonomiens marked og fremtidige vækstmuligheder, - forstå og analysere oplevelser og de processer og rammer, der skaber oplevelser samt analysere og udarbejde løsningsmodeller vedrørende oplevelsesdesign og oplevelsesproduktion samt oplevelsesmarketing, samt at analysere innovationsproblemstillinger, udvikle innovationer og designe organisationsmodeller, der fremmer kreativitet og innovation samt lede innovations- og forandringsprocesser.

Thematic seminar: Innovation / cases UK - Master K2 - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★		★
Beginning	★				★	★		★
Growth								
Running								

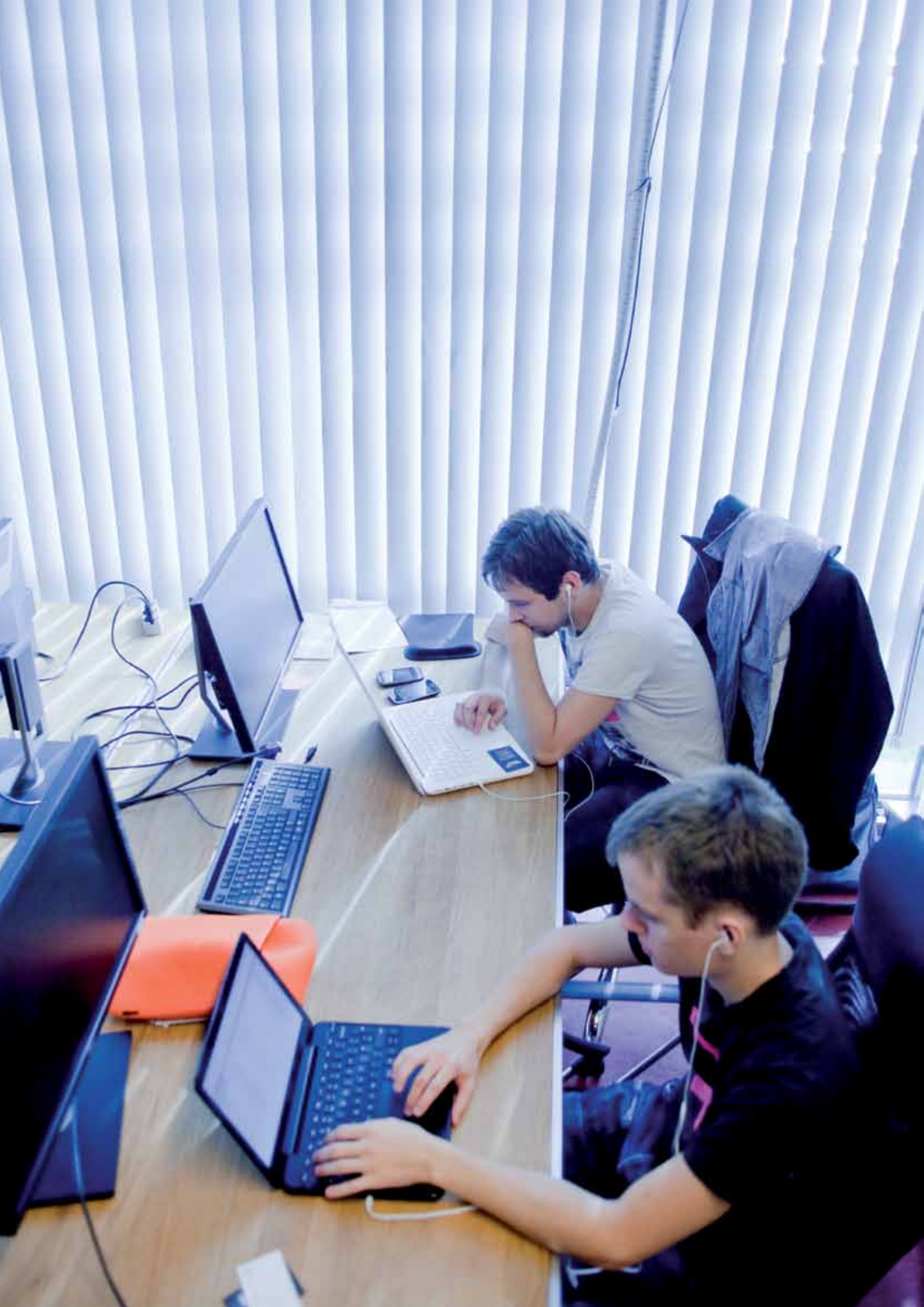
Kursusnavn	Thematic seminar: Innovation / cases UK - Master K2
Kursusnr.	110888
Webside	https://kursus.ruc.dk/course/show/110888
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Mille Dørge, mdoerge@ruc.dk
Antal deltagere	31
- Mænd	16
- Kvinder	15
Om	The students should through the thematic seminar increase their theoretical and practical understandings within the theme; process the theme in written form with scientific maturity; and be able to present, critically comment and participate in discussions of academically demanding problems.

Masteruddannelsen i Socialt Entreprenørskab - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★★			★★	★★		
Growth		★★						
Running								
Kursusnavn	Masteruddannelsen i Socialt Entreprenørskab							
Kursusnr.	0							
Webside	-							
Niveau	Executive							
Sprog	Dansk							
Antal point	30 ECTS							
Institut	Center for Socialt Entreprenørskab							
Kursusansvarlig/ Underviser	Lene Hansen, lhh@ruc.dk							
Antal deltagere	52							
- Mænd	21							
- Kvinder	31							
Om	Uddannelsens primære formål er at bidrage til et kompetenceløft for aktører i den tredje sektor, herunder organisationer og enkeltpersoner, der arbejder med frivilligt socialt arbejde. Uddannelsen yder således et bidrag til udviklingen af den tredje sektors institutionelle kapacitet som en væsentlig faktor i udviklingen af det danske velfærdssamfund. Uddannelsen skal præsentere teoretisk, empirisk og praktisk viden, som sætter den tredje sektors aktører i stand til at analysere sektorens aktuelle situation, de kommende udfordringer samt at forstå disse i et interessent-perspektiv.							

Socialt entreprenørskab i et samfundsmæssigt perspektiv - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★			★★	★★	★	★
Growth		★★			★★	★★	★	★
Running								
Kursusnavn	Socialt entreprenørskab i et samfundsmæssigt perspektiv							
Kursusnr.	-							
Webside	http://www.ruc.dk/uddannelse/efter-og-videreuddannelse/masteruddannelser/mse/om-mse/information-om-modulerne/modul-1/							
Niveau	Executive							
Sprog	Dansk							
Antal point	17 ECTS							
Institut	ISUP Sekretariat 2011							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	18							
- Mænd	5							
- Kvinder	13							
Om	På uddannelsen første modul introduceres deltagerne til socialt entreprenørskab (SE). Der fokuseres på teoretiske og metodiske tilgange, internationale forskelle samt position i velfærdssamfundet. Som en del af det civile samfund har SE en placering i det komplekse samfund mellem den offentlige sektor, med lokal forvaltning og transnationale relationer (EU, Det internationale samfund), og den private sektor med markedsforhold og konkurrence.							

Bilag 4.6 – Syddansk Universitet (SDU)**Undergraduate kurser**

Business in the Nordic and Baltic Countries Intensive Course

Entrepreneurship (SDU)

Entrepreneurship and business development

Entrepreneurship in Business Administration

Entreprenørskab

Entreprenørskab og erhvervsøkonomiske beslutninger

Entreprenørskab og Ledelse

Experts in terms

Explore and Discover Innovation

Forretningsudvikling

Ideas & Concepts

Innovation & Iværksætteri

Innovation, projektledelse og teambuilding

Iværksætteri

Market Intelligens and Entrepreneurship

Project Development and Innovation

Semester Theme 2

Udvikling af egne forretningsideer

Virksomhedens innovation i strategisk perspektiv

Virksomhedsetablering

Virksomhedsetablering og Skat

Graduate kurser

Business Development and Innovation Management

Business of Design

Design og brugerdreven innovation

Final Project and Business Establishment

Globalisation and entrepreneurship 1

Globalisation and Entrepreneurship 2 - The Globalisation of Markets

Idea Generation

Idégenerering og forretningsudvikling

Industrial Economics

Innovation

Innovation Management

Internalization and growth

International Business Development and Growth

International Entrepreneurship

Intra- and Entrepreneurship Theory and Policy

Methods of Idea Evaluation

Network, resources and entrepreneurship strategy

Organizing & Entrepreneurship Facilitation

Participatory Innovation

Patentkursus

Product and Innovation Management

Strategic Innovation Management

The Business Plan

Udvikling af forretningsideer

Udvikling af nye forretningsideer

Ph.d. kurser

Science Innovator

Undergraduate kurser

Business in the Nordic and Baltic Countries Intensive Course - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★★	★★★		★★★
Beginning	★★	★★	★★		★★★	★★★		★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business in the Nordic and Baltic Countries Intensive Course
Kursusnr.	X-D-IGN-U2
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4637&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	2 ECTS
Institut	Institut for Industri og Byggeri
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV5 Institut for Industri og Byggeri
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	Den studerende skal efter kurset bl.a. kunne: 1) Redegøre for og præsentere vilkår for opstart af virksomhed. 2) Deltage aktivt i at organisere og gennemføre en innovationsopgave i samarbejde med en internationalt sammensat gruppe af studerende. 3) Forholde sig til vilkårene ved at løse en kreativ opgave i et internationalt team.

Entrepreneurship (SDU) - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★		★	★★		
Beginning	★★	★★	★		★★	★★		
Growth		★			★	★		
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship (SDU)
Kursusnr.	8817102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4716
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Miljø- og erhvervsøkonomi
Kursusansvarlig/ Underviser	Svend Ole Madsen, som@sam.sdu.dk
Antal deltagere	58
- Mænd	42
- Kvinder	16
Om	Afklaring af begrebet entrepreneurship, Vurdering af graden entrepreneurship i organisationer, Sammenhæng mellem entrepreneurship og udvikling af en organisation, Kulturens betydning for entrepreneurship, Ledelse og udvikling af entreprenel organisation, Kreativitet og innovation i entreprenørielle organisationer, Relationer til markedet, Produktudvikling

Entrepreneurship and business development - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★				★★		★
Beginning		★★★				★★★		★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and business development
Kursusnr.	X-EBD-U01
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4902&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Det Tekniske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV5
Antal deltagere	11
- Mænd	6
- Kvinder	5
Om	Entrepreneurship and Business Development will focus on making a business plan and create a feasible business model for the new venture. What leaders can do to foster and support innovative processes? How do you create entrepreneurial environments and what are the strategic options? The students will gain experience with creative tools and structured approaches towards entrepreneurship and business development. The course is suitable for students who want to be able to guide new enterprises through the risky phase of establishing the venture and transform good ideas to successful businesses.

Entrepreneurship in Business Administration - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★			★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in Business Administration
Kursusnr.	8076402
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4589&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Grænseregionsforskning
Kursusansvarlig/ Underviser	Andreas P. Cornett, cornett@sam.sdu.dk
Antal deltagere	41
- Mænd	24
- Kvinder	17
Om	The course aims to introduce the student's to entrepreneurial processes in a business perspective and to develop their methodological and scientific skills through a case based course work in the field of entrepreneurship.

Entreprenørskab - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★★	★	★	★★★★	★★★★		
Beginning	★	★★★★	★	★	★★★★	★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab
Kursusnr.	8816602
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4956
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Ledelse og Virksomhedsstrategi
Kursusansvarlig/ Underviser	Keld Harbo, keld@sdu.dk
Antal deltagere	126
- Mænd	90
- Kvinder	36

Om Den studerende skal introduceres til grundlæggende teorier om entreprenørskab og om iværksætter i praksis. Entreprenørskab skal endvidere give de studerende viden om, hvordan innovative processer finder sted i såvel eksisterende virksomheder som nyetablerede virksomheder. Entreprenørskab skal give den studerende en forståelse for de erhvervsøkonomiske discipliner og anvendelsen heraf i en praktisk kontekst. Faget har en anvendelsesorienteret tilgang til arbejdet med teorier og modeller, samtidig med at det lægger op til at vise, hvordan funktionsområdernes teorier og modeller spiller sammen med hinanden i skabelsen af nye forretningsmuligheder - hvad enten det er indenfor rammerne af eksisterende virksomheder eller der er tale om helt nye virksomheder.

Entreprenørskab og erhvervsøkonomiske beslutninger - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★			★		
Beginning	★	★	★★		★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab og erhvervsøkonomiske beslutninger
Kursusnr.	8813302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4743&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Jesper Piihl, jpi@sam.sdu.dk
Antal deltagere	69
- Mænd	45
- Kvinder	24

Om De studerende indføres i: - Grundlæggende teorier omkring entreprenørskab og udvikling af forretninger, med fokus på konsekvenser for de erhvervsøkonomiske discipliner organisation, marketing, regnskab og finansiering.

Entreprenørskab og Ledelse - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★						
Beginning		★				★		
Growth		★						
Running								

Kursusnavn	Entreprenørskab og Ledelse
Kursusnr.	8813402
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4758
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Phillipsen, kp@sam.sdu.dk
Antal deltagere	24
- Mænd	18
- Kvinder	6
Om	Formålet med faget er at give de studerende en introduktion til den centrale begrebsverden inden for fagfeltet entreprenørskab, som kendetegner det studie, de skal følge de kommende 3 år. Herunder at de studerende kan forstå en klar sammenhæng mellem entreprenørskabsfagområdet og de centrale erhvervsøkonomiske discipliner i uddannelsen.

Experts in terms - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★	★★★	★
Beginning	★★★	★★★			★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Experts in terms
Kursusnr.	EXS5-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4711&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15 ECTS
Institut	The Academic Study Board of the Faculty of Engineering
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV2
Antal deltagere	44
- Mænd	36
- Kvinder	8
Om	The objective of Experts in Teams is to train the students in interdisciplinary, cross cultural cooperation, innovation and entrepreneurship.

Explore and Discover Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★	★		★			
Beginning	★★	★	★		★			
Growth			★		★			
Running								

Kursusnavn	Explore and Discover Innovation
Kursusnr.	XPLO11B-U2
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4608&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	25 ECTS
Institut	Institut for teknologi og innovation
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV2
Antal deltagere	14
- Mænd	12
- Kvinder	2
Om	The course consists of 2 key areas: I. Managerial accounting, II. Accounting fundamentals

Forretningsudvikling - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★		
Beginning	★	★				★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Forretningsudvikling
Kursusnr.	8813602
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=3901&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Jesper Piihl, jpi@sam.sdu.dk
Antal deltagere	42
- Mænd	30
- Kvinder	12
Om	Faget har til formål at introducere de studerende til arbejdet i værtsvirksomhederne. Dette gøres på tre fronter. En teoretisk front, en empirisk front og en front der problematiserer den studerendes rolle i forhold til værtsvirksomheden i spillet mellem deltagende observator og virksomhedskonsulent.

Ideas & Concepts - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★★★	★★★		
Beginning	★★★	★★★			★★★	★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Ideas & Concepts
Kursusnr.	IDCO2IB-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=4694
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15 ECTS
Institut	Mads Clausens Institut, Sønderborg ISUP Sekretariat 2011
Kursusansvarlig/ Underviser	Mads Clausens Institut, Sønderborg
Antal deltagere	16
- Mænd	13
- Kvinder	3
Om	Obligatorisk for Civilingeniør Innovation & Business, 2. Semester. The students should learn and apply creativity techniques to generate product ideas. Further selection criteria should be elaborated and applied allowing a useful selection of the product ideas and the set-up of a product development process.

Innovation & Iværksætteri - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★	★★		★	★★★		
Beginning	★★	★★	★★		★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation & Iværksætteri
Kursusnr.	B-INN1-U01
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4451&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Det Tekniske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Det Tekniske Fakultet
Antal deltagere	16
- Mænd	14
- Kvinder	2
Om	Business plan structure, Business plan writing, Business plan financial assessment, Market research method overview, Market research strategies, market data sources.

Innovation, projektledelse og teambuilding - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★★	★	
Beginning	★★	★★				★★★	★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation, projektledelse og teambuilding
Kursusnr.	6763311
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fagbasen/fagprint.shtml?fag_id=6271&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Sprog og Kommunikation
Kursusansvarlig/ Underviser	Tine Lynfort Jensen, lynfort@language.sdu.dk
Antal deltagere	30
- Mænd	5
- Kvinder	25
Om	Undervisningen omfatter en indføring i innovationsbegrebet og dertil relaterede begreber som entreprenørskab, idégenerering, markedsanalyse og realisering af en idé, projektbegrebet, grundelementer i projektarbejde, hovedfaser i et projektforsøg, organisering af projekter og projektledelse, teambuilding, gruppeprocesser og samarbejde i og omkring innovation og projekter, herunder opstart af og udviklingsfaser i samarbejdet, håndtering af problemer og konflikter i samarbejdet samt afslutning af samarbejdet.

Iværksætterier - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★★	★★★	★★	★★	★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Iværksætterier
Kursusnr.	9214102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4928&print=1
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Ledelse og Virksomhedsstrategi
Kursusansvarlig/ Underviser	Keld Harbo, keld@sdu.dk
Antal deltagere	46
- Mænd	36
- Kvinder	10
Om	Der er i disse år meget fokus på iværksætterier og entreprenørskab og de fleste unge mennesker har på et eller andet tidspunkt lyst til at springe ud som selvstændig. Nogle gør alvor af drømmen, men kun de færreste får succes med at få fod under eget bord. På dette valgfag vil vi belyse de mange aspekter af at starte egen virksomhed. Valgfaget vil give deltagerne et godt grundlag for at vurdere, om de er i besiddelse af et ægte "iværksætter-gen" og hvordan man i givet fald kommer videre - uanset om man har en genial forretningsidé eller om man ønsker at købe sig til forretningskonceptet

Market Intelligens and Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★	★★★★	★★			★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Market Intelligens and Entrepreneurship							
Kursusnr.	NAME-U1							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4601&print=1							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Det Tekniske Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV2							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	1) Business plan structure. 2) Business plan writing. 3) Business plan financial assessment. 4) Market research method overview. 5) Market research strategies. 6) Market data sources.							

Project Development and Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★★		★
Beginning	★★★★					★★		★★
Growth	★							
Running	★							
Kursusnavn	Project Development and Innovation							
Kursusnr.	-							
Webside	-							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	20 ECTS							
Institut	Project Development and Innovation							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	The course provides the students with a basic understanding of the innovation process and provides the student with a vocabulary related to innovation and product development. The innovation process is conceptualized in a phase model, which is introduced and incorporated in the following PDI courses. One commonly used phase model is the stage-gate model, which is introduced as well as discussed. The students are also introduced to basic techniques to structure gate meetings and set-up teams for the project. The students will further participate in a workshop where they will experience the team building process in practice. Finally, the course presents fundamental methods to organize innovation projects and includes aspects related to innovation projects in a global context.							

Semester Theme 2 - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★★	★★★		
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Semester Theme 2							
Kursusnr.	PDXSET2-U1							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint_tek.shtml?fag_id=4960							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	23 ECTS							
Institut	Institut for Industri og Byggeri							
Kursusansvarlig/ Underviser	Leif Henriksen, lh@iti.sdu.dk							
Antal deltagere	25							
- Mænd	17							
- Kvinder	8							
Om	Project work: The project will deal with the conceptual design of a given product idea. The student will learn how to handle a creative and innovative product development process with focus on the phase where the product idea based on market inputs is conceptualized. To support the project there will be courses in "Product Development and Innovation 2", "Behaviour and Markets" and "Creativity and Idea Development"							

Udvikling af egne forretningsideer - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★						
Beginning	★★★	★★★	★★★					
Growth								
Running								
Kursusnavn	Udvikling af egne forretningsideer							
Kursusnr.	9058502							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag/cms.shtml?fag_id=4747							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Philipsen, kp@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	Det er et mål at studerende kan beskrive, analysere og forklare styrker og svagheder ved pain, value proposition og jury for en udvalgt potentiel gruppe af kunder til deres forretningside. Det er et mål at studerende kan beskrive og forklare styrker og svagheder ved forskellige forretningsmodeller og økonomiske konsekvenser af at ændre dele af forretningsmodeller. Det er et formål at de studerende kan udarbejde en struktureret forretningsplan tilpasset deres forretningside. Endvidere at studerende kan angive styrker og svagheder ved forretningsplanen herunder angive metoder til hvordan man kan arbejde videre med at gøre forretningsideen kommercielt mere attraktiv. Det er et formål med faget at de studerende skal kunne reflektere over en mulig sammenhæng mellem selvvalgt personligt projekt og deres projekt for udvikling af en forretningside.							

Virksomhedens innovation i strategisk perspektiv - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★		
Beginning	★★				★	★		
Growth	★				★	★		
Running								

Kursusnavn	Virksomhedens innovation i strategisk perspektiv
Kursusnr.	9036702
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4748
Niveau	Undergraduate
Sprog	-
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Institut for Virksomhedsledelse og Økonomi
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Philipsen, kp@sam.sdu.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	Dette fag har til formål at give de studerende en grundlæggende forståelse af strategiprocesser i virksomheder. Faget har endvidere til formål at give de studerende viden om den rolle innovation og innovative processer spiller for virksomhedens udvikling. Herunder en grundlæggende forståelse af samspillet mellem strategiprocesser i virksomheder og innovative processer.

Virksomhedsetablering - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★★	★	★		
Beginning			★	★★★★	★	★		
Growth			★	★★★★	★	★		
Running			★					

Kursusnavn	Virksomhedsetablering
Kursusnr.	9055702
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4741
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	3,5 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Jens Abild Nielsen, abild@sam.sdu.dk
Antal deltagere	5
- Mænd	3
- Kvinder	2
Om	Valgfaget har til formål at give kendskab til grundlæggende juridiske krav til stiftelse, drift og ophør af en selvstændig virksomhed. Valgfaget har ligeledes til formål at give kendskab til grundreglerne for beskatning, konkrete opgørelser af skattepligtig indkomst samt sammenligning af skattebetaling ved personlig virksomhed, ved virksomhedsskatteordningen og ved aktie-/anpartsselskab

Virksomhedsetablering og Skat - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning			★	★★		★		
Growth			★	★		★		
Running			★	★		★		
Kursusnavn	Virksomhedsetablering og Skat							
Kursusnr.	9052702							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag cms.shtml?fag_id=4742							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	7,5 ECTS							
Institut	Juridisk Institut							
Kursusansvarlig/ Underviser	Inge Langhave Jeppesen, ilj@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	23							
- Mænd	5							
- Kvinder	8							
Om	Faget består af de to del fag: Skatteret (fag.nr. 9051802) samt Virksomhedsetablering (9055702). Der er delvis sammenlæsning for emner indenfor det skatteretlige område							

Graduate kurser

Business Development and Innovation Management - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★	★	★
Beginning	★	★★★★	★★		★★	★★★★	★★★★	★
Growth		★	★★		★			
Running								
Kursusnavn	Business Development and Innovation Management							
Kursusnr.	NAT students: 1003802 TEK and SAMF student 9401102							
Webside	-							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Marketing & Management							
Kursusansvarlig/ Underviser	Hans Eibe Sørensen, hes@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	48							
- Mænd	20							
- Kvinder	28							
Om	The course is developed around a cross faculty setting, inviting students from all faculties of University of Southern Denmark. The structure of the course is based upon 3 modules, where two modules (1 and 3) are shared and 1 module (2.A and 2.B) is specialized. The specialized module is differentiated between students based on prior knowledge about at least bachelor-level business administration.							

Business of Design - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★★★		★
Beginning	★★					★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business of Design
Kursusnr.	IBBDE-U1
Webside	http://sdu.dk/Om_SDU/Fakulteterne/Teknik/Ledelse_administration/Administration/Studieordninger_a/lib_civkand/moduler_e10.aspx
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Det Tekniske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV2
Antal deltagere	17
- Mænd	12
- Kvinder	5

Om The aim of this course is to introduce collaborative design as a way of approaching the innovation of both product services and the corresponding business models. Through this course the students will learn to: 1) Understand the dominant concepts of design and design process in relation to business development. 2) Involve users in co-design activities with basic techniques from participatory design. 3) Create business models in tangible formats that allow collaborative discussions. 4) Understand the scientific publication process of conferences and journals (peer-review procedures). 5) Write a basic scientific argument in an action research tradition (literature treatment, case description, scientific discussion).

Design og brugerdriven innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★★	★	
Beginning	★★				★★	★★	★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Design og brugerdriven innovation
Kursusnr.	9237802
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4765&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Jens Bøgetoft Christensen, jbc@sam.sdu.dk
Antal deltagere	11
- Mænd	3
- Kvinder	8

Om Kurset er bygget op omkring en konkret case om udvikling af brugerdriven design. Gennem arbejdet med casen engageres den studerende i at udarbejde planer for projektledeelse, ligesom der udarbejdes og gennemføres en brugerdriven innovationsproces, på grundlag af de praktiske erfaringer arbejder med forskellige teorier om innovation og den rolle design spiller heri.

Final Project and Business Establishment - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★	★			★★		★
Beginning	★	★★	★			★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Final Project and Business Establishment
Kursusnr.	NAPROJ-U3
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=5043&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	30 ECTS
Institut	Mads Clausen Institutet
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV2 MCI
Antal deltagere	1
- Mænd	0
- Kvinder	1
Om	The final project report must demonstrate students ability indepentely to describe, analyse and develop solutions of engineering and business problems.

Globalisation and entrepreneurship 1 - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★	★★★	★★★	★	★		★★
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Globalisation and entrepreneurship 1
Kursusnr.	PDCGLO1-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4206&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for teknologi og innovation
Kursusansvarlig/ Underviser	Leif Henriksen, lh@iti.sdu.dk
Antal deltagere	21
- Mænd	16
- Kvinder	5
Om	In the course there will be an introduction into the most important rules regulating establishment of enterprises. The course will introduce national as well as in brief some of the main international rules on the subject. The legal part will be focusing on asking and answering a few central questions an entrepreneur must ask when considering establishing a new enterprise. In addition to legal issues, the course will also introduce the most important business considerations with regard to enterprise establishment. These considerations should be understood as a means to describe various potential business models, to choose from the list of potential business models and to continuously develop on the chosen business model. On the theoretical side, the considerations include, for example, assessment of key partners, key resources, outlining value propositions etc. On the more practical side, the course will include how to analyse business opportunities, define a business model and identify sources of finance.

Globalisation and Entrepreneurship 2 - The Globalisation of Markets - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★						★★★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Globalisation and Entrepreneurship 2 - The Globalisation of Markets							
Kursusnr.	PDCGLO2-U1							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4335&print=1							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Det Tekniske Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Leif Henriksen, lh@iti.sdu.dk							
Antal deltagere	12							
- Mænd	9							
- Kvinder	3							
Om	The aim of the course is to provide students with an understanding of the many complex issues involved in globalization processes (such as the interplay of the global and the local, or glocalization) with special attention to business and consumer culture							

Idea Generation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★			★★	★★★		★
Beginning	★	★			★★	★★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Idea Generation							
Kursusnr.	9243502							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4513							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Suna Løwe Nielsen, sso@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	13							
- Mænd	6							
- Kvinder	7							
Om	The purpose is to introduce students to the topic 'idea generation' and its basis of creativity being essential ingredients in any entrepreneurial process. Students will reach insight into the theory and practice of creative processes as well as the link between creativity, ideas and entrepreneurial opportunities.							

Idégenerering og forretningsudvikling - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★	★★	
Beginning		★			★	★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Idégenerering og forretningsudvikling
Kursusnr.	7900061
Webside	www.idea-house.dk
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	IDEA Entrepreneurship center
Kursusansvarlig/ Underviser	Lone Toftild, lft@idea.sdu.dk
Antal deltagere	3
- Mænd	3
- Kvinder	0
Om	Formålet med faget er at træne den studerende i at omsætte sin eksisterende faglighed til konkrete aktiviteter, der skaber værdi for andre i form af udvikling af nye ideer der kan danne grundlag for enten en ny virksomhed, et nyt forretningsområde eller en social aktivitet.

Industrial Economics - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★				★
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Industrial Economics
Kursusnr.	9070602
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4598&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Virksomhedsledelse og Økonomi
Kursusansvarlig/ Underviser	Toker Doganoglu, tod@sam.sdu.dk
Antal deltagere	95
- Mænd	58
- Kvinder	37
Om	This is a course in applied Industrial Economics, often also termed: "Industrial Organization". It is the field in Business Economics that studies how markets work and how firms compete - e.g. what their strategies are. Students are enabled to analyze and interpret firms' strategies and government actions from a strategic management perspective, most importantly with respect to topics such as Regulation, Market conduct, Games and Strategy, Collusion, Market Structure, Price Discrimination, Product Differentiation and Merger policy.

Innovation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★	★★★★	★★	
Beginning	★★				★	★★★★	★★	
Growth	★				★	★★★★	★★	
Running								

Kursusnavn	Innovation
Kursusnr.	9200302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=5240&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab-og Relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Ann-Højbjerg Clarke, ahc@sam.sdu.dk
Antal deltagere	39
- Mænd	22
- Kvinder	17
Om	Dette fag har til formål at give de studerende indsigt i forskellige perspektiver på innovation og i ledelse af virksomheders innovative aktiviteter, med speciel fokus på udviklingsprocessen. Den studerende vil få en teoretisk såvel som en mere praktisk forståelse for innovation og de særlige vilkår, som gør sig gældende.

Innovation Management - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★		★
Beginning	★					★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation Management
Kursusnr.	9264202
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=5183
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	7,5 ECTS
Institut	Danish Institute of Rural Research and Development
Kursusansvarlig/ Underviser	Villy Søgaard, vs@sam.sdu.dk
Antal deltagere	48
- Mænd	21
- Kvinder	327
Om	The main aim of the course is to equip students with the knowledge to understand innovation management at the operational and, primarily, at the strategic level. An integrative approach focusing on the context of innovation, including the ways in which customers and subcontractors may participate in the process, is emphasized. Innovation processes in both manufacturing and service industries are considered. A secondary aim of the course is to provide an understanding of the socio-economic role of business innovation.

Internalization and growth - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth		★★★				★		★★★
Running								

Kursusnavn	Internalization and growth
Kursusnr.	9244502
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4465&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Kim klyver, kkl@sam.sdu.dk
Antal deltagere	16
- Mænd	8
- Kvinder	8
Om	The purpose of this course is, to increase students' understanding of internationalization and growth in a global and inter- and multi-cultural world.

International Business Development and Growth - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★	★★			★	★★		★★★
Growth	★	★			★	★★		★★★
Running								

Kursusnavn	International Business Development and Growth
Kursusnr.	9201422
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4766&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Torben Damgaard, torben@sam.sdu.dk
Antal deltagere	22
- Mænd	11
- Kvinder	11
Om	The course covers the latest knowledge on international business development. Knowledge of the concepts international entre- and intrapreneurship is strengthened through international entrepreneurship theory, theory on global economy and inter-cultural theories. The course is divided into three modules: 1. Global economy, 2. International entrepreneurship, 3. Management in inter-cultural settings.

International Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★	★		★		★★★
Beginning		★★★	★	★	★★	★★		★★★
Growth		★	★					
Running								

Kursusnavn	International Entrepreneurship
Kursusnr.	9260802
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4633
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Marketing & Management
Kursusansvarlig/ Underviser	Erik Rasmussen, era@sam.sdu.dk
Antal deltagere	119
- Mænd	53
- Kvinder	66

Om

The classical picture of an entrepreneur as someone with a local business has changed in the last ten years. Entrepreneurs with particular talents and ambition are increasingly looking to sell their products around the world. No stay-at-homes, this new breed of entrepreneur are "born global". Where in the past entrepreneurs would build their new venture in a domestic market before expanding globally, these same entrepreneurs have the opportunity and challenge of participating in a highly internationalized market from the moment they are founded. The objective of this course is to enable the student to use her/his knowledge in the process of identifying new, global business opportunities – typically using ICT based business models. The student will be able to identify various aspects and importance of international entrepreneurship and how it differs from other international business aspects.

Intra- and Entrepreneurship Theory and Policy - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★	★		★
Beginning	★★	★★			★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Intra- and Entrepreneurship Theory and Policy
Kursusnr.	9243302
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4457&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Majbritt Rostgaard Evald, mre@sam.sdu.dk
Antal deltagere	14
- Mænd	6
- Kvinder	8

Om

The purpose is to provide the student with general knowledge about intra- and entrepreneurship theory. Special emphasis will be placed on the knowledge about the creation (or hindrance) of intra- and entrepreneurship in various contents.

Methods of Idea Evaluation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★				★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Methods of Idea Evaluation							
Kursusnr.	9243702							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag cms.shtml?fag_id=4462							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Torben Eli Bager, tob@idea.sdu.dk							
Antal deltagere	12							
- Mænd	6							
- Kvinder	6							
Om	The course aims at enabling the student to evaluate new business ideas by using scientific methodology, encompassing both quantitative and qualitative analysis, as to ascertain whether new ideas are valuable for the market and can be the basis of a viable entrepreneurial venture							

Network, resources and entrepreneurship strategy - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★			★★		★
Beginning	★★	★★	★		★★	★★		★
Growth	★★	★★			★★			
Running	★★	★★			★★			
Kursusnavn	Network, resources and entrepreneurship strategy							
Kursusnr.	9243602							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag cms.shtml?fag_id=4461							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kim klyver, kkl@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	12							
- Mænd	6							
- Kvinder	6							
Om	It is the goal that students are able to theorize, generalize and criticize theories with regards to resources, networks and entrepreneurial strategies.							

Organizing & Entrepreneurship Facilitation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★			★★		★
Beginning		★★	★			★★		★
Growth		★★	★			★★		★
Running		★★	★			★★		★

Kursusnavn	Organizing & Entrepreneurship Facilitation
Kursusnr.	9243902
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4514
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Entreprenørskab og Relationsledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Kent Wickstrøm Jensen, kwj@sam.sdu.dk
Antal deltagere	13
- Mænd	7
- Kvinder	6
Om	The main objective of the course is to enable the participant to understand the entrepreneurial process as an organizational process – from business establishment to creation of a stable organization.

Participatory Innovation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★★	★★★	★★★	★
Beginning	★				★★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Participatory Innovation Forår 2011
Kursusnr.	IBPIN-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4726&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Mads Clausens Institut, Sønderborg
Kursusansvarlig/ Underviser	Marianne Stenger, mas@mci.sdu.dk
Antal deltagere	19
- Mænd	12
- Kvinder	7
Om	The aim of this course is amongst others to provide sufficient knowledge and experience to work professionally with innovation projects with user participation.

Patentkursus - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★		★		
Beginning				★★★		★		
Growth				★★		★		
Running								

Kursusnavn	Patentkursus
Kursusnr.	1004101
Webside	http://www1.sdu.dk/Nat/fak/laeseplan/viskursusbesk.php?kursuskode=NAT803&periode=f2011&lang=da&layout=cms&institutid=9#top
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Det Naturvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	17
- Mænd	9
- Kvinder	8
Om	Ved kursets afslutning forventes den studerende at kunne: Redegøre for patentsystemet fra opfindelse til udløb af patentbeskyttelse. Opbygge en patentansøgning, Vurdere om en opfindelse/et laboratorieresultat har mulighed for at opnå patentbeskyttelse, Redegøre for teknikker bag formulering af patentkrav, Bruge patentsystemet til at skabe kommerciel værdi ud fra forskningsresultater

Product and Innovation Management - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★				★★	★★★	★
Beginning	★★★						★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Product and Innovation Management
Kursusnr.	9261102
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=5097&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Marketing & Management
Kursusansvarlig/ Underviser	Mette Præst Knudsen, mpk@sam.sdu.dk
Antal deltagere	97
- Mænd	37
- Kvinder	60
Om	Faget lægger vægt på at træne deltagerne i at overføre og anvende de teorier/tekniske færdigheder de har opnået på studiet indtil nu. I faget kobles teori og praksis i forbindelse med at transformere idéer til forretningsplan, som en hybrid model imellem forretningsplanens krav fra "virkeligheden" og det teoretiske grundlag der forudsættes på nuværende stadie i studiet. - Estimat af kønsfordelingen

Strategic Innovation Management - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★	★★		★
Beginning	★★★				★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Strategic Innovation Management
Kursusnr.	IBSTM-U1
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_tek.shtml?fag_id=4624&print=1
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Tekniske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	UUV2
Antal deltagere	20
- Mænd	13
- Kvinder	7

Om Today customers expect more and more new product or service solutions from companies. This expectation forces companies to innovate and therefore to create competitive advantage. The course will provide the students with an introduction into the topic of innovation management from a company perspective. Therefore, the course addresses issues such as innovation process, types of innovation, sources of innovation, and adoption and diffusion of innovations. Each session of the course aims at acquiring a broad range of theoretical as well as practical knowledge.

The Business Plan - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★	★				
Growth								
Running								

Kursusnavn	The Business Plan
Kursusnr.	9219902
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4704
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Grænseregionsforskning
Kursusansvarlig/ Underviser	Svend Hollensen, svend@sam.sdu.dk
Antal deltagere	32
- Mænd	16
- Kvinder	16

Om After completing this course the student should be able to: Value a business and assess return on investment, Make a well-written business plan, Understand the important issues involved in implementing the business plan, Use a business plan to run a business efficiently and successfully, Explain how budgets are established

Udvikling af forretningsideer - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★★★		
Beginning	★★	★★			★★	★★★★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Udvikling af forretningsideer							
Kursusnr.	9241302							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fagprint.shtml?fag_id=4751&print=1							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Philipsen, kp@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	35							
- Mænd	4							
- Kvinder	31							
Om	Faget bygger på 2 grundpiller. På den ene side et teoretisk input og perspektiver fra entreprenørskab, forretningsudvikling og innovation og på den anden side relevante metoder og værktøjer. I faget får den studerende mulighed for at afprøve en række værktøjer bl.a. inden for identifikation af markedsmuligheder, idégenerering, udvikling af værdi for kunder og kundeinvolvering. Faget sætter fokus på, hvordan man får en ide, til den bliver omsat til et produkt-, service-, eller forretningskoncept. Den videre udvikling fra koncept til produkt er dækket af andre fag.							

Udvikling af nye forretningsideer - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★	★★		★★	★★★★		
Beginning	★★★★	★★★★	★★		★★	★★★★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Udvikling af nye forretningsideer							
Kursusnr.	9244302							
Webside	http://www.sam.sdu.dk/study/fag/fag_cms.shtml?fag_id=4750							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Institut for Entreprenørskab og relationsledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Philipsen, kp@sam.sdu.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	Dette fag har til formål at give den studerende indsigt i forskellige perspektiver på udvikling af forretningsideer. Med forretningsideer tænkes der på produkt- og serviceinnovationer, understøttelse af andre innovative aktiviteter og fornyelse af forretningskoncepter.							

Ph.d. kurser

Science Innovator - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★		★★★	★★★	★★★	★★	
Beginning		★★★	★★★	★★★	★★★	★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Science Innovator
Kursusnr.	-
Webside	0
Niveau	Ph.d
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Naturvidenskab, Sundhedsvidenskab og Teknik
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	5
- Mænd	3
- Kvinder	2
Om	Kurset er et "værktøjskursus", der giver den studerende de nødvendige redskaber til at foretage den indledende analyse af hvorvidt et forskningsresultat kan kommercialiseres. Kurset berører kommercielt vigtige emner som: Markedsanalyse, forretningsmodelopbygning, teamsammensætning og finansiering.

Bilag 4.7– Aalborg Universitet (AAU)**Undergraduate kurser**

Organisation og innovation - Produkt og designpsykologi

Graduate kurser

Applied Creativity & Entrepreneurship

Entrepreneurial Dynamics in Theory and Practice

Entrepreneurship - (MIKE)

Entrepreneurship - Datalogi

Entrepreneurship - Kemi, miljø og bioteknologi

Entrepreneurship and Innovation

Entrepreneurship, innovation and business models

ICT techno-economics

Innovation- og forretningsudvikling (Innovation, Iværksætteri og entrepreneurship)

Innovation og kreativitet

IPR, patenting and technology transfer

Ledelse og kreative processer i oplevelsesdesign

U-CrAc – Strategic Dimensions of Design, Creativity and Innovation

Viden, Innovation og Industriel (Knowledge, innovation and industrial dynamics)

WOFIE

Ph.d. kurser

Ph.D Entrepreneur

Undergraduate kurser

Organisation og innovation - Produkt og designpsykologi - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★						
Beginning	★	★						
Growth								
Running								

Kursusnavn	Organisation og innovation - Produkt og designpsykologi
Kursusnr.	-
Webside	http://skemaweb.esn.aau.dk/designpsykologi/semester/kursus?id=6458&sid=181&specid=184&semid=188&cid=60430
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	1 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Thorkil Molly-Søholm, tms@learning.aau.dk
Antal deltagere	15
- Mænd	8
- Kvinder	7
Om	Den studerende orienterer sig om iværksætteri gennem studiet af organisation og innovation. Ved den afsluttende prøve skal den studerende have viden om: - sociologiske, psykologiske og industriøkonomiske teorier om organisationer. - innovationsteorier og om læring & organisatorisk forandring. - redskaber til iværksætteri. Del af Design og produktpsykologi studiet.

Graduate kurser

Applied Creativity & Entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★			★★★	★★★		★
Beginning	★★★	★★★			★★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Applied Creativity & Entrepreneurship
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	2 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	17
- Mænd	12
- Kvinder	5
Om	-

Entrepreneurial Dynamics in Theory and Practice - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★	★	★	★	★★★★	★★	★
Beginning	★★	★★	★	★	★	★★★★	★★	★
Growth	★★	★★	★	★	★	★★★★	★★	★
Running	★★	★★	★	★	★	★★★★	★★	★

Kursusnavn	Entrepreneurial Dynamics in Theory and Practice	
Kursusnr.	3765885	
Webside	http://www.mike.aau.dk/EnrolledStudents/1Semester/3765885	
Niveau	Graduate	
Sprog	Engelsk	
Antal point	5 ECTS	
Institut	Institut for statskundskab	
Kursusansvarlig/ Underviser	Brian Vejrum Wæhrens; Jesper Lindegaard Christensen, jlc@business.aau.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	24	46
- Mænd	16	34
- Kvinder	8	12
Om	A dynamic market economy is also characterized by continuous change and development of existing firms. To take advantage of the new global and technological opportunities, the existing firms reorganise to become more dynamic or intrapreneurial. Similar to entrepreneurship, intrapreneurship involves the spotting, developing, and pursuing of business opportunities, now, however, by creating innovative projects inside the company. The concepts of entrepreneurship and intrapreneurship, which we term Entrepreneurial Dynamics, are thus essential for understanding the dynamics of our market economy both at a meso level and when focusing on individual firms (micro or firm level).	

Entrepreneurship - (MIKE) - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★	★	★★★★		★
Beginning	★★★★	★★★★	★★	★★	★★	★★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship - (MIKE)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.mike.aau.dk/EnrolledStudents/2Semester/4839598
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	-
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Jesper Lindgaard Christensen, jlc@business.aau.dk
Antal deltagere	22
- Mænd	15
- Kvinder	7
Om	This course focuses upon providing an understanding of how to pursue opportunities but also on learning and practising this. Estimat af kønsfordelingen.

Entrepreneurship - Datalogi - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★						
Beginning	★	★★		★	★	★		
Growth		★						
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship - Datalogi
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	3 ECTS
Institut	Institut for Datalogi
Kursusansvarlig/ Underviser	Gitte Carøe, sekretariat@fsn.aau.dk
Antal deltagere	12
- Mænd	11
- Kvinder	1
Om	Kurset gives på 9. semester i Datalogi uddannelsen. Formålet med kurset er, at den studerende gennem kurset opnår en teoretisk og praktisk indsigt i forretningsudvikling på basis af IKT samt udvikle en forståelse for muligheder og udfordringer knyttet til teknologibaseret innovation og entrepreneurship. Efter kurset skal den studerende være fortrolig med overordnede historiske og teoretiske elementer for innovation og entrepreneurship, samt kunne håndtere konkrete værktøjer til brug ved innovation og entrepreneurship.

Entrepreneurship - Kemi, miljø og bioteknologi - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★			★★			
Beginning		★★★			★★			
Growth		★			★★			★★
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship - Kemi, miljø og bioteknologi
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	2 ECTS
Institut	Institut for Kemi og Bioteknologi
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	Formålet er, at den studerende opnår et grundlæggende kendskab til det at starte egen virksomhed på baggrund af egne ideer og viden - intensive produkter. Estimat på deltagerantal og kønsfordelingen.

Entrepreneurship and Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★	★★		★	★		
Beginning		★★★	★★		★	★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship and Innovation
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Tekniske - Naturvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Kenneth Stenkjær Pedersen ,kep@adm.aau.dk
Antal deltagere	26
- Mænd	26
- Kvinder	0
Om	-

Entrepreneurship, innovation and business models - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★★	★★★			★★	★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Entrepreneurship, innovation and business models							
Kursusnr.	65675							
Webside	http://studieguide.aau.dk/Uddannelser/Uddannelse/kursus?id=65675&sid=65667&specid=65670&semid=65671&cid=133122							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	AAU-Ballerup							
Kursusansvarlig/ Underviser	Anders Henten							
Antal deltagere	26							
- Mænd	20							
- Kvinder	6							
Om	The purpose of this course is to provide the students with theories and methodological tools to analyze and suggest appropriate and innovative business models for companies offering communication, media and information (CMI) services and products and using CMI solutions in their business operations.							

ICT techno-economics - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★	★★				★	★
Growth								
Running								
Kursusnavn	ICT techno-economics							
Kursusnr.	65675							
Webside	http://www.skemaweb.esn.aau.dk/innovativ-kommunikationsteknik-entrepreneurship-kbh/semester/kursus?id=65675&sid=65667&specid=65670&semid=65672&cid=176522							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Det Tekniske-Naturvidenskabelige Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Henning Olesen, olesen@cmi.aau.dk							
Antal deltagere	7							
- Mænd	2							
- Kvinder	5							
Om	The purpose is to enable the students to assess economic implications of introduction of new ICT technologies at both national and enterprise levels and to prepare a business plan for introduction of an ICT-based application. Indgår i uddannelserne til cand. scient. tech. og cand. polyt. – Udbydes Ballerup og Aalborg							

Innovation- og forretningsudvikling (Innovation, Iværksætteri og entrepreneurship) Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea					★			
Beginning	★★	★★	★		★	★★★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation- og forretningsudvikling (Innovation, Iværksætteri og entrepreneurship)
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Kommunikation
Kursusansvarlig/ Underviser	Claus Rosenstand, claus@vrmedialab.dk
Antal deltagere	12
- Mænd	11
- Kvinder	1
Om	Kurset er tilrettelagt som en "reflekterende workshop" med to dimensioner, samt en eksamen. Den ene dimension er orienteret mod viden - teoretisk, metodisk og praksisreflekterende, hvor der gives relativt korte forelæsninger i emner som "innovation og kreativitet", "En iværksætter fortæller", "Hvad er en forretningsplan", "Forskellige perspektiver på innovation", "Innovationsledelse", "Økonomi", "Iværksættermiljøer" mm. Den anden dimension er orienteret mod færdigheder - altså mod evnen til at omsætte viden til formålsrettede handlinger. Her udarbejdes under vejledning forretningsplaner i form af power-point show, der omfatter elementer som vision, mission, strategi, produkt, marked, organisering, økonomi.

Innovation og kreativitet - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★	★★		
Beginning								
Growth								
Running								

Kursusnavn	Innovation og kreativitet
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	2 ECTS
Institut	Institut for Datalogi
Kursusansvarlig/ Underviser	Gitte Carøe, sekretariat@fsn.aau.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	At den studerende opnår forståelse for og erfaring med anvendelsen af innovative og kreative processer i konstruktivt projektarbejde.

IPR, patenting and technology transfer - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★			★	★
Beginning				★			★	★
Growth								
Running								
Kursusnavn	IPR, patenting and technology transfer							
Kursusnr.	66157							
Webside	http://skemaweb.esn.aau.dk/innovativ-kommunikationsteknik-entrepreneurship+(aalborg)/semester/kursus?id=66157&sid=66149&specid=66152&semid=66154&cid=179249							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Det Tekniske-Naturvidenskabelige Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	21							
- Mænd	11							
- Kvinder	10							
Om	Issues involving bio-technological inventions, software protection, digital rights management, as well as uneasy relationship between copyright and the Internet raise questions, which lie at the very heart of the interface between law and technology. Equally important is the fact that IPRs have become a crucial tool for economic, scientific and political decisions. Indgår i uddannelserne til cand. scient. tech. og cand. polyt. - Udbydes Ballerup og Aalborg. Estimat på deltagerantal og kønsfordelingen.							

Ledelse og kreative processer i oplevelsesdesign - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★			★		
Beginning	★	★	★			★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Ledelse og kreative processer i oplevelsesdesign							
Kursusnr.	-							
Webside	-							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Studienævnet for Humanistisk Informatik							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	23							
- Mænd	3							
- Kvinder	20							
Om	Modulet indeholder kurser inden for ledelse og kreative processer, iværksætter i oplevelsesøkonomien og de kreative industrier samt workshops i storytelling. Modulet skal give den studerende den faglige baggrund for at lede og administrere arbejdsprocesser i forhold til især økonomiske, personalemæssige, produktionsmæssige og kreative dimensioner.							

U-CrAc – Strategic Dimensions of Design, Creativity and Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★★	★★	★
Beginning	★★				★★	★★	★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	U-CrAc – Strategic Dimensions of Design, Creativity and Innovation							
Kursusnr.	-							
Webside	-							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	Søren Bolvig Poulsen							
Antal deltagere	6							
- Mænd	2							
- Kvinder	4							
Om	Developing innovative concepts through a user centred design approach in an interdisciplinary context and by the means of video is the goal of the workshop. Several local companies within different profiles attend the workshop and provide a case for the students to work with. Estimat af kønsfordelingen.							

Viden, Innovation og Industriel (Knowledge, innovation and industrial dynamics) Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★	★				★		
Growth	★★	★				★		
Running								

Kursusnavn	Viden, Innovation og Industriel (Knowledge, innovation and industrial dynamics)							
Kursusnr.	-							
Webside	-							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	-							
Antal deltagere	8							
- Mænd	6							
- Kvinder	2							
Om	Module 1 provides the student with knowledge about key theories, methods and tools for understanding and analysing knowledge, innovation and firm dynamics. The module emphasizes economic approaches to organizations, knowledge theories and innovation management.							

WOFIE - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★	★★★	★
Beginning		★★★			★★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	WOFIE
Kursusnr.	-
Webside	http://www.wofie.aau.dk/Enrolment+procedure/Course+description/
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	400
- Mænd	200
- Kvinder	200
Om	The goal of the Workshop for Innovation and Entrepreneurship is to provide AAU's Candidate students and other participants with a practical and theoretical knowledge about innovation, entrepreneurship and business development by way of four days interdisciplinary development effort. Estimaf kønsfordelingen.

Ph.d. kurser

Ph.D Entrepreneur - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★			★★	★★★		★
Beginning		★★★	★		★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Ph.D Entrepreneur
Kursusnr.	-
Webside	-
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	3 ECTS
Institut	Det Tekniske - Naturvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Frank Gertsen, fgertsen@production.aau.dk
Antal deltagere	25
- Mænd	15
- Kvinder	10
Om	The course offers an opportunity for PhD researchers who would like to explore the prospect of building a knowledge intensive company based on their PhD work and provide the basic knowledge for and training in making a draft business plan.

Bilag 4.8 – Aarhus Universitet (AU)**Undergraduate kurser**

Business Factory Challenge (U BFC)
Forretningsidéen (Business Case)
Forretningsplanen (Business Plan)
Humanistisk Innovation
Immaterielret
Innovation and entrepreneurship
Innovationsprocesser
Innovativ produktudvikling U LOOP5
Store it-innovationer
Tværfaglig innovation (cross curricular innovation)
U INN Innovationsledelse og design

Graduate kurser

Advanced international Intellectual Property Law
Applied Business Development
Bæredygtig innovation og entreprenørskab
CI INN2 Innovation II
Entrepreneurial Finance
Entrepreneurship
Entrepreneurship i oplevelsesøkonomien
Entrepreneurship in the Experience Economy
Entrepreneurship, koncept- og forretningsudvikling
Entrepreneurship: Planning to Realize Opportunities
Global Entrepreneurship
INN1 Innovation I CI 4606

INN3 Innovation III CI 4611	Tema: Linjen Innovation, Organisation og arbejde
Innovation Management	The Economics of Human Resources
Innovation og teknologistudier	The Economics of Human Resources
Innovation within the firm	Theory & Practice of entrepreneurship
Innovation, Organisation og Arbejde	User-driven Innovation Management
Innovationsledelse	
International Intellectual Property Law	Ph.d. kurser
Managing Intellectual Property	Advanced Innovation and Entrepreneurship Theory
New Product Development Clinic	Innovation and Entrepreneurship Theory
Open and user-driven innovation	
Retail Management	Executive kurser
Self-organisation and Valuebased Leadership - radical new theories of organisation and leadership	Beslutninger og handlinger i organisationer
Strategy and Business Development	Creating Innovative Organizations (LAICS - Modul 1)

Undergraduate kurser

Business Factory Challenge (U BFC) - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★★★	★		★★	★★★★	★	★
Beginning	★★	★★★★	★		★★	★★★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Business Factory Challenge (U BFC)
Kursusnr.	23638
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23638&elemid=35262&topid=-1&sem=&udd=&art=&hom=
Niveau	Undergraduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Jan Martinsen, janma@hih.au.dk
Antal deltagere	10
- Mænd	5
- Kvinder	5
Om	Formålet med faget Business Factory Challenge (BFC) er at træne den studerende i innovative og iværksættende processer (enterprising behavior) for at blive i stand til at kunne identificere, analysere og løse problemer vedrørende innovations - og iværksætterproblematikken.

Forretningsidéen (Business Case) - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★	★	★	★★★★	★★★★	★	★★★★
Beginning	★★	★★	★★	★	★★★★	★★★★	★	★★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Forretningsidéen (Business Case)	
Kursusnr.	-	
Webside	http://bf.au.dk/studerende/laeringogentreprenerskabpaaahih/forretningsideenbusinesscase/	
Niveau	Undergraduate	
Sprog	Dansk	
Antal point	5 ECTS	
Institut	Business Factory	
Kursusansvarlig/ Underviser	Jan Martinsen, Hans Jessen Møller.janma@hih.au.dk, hansjm@hih.au.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	22	25
- Mænd	12	14
- Kvinder	10	11
Om	Formålet med dette kursus er at træne den studerende i innovative og iværksættende/entreprenante processer for at blive bedre til selvstændigt at kunne identificere, analysere og præsentere en forretningsidé overfor en eksisterende virksomhed/investor. Dvs. formålet er at komme fra idé-stadiet, hvor det endnu er uvist om idéen har det fornødne forretningspotentiale, og over til forretningsidé-stadiet, hvor den studerende har analyseret sig frem til om idéen rent faktisk også har et tilstrækkeligt stort potentiale til at bære en efterfølgende realisering.	

Forretningsplanen (Business Plan) - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★	★	★	★★★★	★★★★	★	★
Beginning		★★★★	★★★★	★	★★★★	★★★★	★	★
Growth		★★★★	★★	★	★★★★	★★★★	★	★
Running		★★	★★	★	★★★★	★★★★	★	★

Kursusnavn	Forretningsplanen (Business Plan)	
Kursusnr.	23639	
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23639&elemid=35262&topid=-1&sem=&udd=&art=&hom=	
Niveau	Undergraduate	
Sprog	Dansk	
Antal point	5 ECTS	
Institut	Business Factory	
Kursusansvarlig/ Underviser	Jan Martinsen, Hans Jessen Møller, janma@hjh.au.dk, hansjm@hjh.au.dk	
	Efterår 2010	Forår 2011
Antal deltagere	22	25
- Mænd	11	10
- Kvinder	11	15
Om	Formålet med dette kursus er at træne den studerende i innovative og iværksættende/entreprenante processer for at blive bedre til selvstændigt at kunne identificere, analysere og løse problemer vedr. opstart af en ny virksomhed. Dvs. målet er at komme fra forretningsidé og over til første forretningsplan, hvor den studerende har analyseret sig frem til om realisering er strategisk muligt og økonomisk attraktiv.	

Humanistisk Innovation - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★				★★	★★	★★★★	
Beginning	★★				★★	★★	★★★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Humanistisk Innovation	
Kursusnr.	22024	
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=22024&topid=0&sem=E2010	
Niveau	Undergraduate	
Sprog	Dansk	
Antal point	5 ECTS	
Institut	Det Naturvidenskabelige Fakultet	
Kursusansvarlig/ Underviser	Anne Marie Olesen	
Antal deltagere	40	
- Mænd	10	
- Kvinder	30	
Om	De studerende undervises i innovationsrelaterede spørgsmål og laver projektarbejde i tværfagligt sammensatte grupper med udgangspunkt i en konkret organisation.	

Immaterielret - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★	★★★	★		
Beginning				★★★	★★★	★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Immaterielret							
Kursusnr.	27804							
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=27804-10&menulanguage=dk&date=							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Juridisk Institut							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristian Winther							
Antal deltagere	27							
- Mænd	12							
- Kvinder	15							
Om	Ophavsretten, patentretten, varemærkeretten, brugsmodelretten og designretten er fastlagt og reguleret i hver sin eneretslov. Til alle disciplinerne knytter sig en righoldig domspraksis. Disse 5 rettighedstyper udgør fagets centrale problemstillinger. Generalklausulen i markedsføringslovens § 1 yder en effektiv produktefterligningsbeskyttelse og supplerer således immaterielretten på en række områder. Dette er også en central problemstilling for faget. Endelig er retshåndhævelse en central problemstilling, der behandles på tværs af de enkelte rettighedstyper. Der fokuseres i det hele taget særligt på dansk ret.							

Innovation and entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★★★			★★★	★★★	★	★
Beginning	★	★★★	★★		★★★	★★★	★	★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation and entrepreneurship							
Kursusnr.	27842							
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=27842-9&menulanguage=dk&date=							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Peter Kesting, petk@asb.dk							
Antal deltagere	84							
- Mænd	48							
- Kvinder	36							
Om	The course aims at contributing to four different points: First, giving the students an overview over the topics that every successful entrepreneur has to deal with. Second, presenting new venture creation as an attractive, but demanding career opportunity. Students should learn to assess if they "are entrepreneurs," i.e. inasmuch their background and personally suit to master the challenges of entrepreneurship. Third, providing students that already have a real project in mind or even have started working on it an opportunity to think the project through and discuss it. Fourth, assisting the students to build up a powerful network that facilitates their activities when creating a new venture.							

Innovationsprocesser - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★				★★	★		
Beginning	★★				★★	★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovationsprocesser							
Kursusnr.	19125							
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=19125&elemid=32077&topid=32077&sem=E2010&udd=bach&art=ord&hom=NAT							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Det Naturvidenskabelige Fakultet, Datalogisk Institut							
Kursusansvarlig/ Underviser	Morten Kyng, mkyng@cs.au.dk							
Antal deltagere	39							
- Mænd	35							
- Kvinder	4							
Om	På kurset vil vi gennemgå centrale begreber inden for innovation og relatere dem til centrale begreber inden for udviklingsmetoder. Desuden vil vi gå i dybden med brugerdriven innovation og eksperimentelle processer. Teorien vil blive diskuteret i forhold til et antal cases ved såvel forelæsninger som øvelser. Ved øvelserne vil deltagerne bl.a. anvende begreberne på en række cases, herunder lave vurderinger af innovationsprojekter og diskutere fordele og ulemper ved brugerdriven innovation.							

Innovativ produktudvikling U LOOP5 - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★★		
Beginning	★		★			★★		
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovativ produktudvikling U LOOP5							
Kursusnr.	23636							
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23636&elemid=&topid=-1&sem=E2010&udd=bach							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Det samfundsvidenskabelige Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Jørn Ladegaard							
Antal deltagere	46							
- Mænd	39							
- Kvinder	7							
Om	Formålet med LOOP 5 er at lære den studerende hvordan innovative produktudviklingsprocesser kan gennemføres for en konkret virksomhed. Der er både fokus på deltagelse i og ledelse af disse processer. Der tages primært udgangspunkt i den litteratur der er behandlet i faget Innovationsledelse. Produktområdet, der tages udgangspunkt i, kan både være materielt og immaterielt. Det nye produktkoncept skal være defineret i en helhed, dvs. at både funktionelle, periferi- og psykologiske egenskaber ved produktet skal defineres.							

Store it-innovationer - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★				★		
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Store it-innovationer							
Kursusnr.	19128							
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=19128&topid=0&sem=E2010							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Det Naturvidenskabelige Fakultet, Datalogisk Institut							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kaj Grøn bæk, kgronbak@cs.au.dk							
Antal deltagere	57							
- Mænd	49							
- Kvinder	8							
Om	Deltagerne vil efter kurset have indsigt i de store gennembrud, succeser og fiaskoer i IT-udviklingens historie. Dette giver et grundlag for at forstå muligheder og begrænsninger for nye gennembrud. Kurset giver også en introduktion til idegenerering med henblik på at starte innovationsprocesser. Kursets arbejdsform vil endvidere træne deltagerne evne til at søge og vurdere information på egen hånd. Fokus vil være på at forstå de betingelser, hvorunder nye innovative ideer opstår, og hvordan de udbredes som store kommercielle succeser eller som open source/shareware i store brugergrupper ("communities")							

Tværfaglig innovation (cross curricular innovation) - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★★★★	★		★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Beginning	★★	★★	★		★★★★	★★★★	★★★★	★★★★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Tværfaglig innovation (cross curricular innovation)							
Kursusnr.	UTFI-U5							
Webside	-							
Niveau	Undergraduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Business Factory							
Kursusansvarlig/ Underviser	Jan Martinsen, janma@hih.au.dk ; Hans Jessen Møller, hansjm@hih.au.dk							
Antal deltagere	130							
- Mænd	52							
- Kvinder	78							
Om	The overall criterion for success is that the process of development which the chosen product undergoes must realise a revenue potential larger than estimated prior to the innovation process. This objective is achieved by first looking at customers' and users' needs, and then adding new values to the product one or several times in its value chain or life cycle. The aim is to create as much actual experienced value for the stakeholders, the customers and the end user at the lowest costs possible. Subsequently, the revenue potential will be documented in a report (a business case). The business plan will be based on the company's visions, values and strategies as well as real conditions in the company and the market at which the product is targeted.							

U INN Innovationsledelse og design - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★					★		
Beginning	★★★					★		
Growth								
Running								

Kursusnavn	U INN Innovationsledelse og design
Kursusnr.	23634
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23634&elemid=35262&topid=-1&sem=&udd=&art=&hom=
Niveau	Undergraduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	-
Antal deltagere	44
- Mænd	36
- Kvinder	8

Om The purpose of the course is to learn the students on innovation determinants. The students will also have an overview of the content and the impact of the individual determinants. On the basis of this knowledge, will the students gain an understanding of how we can measure a firm's innovative capacity in order to establish whether there is consistency between the company's wishes and their actual performance. In addition, the students learn to draw up proposals for the improvement of a firm's innovative capacity, taking into account of the company's strategy and resources.

Graduate kurser

Advanced international Intellectual Property Law - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★★★★	★	★★		★★★★
Beginning			★	★★★★	★	★★		★★★★
Growth				★★★★	★	★★		★★★★
Running								

Kursusnavn	Advanced international Intellectual Property Law
Kursusnr.	31077
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=31077-2&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Juridisk Institut
Kursusansvarlig/ Underviser	Matthew J. Elsmore, mels@asb.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0

Om On this course, a fundamental and thorough understanding of the main aspects of IP is provided in their international context, including especially the EU market. The course addresses theory, practice and policy in the context of the dominant sets of rights: patents, copyright and trade marks. This is done mainly as regards the EU, but with due attention to national and international systems. These areas are looked at by examining prevailing legislation and case law (mostly EU-based). Connected substantive areas include domain names and design rights, and there is also a look at strategic business issues related to market transactions and intellectual asset management.

Applied Business Development - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★		★★★	★★★	★★★	★★★	★★
Beginning	★★★	★★★	★★★	★★★	★★★	★★★	★★★	★★
Growth	★	★	★		★★★	★★★	★★★	★★
Running	★	★	★		★★★	★★★	★★★	★★

Kursusnavn	Applied Business Development
Kursusnr.	30987
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=30987-2&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	20 ECTS
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Kursusansvarlig/ Underviser	Martin Kloyer, MARTINK@asb.dk
Antal deltagere	9
- Mænd	5
- Kvinder	4

Om This course will provide insight into the primary components and processes of new venture creation including finding the right business model and the right management team. Furthermore, it will focus on a process for confirming (or, equally important) disproving the initial ideas of where a technology will find acceptance in the market. The course will also provide participants with strategies for analyzing and managing two of the most important barriers to competitive entry, copyrights and patents. Furthermore, the course will put forth strategies for determining what form of finance is appropriate for specific types of ventures and what are the advantages and disadvantages of each finance form.

Bæredygtig innovation og entreprenørskab - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★	★★★	★		★	★★★	★★★	★
Beginning	★★★	★★★	★		★	★★★	★★★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Bæredygtig innovation og entreprenørskab
Kursusnr.	31080
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=31080&elemid=38084&topid=-1&sem=F2011&udd=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Jordbrugsvidenskabelige Fakultet Institut for Ledelse, Politik og Filosofi (LPF)
Kursusansvarlig/ Underviser	Linda Greve, lg@aec.au.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0

Om Kurset har til formål at gøre de studerende i stand til at udvikle og igangsætte nye bæredygtige initiativer, der har værdi for andre. Eksempler på sådanne initiativer er start af egen virksomhed, innovationsprocesser i eksisterende virksomheder og organisationer samt start af nye græsrodsinitiativer.

CI INN2 Innovation II - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★			★★	★★		★
Beginning	★★★	★★★			★★	★★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	CI INN2 Innovation II
Kursusnr.	4608
Webside	http://mit.au.dk/coursecatalogue/courses.cfm?udbudid=27613&elemid=44148&topid=-1&sem=&udd=&art=&hom
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Faculty of Social Sciences
Kursusansvarlig/ Underviser	Jan Martinsen, janma@hih.au.dk
Antal deltagere	53
- Mænd	22
- Kvinder	31
Om	The purpose of this course is to provide students with concepts, theories and empirical practices within the entrepreneurial and intrapreneurial research area.

Entrepreneurial Finance - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning			★★★		★★	★★★		★★
Growth			★★★		★★	★★★		★★
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurial Finance
Kursusnr.	30450
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=30450-4&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Study Administration
Kursusansvarlig/ Underviser	Frank Pedersen, fra@asb.dk ; Frank Kerins, fkerins@gmail.com
Antal deltagere	20
- Mænd	12
- Kvinder	8
Om	The objective of this course is to provide a better understanding of corporate finance issues confronting entrepreneurial firms. The issues will be explored by considering the differences between firms for which the standard corporate finance model is appropriate and firms for which the investment and financing issues are interdependent.

Entrepreneurship - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★				★	★	★
Beginning		★★				★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship
Kursusnr.	27427
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=27427-4&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Ledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Steffen T. Korsgaard, stk@asb.dk
Antal deltagere	133
- Mænd	61
- Kvinder	72

Om The objective of this course is to provide students with a broad understanding of the theories that make up the field of entrepreneurship research. This understanding raises students' awareness of the complexities of entrepreneurial behaviour and possessing knowledge of entrepreneurship constitutes the very foundation for a further development of entrepreneurial expertise and enterprising behaviour.

Entrepreneurship i oplevelsesøkonomien - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★				★★	★★	
Beginning		★★				★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship i oplevelsesøkonomien
Kursusnr.	11442
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=11442&elemid&topid=-1&sem%E2%80%A6
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Humanistiske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Per Blenker og Claus Thrane, Institut for Økonomi, samt Pia Rasmussen og Lene Tortzen Bager, Institut for Æstetiske Fag, AU.
Antal deltagere	32
- Mænd	7
- Kvinder	25

Om Forløbet har både til hensigt at motivere og uddanne til at iværksætte egne virksomheder, og til i bred forstand at udvikle en personlig foretagsomhed med afsæt i universitetsfagligheden. Grundtanken er, at man for at agere entreprenant må udfordres af andre fagligheder, og at de fleste entreprenante aktiviteter kræver en kombination af fagligheder. For at indfri dette mål er det således nødvendigt at udfordre den enkelte studerendes faglighed og bringe forskellige fag- og vidensområder i spil.

Entrepreneurship in the Experience Economy - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★				★★★	★★	
Beginning	★★	★★				★★★	★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship in the Experience Economy
Kursusnr.	17641
Webside	http://mit.au.dk/coursecatalogue/courses.cfm?udbudid=17641&elemid=&topid=-1&sem=F2010&udd=cand
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Per Blenker & Claus Trane-Jensen, pblenker@econ.au.dk
Antal deltagere	76
- Mænd	13
- Kvinder	63

Om The course is based on the need for innovation and entrepreneurship in order to develop the western societies. The course does not restrict itself to motivate and train the students to establish firms of their own, but do also try to motivate and train students towards a broader form of enterprising behavior based on the knowledge acquired in their studies. The guiding motive of the course is that in order to act entrepreneurially one has to confront the disciplinary approach in which one is situated with the approach of other disciplines, as most entrepreneurial activities involves a variety of disciplines.

Entrepreneurship, koncept- og forretningsudvikling - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★				★	★★★	
Beginning	★	★				★	★★★	
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship, koncept- og forretningsudvikling
Kursusnr.	23817
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23817&topid=0&sem=E2010
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Humanistiske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Per Blenker, Claus Thrane, Pia Rasmussen, Lene Tortzen Bager,
Antal deltagere	42
- Mænd	4
- Kvinder	38

Om Disciplinen vil introducere til procesorienterede, innovative tankegange og entreprenant adfærd indenfor en oplevelsesøkonomisk kontekst. Dette sker dels gennem et fokus på det flerfaglige projektudgangspunkt for en transformationsproces (hvem?) et arbejde med en specifik arena og denne arenas mulighedsbetingelser (hvad?) og med udarbejdelsen af et passende forretningskoncept, der udnytter gældende eller udarbejder nye muligheder indenfor oplevelsesarenaerne (hvorhen?).

Entrepreneurship: Planning to Realize Opportunities - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★	★★		★	★★		★
Beginning		★★★	★★★		★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Entrepreneurship: Planning to Realize Opportunities
Kursusnr.	29294
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=29294-3&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Ledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Helle Neergaard, Per Blenker, hen@asb.dk, pblenker@econ.au.dk
Antal deltagere	22
- Mænd	20
- Kvinder	2

Om Numerous ventures are set up without a written business plan, and indeed research does not show a clear relationship between business success and having a business plan. It may be that the orthodox advice to 'write a business plan' often misses the target. Therefore, this course aims at enabling students to develop an entrepreneurial thinking and behavior and to understand the contrasting features of the entrepreneurial (flexible, imaginative futures-oriented approach) and managerial (rational, planning, strategizing approach) mindset in developing a business plan. Students will learn to understand, appreciate and argue the pros and cons various approaches to producing a viable business idea and are introduced to innovative methods of developing and evaluating business ideas. Students will be exposed to marketing and selling their ideas to selected stakeholders such as entrepreneurs, business angels, venture capitalists, banks and researchers.

Global Entrepreneurship - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★	★	★	★		★★★
Beginning	★★	★★	★	★	★	★		★★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Global Entrepreneurship
Kursusnr.	30314
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?menulanguage=dk&coursecode=30314-4&version=full&addBasket=30314-4#30314-4
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Study Administration
Kursusansvarlig/ Underviser	Frank Pedersen, fra@asb.dk
Antal deltagere	15
- Mænd	7
- Kvinder	8

Om The course deals with international entrepreneurship from the perspective of the firm and entrepreneurial managers operating in an international environment. International entrepreneurship is the intersection of entrepreneurship, international business, and strategy. The objective of the course is to provide students with a fundamental knowledge of the theory and application of global entrepreneurship. Estimat af kønsfordelingen.

INN1 Innovation I CI 4606 - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★		★
Beginning	★★				★★	★★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	INN1 Innovation I CI 4606
Kursusnr.	22936
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=22936&topid=0&sem=E2010
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Økonomi
Kursusansvarlig/ Underviser	Per Blenker, Mogens Dilling-Hansen mogens@hih.au.dk , Claus Jørgensen, Susanne Jensen, Claus Thrane-Jensen.
Antal deltagere	54
- Mænd	23
- Kvinder	31

Om In the course we focus on classical innovation theory and focus on the process of innovation as the main economic phenomenon creation economic growth. The process of innovation is considered at different levels of abstraction: It is possible for a society, an industry, a company or even a person to deliberately develop their skills and capacity for innovation and thus generate a competitive advantage.

INN3 Innovation III CI 4611 - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★		★
Beginning	★★			★★	★★	★		★
Growth								
Running								

Kursusnavn	INN3 Innovation III CI 4611
Kursusnr.	22935
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=22935&topid=0&sem=E2010
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	John B. Mathiasen, Mogens Dilling-Hansen and Susanne Jensen, mogens@hih.au.dk
Antal deltagere	19
- Mænd	6
- Kvinder	13

Om This course takes up various advanced topics of innovation management that has been in focus for research in the recent years. In a globalizing economy innovation may be critical for firms and organizations to ensure continuing competitive advantages. Innovation is about combining new and existing knowledge in new ways and in a knowledge-based economy knowledge becomes of huge importance for the innovation process. Thus, this course goes more in depth with how various knowledge processes influence on innovation and how they can be managed by firms and organizations throughout the phases of the innovation process.

Innovation Management - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★			★			★	★
Beginning	★★★						★	★
Growth	★						★	★
Running	★						★	★

Kursusnavn	Innovation Management
Kursusnr.	27434
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=27434-4&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Kursusansvarlig/ Underviser	Helle Alsted Søndergaard, hals@asb.dk
Antal deltagere	98
- Mænd	41
- Kvinder	57
Om	After completing the course the students should have an in-depth understanding of the challenges, mechanisms and approaches for the management of innovation and about strategies, structures, people, processes, and cultures that enhance the innovative capability of firms.

Innovation og teknologistudier - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★		★		★	★		
Growth	★★		★		★	★		
Running								

Kursusnavn	Innovation og teknologistudier
Kursusnr.	23082
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23082&topid=0&sem=E2010
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	20 ECTS
Institut	Det Humanistiske Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Finn Olesen, finno@imv.au.dk
Antal deltagere	39
- Mænd	30
- Kvinder	9
Om	Det er målet med kurset at den studerende kan: - Redegøre for, sammenligne og diskutere forskellige forståelser af relationerne mellem innovation, teknologi og samfund

Innovation within the firm - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★★					★★	★	★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation within the firm							
Kursusnr.	29296							
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=29296-5&menulanguage=dk&date=							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Marketing og Statistik							
Kursusansvarlig/ Underviser	Sladjana Vujovic, slv@asb.dk							
Antal deltagere	35							
- Mænd	20							
- Kvinder	15							
Om	The course covers the following areas: 1. What is Innovation Management? Overview of the innovation process. Definitions and concepts of product and process innovation, radical versus incremental innovation; risks and rewards of new product activities. 2. Strategic Considerations. Defining the context of a new product development, innovation over the product life cycle, effects of industry standards on innovative activities of a firm. 3. Technology and Innovation. Role of technology in innovation, disruptive technologies, managing the technology life cycle. 4. Organizing for New Product Development. Managing product development cycle time. Alternative structures of NPD organization – benefits and pitfalls of each; forming cross-functional teams. 5. Diffusion of Innovation. Consumer and organizational adoption processes, factors affecting adoption decisions; developing a launch plan (timing, marketing mix variables etc.). Innovation diffusion model.							

Innovation, Organisation og Arbejde - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★★		★
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Innovation, Organisation og Arbejde							
Kursusnr.	22088							
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=22088&topid=0&sem=E2010							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Det Humanistiske Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Nina Vohnsen, Jesper Christensen							
Antal deltagere	8							
- Mænd	1							
- Kvinder	7							
Om	I dette forløb skal vi læse klassiske analyser såvel som nyere litteratur inden for en vifte af emner i feltet antropologi: virksomheds- og organisationskultur; design, kreativitet og innovation; kommunikation og magt; arbejde, identitet og mangfoldighed; praksis, rum og tid; udveksling og økonomi. Både dekonstruerende studier og studier med et mere anvendelsesorienteret sigte vil blive inddraget. Kurset vil give den studerende et solidt indblik i tema-tikkens særlige empiriske og metodiske problemstillinger, som kan danne grundlag for videre studier inden for feltet innovation, organisation og arbejde. Undervisningen vil bestå af forelæsninger, studenteroplæg og mindre workshops omkring udvalgte temaer.							

Innovationsledelse - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★★	★	★	
Beginning	★				★★	★	★	
Growth	★				★★	★	★	
Running								

Kursusnavn	Innovationsledelse
Kursusnr.	28003
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=28003-3&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Dansk
Antal point	5 ECTS
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Kursusansvarlig/ Underviser	Helle Alsted Søndergaard, hals@asb.dk
Antal deltagere	14
- Mænd	7
- Kvinder	7
Om	Innovationsledelse er et fag, der fokuserer på hvordan strukturer og processer omkring innovation kan sikre performance og konkurrencekraft

International Intellectual Property Law - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★	★	★	★★★★	★	★★		★★★
Beginning			★	★★★★	★	★★		★★★
Growth				★★★★	★	★★		★★★
Running								

Kursusnavn	International Intellectual Property Law
Kursusnr.	30950
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=30950-2&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	Juridisk Institut
Kursusansvarlig/ Underviser	Matthew J. Elsmore, mels@asb.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	On this course, a fundamental and thorough understanding of the main aspects of IP is provided in their international context, including especially the EU market. The course addresses theory, practice and policy in the context of the dominant sets of rights: patents, copyright and trade marks. This is done mainly as regards the EU, but with due attention to national and international systems. These areas are looked at by examining prevailing legislation and case law (mostly EU-based). Connected substantive areas include domain names and design rights, and there is also a look at strategic business issues related to market transactions and intellectual asset management.

Managing Intellectual Property - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea				★★★★	★	★★	★	★★
Beginning				★★★★	★	★★	★	★★
Growth				★★★★	★	★★	★	★★
Running				★★★★	★	★★	★	★★

Kursusnavn	Managing Intellectual Property
Kursusnr.	29298
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=29298-3&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Ledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	John Howells, joh@asb.dk
Antal deltagere	28
- Mænd	18
- Kvinder	10
Om	A) Introduction – what is intellectual property? B) Patents in basic development scenarios. C) Problems with managing patents. D) Institutional issues.

New Product Development Clinic - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★★	★			★★★★	★★★★		★
Beginning	★★★★	★			★★★★	★★★★		★
Growth	★★★★	★			★★★★	★★★★		★
Running	★★★★	★			★★★★	★★★★		★

Kursusnavn	New Product Development Clinic
Kursusnr.	29300
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=29300-3&menulanguage=en-gb&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	15 ECTS
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Kursusansvarlig/ Underviser	Helle Alsted Søndergaard, hals@asb.dk
Antal deltagere	44
- Mænd	34
- Kvinder	10
Om	The aim of the course is to enable students to understand and perform the crucial tasks in the new product development (NPD) process from idea generation to commercialisation. The course takes a concrete development problem as its point of departure; students are urged to formulate this problem themselves. Students must generate ideas for the solution of the problem formulated, plan and execute a business case, including concept testing, prototype development, market assessment and pre-launch activities. The teaching method for the course is project-based, which means students will experience all challenges in the NPD process hands-on.

Open and user-driven innovation - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★					★	★	★
Beginning	★					★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Open and user-driven innovation
Kursusnr.	29302
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=29302-3&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Institut for Marketing og Statistik
Kursusansvarlig/ Underviser	Martin Kloyer, martink@asb.dk
Antal deltagere	27
- Mænd	23
- Kvinder	4
Om	After completing the course the students should have an in-depth understanding of strategies and methods to leverage the creative potential of company outsiders for new product and service development.

Retail Management - Sommer 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★★	★		★	★★	★	★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Retail Management
Kursusnr.	31797
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=31797-3&menulanguage=dk&date=
Niveau	Graduate
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Study Administration
Kursusansvarlig/ Underviser	Frank Pedersen, fra@asb.dk
Antal deltagere	43
- Mænd	18
- Kvinder	25
Om	The main objective of this course is to enable students to develop a full retail plan that they can use to begin a new business venture. In the process, students will learn not only how to plan a retailer, but how to deal with retailers from a business-to-business relationship.

Self-organisation and Valuebased Leadership - radical new theories of organisation and leadership - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning		★						
Growth		★★					★★	
Running		★						
Kursusnavn	Self-organisation and Valuebased Leadership - radical new theories of organisation and leadership							
Kursusnr.	20976							
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=20976-8&menulanguage=dk&date=							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Institut for Ledelse							
Kursusansvarlig/ Underviser	Verner C. Petersen, vcp@asb.dk							
	Efterår 2010		Forår 2011					
Antal deltagere	0		0					
- Mænd	0		0					
- Kvinder	0		0					
Om	The course aims to: Make participants aware of the inherent problems in more traditional approaches to organisation and management, - provide participants with an understanding of the importance of tacit knowledge and values in modern organisations,- provide participants with an understanding of the principles of self-organisation and their application in practice, and provide participants with an understanding of the principles of value-based leadership and their application in practice.							

Strategy and Business Development - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning	★★					★★	★	★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Strategy and Business Development							
Kursusnr.	32713							
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=32713-1&menulanguage=dk&date=							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Department of Business Studies							
Kursusansvarlig/ Underviser	Frank Pedersen, fra@asb.dk							
Antal deltagere	6							
- Mænd	3							
- Kvinder	3							
Om	The course is aimed at providing students with analytical skills and capabilities on diagnosing complex strategic development problems in business companies as well as approaching business opportunities in practice.							

Tema: Linjen Innovation, Organisation og arbejde - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★★		
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	Tema: Linjen Innovation, Organisation og arbejde							
Kursusnr.	22095							
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=22095&topid=0&sem=E2010							
Niveau	Graduate							
Sprog	Dansk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Det Humanistiske Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Mette Kjærsgaard, etnmk@hum.au.dk							
Antal deltagere	9							
- Mænd	1							
- Kvinder	8							
Om	I dette forløb skal vi læse klassiske analyser såvel som nyere litteratur inden for antropologi: virksomheds- og organisationskultur; design, kreativitet og innovation; kommunikation og magt; arbejde, identitet og mangfoldighed; praksis, rum og tid; udveksling og økonomi. Både dekonstruerende studier og studier med et mere anvendelsesorienteret sigte vil blive inddraget. Kurset vil give den studerende et solidt indblik i tematikkens særlige empiriske og metodiske problemstillinger, som kan danne grundlag for videre studier inden for feltet innovation, organisation og arbejde. Undervisningen vil bestå af forelæsninger, studenteroplæg og mindre workshops omkring udvalgte temaer.							

The Economics of Human Resources - Efterår 2010/forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★				★	★	★	★
Beginning								
Growth								
Running								
Kursusnavn	The Economics of Human Resources							
Kursusnr.	5228							
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=5228-16&menulanguage=dk&date=							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	5 ECTS							
Institut	Nationaløkonomisk Institut							
Kursusansvarlig/ Underviser	Valérie Smeets, vas@asb.dk							
	Efterår 2010				Forår 2011			
Antal deltagere	42				53			
- Mænd	19				13			
- Kvinder	23				40			
Om	The main issues to be dealt with are: Recruitment, training and hiring, compensation policies, pay as a motivation, promotions and evaluations, teams, fringe benefits, downsizing, job and task organization. The course has five sections.							

Theory & Practice of entrepreneurship - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea		★★★				★★		★
Beginning		★★★				★★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	Theory & Practice of entrepreneurship							
Kursusnr.	-							
Webside	-							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	15 ECTS							
Institut	-							
Kursusansvarlig/ Underviser	Per Blenker, perbl@asb.dk							
Antal deltagere	0							
- Mænd	0							
- Kvinder	0							
Om	-							

User-driven Innovation Management - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★					★		★
Beginning	★★					★		★
Growth								
Running								
Kursusnavn	User-driven Innovation Management							
Kursusnr.	23366							
Webside	http://mit.au.dk/kursuskatalog/kurser.cfm?udbudid=23366&topid=0&sem=E2010							
Niveau	Graduate							
Sprog	Engelsk							
Antal point	10 ECTS							
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet							
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristina Risom Jespersen, kjespersen@econ.au.dk							
Antal deltagere	10							
- Mænd	2							
- Kvinder	8							
Om	The course focuses on user-driven innovation management as the future form of new product development by organizations. User-driven innovation is concerned with the involvement of and collaboration with users in the development of new products. User-involvement is challenging and requires information and ICT competences. New product development decision-making needs to be coherent throughout the organization. User may be end-users or other partners. As such the course examines innovation in networks and the innovation management aspects of this innovation form. Venturing is a special case of user-driven innovation with focus on intra-preneurship.							

Ph.d. kurser

Advanced Innovation and Entrepreneurship Theory - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★				★★★		★★
Beginning	★★	★★				★★★		★★
Growth								
Running								

Kursusnavn	Advanced Innovation and Entrepreneurship Theory
Kursusnr.	26329
Webside	-
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	10 ECTS
Institut	Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Kursusansvarlig/ Underviser	Kristina Risom Jespersen, kjespersen@econ.au.dk
Antal deltagere	0
- Mænd	0
- Kvinder	0
Om	This course is a continuation of "Innovation", and to some extent of the "Entrepreneurship in the Experience Economy" and "Organizational Change" courses. It focuses on the one hand on seminal publications and on the other hand on newly published research on innovation and entrepreneurship.

Innovation and Entrepreneurship Theory - Forår 2011

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★	★★	★		★★	★★	★★	★
Beginning	★★	★★	★			★★	★★	★
Growth	★★	★★				★★		★
Running								

Kursusnavn	Innovation and Entrepreneurship Theory
Kursusnr.	-
Webside	http://www.asb.dk/en/aboutus/departments/departmentofmanagement/dome/domecourses/2011/innovationandentrepreneurshiptheory/
Niveau	Ph.d.
Sprog	Engelsk
Antal point	5 ECTS
Institut	-
Kursusansvarlig/ Underviser	Jesper L. Christensen, jlc@business.aau.dk
Antal deltagere	15
- Mænd	8
- Kvinder	7
Om	This course addresses the contemporary theory of innovation and entrepreneurship for business studies research.

Executive kurser

Beslutninger og handlinger i organisationer - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea								
Beginning								
Growth	★				★★	★★	★	
Running								

Kursusnavn	Beslutninger og handlinger i organisationer
Kursusnr.	21013
Webside	http://fagkatalog.asb.dk/presentation/presentation.asp?coursecode=21013-6&menulanguage=dk&date=
Niveau	Executive
Sprog	Dansk
Antal point	0 ECTS
Institut	Institut for Ledelse
Kursusansvarlig/ Underviser	Toben Bager,tob@idea.sdu.dk
Antal deltagere	19
- Mænd	13
- Kvinder	6
Om	Kursets mål er:- at styrke deltagernes indsigt i generelle beslutningsmodeller med særlig vægt på impressionistisk/improviserende beslutningstagning, - at styrke deltagernes indsigt i samspillet mellem beslutningstagning og forandringsprocesser, herunder indførelsen af nye ledelseskoncepter, - at styrke deltagernes indsigt i entreprenant ledelse og radikal innovation, og at sætte deltagerne i stand til på en mere kvalificeret og reflekteret måde at indgå i beslutningsprocesser og påvirke organisationens handlinger.

Creating Innovative Organizations (LAICS - Modul 1) - Efterår 2010

Phases/ Categories	Intrapreneurship	Entrepreneurship	Finance/ VC	Law	Practical dimensions	Student participation	Inter- disciplinary	International dimensions
Idea	★★★				★★	★★	★★★	★
Beginning	★★				★	★★	★★★	★
Growth	★					★	★★★	★
Running								

Kursusnavn	Creating Innovative Organizations (LAICS - Modul 1)
Kursusnr.	-
Webside	http://www.laics.net/site.aspx?p=124
Niveau	Executive
Sprog	Engelsk
Antal point	15 ECTS
Institut	DPU
Kursusansvarlig/ Underviser	Lotte Darsø
Antal deltagere	33
- Mænd	18
- Kvinder	15
Om	This module introduces theories and models for understanding the innovation process in organizations. The module provides an overview of the theories, methods and techniques to understand creativity and idea generation, and it is aimed to advance innovation through effective navigation in complex organizational contexts.

Publikationer udgivet af Fonden for Entreprenørskab - Young Enterprise

Entreprenørskab fra ABC til ph.d.

Kortlægning af entreprenørskabsundervisning i det danske uddannelsessystem - 2009/2010

I rapporterne "Entreprenørskab fra ABC til ph.d." giver Fonden for Entreprenørskab - Young Enterprise et overblik over udbredelsen af entreprenørskabsundervisning i hele det danske uddannelsessystem fra grundskole til universitet.

Kan downloades på www.ffe-ye.dk - se under Videncenter

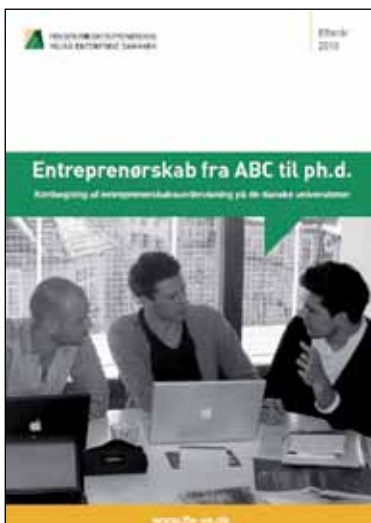
Entreprenørskab fra ABC til ph.d.

Effektmåling af entreprenørskabsundervisning i Danmark - 2010

Rapporten "Effektmåling af entreprenørskabsundervisning i Danmark" fra Fonden for Entreprenørskab - Young Enterprise (FFE-YE) dokumenterer, at entreprenørskab på skoleskemaet har positiv effekt på antallet af opstartsvirksomheder, indkomst og efterspurgte kompetencer.

Effektmåling af entreprenørskabsundervisning i Danmark - 2011, udgives i december 2011

Kan downloades på www.ffe-ye.dk - se under Videncenter

Entreprenørskab fra ABC til ph.d.

Kortlægning af entreprenørskabsundervisning på de danske universiteter - Efterår 2010

I Entreprenørskab fra ABC til ph.d. - efterår 2010 viser analysen, at der er en stigning på 10 procent i udbuddet af kurser med entreprenørskabsindhold på de 8 universiteter i forhold til efteråret 2009. Målingen viser dog ikke en tilsvarende stigning i antallet af studerende på kurser, der fortsat ligger på 3,3 procent af landets ca. 130.000 universitetsstuderende.

Kan downloades på www.ffe-ye.dk - se under Videncenter